

Úvod

Tieto prednášky ba som nazval Psychológia viery. Môžete ich čítať pre svoje obohatenie a môžete si z nich urobiť akúsi duchovnú obnovu alebo exercície. Vždy mi záležalo na tom, aby prednášky mali určitú logickú návaznosť a preto sa mi ťažšie vtesnávalo do schém, kde je potreba uskromniť sa dvomi - tromi prednáškami za deň, na druhej strane sám nemám rád exercície, kde prednášky zaberajú všetok voľný čas. V tomto zborníku nebudem prednášky deliť po jednotlivých dňoch, ale dám prednosť logickej návaznosti. Prednášky sa dotýkajú rôznych tém, ale každá je tak trochu snahou očistiť jedno okienko v mozaike osobnej viery. Bol by som šťastný, keby ste po každej prednáške pocítili trochu viacej svetla.

Je dobré na začiatku povedať niečo o sebe a o svojich skúsenostiach z duchovného života, alebo čo ma nesie napriek mojej ľudskej narušenosti a hriechnosti. Ale myslím, že by to bola samostatná kniha a tak len niečo. Najprv vám porozprávam, aké boli asi moje predstavy, keď som sa rozhodoval pre duchovný život a čomu ma naučil Pán. Keď som vstupoval do spoločenstva, mal som asi takú predstavu o sebe, že som dobrý človek, že duchovný život v kláštore je jedna veľká extáza, že ma bude v samote navštevovať Pán. Zaskočilo ma, keď som si uvedomil, že v kláštore nebudem sám a že sú tu aj iní a rozdielni bratia. Zaskočilo ma, že títo iní a rozdielni bratia ma vnímajú ináč ako ja sám seba. Videli moje chyby, ktoré sa mne veľmi ťažko priznávali.

Spoločenstvo ma zbavovalo a stále zbavuje mojej prvotnej „ilúzie o dobrom človeku“, ktorý sa volá „Já“. A čo ma najviac zaskočilo, že aj Pán sa na mňa takto začal pozeráť, očami mojich bratov. „Já“, ktorý som sa pred vstupom do kláštora takmer prechádzal s Pánom na tejto zemi a často mi stačilo vo viere vysloviť nejakú prosbu a „stalo sa“, som zrazu začal okusovať trpkú bezútešnosť. Okrem týchto vnútorných problémov, prišli aj vonkajšie v podobe môjho zdravotného stavu, v podobe prenasledovania zo strany štátu. Keď ma v roku 1983 ako kňaza tajnej cirkvi zatkli a vyšetrovali, tak som mal pocit: „Toto sa nikdy nemalo stať!“ Spoluprácu som síce s nimi nikdy nepodpísal, ale cítil som sa tak charakterovo slabý, že neviem, čo by so mnou bývalo, keby na mňa silnejšie pritlačili, tak ako sa dialo v 50 rokoch. Našťastie Pán to nedopustil a ja som sa nestal kolaborantom. Ale Pán mi dal jasne pocítiť, že keby ma ustavične nedržal za ruku, bol by som toho schopný, pre vlastné pohodlie a sebelásku. Napriek „dobrej“ snahe som nezvládal svoju telesnosť, ani svoju hriechnu povahu. Živil som v sebe hriechne túžby a očakávania. A z toho všetkého sa vo mne rodilo akési zúfalstvo, akýsi dojem, že som totálne zablúdil. Útechy, ktoré som pred vstupom do rádu, hojne prežíval, sa úplne stratili.

Objavil som v sebe mnoho zlých sklonov, ktoré som si predtým neuvedomoval. Okrem iného, akúsi túžbu po blaženosti „úplne bezohľadnej voči Bohu“, chcieť sa mať dobre za každú cenu. Ak by som mal a vedel byť úprimný, tak by som musel na seba žalovať a to by zabralo asi celú túto prednášku, ale ja chcem dnes hovoriť o tom, čo ma napriek tomu všetkému drží nad vodou, hoci sám zo seba som ešte aj v týchto rokoch schopný všetkého zla. Sám som prešiel formáciou hnutia Svetlo a Život - „Oázy“. Základný prínos tejto formácie vidím v tom, že mi odhalili, že sa kresťanstvo nedá a nemá žiť z vlastných síl, ale z moci Božej skrze prijatie Ježiša Krista. Mnohé témy sú tým ovplyvnené, pretože boli pre mňa, aj ako ako kňaza, čímsi novým.

V týchto prednáškach chcem upriamiť vašu pozornosť na základné kresťanské a zároveň aj evanjelizačné pravdy, ktoré je potreba prijať a ktoré vedú ku schopnosti svedčiť. Budem hovoriť o situácii človeka v tomto svete, ako nám ju zjavuje Písmo sv.. Okrem toho, chcem upriamiť váš pohľad na P. Máriu, ako prvú a vzorovú kresťanku, ženu celkom zasvätenú a odovzdanú Bohu, Nevestu Ducha Svätého, ako zvykol P. Máriu nazývať sv. František z Assisi. Budeme ju sledovať v jednotlivých krokoch jej požehnaného života. Všimneme si teológiu sv. Františka i Východných otcov a niekde i rabínsku múdrosť.

Otcovia učia, že Krista nemáme napodobňovať, Krista máme žiť, ale aby sme ho mohli žiť, máme napodobňovať P. Máriu. Prečo nemáme Krista napodobňovať? Lebo, ak by išlo len o vonkajšie napodobňovanie, jednalo by sa znovu o pokrytectvo, ktoré Ježiš tak často vyčítal farizejom. Krista máme prijať ako ho prijala P. Mária, prijať ho ako svoj Život a dovoliť mu pretvárať nás. A P. Máriu máme napodobňovať v krokoch jej požehnaného života, ktorého plodom je Ježiš, Vtelené Božie Slovo. Ježiš jediný Prostredník; Mária jeho a naša Matka, ho necháva úplne presvitať: ona „ukazuje cestu“ (gr. Hodegetria) a podľa tradičnej, východnej i západnej ikonografie je jej „znakom“.

Duchovné cvičenia sú tiež časom intenzívnej modlitby, preto si v jednotlivých prednáškach budeme hovoriť aj o modlitbe: „Hovorím o modlitbe, ktorá nie je zvyková, ale vychádza z duše; ktorá nie je obmedzená na určitý čas alebo hodinu, ale sa koná stále, v noci i vo dne. Lebo nestačí, keď sa duch len vtedy narýchlo pozdvihne k Bohu, keď sa sústredíme na modlitbu; ale aj vtedy, keď nás zamestnávajú nejaké úlohy, či už starostlivosť o chudobných, či iné starosti alebo užitočné dobročinné skutky, máme do toho miešať túžbu po Bohu a spomienku naňho, aby sa všetko láskou k Bohu, stá soľou okorenené stalo lahodným pokrmom pre Pána vesmíru. A stále, cez celý život sa môžeme tešiť zo zisku, ktorý plynie z toho, že mu venujeme viac času.

Modlitba je úctyhodná sprostredkovateľka pred Bohom, rozveseľuje srdce a utišuje jeho túžby. Keď hovorím o modlitbe, nemysli si, že sú to slová. To je túžba po Bohu, nevýslovná láska, ktorá nepochádza od ľudí, ale má pôvod v Božej milosti. Aj apoštol o nej hovorí: „My nevieme ani to, za čo sa máme modliť, ako treba; a sám Duch sa prihovára za nás nevysloviteľnými vzdychmi.“ Ak Pán niekomu daruje takúto modlitbu, je to bohatstvo, ktoré nemôže byť odňaté. Je to nebeský pokrm, ktorý nasycuje dušu: kto ho ochutná, vzplanie večnou túžbou po Pánovi, akoby jeho dušu rozpaľoval najhorúcejší oheň. Túto modlitbu potom svojím úsilím zdokonaľuj: Okrášľuj svoj dom skromnosťou a pokorou, rozjasňuj ho svetlom spravodlivosti; vyzdobuj svoj dom dobrými skutkami ako ušľachtilým zlatým poťahom a namiesto maľovky a ozdobných kameňov použi vieru a veľkodušnosť.

A nad celú stavbu polož na dokončenie domu modlitbu ako strechu. Tak pripravíš Pánovi dokonalý príbytok a prijmeš Pána ako v skvelom kráľovskom paláci. A skrze jeho milosť budeš vlastniť naozaj jeho samého ako obraz umiestnený v chráme duše.“ (Z Homílií Pseudo-Chryzostoma; Supp., Hom. 6 De precatione: PG 64, 462-466)

Sv. Terezka nám dáva takúto múdru radu a môžete sa jej držať ak niečo z prednášok bude pre vás ťažšie na pochopenie: „Keď niekedy čítam isté duchovné spisy, kde sa dokonalosť opisuje ako zdolávanie množstva prekážok a je ovenčená množstvom ilúzií, môj úbohý rozumček sa rýchlo unaví, zatvorím tú určitú knižku, nad ktorou si lámam hlavu a ktorá mi zatvrdzuje srdce a vezmem si Sväté písmo. A všetko sa mi osvetlí, jediné slovo otvorí mojej duši nekonečné obzory, dokonalosť sa mi zdá ľahká, vidím, že stačí spoznať svoju ničotu a odovzdať sa ako dieťa do Božieho náručia“ (Listy, TL 226, s. 318). Toto vrelo doporučujem aj vám, pretože pri najlepšej vôli sa môže stať, že vás nič z toho, čo mám pripravené, nezasiahne a preto je dobré sýtiť sa Božím Slovom, aby ste neodchádzali hladný a znechutený.

Na záver tejto úvodnej prednáška sa pomodlime spolu so svätým Františkom modlitbu, ktorou on, po stretnutí s Kristom v San Damiane, vyjadril túžbu po obrátení: „Najvyšší, slávny Bože, osvieť temnoty môjho srdca a daj mi pravú vieru, pevnú nádej a dokonalú lásku, múdrosť (cit) a poznanie, Pane, aby som plnil tvoj svätý a pravdivý príkaz.“ (ModUk)

Pokus o staronový obraz sveta.

Skôr ako začneme uvažovať nad Zjavenými pravdami Písma, chcel by som vám ponúknuť predstavu sveta, ktorú nám prináša moderné vedecké bádanie. Nazval by som ju staro - novú, pretože sa v podstate vracia k tomu, čo bolo už dávno zjavené. Materialistický svetonázor ponúka takúto predstavu sveta: Základom všetkého je hmota. Hmota je prvotná, vedomie je produktom vyššej organizovanej hmoty. Človek je produktom evolúcie, ktorá je slepým a náhodným vývojom. Za svoj vznik nemusí byť nikomu vďačný a za svoje správanie sa nebude musieť nikomu zodpovedať. Je to tak rozšírený názor, že i mnohí kresťania sa snažia s ním nejako vyrovnáť, lebo sú presvedčení, že je to naozaj výsledok vedy. Tieto tvrdenia sú však veľmi ďaleko od reality a od výsledkov vedeckého bádania.

Skúsme sa napríklad zamyslieť len nad tvrdením, že hmota je prvotná a vedomie druhotné. Čím by bola hmota bez vedomia? Urobme experiment a skúsme si odmyslieť všetko to, čo vedomie je a čo spôsobuje a čo nám zostane? „Bezvedomie“. Ale ak chceme pochopiť absurditu tohto stavu, musíme ísť úplne do dôsledkov, musíme vypnúť aj naše uvedomenie si tohto „bezvedomia“ vesmíru. A toto nedokážeme, lebo svoju predstavivosť používame aj v tomto úsilí. Nedokážeme úplne vypnúť naše vedomie, ktoré dáva všetkému zmysel. Keby sme to mohli urobiť, zostalo by absolútne nevedomé prázdno. Hmota bez vedomia je nepredstaviteľná, lebo len vedomie si dokáže hmotu uvedomiť a len vedomie dáva hmote zmysel. I keby bola akokoľvek úžasná, načo by bola, keby nebola v každej chvíli predmetom „Vedomia“? Moderná kvantová fyzika tvrdí, že celý svet leží v „Silovom Poli Vedomia“.

Ak uznáme, že predstava prvotnosti hmoty je nesprávna a zavádzajúca, tak musíme z toho urobiť záver a poopravovať si v sebe všetky dôsledky tohto nesprávneho myslenia. Musíme uznať, že Vedomie je prvotné, avšak Vedomie nie je atribútom hmoty. Hmota je zložená, ale vedomie je nezložené, je tak jednoduché, že všetko v sebe sústreďuje. Vedomá pamäť dokáže v sebe znovu sústrediť čas i priestor. Pamäť je obrazom Večnosti. Je prejavom Ducha. Duch je Základom všetkého.

Viete si predstaviť stvorenie sveta z ničoho? Možno odpoviete „Nie!“ A ja vám namietnem, že „áno“, lebo si to vieme jedine predstaviť, ale nevieme to napodobniť a ani pochopiť. Totiž, keď si niečo predstavujeme, tak to v určitom zmysle voláme z „ničoty“ k existencii. Je pravda, že naša ľudská predstavivosť vždy čerpá z toho, čo už videla a počula. V skutočnosti nikdy netvorí úplne z ničoho a ani nevie dať vznik tomu, čo nie je. Dokáže len kombinovať nové z už poznaného. Boh však svojou stvoriteľskou predstavivosťou dokáže dať vznik tomu čo nebolo.

Je samozrejme, že v prípade vzniku vesmíru, nejde o vedomie ako ho poznávame sami v sebe. Naše vedomie nie je Stvoriteľské Vedomie Boha. Sme len stvorenia, ktoré sú v niečom podobné svojmu Stvoriteľovi, ale v omnoho väčšej miere nepodobné. Ale už naše vedomie nám môže poslúžiť ako predobraz k pochopeniu. Máme predstavivosť, ktorá dokáže tvoriť z „ničoho“. Cirkev v zhode s Písmom vždy učila, že Boh zo svojho najslobodnejšieho rozhodnutia a svojou všemohúcou mocou stvoril slobodne na začiatku časov z ničoho všetky veci.

Čo vyplýva z tejto pravdy o stvorení svete? Vyplýva z toho skutočnosť, že celý hmotný svet, jeho priestor, čas a energia sa nachádza v Neobmedzenom priestore Fantázie Boha. Boh svojou vôľou udržuje svet v jeho bytí a to v každom momente. A jeho vôľa je neoddeliteľná od Lásky. Celý svet povstal Božím Slovom. Boh povedal a stalo sa. V základoch sveta je Živá a Osobná Informácia - Slovo.

Neexistuje nevedomý, slepý alebo hluchý priestor vo vesmíre. Všetko je v Bohu. Základom všetkého je Duch Stvoriteľa. Svet má okrem nám známych rozmerov ešte niečo, čoby sme mohli nazvať „Mystická hĺbka“. Svet má v sebe „Tajomstvo“, ktoré objaví len človek čistého srdca. Len čisté srdce dokáže vnímať Boha. Už materiálny svet je omnoho obsažnejšou skutočnosťou, ako to, čo dokážeme vnímať svojimi zmyslami. Naše zmysly majú svoje ohraničenie.

Obyčajne to vyjadříme termínmi: ultra a infra. Poznáme zvuky, ktoré naše uši nie sú schopné zachytiť, poznáme farby, ktoré naše oči nedokážu vidieť. Medzi naším duchom a skutočnosťou ležia zmysly a mozog, ktoré nám dovoľia vnímať len toľko, koľko sme schopní chápať. Všetko sa nám zdá zrozumiteľné, lebo vnímame len trojrozmerný priestor a dopredu idúci čas. Ale už materiálny svet je omnoho zložitejší ako ten výsek, ktorý ohraničujú naše zmysly a mozog. To dnes dokazuje fyzika i psychológia.

A nakoniec je tu Boh – „Nadskutočno“ – „Nadosobno“, ktorý sa úplne vymyká nielen nášmu zmyslovému poznaniu ale aj predstavivosti a intelektu. Rozumom môžeme poznať, že je, ale jeho podstata nám zostáva skrytá. Veríme v Boha, ktorý je nielenže Všadeprítomný ale Všemohúci, všetko tvorí a udržuje v bytí svojou mocou. Slovo „veríme“ používam napriek tomu preto, lebo tieto poznatky nie sú prístupné našim zmyslom, ale len jasnému nezaujatému uvažovaniu.

Fyzik a filozof prof. Dr. Dessauer (zomrel v r. 1963 vo Frankfurte nad Mohanom) usudzuje o pôvode organického sveta: „Vedomie, čo vytvorilo biologické celky, obdobne ako ľudia zostavujú stroje, musí byť nesmierne veľkolepé. Ved' v skutočnosti už životné procesy jedinej bunky predstavujú takú usporiadanú zložitú činnosť, ktorú si nemožno vôbec predstaviť. Nehovoriac už o viacbunkovom útvere, prípadne o vyššom živočíchovi, alebo napokon o samotnom človeku. V porovnaní s uvedenými organickými formami všetky zariadenia i prístroje, vrátane najnovších PC, ktoré v niekoľkých sekundách bezchybne vykonajú ľudskú prácu celých mesiacov i rokov, sú veľmi jednoduché, dokonca primitívne. Je preto naprosto prirodzené a oprávnené vidieť v tom veľkolepom a všetko prevyšujúcom vedomí Tvorcu sveta“.

Významný anglický matematik a astronóm prof. Dr. James Hopwood Jeans (+1946) uznával stvorenie sveta a Tvorcu označoval ako veľkého Staviteľa vesmíru, Architektu vesmíru, Matematického mysliteľa a Univerzálneho ducha. Hovorí: „Pohyb elektrónov a atómov sa nepodobá natoľko pohybu súčastok nejakej lokomotívy, ako skôr pohybom tanečníka. Vesmír si možno najlepšie predstaviť, aj keď veľmi neprimerane a nedokonale, ako výtvor čistého myslenia, ako myslenie bytosti, ktorú pre nedostatok výstižného výrazu nazývame matematickým mysliteľom.“

V otázke vzniku vesmíru zaujíma toto stanovisko: „Entropia vesmíru nedosiahla ešte svoj najvyšší vrchol. Keby ho bola dosiahla, nemuseli by sme o tom uvažovať. No, entropia ešte stále rýchle rastie a preto musela mať svoj začiatok. V minulosti, ani nie nekonečne vzdialenej, muselo sa tu niečo odohrať, čo nazývame Stvorenie.

Určenie stálych veličín, ako je polomer vesmíru a počet elektrónov vesmíru, predpokladá myslenie, ktorého bohatstvo sa meria podľa veľkosti spomenutých veličín. Čas a priestor sú podmienkou pre myslenie a museli teda vzniknúť ako súčasť úkonu myslenia.“

Prvotné pohanské kozmológie (náuka o pôvode a vývoji vesmíru) uvádzajú Stvoriteľa ako takého, ktorý pracuje už v čase a v priestore a ktorý tvorí slnko, mesiac a hviezdy už z jestvujúcej chaotickej matérie. Biblia nie ale aj moderné vedecké poznatky nás vedú k tomu, aby sme hľadeli na Stvoriteľa ako na existujúceho mimo priestor a čas, lebo priestor a čas sú už časťou jeho stvorenia.

Hneď na počiatku biblie Gen 1,5 sa píše: „Boh nazval svetlo dňom a tmu nazval nocou; a bol večer a bolo ráno, deň jeden.“ Tým sa chce naznačiť absolútny počiatok času. Čas a priestor začali jestvovať v tej istej chvíli, aby raz oboje mohli v rovnakej chvíli aj zaniknúť. Dnes prevláda všeobecná mienka, a aj z fyzikálneho hľadiska vedy sú všetci zajedno, že celkový vývoj poznatkov smeruje k proti - mechanickej skutočnosti. Vesmír sa podobá viac veľkej myšlienke než veľkému stroju. Duch nie je viac náhodným votrelcom v hmotnom svete. Zisťujeme, že ho musíme pozdraviť skôr ako Stvoriteľa v kráľovstve tohto hmotného sveta. Nové poznatky nás nútia poopraviť si naše prvé povrchné dojmy, že sme vraj spadli do vesmíru, ktorý sa buď nestará o život, alebo sa správa k nemu nepriateľsky.

Prichádzame na to, že vesmír dosvedčuje stopy plánujúcej a kontrolujúcej moci, ktorá má niečo spoločné s našim osobným duchom. Nejde tu však ani o cit, ani o morálnosť alebo estetické cítenie, ale ide o tendenciu myslieť takým spôsobom, ktorý pre nedostatok lepšieho výrazu nazývame matematickým." (Gustav Olah: Na prahu tretieho tisícročia st. 12 -14)

Moderná veda odhaľuje ďalšiu zaujímavú skutočnosť a tou je nemateriálna podstata všetkého materiálneho. „Zrážky subatómových častíc sú našou hlavnou pomôckou pri štúdiu ich vlastností a vzťah medzi hmotnosťou a energiou je pre ich opis základný. Tento vzťah bol mnohokrát overený a fyzici častíc dokonale poznajú ekvivalenciu hmotnosti a energie; tak dokonale, že hmotnosť častíc merajú v zodpovedajúcich jednotkách energie. Objav, že hmotnosť nie je nič iné ako forma energie, nás prinútil podstatným spôsobom modifikovať našu predstavu o častici. V modernej fyzike sa už hmotnosť nespája s materiálnou substanciou, preto sa častice nechápu ako celky obsahujúce nejakú základnú „látku“, ale ako zväzky energie. Keďže sa energia spája s činnosťou, s procesmi, dochádza sa k záveru, že subatómové častice majú prirodzene dynamickú povahu. Častice sa nemajú zobrazovať ako statické trojrozmerné objekty (ako biliardové gule alebo zrnká piesku), ale skôr ako štvorrozmerné entity v priestoročase. Ich formy treba chápať dynamicky, ako formy v priestore a čase. Subatómové častice sú dynamické modely, ktoré majú priestorový aj časový aspekt. Vďaka priestorovému aspektu sa javia ako objekty s určitou hmotnosťou a vďaka časovému aspektu ako procesy s ekvivalentnou energiou.

Tieto dynamické modely, alebo „zväzky energie“, tvoria stabilné nukleové, atómové a molekulové štruktúry, vytvárajú látku a dávajú jej makroskopický tuhý vzhlád, vďaka čomu sme presvedčení, že látka je vytvorená z nejakej materiálnej substancie. Na makroskopickej úrovni je takáto predstava substancie užitočným prirovnaním, ale na úrovni atómu už nemá zmysel. Atómy sa skladajú z častíc a tie netvorí nijaká materiálna látka.

Pri ich pozorovaní nikdy nevidíme nijakú substanciu; to, čo pozorujeme sú dynamické modely, ustavične sa meniace z jedného do druhého v nepretržitom tanci energie. Kvantová teória ukázala, že častice nie sú izolované zrnká hmoty, ale pravdepodobnostné modely, vzájomné spojenia v nerozdeliteľnej kozmickej sieti.

Pri skúmaní subatómového sveta fyzici musia brať do úvahy zjednotenie priestoru a času a tým nechápu objekty tohto sveta - častice - staticky, ale dynamicky, z hľadiska energie, aktivity a procesov. Zdá sa, že mystici si vo svojich nevšedných stavoch vedomia uvedomujú vzájomné prenikanie priestoru a času na makroskopickej úrovni. Vnímajú makroskopické objekty spôsobom, ktorý sa veľmi podobá spôsobu, ako fyzici pozorujú subatómové častice. Moderní fyzici, chápu všetky objekty ako procesy v univerzálnej trvalej zmene a popierajú existenciu akejkoľvek materiálnej substancie. V dynamickom svetonázore modernej fyziky teda niet miesta pre statické formy ani pre nijakú materiálnu substanciu. Základnými prvkami vesmíru sú dynamické modely, čiže prechodné stavy v „ustavičnom prúde transformácie a zmeny". (sprac. Fritjof Capra: „TAO fyziky“, Gardenia 1991 str. 158-160)

„Americký počítačový odborník E. Fedkin ide ešte ďalej. Tvrdí, že informácia je dokonca podstatnejšia ako hmota a energia, a je presvedčený, že sa atómy, elektróny a kvarky skladajú z bitov, či binárnych jednotiek informácie, ktoré sú základom činnosti počítačov a kalkulačiek. Tvrdí, že informácia je základom skutočnosti, materiálom, z ktorého vzniká hmota a energia. Podľa neho sú bity a celý vesmír riadené alebo zoradené podľa určeného pravidla. A informácie, ktoré sme toľkokrát pozorovali v javoch, udalostiach a živých tvoroch okolo nás, jednoducho nazýva „príčinou a hlavným motorom všetkého". Na najnižšom stupni informačných procesov sú fyzikálne procesy. Na vyššom stupni je kódovanie živej hmoty v nukleových kyselinách. „Informácia, ktorá určuje, čo sa z tvora alebo rastliny vyvinie, je zakódovaná, je uložená v DNA, však?" V tomto zmysle konštatuje, že myš je vlastne „veľký zložitý informačný proces“.

„Naše myšlienkové procesy sú v zásade informačnými procesmi na inom stupni.“ Tak sa cez informácie, ktorých tok sme sledovali od veľkého výbuchu až k ľudskej myšlienke, dostávame až k totálnej jednote vesmíru, prírody a človeka a počítačovému chápaniu Boha ako Tvorcu veľkého programu. Pretože tam, kde nachádzame zmysel a projekt, musíme nevyhnutne predpokladať programátora.“
(Slavomír Ravík: Boh žije, str. 137-8)

Čo nám odhaľuje moderná genetika

Pozrime sa na ďalšie poznatky z oblasti genetiky. Mario Seiglie tvrdí vo svojej úvahe o evolúcii z hľadiska moderných poznatkov z oblasti genetiky, že drobučkový kód DNA vyvracia evolučnú teóriu. Život nieje výsledkom náhody, ale je výsledkom dokonale prepracovaného programu, ktorý sa nachádza v každej živej bunke. Hovorí: „V r. 1953 vedci narazili na nový vesmír ukrytý vo vnútri živej bunky, objavili informačné systémy omnoho zložitejšie ako čokoľvek, čo vymysleli najlepšie mozgy ľudstva. Ako sa sem dostali a čo to znamená pre evolučnú teóriu?

James Watson Francis Crick r. 1953 dosiahol niečo, čo sa predtým javilo ako neuskutočiteľné, odhalil genetickú štruktúru ukrytú v jadrách buniek. Tomuto genetickému materiálu hovoríme kyselina deoxyribonukleová, skrátene DNA. Objav dvojitej skrutkovnice štruktúry molekuly DNA otvoril bránu pokusom o preskúmanie kódu, ktorý je v nej uložený. Dnes, viac ako polstoročia po tomto objave, bol tento kód praktický už rozlúštený, i keď mnohým jeho elementom ešte stále správne nerozumieme. Zistené skutočnosti majú hlboký dopad na teóriu darvinovskej evolúcie, v ktorej intenciách školy po celom svete učia, že sa všetky živé bytosti vyvíjali v prírodnom procese vplyvom mutácii a prirodzeným výberom.

Akonáhle vedci začali dekódovať molekulu ľudskej DNA, objavili niečo úplne neočakávaného, dokonalý (programovací) „jazyk“, ktorým sú napísané asi 3 miliardy génových slov. „Jedným z najneočakávanejších objavov 20. st. je, že v DNA sú skutočne uložené informácie, detailné inštrukcie pre kompletizáciu (tvorbu) proteínov – vo forme štvorznačkového kódu“, tvrdí dr. Stephen Meyer, riaditeľ Strediska pre vedu a kultúru pri Discovery Inštitúte v Seattle. (Lee Strobel, „The Case for Creator“, 2004, str.224)

Dosah tohto tvrdenia nieje ľahké pochopiť, a preto snád' len pre zrovnanie: množstvo informácií obsiahnutých v ľudskej DNA zodpovedá zhruba dvanástim kompletným sadám Britskej encyklopédie, teda neuveriteľným 384 zväzkom podrobných informácií, ktoré by v knižničnom regáli zaplnili asi 16 metrov.

Podľa molekulárneho biológa Michaela Dentona by jedna čajová lyžička DNA, napriek tomu že jej molekuly merajú len dve milióntiny milimetra, mohla obsiahnuť všetky informácie potrebné ku stavbe všetkých pozemských organizmov a „ešte by zostalo dosť miesta k záznamu všetkých informácií zo všetkých kníh, ktoré boli vôbec niekedy napísané“. („Evolution: A Theory in Crisis“, 1996 str.334)

Čo, alebo kto mohol podobné informácie miniaturizovať a umiestniť tak enormné množstvo „písiem“ v správnom poradí k použitiu ako genetický návod? Skúsme najprv pouvažovať o niektorých z charakteristických rysov tohto genetického „jazyka“. Aby sme ho mohli nazvať jazykom, musí to byť systém obsahujúci nasledujúce prvky: abecedu, čiže kódovací systém, presný pravopis, syntax (vetnú skladbu) zaručujúci správne usporiadanie slov, sémantický zmysel a úmysel či zámer. Vedci zistili, že genetický kód spĺňa všetky uvedené kľúčové podmienky. „Kódovacie oblasti DNA“, vysvetľuje Dr. Meyer, „vykazujú presne rovnaké dôležité vlastnosti ako počítačový kód či programovací jazyk“. (Strobel str.237)

Všetky známe kódy, ktoré možno považovať za jazyky, sú ľudského pôvodu. Samozrejme: vieme, že psy štekajú, keď si všimnú nebezpečie, včely tancujú aby upozornili ostatné na nový zdroj potravín a veľryby vydávajú zvuky, aby sme menovali aspoň niektoré ukážky ďalších druhov komunikácie, ale žiadny z nich nemá skladbu jazyku, o ktorej sme už predtým hovorili. Všetky tieto prejavy možno považovať za nízko úrovňové komunikačné signály. Jediným druhom komunikácie, ktorú môžeme považovať za vysoko úrovňovú, sú ľudské jazyky a človekom zostavené umelé jazyky ako napríklad počítačové, morzeovka. Dnes k ním musíme zaradiť i genetický kód, ktorý ale nevytvoril človek a predsa obsahuje rysy inteligentnej reči. Žiadny iný komunikačný systém obsahujúci základné charakteristické rysy jazyka dosiaľ nebol objavený.

Zakladateľ Microsoftu Bill Gates to komentoval takto: „DNA je ako programový software, len omnoho komplexnejší než čokoľvek, čo človek vôbec kedy vymyslel.“ Dokážete si vôbec predstaviť, že sa niečo omnoho zložitejšieho, než najkomplexnejšie programy bežiacie na super PC, mohlo „vymyslieť náhodou“ v rámci evolúcie; bez ohľadu na to, koľko času, zmien a prirodzených výberov vezmeme do úvahy?

Jazyk DNA a molekula DNA nie sú to isté. Posledné štúdie o informačných teóriách prišli s ohromujúcimi závermi – totiž, že informáciu nemožno považovať za záležitosť patriacu do rovnakej kategórie ako hmota a energia. Je pravdou, že hmota či energia môžu niesť informáciu, ale samé o sebe informáciou nie sú. Kniha, napr. Homérova Ilias, obsahuje informáciu, ale je touto informáciou samotná fyzicky prítomná kniha? Isteže nie. Materiál knihy – papier, farba a lepidlo síce obsiahnu obsah, ale sú len sprostredkovateľom. I keď bude informácia obsiahnutá v knihe prečítaná, po prípade opísaná alebo elektronicky reprodukováaná v počítači, samotná informácia týmto prenosom kvalitatívne nijako neutrpí. „Obsah správy je v skutočnosti úplne nezávislý na nosnom fyzikálnom médiu“, hovorí profesor Phillip Johnson. (Defeating Darwinism by Opening Minds“, 1997, str. 71) Ten istý princíp platí i pre genetický kód. Molekula DNA je nosičom genetického jazyka, ale jazyk samotný je nezávislý na nosiči. Ta istá genetická informácia môže byť zapísaná do kníh, uložená na kompaktný disk alebo odoslaná cez internet v digitálnom kóde, a napriek tomu sa jej kvalita ani obsah zmenou spôsobov uloženia a prepravy nezmenia. Ako dodáva George Williams: „Gén je balíček informácií.“

Akýkoľvek typ vysoko úrovňových informácií vyviera vždy z inteligentného zdroja. Ako vysvetľuje Lee Strobel: „Údaje v jadre života nie sú zmätené, to nie je jednoduchý rad ako napríklad u kryštálov soli, ale ide o súbor špecifických informácií, ktoré môžu plniť ohromujúcu úlohu – budovať biologické stroje ďaleko predčiacie všetky technologické schopnosti človeka.“ (str 244) Precíznosť tohto genetického jazyka je taká, že napríklad priemerná nepodchytená chyba sa vyskytne len raz na 10 miliárd kópií. Ak dôjde k chybe v jednej z najvýznamnejších častí kódu, ktorý je v génoch, môže to vyvolať anomáliu, napr. anémiu. Ale ani najlepší a najinteligentnejší pisár na svete, by sa nedokázal ani len priblížiť k výsledku jednej chyby na 10 miliárd kópií. Viera v postupný vývoj genetického kódu v Darwinovom zmysle teda porušuje všetky známe pravidla o hmote, energii a pôsobení prírodných zákonov. V skutočnosti nebol v prírode nájdený ani jediný príklad inform. systému, ktorý by vo vnútri bunky postupne vyvíjal ďalší funkčný informačný program.

Prof. Michael Behe, biochemik na Pensylvánskej univerzite vysvetľuje, že genetická informácia je v prvom rade návod. Uvádza niekoľko príkladov: „Berme krok za krokom do úvahy zoznam genetických inštrukcií. Mutácia je zmena na jednej z línií týchto inštrukcií. Táto, namiesto toho, aby hovorila: „Vezmi osmičku maticu“, môže hovoriť: „Vezmi šestku maticu“. Alebo namiesto príkazu: „Umiestni valcový kolík do okrúhleho otvoru!“ môže vzniknúť „umiestni valcový kolík do hranatého otvoru“. Čo žiadna mutácia nedokáže, je zmeniť v jednom kroku všetky inštrukcie a vydať nariadenie: „Postav namiesto rádia fax!“ („Darwins Black Box“ 1996 str. 41)

V genetickom kóde teda máme úžasne komplexnú príručku, grandiózne navrhnutú omnoho inteligentnejším zdrojom, než je ľudská bytosť. Jeden z jeho objaviteľov, nedávno zosnulý Francis Crick, po desaťročiach práce na dešifrovaní genetického kódu pripúšťal, že: „pocitívny muž vyzbrojený všetkými znalosťami, ktoré dnes máme k dispozícii, môže len konštatovať, že pri množstve podmienok, ktoré museli byť splnené, aby bol uvedený do chodu, sa pôvod života momentálne v istom zmysle javí ako zázrak.“ („Life Itself“, 1981, str. 88)

Evolúcia neponúka odpoveď. Je dobré mať na pamäti, že napriek všetkému mnoho rokov trvajúcejmu úsiliu všetkých prírodovedeckých laboratórií sveta, nedokázala veda vytvoriť ani jediný ľudský vlas. O čo náročnejšie je vytvoriť telo zložené z nejakých 100 biliónov buniek!

Dnes ale majú do činenia s informačnou dilemou: Ako môže zmysluplná precízna informácia vzniknúť náhodne? Mutáciou a prirodzeným výberom?

Nič z toho nezahrňuje inteligentný mechanizmus, ktorý je nutnou podmienkou vytvorenia súboru informácie objavených v genetickom kóde. Darwinistická evolúcia je dosiaľ vyučovaná na väčšine škôl, akoby išlo o nezvratnú skutočnosť. Ale stále viacej vedcov tuší, že ide o stav vyžadujúci zmenu: „Donedávna, ako už dvadsaťpäť rokov predtým, by sa každý racionálny človek skúmajúci výhradne vedecké dôkazy v otázke Stvoriteľa na skeptikov pravdepodobne oboril. Dnes to už tak nie je,“ tvrdí Patrik Glynn a dodáva: „Konkrétne dáta dôrazne ukazujú smerom k hypotéze o božom stvorení. Je to najjednoduchšie a najzrejmejšie riešenie“. (God The Evidence, 1997 str. 53 -55)

Evolúcia tvrdí, že veci sa vyvíjajú prirodzeným výberom v rámci náhodných zmien (mutácii). Vývoj teda znamená postupné zmeny istých aspektov nejakej živej veci, dokiaľ sa nezmenia na iný typ bytosti. K tomu ovšem môže dôjsť len zmenou genetickej informácie.

Tak sa teda znovu pozrime na to, čo dnes vieme o genetickom kóde. U každej aj tej najjednoduchšej baktérie či rastliny existuje základná informácia rovnakej kvality ako u človeka. Genetický kód u baktérie je síce kratší, ale kvalitatívne poskytuje rovnako presné a bezchybné inštrukcie ako kód ľudskej bytosti. U kódu jednoduchých baktérii a rias sa stretávame s rovnako nutnými predpokladmi jazyka: abecedou, gramatikou a sémantikou, ako u človeka. Podľa molekulárneho biológa Michaela Dentona „...genetická informácia v každej bunke, od baktérie až po človeka, sa skladá z umelého jazyka a jeho dekódovacieho zariadenia, pamäťových blokov k uloženiu a znovu načítaniu informácií, prepracovaných kontrolných systémov riadiacich automatizovanú montáž jednotlivých súčiastok a komponentov.

Ďalej je tu zabezpečenie proti zlyhaniu a kontrolné monitorovacie zariadenie sledujúce kvalitu, montážne procesy zahrňujúce princíp výroby prefabrikátov a modulárne konštrukcie... To všetko organizmu poskytuje schopnosť neporovnateľnú so žiadnymi z našich najpokročilejších strojov, ktoré by museli dokázať replikovať celú svoju štruktúru v priebehu niekoľkých málo hodín“. (Denton p. 329)

Ako by sa mohla genetická informácia baktérie postupne zmeniť v informáciu zodpovedajúcu inému typu bytosti, keď by ju už jediná chyba, alebo niekoľko menších chýb v miliónoch písmen jej DNA, mohlo zahubiť? Evolucionisti v tejto veci bezcharakterne mlčia. Dokonca ani neprišli so žiadnou hypotézou.

Lee Strobel k tomu píše: „Šesť stôp DNA zvinutej vo vnútri každej zo sto biliónov našich telesných buniek obsahuje štvorpísmenkovú chemickú abecedu, ktorou je napísaný precízny montážny návod pre všetky proteíny, z ktorých sa skladá naše telo. K objasneniu ako sa táto informácia mohla prirodzeným spôsobom dostať do biologickej hmoty sa dosiaľ žiadna hypotéza ani nepriblížila.“ (Strobel str. 282)

Werner Gitt, profesor vyučujúci problematiku informačných systémov, je stručný: „Slabinou všetkých evolučných názorov je neznalosť pôvodu informácie v živých bytostiach. Nikdy nebolo dokázané, že by kódovací systém a sémantická informácia (v hmote) mohli vzniknúť spontánne... Informačný teorém predikuje, že to nebolo a nebude možné nikdy. Myšlienka čiste materiálneho pôvodu života je teda už v základe neprípustná.“ (Gitt, str. 124)

Okrem všetkých dôkazov, ktoré sme vo veci inteligentného návrhu informácie v DNA dosiaľ prebrali, ostáva ešte iná ohromujúca skutočnosť – ideálny počet genetických písmen pre uloženie a preklad kódu DNA. Aby kopírovací mechanizmus DNA dosahoval maximálnu účinnosť musí byť počet písmen v každom „slove“ párný. Bolo vypočítané, že zo všetkých možných matematických kombinácií predstavujú ideálny počet pre ich uloženie a prepis štyri písmena. Štvorznačkový číslíkový kód je presne to, čo nachádzame v génoch všetkých živých bytostí na Zemi.

Ako konštatoval Werner Gitt: „Kódovací systém použitý pri živých bytostiach je z inžinierskeho hľadiska úplne optimálny. Tento fakt podporuje argument, že ide skôr o prípad cieľavedomého plánu, než nejakej (šťastnej) náhody.“ (Gitt, str. 95)

V dobe zverejnenia Darwinovej práce „O pôvode druhov“ (1859) sa život javil omnoho jednoduchšie. Pod vtedajšími primitívnymi mikroskopmi sa bunky zdali byť jednoduchými hrudkami rôsolu alebo nekomplikovanej protoplazmy. Tento pohľad sa však takmer po 150 rokoch dramatický zmenil po tom, ako veda objavila virtuálny vesmír vo vnútri bunky.

„Kedysi sa predpokladalo,“ píše profesor Behe, „že základ života je mimoriadne prostý. Toto očakávanie bolo úplne zdrvené. Videnie, pohyb a ďalšie biologické funkcie sa ukázali byť nemenej dômyselné, než televízne kamery a automobily. Veda urobila enormný pokrok v pochopení funkcií chémie života, ale elegancia a komplexnosť biologických systémov na molekulárnej úrovni odrazili všetky pokusy o vysvetlenie ich pôvodu.“

Tiež Dr. Meyer považuje objavy okolo DNA za „Achilovú päť evolučnej teórie“ a tvrdí: „Zástancovia evolučnej teórie sa v realite 21. st. ešte stále pokúšajú oprieť o Darwinovo myslenie z 19. st., a ono to nefunguje... myslím, že informačná revolúcia v biológii zvoní darvinizmu a syntetickej evolučnej teórii umieráčik“. (Strobel, str. 243)

„Usudzujem, že najnovšie vedecké dôkazy podporujú skôr teizmus. I keď tu vždy budú nejaké trecie plochy či nevyriešené rozpory, podstatné vývojové trendy vo vede bežali v posledných piatich dekádach dôrazne teistickým smerom!“ (Tamtiež str. 77) Profesor biológie Dean Kenyon, ktorý odvolal platnosť obsahu svojej skôr vydananej knihy o darvinistickej evolúcie – hlavne kvôli objavom informácie nájdenej v DNA – konštatuje: „V novo otvorenej oblasti molekulárnej genetiky môžeme vysledovať tie najpresvedčivejšie dôkazy plánovaného vzniku pozemského života.“ (tamtiež str. 221)

Jeden z najvyhlásenejších ateistov na svete profesor Antony Flew, pred nedávnom priznal, že nedokáže vysvetliť, akoby sa DNA mohlo vytvoriť a ďalej vyvíjať evolúciou. Dnes sám prijíma potrebu inteligentného zdroja, zapojeného do vytvorenia kódu DNA. „Myslím, že materiál DNA zreteľne ukazuje, že na prepojenie všetkých jeho mimoriadne rôznorodých elementov sa musela podieľať inteligencia,“ povedal. (Richard Ostling: „Leading Atheist Now Believes in God, správa Associated Press z 09.12.2004)

Kto všetko dnes opúšťa myšlienku evolúcie? Agnostický vedec Michael Denton konštatuje: „Darvinová vývojová teória nakoniec nebola nič viac a nič menej než významný kozmogonický mýtus dvadsiateho storočia“ (Denton, str. 358) To všetko má značný dopad na spoločnosť i kultúru. Profesor Johnson mieni: „Každá historická kniha o dvadsiatom storočí vymenováva troch významných vplyvných mysliteľov: Darwin, Marx a Freud. V dobe ich slávy bolo učenie všetkých troch považované za vedecké a preto zdanlivo omnoho spoľahlivejšie než čokoľvek, čo sa javilo ako náboženské predstavy. Marx a Freud napriek tomu padli a ani slabnúce skupinky ich stúpencov už dnes netvrdia, že ich pohľad spočíval na metodológii i keď len vzdialene zrovnateľnej s metódami experimentálnej vedy. Som presvedčený, že ďalším na rade je Darwin. Jeho pád ovšem bude mať ďaleko väčšie dôsledky než pád oboch predchádzajúcich.“ (Johnson str. 113)

Evolúcia mala svoju konjunktúru takmer 150 rokov vo všetkých školách, na univerzitách i v tlači. Avšak dnes, po zistení, čo vlastne kód DNK je, po odhalení všetkej zložitosti bunky a pochopení skutočnosti, že informácia je čosi, čo sa nesmierne líši od hmoty a energie, sa evolučná teória nevyhne definitívnemu koncu. Dôkazy ju nemilosrdne ženú do rohu, kde ju čaká zaslúžený šach – mat.

O jedinom Bohu v Trojici

Boh je absolútne jednoduché bytie a predsa hovoríme o Najsvätejšej Trojici. Môžeme povedať, že je to ústredné tajomstvo našej viery a to až v takej miere, že naše náboženstvo v porovnaní s inými monoteistickými náboženstvami, môžeme veľmi priliehavo nazvať „Trojičným náboženstvom.“ Vieme, že všetky náboženstva veria buď v jedného Boha a vtedy ich nazývame monoteistické alebo v množstvo bohov a vtedy im hovoríme polyteistické. Kresťanstvo je i v tomto zmysle zaujímavou výnimkou. Veríme síce v jedného a jediného Boha, ale na základe Kristových slov učíme, že sú v ňom tri Osoby. Veríme: „V Trojicu jednej podstaty“. Božie osoby nedelia jediné Božstvo, ale každá z nich je celý Boh: „Otec je Boh, Syn je Boh, Duch Svätý je Boh, to znamená svojou podstatou jeden Boh“. Každá z troch osôb má tú istú podstatu, Božiu prirodzenosť.

Toto tajomstvo je natoľko vznešená, nakoľko je vznešená samotná predstava Boha - Lásky. Je prameňom všetkých ostatných tajomstiev viery a svetlom, ktoré ich osvetľuje. Je najzákladnejším a najpodstatnejším záúčaním do „hierarchie právd viery“. Celé dejiny spásy sú len dejinami cesty a prostriedkov, ktorými sa Pravý a Jediný Boh Otec, Syn a Duch Svätý zjavuje, zmieruje a spája s ľuďmi, ktorí sa odvracajú od hriechu.

Ježiš nám zjavuje, že tento jediný Boh nie je samotár v sebe samom uzatvorený, ale že tento jediný Boh je viac ako Osoba. Tento jediný Boh sa zjavuje ako Spoločenstvo, ako Živý a Osobný vzťah, ako Vzťažnosť, ktorá je základom pre všetko, čo existuje. Boha možno zažiť a spoznať vo vzťahu. „Kto miluje poznal Boha“, hovorí apoštol Ján. Boh je Láska. Boh je jeden a predsa mnohý, je sám a predsa spoločenstvo, je súčasne sám pre seba subjektom i objektom: Môže povedať o sebe JA, ale aj TY, ON ale aj MY, VY, ONI. Je Jediný a predsa v sebe nesmierne Spoločenský. Nemá nikoho, kto by mu bol podobný a predsa nie je SÁM. Je nehybný a predsa je svojou podstatou tancom. Existuje mimo priestor a napriek tomu všetko čo existuje, existuje v ňom. Je absolútne jednoduchým bytím a zároveň je základom pre všetko zložené.

Boh nesedí na svojom tróne ako tvrdý diamant, studený ako krištál. Boh je Život. „Otec“, „Syn“, „Duch Svätý“, nie sú jednoduché mená, ktoré označujú spôsoby Božieho bytia; medzi sebou sa navzájom reálne líšia: „Ten, kto je Syn, nie je Otec, kto je Otec, nie je Syn ani Duch Svätý nie je ten, kto je Otec alebo Syn. Líšia sa medzi sebou svojimi vzťahmi pôvodu: „Otec je ten, kto plodí, Syn je plodený a Duch Svätý vychádza z oboch“. Otec je úplne celý v Synovi a úplne celý v Duchu Svätom; Syn je úplne celý v Otcovi a úplne celý aj v Duchu Svätom; Duch je úplne celý v Otcovi a úplne celý aj v Synovi. Takáto jednota je možná len v Nestvorenom Božom Bytí.

Tým, že sa rečou viery označuje Boh menom „Otec“, naznačujú sa predovšetkým dva aspekty: Boh je prvopočiatkom všetkého a transcendentnou autoritou a súčasne milujúcou dobrotivosťou a starostlivosťou o všetky svoje deti. Táto rodičovská Božia nežnosť sa môže vyjadriť tiež obrazom materinskej starostlivosti, čo poukazuje na Božiu imanentnosť, na osobné spojenie medzi Bohom a jeho stvorením. Reč viery takto čerpá z ľudskej skúsenosti rodičov, ktorí sú do istej miery prvými predstaviteľmi Boha pre človeka. Ale táto skúsenosť tiež hovorí, že ľudskí rodičia sú slabí a môžu aj znetvoriť tvár otcovstva a materstva.

Treba teda pripomenúť, že Boh prekračuje ľudské rozlišovanie pohlaví. On nie je ani mužom, ani ženou, on je Boh. (Hinduizmus napriek svojmu polyteizmu uznáva Najvyššieho Boha, pôvodcu ostatných bohov a nazýva ho: „To“.) Presahuje teda ľudské chápanie otcovstva a materstva, pričom on je počiatkom a mierou všetkého: nikto nie je otcom v miere, ako je ním Boh.

Ježiš zjavuje, pravdu o tom, že milovanie a plodenie, ktoré považujeme za najúžasnejšie schopnosti dané človeku, nie sú prvotne ľudskou vlastnosťou, ale vlastnosťou samotného Boha. Boh je ustavičné Milovanie a Plodnosť.

Človek i v tomto smere je „len“ obrazom Boha. Skôr ako prvý človek splodil svojho syna, bolo už Synovstvo a Otcovstvo v samotnom Bohu. Aj mnohosť aj plodenie sú Božské. Stvorenie je len odlesk toho, čo sa deje v samotnom absolútnom Božom bytí. Možno naša doba lepšie ako predošlé pochopí plodnosť v Bohu. Epocha informatiky nám odhaľuje nové zákonitosti. Plodenie v Bohu môžeme prirovnať k odovzdávaniu Informácie. Boh Otec plodí Slovo. Ten, kto podáva informáciu, nič nestráca, ale ten, ktorý ju prijíma, stáva sa bohatším. Aj Boh Otec dáva Informáciu o Sebe, teda svoje vlastné Sebapoznanie vo svojom Božskom Slove. Toto Slovo je stále plodené a milované. Pretože Boh je Najvyššou absolútnou hodnotou, miluje sám seba Nekonečnou Láskou a predsa nie je sebcom. Lebo nielen, že dokonale miluje, ale aj dokonale plodí svoje Slovo. A v tomto Slove sa Boh dáva svojmu stvoreniu.

V Jánovom evanjeliu, hneď na začiatku čítame: „Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh!“ Toto Slovo je Syn. Skrze Neho a pre Neho bolo všetko stvorené. A my toto Slovo prijímame, a skrze toto Slovo sme premieňaní a rastieme do podoby Otca, ale z Neho nič neubúda a naopak, my sme úžasne obohatení. Vidíme, že plodnosť v Bohu nezostáva len v ňom samom, ale v tejto Božej plodnosti je Spása sveta. Človek sa na tejto Božej plodnosti môže zúčastňovať dvojakým spôsobom: prirodzeným plodením detí, ale takisto hlásaním evanjelia. Nič by nám nebolo osožné, keby sme sa narodili ako ľudské deti, keby sme sa súčasne skrze prijatie Slova nestali deťmi Božími. Nemôžeme sa čudovať, že práve Slovo sa zjednocuje s človekom, pretože určenie človeka, je „byť Božím obrazom“, slúžiť Bohu ako priestor jeho zjavenia alebo rám pre jeho obraz. Človek je pozvaný k tomu, aby sa cez neho zjavil Neviditeľný a absolútne Transcendentný Boh v stvorenom svete. Človek má to isté určenie vo svete ako Slovo v Trojici.

Samotná viera v Najsvätejšiu Trojicu je už evanjeliom o Bohu - Láske, o Bohu, ktorý tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna. Boh Otec má Syna. My všetci sme boli stvorení, ale On jediný je Splodený a Plodený ustavične. On je Slovo, ktorým sa Boh predstavuje svojmu stvoreniu. Keď Boh dal svojho jednorodného Syna tomuto svetu, vyliala sa Láska, ktorá existuje medzi Otcom a Synom na všetkých, ktorí prijali Jeho Slovo. Keby Boh vo svojej podstate nebol spoločnosťou, nikdy by sme nemohli s ním vstúpiť do kontaktu. Boh by mlčal. Nikdy by nevzniklo žiadne stvorenie, pretože ono vzniká Božím Slovom. Skrze Neho a pre Neho bolo všetko Stvorené. Plodenie v Bohu je výrazom aj pre Jeho Nekonečnosť a Neohraničenosť. Tajomstvo Najsvätejšej Trojice nám chce zvestovať aj to, že Boh je nielen Nadsakotočno ale aj Nadosobno. Boh je čosi iné a viac ako ľudská osoba. Boh nie je v sebe uzavretá bytosť. U Boha je Láska podstatou jeho bytia.

Boh je večná blaženosť, nesmrteľný život, svetlo bez súmraku, Dobro bez háčika. A chce sa slobodne, sám od seba, podeliť so slávou svojho blaženého života. Také je Jeho „dobrotivé rozhodnutie“, ktorým nás ešte pred stvorením sveta predurčil vo svojom milovanom Synovi, aby sme sa skrze Ježiša Krista stali jeho adoptovanými Synmi" (Ef 1,4-5), aby sme sa „stali podobnými obrazu jeho Syna" (Rim 8,29). Tento úmysel je „milosť, ktorú sme dostali pred večnými vekmi" (2 Tim 1,9-10) a tá pochádza bezprostredne z trojičnej lásky. Rozvíja sa v diele stvorenia, v celej histórii spásy po páde, v poslaní Syna a Ducha, ktoré pokračujú v poslaní Cirkvi.

Celá Božia ekonómia je spoločným dielom troch Božských osôb. Lebo tak, ako má Trojica len jednu a tú istú podstatu, má len jedno a to isté konanie. „Otec, Syn a Duch Svätý nie sú tri princípy stvorenia, ale iba jediný princíp.“ Ale každá Božská osoba vykonáva spoločné dielo podľa svojej osobnej svojskosti. Takto Cirkev podľa Nového zákona vyznáva: „jedného Boha Otca z ktorého sú všetky veci, jedného Pána Ježiša Krista, pre ktorého je všetko, jedného Ducha Svätého, v ktorom sú všetky veci". Sú to predovšetkým Božie poslania Vtelenia Syna a Dar Ducha Svätého, ktoré zjavujú vlastnosti Božích osôb.

Dielo, ktoré je zároveň spoločné i osobné, celá Božia ekonómia umožňuje spoznávať tak vlastnosti Božských osôb, ako aj ich spoločnú podstatu. Podobne aj celý kresťanský život je komunikovaním s každou Božskou osobou bez akéhokoľvek ich oddelovania. Ten, kto vzdáva chválu Otcovi, robí to skrze Syna v Duchu Svätom. Ten, kto nasleduje Krista, robí tak preto, že ho priťahuje Otec a Duch nabáda. Posledným cieľom celej božej ekonomiky je vstup stvorení do dokonalej jednoty s Najsvätejšou Trojicou. Ale už teraz sme pozvaní, aby v nás prebývala Najsvätejšia Trojica: „Kto ma miluje, hovorí Pán, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať: prideme k nemu a urobíme si ňňho príbytok" (Jn 14,23):

Svätý Gregor Nazianský učí katechumenov: „Predovšetkým zachovajte mi tento vzácny poklad, pre ktorý som žil a bojujem a s ktorým chcem aj umrieť, ktorý mi pomáhal znášať všetko zlo a opovrhovať všetkými radovánkami: mám na mysli vyznanie viery v Otca, Syna a Duchu Svätého. Dnes vám ho odovzdávam. Kvôli tomu vás čoskoro ponorím do vody a zdvihnem z nej. Dávam vám ho ako spoločníka a ochrancu celého vášho života. Odovzdávam vám jediné Božstvo a Silu, ktorá je Jedna v Trojici a obsahuje Trojicu rozličným spôsobom. Božstvo bez nerovnosti podstaty alebo prirodzenosti, bez vyššieho stupňa, ktorý povyšuje nižšieho, alebo ponizuje. Z troch nekonečných nekonečná spolu - podstatnosť... Len čo začnem myslieť na Jednotu, zaplaví ma svojím jasom Trojica. Len čo začnem myslieť na Trojicu, uchváti ma jednota.“

Teológia sa stále snaží dozvedieť sa a objaviť niečo viac o tomto živote, z ktorého sa my všetci rodíme. Teológovia si stále kládli otázku: „Čo tieto tri Božské Osoby v jednom Bohu robia?“ V definícii Trojičnej dogmy, pochádzajúcej z koncilu vo Florencii (1442), ktorá rozvíja princíp vzájomného prebývania Osôb Najsvätejšej Trojice, toto vnútorné prebývanie sa označuje gréckym slovom perichoresis. A práve toto grécke slovo: perichoresis (peri (gr.) = okolo, v blízkosti; khoreia - chorálny = spoločný tanec) znamená: tancovať, alebo tanec. Tri Osoby v jednom Bohu tancujú obrazne povedané „vo vzájomnom objatí“, traja v jednom, Otec a Syn v Duchu Svätom, tešiť sa jeden z druhého, tešiť sa z plnosti svojho Života. Tanec je tu vyjadrením radosti z bytia a z lásky.

Ak je toto naozaj pravda a ak my sme božie deti, potom by to malo platiť aj o nás. Ak to je pravda, potom tanec musí byť jadrom Božej kultúry. Možno sa nám to zdá bláznivé, pretože už nie sme malé deti. A to je ale naša najväčšia chyba. V africkéj Keni má toto tušenie špeciálny význam. Istý Afričan sa vyjadril, že jadrom africkéj kultúry je tanec. Nie tanec okolo niečoho, ale tanec, v ktorom sa muži a ženy, starí a mladí, tešia a tancujú a slávia svoje životy spolu v pokoji, v spoločensťve bez vzájomného strachu, nemysliac ustavične len na seba samých. Na to, aby sme boli schopní žiť takýto život, aby sme boli schopní tancovať na takúto hudbu, na to musíme byť ako Oni, Traja v Jednom, bez strachu jeden z druhého. Slovo a Duch sú zasadené do každého z nás ako stopy Trojice a oni jedného dňa iste vzkĺčia a my sa vydáme na cestu, my občania kráľovstva Božieho, účastníci na Božom živote, bratia a sestry, ktorí sme sa narodili, aby sme spolu tancovali.

Sv. Alžbeta od Najsvätejšej Trojice nám zanechala túto modlitbu: „Bože môj, Najsvätejšia Trojica, ktorej sa klaniam, pomôž mi celkom zabudnúť na seba, aby som sa usadila v Tebe, nehybná a pokojná, akoby moja duša bola už vo večnosti. Nech nič nezakalí môj pokoj, ani ma neodlúči od Teba, Ty si môj Nezmerateľný Boh, ale nech ma každá minúta unáša ďalej do hĺbky tvojho tajomstva! Upokoj moju dušu. Urob si v nej svoje nebo, svoj milovaný príbytok a miesto svojho odpočinku. Nech Ťa nikdy tam nenechám samého, ale nech som tam, celá, celučká, plne bdelá vo svojej viere, v neprestajnom klaňaní, celkom vydaná tvojmu stvoriteľskému pôsobeniu.“

Stvorenie sveta a človeka

Písmo sväté nám zjavuje, že nie sme dielom náhody, ale rozumného zámeru Tvorcu a v každom okamihu sme predmetom jeho výchovy. Boh miluje všetko, čo stvoril. Po stvorení Boh neponechal tvorstvo jeho osudu, ale v každej chvíli mu uchováva bytie, dáva mu schopnosť konať a vedie ho k jeho cieľu. Uznať túto úplnú závislosť na Stvoriteľovi je zdrojom múdrosti, slobody, radosti a dôvery. Stvorenie má vlastnú dobrotu a dokonalosť, ale nevyšlo z rúk Stvoriteľa úplne dokončené, je stvorené tak, že je „na ceste“ (In statu via) ku konečnej dokonalosti k akej ho Boh určil: tú však má postupne dosiahnuť.

Boh je zvrchovaným pánom svojho plánu, avšak k jeho uskutočneniu používa spoluprácu tvorov. To nie je známka slabosti, ale prejav veľkosti a dobroty Všemohúceho Boha. Ľudia môžu ako spolupracovníci s Božou vôľou slobodne vstúpiť do Božieho plánu svojimi skutkami, modlitbami, ale aj utrpením. Sv. Lev Veľký nás vyzýva: „Milovaní, stále „je zem plná Pánovej milosti“ a sama príroda, ktorá nás obklopuje je pre každého veriaceho školou úcty voči Bohu. Ved' nebo i zem, more a všetko, čo je v ňom, ohlasujú dobrotu a všemocnosť svojho Pôvodcu. A obdivuhodná krása živlov, ktoré mu slúžia, vyžaduje od rozumného stvorenia spravodlivé vdaky vzdávanie.“ (Sermo 6 de Quadragesima)

O našom absolútnom predurčení čítame v liste sv. Pavla Ef 1,6: „Boh nás svojím dobrotivým rozhodnutím predurčil, aby sme sa skrze Ježiša Krista stali jeho deťmi na chválu a slávu jeho milosti, ktorou nás obdaril vo svojom milovanom Synovi.“ Keď si prečítame biblickú správu o stvorení, zistíme, že pri stvorení človeka sa ukazuje akýsi zvláštny Boží príklon, ktorý je vyjadrený viacerými skutočnosťami. Ostatné živočíchy vydáva more a zem na Boží rozkaz, ale s človekom sa Boh hrá ako umelec zo svojím dielom. Počujme: „Učínme človeka...“ Boh pri stvorení človeka: „...vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou.“ Boh do neho vdýchol to, čím On sám žije. Toto Božie vdýchnutie môžeme bez preháňania nazvať Božím bozkom na privítanie človeka. V Adamovom srdci bola rozliata Božia Láska. Zem sa stáva živou planétou prostredníctvom človeka, ale človek sa stáva skutočne živou bytosťou, až oživujúcim Duchom Božím, lebo až na tejto úrovni sme vskutku živí a to tým spôsobom, ako od nás očakáva náš Stvoriteľ.

Pri stvorení človeka Boh hovorí: „Urobme človeka na náš obraz a podľa našej podoby“. Hebrejčina tu užíva slovo PANIM = tvár, obličaj, to, čo je teraz nezakryté a obrátené ku mne. Byť stvorený „na obraz Boží“ (Gn 1,26) teda znamená „byť obrátený tvárou k Bohu“, „pozerať Bohu do očí“ a reprezentovať, zjavovať, sprítomňovať Boha vo stvorenom svete. (M. Balabán: Hebrejské človekosloví str. 22) Český ekumenický text prekladá toto miesto: „aby bol naším obrazom“. Z toho vyplýva, že byť Božím obrazom je určenie človeka. Boh sa chce stať „viditeľný“ a „pochopiteľný“ svetu prostredníctvom človeka. Boh je Láska a preto byť Božím Obrazom znamená žiť Lásku, ktorá sa nám zjavuje v Božom Slove.

Zo všetkých viditeľných stvorení jedine človek je schopný „poznať a milovať svojho Stvoriteľa“, je „jediný tvor na zemi, ktorého Boh chcel pre neho samého“, on jediný je povolaný, aby mal poznaním a láskou účasť na Božom živote. Človek je milosťou a svojím predurčením povolaný do spoločenstva so svojím Stvoriteľom, aby mu odpovedal svojou vierou, nádejou a láskou a to za neho nemôže urobiť nikto. Boh všetko stvoril pre človeka, ale človek bol stvorený, aby slúžil Bohu a miloval Ho a Jemu obetoval celé stvorenie. Sv. František z Assisi vyzýva: „Uvažuj človeče k akej dôstojnosti ťa povzniesol Boh, keď ťa podľa tela stvoril k obrazu svojho milovaného Syna a podľa Ducha ku svojej vlastnej podobe.“ Podľa sv. Františka „byť stvorený na Boží obraz a podobu“ znamená byť stvorený podľa osoby Krista, Bohočloveka, podľa jediného a pravého obrazu Neviditeľného Otca.“ (zr. Kol 1,15-19)

„Väčšina východných otcov, komentujúcich biblický verš Gn 1,26 rozlišuje medzi obrazom a podobou. Podľa nich je Boží obraz v človeku počiatčnou Božou stopou, ktorá je vlastná každému človeku a patrí k jeho podstate a preto nie je zničená ani hriechom. Naproti tomu, plná podobnosť s Kristom, je niečo, čo má človek dosiahnuť postupom času a k čomu je potrebná askéza. V tejto línii píše Diadochos z Fotiky: „Každý človek je stvorený podľa Božieho obrazu. Dosiahnuť podobnosť s Bohom je dané tomu, kto v láske podriadil svoju slobodu Bohu. Nepatríme už sami sebe, keď sme pripodobnení tomu, ktorý nás skrze lásku zmieril s Bohom.“... Preto sa človek má stať Láskou prostredníctvom Ducha Svätého.“ (zrov. K. Lachmanová: Terezie z Lisieux a Silván z Athosu str. 176-177)

K. Rahner učí, že: „Prví ľudia boli stvorení s posväcujúcou milosťou, boli vybavení oným vnútorným, nadprirodzeným nadaním, ktoré človeka pred Bohom ospravedlňuje a činí ho účastným Božskej prirodzenosti a zameriava ho k nazeraniu Boha a k láske, ktorá z toho nazerania vyplýva. Človek ako taký, je stvorený pre večný život v bezprostrednom vlastní Boha. U človeka nikdy neexistoval „stav púhej prirodzenosti“. Preto sú celé dejiny ľudstva od počiatku dejinami zápasu medzi prijatím a odmietnutím tohto nadprirodzeného Božieho plánu s človekom a to natoľko, že sa tejto otázke nemožno nijako vyhnúť. Sv. František hovorí: „Boh ešte i dnes vyžaduje od človeka, čo človek stratil v Adamovi.“

Pôvodná ľudská prirodzenosť je prirodzenosť bohočloveka. Každé pochopenie človeka, ktorým sa on sám chce uzavrieť do púhej ľudskosti,.. sa prehrešuje proti konkrétnemu prvotnému určaniu človeka Bohom „Stať sa Božím obrazom – Miestom Vtelenia a Zjavenia Lásky. Človek preto správne chápe svoje prirodzené bytie len vtedy, keď ho chápe ako otvorené pre Božie disponovanie, ktoré presahuje toto bytie a je pre človeka rozhodujúce, pretože v ňom spočíva Spása.

Ešte Abramovi Boh hovorí: »Neboj sa, Abram, ja som tvoj štít, tvoja prehojná odmena.« (Gen 15,1;Bibl 21) V čom ale spočíva zbožštenie? Maxim Vyznávač najzreteľnejšie určuje obsah nášho zbožštenie: »Všetko, čo Boh má, okrem identity bytia, prijíma ten, ktorý je milosťou zbožštený.« Všetko by sa mohlo javiť ako rečnícke preháňanie. Avšak celá západná aj východná tradícia chce vyjadriť práve toto, keď hovorí o milosti zbožštenia: ten, kto je hoden zbožšťujúcej milosti, nedostane od Boha »čiasťku« alebo »niečo«, ale skutočne Jeho samého.

Jediná cesta ku zbožšteniu spočíva v stále hlbšom pripodobňovaní Kristovi. Stať sa »synmi v Synovi«: v tom spočíva zbožštenie. Podľa veľkého byzantského teológa Nikolaosa Kabasila (+1363) sa pripodobnenie naplňa len »životom v Kristovi«, »vnútorným zjednotením s Kristom«. Podmienkou Spáasy je prijatie Ježiša. Kristus, Vtelené Božie Slovo, je ako gén duchovného života. Bez neho duša nerastie do podoby Božieho dieťaťa. Bez tohto láskyplného príklonu ku Kristovi neexistuje láska a spojenie s Bohom, čiže Spása. Sv. Bernardín Sienský tvrdí: „Meno Ježíš je pevným základom viery, ktoré utvára Božích synov. Viera katolíckeho náboženstva totiž spočíva na poznaní Ježiša Krista a jeho svetla. On je svetlo pre dušu, je bránou do života a zárukou života vo večnej blaženosti.“

Sviatosti sú »bránami spravodlivosti«, cez ktoré sa k nám skláňa samo nebo, Boh nám prichádza v ústrety; v nich nachádza kresťan svoj »životný priestor« Taký život vo sviatostiach formuje už nového človeka a dáva vzniknúť už tu na zemi zmyslom, ktoré umožňujú božský život zakúšať a vychutnávať. Kabasilas nás upozorňuje na to, že keby sme už v tomto pozemskom živote nemali orgány a zmysly, ktoré sú schopné postihnúť skrytý Boží život v nás, neboli by sme schopní mať na ňom účasť v budúcom živote. V lone života terajšieho sa rodí zbožštenie človek.

Maxim to formuluje úžasným spôsobom: Maxim vidí v láske silu, ktorá umožňuje, aby človek inkaroval Boha v živote podľa Krista. Cesta zbožštenie je vtelovaním Božej lásky v našom živote.“ (podle Christopha Schönborna – Viedenského arcibiskupa)

Prvý a prvotný hriech

Keď sme hovorili o stvorení človeka, tak sme hovorili o Božej láske, ktorá bola pohnútkou k Stvoreniu a stále nás drží v existencii. Priestorom pre našu existenciu je Božia Láska a predsa to tak neprežívame. Čo sa stalo? Prečo neprežívame Boha ako nesmiernu blaženosť? Božie zjavenie hovorí, že človek zhrešil a jeho kontakt s Bohom sa prerušil. Boh je Dobro a všetky jeho diela sú dobré, všetko, čo učinil, prehlásil za dobré a predsa zlo evidentne existuje. Sme stvorení pre Dobro, preto ho ustavične hľadáme, ale odkiaľ sa tu vzalo zlo? Filozofia hovorí, že zlo je nedostatkom Dobra.

Boh sa z nesmiernej dobroty rozhodol dať účasť na svojom Bytí úplne inému, tomu čo nebolo - stvoreniu (nie Bohu), ktoré povoláva k bytiu. Plodenie Božieho Slova vychádza z nesmiernej Plnosti Boha a nesie atribúty tejto Plnosti, Božie Slovo je Boh z Boha. Stvorenie má základ v ničote, aj keď sa tajomne opiera o Božiu plnosť. V porovnaní s Bohom sa stvorenie javí ako nedokonalé, aj keď práve táto nedokonalosť je z druhej strany možnosťou našej existencie. Nechcem tým povedať, že Boh urobil čosi zlé tým, že dal existenciu niečomu nedokonalému, lebo nás stvoril z nesmiernej lásky a pozval nás na cestu zbožštenia, ale možnosť hriechu leží práve na tejto ceste z ničoty k zbožšteniu. Spása stvoreného spočíva v pozvaní milovať Boha. Láska má moc premieňať milujúceho v Milovaného.

Na Božiu Nádheru sa dá nazeráť, ale aj zazeráť. Stvorenie namiesto Lásky môže zvoliť závisť. Závisť je prekrútením Lásky. I v Láске i v závisťi je túžba po objekte, ale v závisťi je to nesprávny, chorý vzťah, ktorý chce všetko pre seba a kvôli sebe. Láska zabúda na seba, závisť je vrcholne sústredená na seba. Láska sa stravuje, vydáva, obetuje, závisť sa zožiera. Láska je ako Slnko, ktoré rozjasní všetko, kam sa dostanú jeho lúče. Závisť je ako čierna diera, ktorá pohltí všetko, čo sa dostane do jej blízkosti a dokonca nevyžiarí ani svetlo. Len Láska je riešením napätia medzi stvorením a Bohom. Sv. Augustín videl v závisťi „typický diabolský hriech“.

Cirkev učí: „Satan a ostatní zlí duchovia boli Bohom stvorení prirodzene dobrí, ale sami zo seba urobili zlých.“ (IV. Lateránsky koncil). Ako sa z dobrej bytosti môže stať bytosť zlá? Absolútne Dobro, ktorým je jedine Boh, sa nikdy nezvrhne na zlo, ale dobrota stvorenia, je v každom momente závislá na Bohu, tak ako svetlo mesiaca závisí na slnku. Ako náhle sa stvorenie uzatvára pred Bohom, stráca svoju dobrotu. Satan a jeho anjeli si odrezali životodarné spojenie, ktorým je poslušnosť Božiemu Slovu a tak stratili spojenie so živým Bohom.

„Anjeli i ľudia majú to isté poslanie od Stvoriteľa: prijímať účasť na jeho Božskom Bytí na základe slobodnej voľby. Lásku, ktorej ďakujú za svoju existenciu, majú primeranou láskou opätovať a tak vo výmene lásky môžu mať účasť na Božom Bytí a Živote, ktorým je Láska. V liste Kolosanom čítame: „Ježiš je obraz neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo v ňom bolo stvorené všetko na nebi a na zemi, viditeľné i neviditeľné, tróny aj panstvá, kniežatstvá aj mocnosti. Všetko je stvorené skrze neho a pre neho“. (Kol 1,15-16) Podľa toho je človek Ježiš a s ním celé ľudstvo, zmyslom a cieľom celého kozmu. Zmyslom kozmu je Vtelenie a Zjavenie Boha. Anjeli boli postavení do služby tohto plánu Spásy.

Simeonovo prorocké slovo k Panne Márii tvrdí: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať. A tvoju vlastnú dušu prenikne meč..“ (Lk 2,34) V tomto verši je reč o proteste, ktorý zasahuje ľudstvo, ale ešte skôr svet anjelov, až do najvyšších hierarchií. Protest patrí dieťaťu na rukách Matky. Jedným je na pád, iným na povstanie. V liste Hebrejom je naznačené, že anjeli sú vyzvaní pokloniť sa Vtelenému Božiemu Slovu. „...keď uvádza prvorodeného na svet, hovorí: „Nech sa mu klaňajú všetci Boží anjeli.“ (Hebr 1,6) Anjeli vo svojom poznaní, vidia všetko z nadhľadu. A tak im bolo dané nahliadnúť do plánu, ako sa Boh v Ježišovi Kristovi stane človekom s ponukou tohto Boha uznať za svojho Pána a za svoju Spásu.

Z toho vyplýva, že kritériom možnosti mať účasť na večnej Božej blaženosti je Ježiš, Vtelené Božie Slovo. Anjeli prostredníctvom Krista mohli poznať: taký je Boh, toto je Boh, toto nepatrné dieťa, tento muž, ktorý svojím učeníkom pokorne umýva nohy, milujúci aj nepriateľov, tento bičovaný, posmievaný, oplúvaný, tento na kríž pribitý. Poznali, že Boh sa zjavuje skrze človeka. A ako zareagovali anjeli, keď to videli a nazreli do Božích plánov, vedomí si pri tom vlastnej nesmiernej prevahy nad človekom?" Niektorí sa rozhodli pre svoju presilu a proti takému Bohu a proti človeku, ako možnému „Zjaveniu Boha“. Vzbúrili sa proti Tichosti a Pokore Božej. Odvrat od Boha, od Lásky, ktorá sa kvôli človeku dáva ukrižovať, sa prekrýva s ich rozhodnutím: človeka vytrhnúť jeho Stvoriteľovi a v bezodnej nenávisti ho znivočiť, a tým zasiahnuť samého Boha. (spracované podľa Dedičný hriech z biblického pohľadu, Heinrich Spaemann, Überlingen, Nemecko Geist und Leben, 1992/3)

Tak sa vzbúrili proti princípom Lásky, na ktorých je vybudované celé Nebo, aby silnejší pomáhal a slúžil slabšiemu, aby múdrejší pomáhal neskúsenému, aby ten, kto chce byť prvý, slúžil ostatným. Týmto spôsobom slúžiacej spolupráce by anjeli sami dosiahli svoju vlastné posvätenie a dokonalosť. Satan a jeho anjeli sa stavajú proti zbožšteniu človeka, proti Vteleniu Lásky. Písmo sv. hovorí: „Veď Boh neušetril ani anjelov, keď zhrešili, ale zvrhol ich do tmavých priepastí podsvetia a dal ich strážiť až do súdu.“ (2 Pt 2,4).

Pád anjelov spočíva v slobodnom rozhodnutí radikálne odmietnuť Boha, ktorý sa zjavuje v človekovi Ježišovi a jeho vládu. Ich vzbura je vzburou proti Božiemu charakteru a to je hriech proti Duchu Svätému. Satanova moc nie je neobmedzená i on je len tvor, síce mocný vzhľadom k nám, ale nie vzhľadom k Bohu. Nemôže zmaříť budovanie Božieho kráľovstva. I keď pôsobí vo svete z nenávisti voči Bohu a jeho kráľovstvu, ktoré je v Ježišovi Kristovi, a i keď jeho činnosť pôsobí vážne škody duchovného i fyzického rázu, túto činnosť dopúšťa Božia prozreteľnosť, ktorá mocne a pritom nenásilne riadi dejiny. Prečo Boh dopúšťa túto diablovu činnosť je tajomstvom, avšak vieme, že „všetko napomáha k dobru tým, ktorí milujú Boha“. (Rim 8,28) Táto vzbura anjelov sa odohrala skôr ako na scénu vstúpil človek.

Kniha Genezis hovorí: „Potom Pán, Boh, vysadil na východe, v Edene, raj a tam umiestnil človeka, ktorého utvoril.“ (Gn 2,8) Bez akýchkoľvek predchádzajúcich zásluh bol človek umiestnený do Raja. Bol vyzvaný, aby ho obrábal a strážil. Adam dostal informácie o všetkom, ale osobnú skúsenosť nemal. Práve toto bolo jedným z možných predpokladov diablovho pokúšania. Medzi poznaním a osobným prijatím poznaného existuje priestor, ktorý by sme mohli označiť ako oblasť viery. Adam teoreticky vedel, ale poznané si vierou neprisvojil. Božie Slovo nezostalo v jeho srdci, lebo ho neprijal s istotou. Keby Adam uveril Bohu, bolo by mu to počítané za spravodlivosť a nezahrešil by. Do ľudskej naivity zaznieva Božie Slovo. Je potrebné s istotou uveriť Bohu a brániť sa diablovi silou svojej viery.

Druhým predpokladom pokúšania bola Adamova túžba po Bohu. Sám Boh vložil do srdca človeka túto túžbu. Veď prikázanie lásky k Bohu bolo Adamovi zrejmé od prvého stretnutia s Božím Slovom (Nebeským človekom). Ak bol človek pokúšaný „byť ako Boh“, nebol hriech v tom, že „to chcel“, ale v tom „ako to chcel“. Sv. Maxim Vyznavač hovorí, že človek bol stvorený v stave svätosti a určený k tomu, aby bol Bohom úplne „zbožštený“ v sláve, zvedený diablom chcel byť „ako Boh“, avšak „bez Boha a pred Bohom, nie podľa Boha“. Chcel Moc bez zodpovednosti Lásky. Boh je Láska a Láska má tajomnú moc premieňať milujúceho do podoby milovaného.

V Raji rástlo množstvo stromov, ale dva sa spomínajú menovite. „Strom života“ a „Strom poznania dobra a zla“. Stromom Života nazývajú Židia ešte dnes váľčky, na ktorých je navinutý zvitok Tóry. Strom života nám teda predstavuje Boží zákon a požívanie jeho ovocia cestu poslušnosti a viery a zároveň cestu Spásy. Človek bol stvorený v stave cesty, ako bytosť na ceste k dokonalosti. Bol mu daný návod k dosiahnutiu plného Života, Boží zákon. Nepotreboval žiadne zásluhy, aby sa do Raja dostal, ale potreboval ostražitosť, aby o Raj neprišiel.

Tajomný strom, ktorému sa mali ľudia vo vlastnom záujme vyhýbať nám zjavuje, že prví ľudia vstúpili do sveta poznačeného pádom anjelov. Je zaujímavé, že priamo uprostred raja sídli pookúšiteľ. Boh človeku otvorene hovorí o nebezpečenstve, ktoré je spojené s jedením ovocia tohoto stromu, ale diabli nezabraňuje v prístupe k človeku, i keď človeka pred týmto kontaktom vystríha. Z toho vidíme, že pokušenia sú súčasťou nášho duchovného rastu. Sv. František hovorí, že každé premožené pokušenie je ako snubný prsteň, ktorým sa Pán zasnuhuje s dušou svojho služobníka. V každom pokušení je nám z Božej strany položená otázka: „Miluješ ma väčšmi ako toto?“ Toto je jediná cesta zbožštenia človeka. Nezávidieť ale milovať.

Sv. Bazil hovorí, že prvé prikázanie, ktoré človek dostal, bolo prikázanie pôstu: „Pretože sme sa nepostili, boli sme z Raja vyhnaní. Budeme sa postiť, aby sme sa mohli do Raja vrátiť!“ Pôst je tu chápaný ako základný ľudský postoj, múdre „seba obmedzenie“ v záujme „seba zachovania“. V záujme sebazáchovy musíme prijať určité seba obmedzenie. „Strom poznania dobrého a zlého“ symbolický naznačuje neprekročiteľnú hranicu, ktorú človek ako tvor musí v záujme seba zachovania uznávať a rešpektovať.

Človek pri stvorení dostal „návod na použitie“ so „záručnou lehotou“. Tým návodom je Boží zákon a záručnou lehotou Večný život. Ako náhle sa človek rozhodol nerešpektovať návod, bola mu odmietnutá aj záručná lehota. Človek závisí na Stvoriteľovi, je podriadený zákonom stvorenia a mravným normám, ktorými je riadené užívanie jeho slobody. Boh stvoril človeka ku svojmu obrazu a zahrnul ho svojím priateľstvom. Človek, ako oduševnený tvor, však nemôže žiť toto priateľstvo ináč, ako poslušnosťou Božím príkazom.

Strom „poznania dobra a zla“ nám predstavuje inú alternatívu ako vieru Bohu. Človek bol pozvaný k tomu, aby vierou prijal Boží zákon ako návod pre svoj život. Boží zákon presne vymedzuje, čo je dobre a čo zlé a toto človek nemôže zmeniť. Cirkev učí, že podstata prvotného hriechu, tkvie v tom, že si človek prisvojil dispozičné právo na svoj život. Sám chce rozhodovať o tom, čo je dobré a čo zlé a na to nemá právo, lebo to je dané Božím Slovom. Týmto rozhodnutím dal prednosť sebe samému pred Bohom a tým pohrdol Bohom, zvolil sám seba proti Bohu. Ješť zo stromu poznania dobra a zla, teda môže znamenať pohrdnutie Božím Zákonom, snahu zobrať si život do svojich vlastných rúk a žiť len podľa vlastnej predstavy, z vlastných síl a pre seba. A to je opak viery. Táto svojvôľa charakterizovaná postojom aktívnej vzbury, alebo pasívneho nezájmu, je dôkazom toho, čo biblia nazýva hriechom.

„Sv. Irenej zastával na rozdiel od tradičného judaizmu názor, že Adam bol stvorený ako dieťa. Ješť zo stromu mal zakázané preto, že mal najskôr dorásť. Adam bol netrpezlivý; v snahe urýchliť svoju dospelosť predčasným uchvátením zakázaného ovocia proces svojho skutočného dozrievania zmaril... Pád, podľa Ireneja, je v podstate nezvládnutá kríza puberty. Dôsledkom je, že človek môže teraz riadne rásť iba zbavovaním sa svojej falošnej dospelosti. Kvôli tomu „prišiel Boží Syn medzi nás ako dieťa“ – aby sme sa mohli nechať viesť späť do detstva a znovu rásť, tento krát už správne, kým nedosiahneme zrelosti a plnej veľkosti samotného Krista (por. Ef 4,13). (Z DC P. G. Prievalského, OFM: <http://www.frantiskani.sk/patergabriel/doc/04.doc>)

Boh dal ľuďom všetko, čo potrebovali k blaženému životu. Daroval im bytie a daroval im aj prostredie potrebné pre ich rozvoj. To všetko boli znaky Lásky a človek ich mal rozlíšťať vierou. Boh stvoril človeka, aby sa stal Jeho obrazom a tým ho pozval na cestu zbožštenia. Avšak, ako rastúci a seba uskutočňujúci tvor mal aj človek pre tento stupeň podobnosti so Stvoriteľom dozrieť do uznania a rozoznávania hranice medzi Stvoriteľom a tvorom, do poklony a úcty voči svojmu Stvoriteľovi, do vďaky za svoje stvorenie a za celé stvorenstvo a dozrievať viac a viac do poznania, ako všetko v prírode navzájom súvisí. Tak by bol človek dosiahol v rastúcej viere a láske, plnú vnútornú moc a zodpovednú silu konať. Potom by bolo namieste v takejto zrelosti všetky dary a schopnosti, postaviť do služby Lásky podľa úmyslu Stvoriteľa. Človek však na túto zrelosť nečakal.

Apokalypsa hovorí veľa o anjeloch a démonoch. Ku koncu ľudských dejín vystupuje odporca s číslom 6-6-6, trikrát tri šestky. Kto nie je poznačený týmto číslom, nemôže ani kupovať ani predávať. Šesť je deficitný počet pred sedmičkou. Za šesť dní stvoril Boh svet, siedmy deň odpočinul si od diela, ktoré vykonal, a svojím odpočinkom zavŕšil svet (Gn 2,1-3), ním vytvoril vo svete človekom prežívaný transcendentný vzťah - rajský pokoj. Stvorenie bez tohto vzťahu, bez siedmeho dňa, je svetom bez transcendentného Boha. Šesť je číslo sveta, ktorý ešte nie je Stvoriteľom dokonaný, a kto neprijme toto zavŕšenie, programom sa mu stane číslo beztranscendentného sveta.

V opozícii stojí myšlienka siedmeho dňa, ktorý má byť dovŕšením stvoreného sveta. Šabat je teda časom posvätnnej svadby, duchovným priestorom pre intímne stretnutie medzi Bohom a jeho ľuďmi a zdieľaním Božej svätosti. Jedine takýto svet stojí za to, aby sme v ňom žili. Je to svet spoločenstva s Bohom. Svet Bohoľudí. Zjavenie sa Synov Božích, ktoré dychtivo očakáva celá príroda.

Dôsledky prvotného hriechu

„A potom, keď počuli hlas Pána, Boha, ktorý sa za denného vánku prechádzal po záhrade, skryl sa Adam i jeho žena pred Pánom, Bohom, medzi stromami záhrady. I zavolať Pán, Boh, Adama a povedal mu: „Kde si?“ On odpovedal: „Počul som tvoj hlas v záhrade, nuž bál som sa, lebo som nahý a preto som sa skryl.“ (Gn 3,8-10) Písmo ukazuje dramatické následky prvého hriechu, ktorého sa dopustili naši prarodičia. Teológia nás poučuje, že prvotný hriech nie je náš osobný hriech, hoci sa každého až veľmi osobne dotýka:

„Čo sa dozvedáme z Božieho zjavenia, to sa zhoduje so skúsenosťou. Veď ak skúma človek svoje srdce, poznáva, že je naklonené i ku zlému a zapletené do mnohých špatností; to nemôže pochádzať od dobrého Stvoriteľa.“ (GS 13) Cirkev vždy učila, že mnohé úbohosti, ktoré ľudstvo ťažia, a ľudskú náklonnosť ku zlu a ku smrti, nemožno pochopiť bez prihladnutia ku skutočnosti, že Adam nám odovzdal hriech, ktorým sme nakazení od počatia a ktorý je „smrťou duše“.

Čo spôsobil prvotný hriech? Prvý dôsledok nachádzame v prečítanom texte z knihy Genezis. Človek začína mať strach z Boha. Adam sa pred Bohom skrýva. Pred hriechom mu bola prirodzená dôvera a všeobímajúca láska. Hriech v jeho duši zatemnil obraz Boha a namiesto dôvery sa začal v ňom objavovať strach. Strach spôsobuje, že sa človek stáva bytosťou opancierovanou, uzavretou. Sv. Augustín označuje hriešnika zvláštnym výrazom „homo incurvatus in se“, teda človek skrútený do seba. Namiesto viery, ktorá mala viesť k láske, ho formuje strach.

Prví ľudia v raji žili v ráde Bohočloveka, v milosti Kristovej. Mali v srdci Božie Slovo a žili v Duchu Svätom, svojou neposlušnosťou stratili Božie priateľstvo, ale nestratili Božiu Lásku. Priateľstvo môžeme definovať ako pohodu Lásky. Boh neprestáva človeka milovať, ako nám to dokazujú celé Dejiny Spásy, ale nemôže sa prejaviť v ňom bez jeho súhlasu, ako činná Láska, lebo rešpektuje ľudskú slobodu. Bez Boha človek nemôže naplniť zmysel svojej existencie „stať sa Božím obrazom (podobou)“. Nie je v ňom Dobrota, Múdrost', Spravodlivosť a Svätosť. Bez Boha je človek bezmocný, vydaný do područia svojich pudov. Toto vyjadruje grécke slovo HAMARTIA, ktoré znamená toľko ako stav stratenej Spásy. V hriechu sa konalo proti Bohu, po hriechu človek existuje proti Bohu.

Sv. Pavol stav človeka po dedičnom hriechu charakterizuje, ako stav bezbožnosti (gr. ASEBEIA) a z toho plynúcej morálnej bezmocnosti. Táto bezbožnosť sa týka všetkých. Je to stav neprítomnosti Božieho Ducha v našom srdci. My všetci, ako potomci Adama, sa rodíme s touto duchovnou prázdnotou v srdci. Nie sme bezbožní v zmysle svetonázoru, ale v zmysle absencie Božej dobroty a moci v našich srdciach. Problém nie je len v tom, čo konáme, alebo nekonáme, ale v tom, čo po prvotnom hriechu sme. Dokážeme byť slušní, ale bez Boha nemôžeme byť skutočne dobrí. Človek sa rodí ako bezmocný voči diablu, stáva sa otrokom hriechu.

Človek stratil Ducha Svätého - bytostnú Dobrotu, Rajskú Blaženosť. Prebudila sa v ňom žiadostivosť. Písmo hovorí, že sa mu „otvorili oči“. Krása tela sa stala pre človeka veľkým problémom. Človek sa už nedokázal na druhého dívať s nesebeckou láskou, ktorá je z Boha, ale len zo sebeckou žiadostivosťou. Tak, ako bezprostredne vyšiel z božích rúk, túto ťažko zvládnuteľnú situáciu nepoznal. Prečo? Lebo vnútorne bol spojený s omnoho väčším prameňom šťastia, než je ľudská sexualita, v jeho srdci bola ustavičná radosť z Boha, lebo aj v blížnom nachádzal Boží obraz. Pred hriechom mohol človek existovať vo svojej nahote a nebol to pre neho problém. Po hriechu sa v ňom objavila žiadostivosť. Človek ustavične túži po stratenej blaženosti. Všetci máme v sebe hlboko vpísanú spomienku na túto prvotnú blaženosť, ktorú sme v Adamovi stratili, a preto ju hľadáme a nie vždy správnym spôsobom a na správnych cestách. Boh sa zľutoval nad človekom a ušil mu koženú suknicu. Naše šaty vydávajú svedectvo o tom, čo sa stalo.

Ďalším dôsledkom je skutočnosť, že človeku sa zatemnil rozum, stratil Svetlo poznania. Adamovi na počiatku svietilo Svetlo poznania, v ktorom vedel o sebe i o prírode všetko. Len takto vieme pochopiť určité stopy Prazjavenia, ktoré sa zachovali v niektorých starovekých kultúrach. Po hriechu sa rozum človeka zatemnil a vôľa sa naklonila ku zlu. I ten najmenší chrobáček „vie“ ihneď po svojom vyliahnutí, čo je pre neho dobré a čo mu osoží a človek, vrchol stvorenia, to nevie. Nepozná ani zákonitosti tela, v ktorom žije. Je paradox, že existujeme v tele, o ktorom nevieme skoro nič a ak niečo vieme, tak len za cenu štúdia. Človek sa musí všetko učiť.

Súlady, v ktorom žili prví ľudia, vďaka priateľstvu s Bohom, je zničený. Vláda duchovných schopností duše nad telom je podlomená, spojenie muža a ženy je podrobené napätiam, ich vzťahy sú poznamenané žiadostivosťou a sklonom k panovaniu. Ľudia už netvorili prirodzené spoločenstvo ako zvieratá. A to všetko preto, lebo človek stratil svoj stred, ktorým je Božie Slovo, ktoré je základom pre rovnaké myslenie a chcenie. Súlad s tvorstvom je rozbitý, stvorenie sa človeku odcudzilo a stalo sa mu nepriateľom. Vinou človeka je stvorenie „podrobené ničotnosti“ (Rim 8,20). Aké mohlo byť krásne, žiť v prirodzenosti, ktorá nie je narušená, ktorá môže to, čo chce, lebo nechce zlo. Aké úžasné je mať Boží zákon vpísaný hlboko v srdci a počúvať tento zákon, tak ako počúvajú zvieratá zákony prírody. Toto Adam stratil a spolu s ním my všetci.

Hriech je previnenie proti rozumu, pravde a svedomiu: je to priestupok proti pravej láske k Bohu a blížnemu spôsobený zvráteným lipnutím na určitých dobrách. Bol definovaný ako „slovo, skutok alebo túžba proti večnému zákonu“. Spomením niekoľko gréckych výrazov, ktorými Písmo označuje hriech. Grécke slovo ADIKIA, vyjadruje fakt, že každý hriech je nespravodlivosťou voči Bohu, popieraním Božieho práva na človeka. Ďalšie slovo PSEUDOS vyjadruje, že hriech je klamstvom. Hriešnik žije v poddanstve klamstva a lži, ďaleko od svetla Pravdy. Grécke slovo ANOMIA vyjadruje skutočnosť, že každý hriech je porušením Božieho zákona. Kto sa stavia proti Božiemu zákonu, stáva sa neposlušným samému Bohu. Hriech je niečím omnoho temnejším a hrozivejším, než si človek dokáže predstaviť. Hriech je sebaláskou až k pohrdaniu Bohom.

Vnútorňú situáciu, ktorá sa objavila v človeku po hriechu, veľmi výstižne opisuje sv. Pavol v liste Rimanom: „Vieme, že zákon je duchovný, ale ja som telesný, zapredaný hriechu. Ani nechápem, čo robím, lebo nerobím to, čo chcem, ale robím to, čo nenávidím. No ak robím to, čo nechcem, priznávam zákonu, že je dobrý. Potom to však už nerobím ja, ale hriech, ktorý vo mne sídli. Viem totiž, že vo mne, to jest v mojom tele, nesídli dobro; lebo chcieť dobro, to mi je blízko, ale robiť dobro nie. Veď nerobím dobro, ktoré chcem, ale robím zlo, ktoré nechcem. No ak robím to, čo nechcem, už to nerobím ja, ale hriech, ktorý vo mne sídli.

Badám teda taký zákon, že keď chcem robiť dobro, je mi blízko zlo. Podľa vnútorného človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom; ale vo svojich údoch pozorujem iný zákon, ktorý odporuje zákonu mojej mysle a robí ma zajatcom zákona hriechu, ktorý je v mojich údoch. Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti? Ale nech je Bohu vďaka skrze Ježiša Krista, nášho Pána! Ja sám teda myslou slúžim Božiemu zákonu a telom zákonu hriechu.“ (Rim 7,14-25)

Sv. Pavol nás poučuje: „...veď všetci zhrešili a chýba im Božia sláva“ (Rim 3,23) alebo „všetci sú pod hriechom“ (Rim 3,9). A nakoľko platí toto Pavlovo tvrdenie, človek sám od seba nedokáže vypovedať, čo je to hriech a to proste preto, že je sám v hriechu a je teda voči nemu zaujatý. Jedine Božie Zjavenie dokáže správne definovať hriech. Sv. Pavol, základný hriech, prvotný predmet Božieho hnevu, vidí v bezbožnosti (gr. ASEBEIA) a hneď presne vysvetľuje ako sa bezbožnosť prejavuje: v odmietnutí oslavovať Boha (gr. DOXAZEIN) a v odmietnutí vďačnosti voči Bohu (gr. EUCHARISTEIN). Inými slovami, v odmietnutí uznať Boha v jeho Božstve, nevzdávaní mu patričnej úcty.

Bezbožnosť spočíva v „ignorovaní“ Boha, svojho Otca a Stvoriteľa. Ignorovať neznamena: „nevedieť, že Boh existuje“, ale chovať sa tak, akoby neexistoval. Možno nás zarazí, že apoštol prehlasuje všetok morálny úpadok, za následok Božieho hnevu. Boží hnev chápeme ako odstúpenie Boha z ľudského života. Človek je bez Boha úplne stratený vo svojich neovládaných podnetoch a vášniach. Hriech je súčasne trestom sám sebe. Sv. Augustín hovorí: „I keď sú tieto činy trestom, sú sami o sebe hriechom, lebo trestom za nečistotu je zasa nečistota sama: Boh trestá zlo a z jeho trestov pramenia ďalšie hriechy.“ (De nat. et grat. 22,24)

„Pán, Boh.. vyhnal človeka a na východ od raja Edenu postavil cherubov a vytasený ohňový meč, aby strážili cestu k stromu života. (Gn 3,23-24) Žijeme vo „vyhnanstve ďaleko od Pána“. Písmo sväté hovorí o dvoch skutočnostiach, ktoré ovládli ľudskú realitu a od ktorých sa Boh dištancuje: je to hriech a smrť. Sv. Ján Damaský k tomu hovorí: „Boh nás stvoril k neporušiteľnosti, a keď sme prekročili jeho spasiteľné prikázania, potrestal nás rozkladom - smrťou, aby sa zlo nestalo nesmrteľným.“ Smrť ukončuje existenciu zla v osobe konkrétneho človeka.

Prvé miesto v Písme, kde je „hriech“ priamo nazvaný sa nachádza v Gn 4, kde sa opisuje pokušenie Kaina: „Tu povedal Pán Kainovi: „Prečo sa hneváš a prečo sa ti zamračila tvár? Či nie je to takto: Ak robíš dobre, môžeš sa vystriť, ale ak dobre nerobíš, číha hriech pri dverách a sleduje ťa (dychtí po tebe) jeho žiadostivosť, a predsa ty ju máš ovládať (ty však máš nad ním vládnuť)?“ V hebrejskom texte je užité to isté slovo, ako o žene, ktorá bude dychtiť po mužovi. Hriech je tu predstavený ako démon, ktorý chce človeka ovládnuť. 1 Pt 5,8 sa hovorí, že ako hladný lev túži po koristi, tak diabol žiadostí za človekom, aby ho ovládol. Ale i nám je povedané: „Ty však máš nad ním vládnuť!“ Každým zlým skutkom sa človek otvára démonom (diabol zapúšťa korene do duši).

Sv. Antonín Veľký výstižne vyjadruje túto pravdu: „Každý človek, ktorý sa kochá v hriešnych skrytých úmysloch, vinou slobodnej vôle padá, Keď otročí (spolucíti) s tým, čo do neho vkladajú nepriatelia (démoni) a keď si myslí, že sa ospravedlní iba navonok uskutočnenými skutkami, pričom jeho vnútrajšok je obydlím zlého ducha, ktorý ho učí akémukoľvek zlu. Jeho telo sa naplňa nechutnými nehanebnosťami. Lebo, kto je už ráz taký, toho potom ovládajú démonické vášne, ktoré už ani od seba neodháňa. Démoni nemajú viditeľné telo, ale my im prepožičiavame svoje telo. Keď naše duše od nich prijímajú temné skryté úmysly: Lebo, ak prijímame tieto skryté myšlienky, prijímame samotných démonov a zjavnými ich robíme v tele.“ (List 6)

Tak ako po prvotnom hriechu, keď sa Boh pýta: „Adam, kde si?“ aj po zavraždení Ábela sa vyskytuje otázka s opytovacím zámenom „kde“: „Kde je tvoj brat“. Ľudský hriech spôsobuje chaos? Bol zmarený ľudský život a to znamená prenikavý zásah do Božej zvrchovanosti. Preliata krv volá k Bohu o pomstu. Začarovaný kruh pomsty sa stále šíri, dokiaľ nepríde ten, ktorého krv volá o odpustenie a to je Pán Ježiš Kristus.

Pokánie

Veľmi často si zamieňame pokánie so sviatosťou pokánia, i keď nejde presne o to isté. Aj keď spoveď nazývame „sviatosťou pokánia“, pokánie je významovo širší pojem. Potreba pokánia vyplýva zo situácie človeka po dedičnom hriechu a patrí k základným požiadavkám prorokov i Ježiša. „Robte pokánie a verte v evanjelium!“ Pokánie je ochotou prijať Božie Kráľovstvo v osobe Ježiša Krista. Adam zhrešil tým, že si zobral život do vlastných rúk a rozhodol sa žiť len podľa seba a pre seba. My všetci sme túto formu života zdedili po ňom. Sme voči Bohu hriešne „sebestační“. Základný skutok pokánia je znovu prijatie Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Uznať Boží nárok na seba. Slovo viera, v jazyku, ktorým hovoril Pán Ježiš, má i taký zmysel, ako nechať sa viesť. Je to opak toho čo urobil Adam.

Hovorili sme, že prvotný hriech spôsobil, že sa rodíme v stave bezbožnosti (ASEBEIA) a z nej pramení naša bezmocnosť, ďalšie hriechy sú ovocím prvého. Do tohto stavu zaznieva Ježišova výzva k pokániu, ktorá nekladie prednostne dôraz na vonkajšie skutky, vrecovinu, popol, pôsty a umŕtvovania, ale na obrátenie srdca. Vnútorne pokánie je radikálne nové zameranie celého života, obrátenie k Bohu celým srdcom, rozchod s hriechom, spolu s odporom voči zlým činom, ktoré sme spáchali. Zároveň so sebou prináša túžbu a predsavzatie zmeniť život s nádejou na Božie milosrdenstvo. Toto obrátenie srdca doprevádza spásonosný smútok. Tým, že naše srdce objaví veľkosť Božej lásky sa zachveje hrôzou z ťarchy hriechov a začína sa báť uraziť Boha a odlúčiť sa od Neho. Sv. Klement Rímsky hovorí: „Upierajme pohľad na Kristovu krv a uvažujme, ako bola drahá pre Boha, jeho Otca: veď tým, že bola vyliata za našu spásu, ponúkol Boh celému svetu milosť obrátenia.“ (List Korinským).

Vnútorne pokánie kresťana môže mať veľmi rozmanité prejavy. Písmo sv. i Otcovia zdôrazňujú zvlášť tri spôsoby: pôst, modlitba, almužna, ktoré vyjadrujú obrátenie vo vzťahu k sebe, k Bohu a k blíznym. Čítanie Písma Sv., modlitba liturgie hodín a Otčenáša, každý úprimný úkon Bohopocty v nás oživuje ducha obrátenia a prispieva k odpusteniu hriechov. Počúvanie Božieho slova ma silu.

Ozajstné a plodné pokánie začína tam, kde sa stávame učeníkmi Ježiša. Boh je Blaženosťou, ale môžeme ho takto poznať len vtedy, keď sa správne naladíme. Po dedičnom hriechu sme ako rozladené rádio. Hoci sú v éteri okolo nás rádiové vlny, na ktorých je krásna hudba, nie sme schopní sa z nej tešiť, dokiaľ si nenaladíme prijímač na správnu frekvenciu. Vo vzťahu k Bohu je tou správnou frekvenciou Božie Slovo a tým naladením súhlas s Ním.

V Hebrejských textoch SZ býva pokánie označované slovom „ŠUB“. Toto slovo vyjadruje radosť z návratu väzňa zo žalára alebo vyhnanca z exilu. Pokánie to je radostný návrat domov k Otcovi. Sv. Anton Paduánsky hovorí o pokání ako o svadbe plnej radosti. Medzi znaky pravého pokánia patrí radosť a jasanie srdca a oslavná chvála Boha. Pokánie je výzvou pre všetkých kresťanov, na všetkých stupňoch duchovného života. Jeho zavŕšením je smrť prijatá z lásky k Bohu.

V gréckom jazyku sa pre pokánie užíva termín METANOIA. Toto slovo je výzvou: „Zmeňte zmýšľanie!“ a vyjadruje duchovnú podmienku návratu k Bohu a spoločenstva s Ním. Zmeňte zmýšľanie, nie v zmysle iného ľudského spôsobu zmýšľania, ale ako hovorí apoštol: „Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridŕžal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom; a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“ (Flp 2,5-8)

Ježiš vyzdvihuje pokánie ako centrálny pojem. Na mnohých miestach evanjelia zaznieva: „Čiňte pokánie!“ Ak som zhrešil, mám to napraviť. Ježiš neučí: „Ak budete chodiť pravidelne na spoveď, je to v pohode!“ Spoveď je len čiastkou z toho, čo pokánie všetko zahŕňa. Keby naša spoveď bola správne prežívaná, bola by pokáním, ale ak je len vyznaním hriechov, bez snahy o vnútornú zmenu života, bez skutočnej ľútosti a predsavzatia, nie je pokáním.

Pokánie má byť štýlom celého kresťanského života. Pokánie to je zrieknutie sa seba vlastnenia. Je to darovanie sa Kristovi. To, že existujeme sami pre seba, bez reálneho vzťahu k Bohu ako k Bohu, vôbec nie je v poriadku. Žitá kajúcnosť to je boj s naším sebeckým. Dať prednosť Božiemu Slovu pred pokušením žiť len pre seba a podlá seba. Žitá kajúcnosť je snaha o čistotu srdca a čisté srdce nás vedie k poznaniu Boha. Kajúcnosť je úsilie o obnovu dýchania našej duše, ako tomu bolo na počiatku, keď Boh i človek dýchali v súlade.

Väčšinou, keď sa zamýšľame sami nad sebou a nad svojou hriešnosťou, považujeme za svoju najväčšiu chybu určitú danosť, s ktorou sme sa narodili, niečo, za čo v podstate ani nemôžeme a s čím si nevieme rady. Vo víťazstve nad hriechom hľadáme Spásu a sme zúfalí, keď zisťujeme, že s určitými vecami nevieme napriek najlepšej vôli niečo pozitívne urobiť. Naše duchovné úsilie sa vyčerpáva v tom, na čo nemáme silu a preto po určitých sklamaníach prijímame ako normálny stav: kompromis s hriechom. Naša situácia sa podobá človeku, ktorý je od narodenia chorý. Múdry lekár mu nebude vyčítať stav, v ktorom sa narodil. Môže mu však vyčítať, keď mu naordinuje účinné lieky a zistí, že ich neberie. Od chvíle, ako existuje dostupný liek, je zodpovedný za svoj stav. Pán Ježiš v evanjeliu sv. Jána hovorí na adresu farizejov: „Keby som nebol prišiel, nemali by hriechu. Hriech je v tom, že neuverili v Syna Božieho.“ (Jn 15,22)

Každý človek musí osobne prijať Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa a Pána: až potom bude môcť zakúsiť radosť z Božej Lásky a pochopiť Boží plán Spásy pre svoj život. Celá skutočnosť novej pozitívnej zmeny spočíva v prijatí Božieho Syna. Prijatie Božieho Syna je Vtelením Božieho Slova. To čo nazývame „svätým prijímaním“, nespočíva len v tom, že otvoríme ústa po tom, čo sme povedali „Amen“ k Telu Kristovmu. Vo svätom a životodarnom prijatí Božieho Syna ide predovšetkým o to, aby sa Božie Slovo, II. Božská osoba stala riacim princípom - životom, môjho života. Toto je prvý a základný princíp svätého prijímania. Prvoradá je snaha prijať Boha, ktorý sa zjavuje v Slove. Je to základný predpoklad duchovného boja. Ak nie je Kristus v nás, určite prehráme zápas s diablom. A naopak: „Kristus v nás, nádej slávy“.

Existujú v podstate tri možné stavy ľudskej duše vo vzťahu ku Kristovi, Spasiteľovi: 1. Človek prirodzený. V takomto stave sa rodíme na tento svet. Takýto človek vierou neprijal Krista ako svojho osobného Spasiteľa. Buď preto, lebo ho nepozná, alebo preto, lebo mu nechce podriaďiť svoj život. Nechce sa zrieknuť svojho sebeckého štýlu života. Sv. Pavol o takýchto ľuďoch píše v 1 Kor 2,14: „Živočíšny človek neprijíma veci Božieho Ducha: sú mu bláznovstvom a nemôže ich pochopiť, lebo ich treba duchovne posudzovať.“ Do tejto skupiny patrí napr. Herodes, ktorý za žiadnu cenu nechce prísť o svoju vládu. Takýto človek sa necháva ovládať svojím egoizmom. Jeho záujmy sú poddané vlastným chutiam, čo sa často končí pocitom disharmónie. Pretože je nešťastný, prežíva aj vonkajší svet ako zlý. Jeho pohľad nie je čistý a preto sa mu všetko zdá špinavé. Ak nezmení svoj pomýlený štýl života, postupne príde až k zavrhovaniu sveta i seba, čo často môže viesť až k sebevražde. Takýto životný štýl ústi do satanizmu.

2. Človek duchovný. Je to človek, ktorý vierou prijal Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Pretože prijíma Božie Slovo, pôsobí v ňom a skrze neho Duch Svätý. Najkrajším typom takéhoto človeka je Panna Mária. Sv. Pavol hovorí o takýchto ľuďoch v liste Ef 3,14-19: „Preto zohýnam kolena pred Otcom, od ktorého ma meno každé otcovstvo na nebi i na zemi: nech vám dá podlá bohatstva svojej slávy, aby skrze jeho Ducha mocne zosilnel váš vnútorný človek, aby Kristus skrze vieru prebýval vo vašich srdciach, aby ste zakorenení a upevnení v láske mohli so všetkými svätými pochopiť, aká je to šírka, dĺžka, výška a hĺbka, a poznať aj Kristovu lásku, presahujúcu každé poznanie, aby vás naplnila Božia plnosť celá.“ Vnútorný človek môže v nás zosilniť mocou Ducha Svätého. Kristus skrze vieru prebýva v takomto človeku.

Viera je základným predpokladom lásky, tak ako otvorená náruč umožňuje objatie. Kristus je na tróne života. Ego je detronizované. Všetky záujmy sú poddané Božiemu riadeniu. Výsledkom je život v harmónii s Božím plánom. V takom človeku sa objavuje ovocie Ducha Svätého, ktorým je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť. (Gal 5,22-23)

3. Telesný kresťan. Je to tretí typ človeka a asi najrozšírenejší. Je to človek, ktorý Krista pozná a aj ho prijíma, ale nie celkom a nie natrvalo. Neodovzdal mu celý svoj život a preto sa často cíti bezradný a znechutený, lebo sa spolieha len na svoje vlastné sily v snahe o kresťanský život. Sv. Pavol o takýchto kresťanoch hovorí: „A ja som vám bratia nemohol hovoriť ako duchovným, ale ako telesným, ako nedospelým v Kristovi. Mlieko som vám dával piť namiesto pevného pokrmu, lebo by ste ho neboli zniesli, ale ani teraz ešte neznesiete, lebo ste ešte stále telesní a nežijete len po ľudskí?“ (1Kor 3,1-3) Takýto život je poddaný vlastnému „JA“. Kristus síce vošiel do tohto života, ale človek sa mu úplne nezveril. Jeho záujmy sú poddané vlastným chúfkam, čo sa často končí zážitkom depresie. Takýto človek nepozná svoje duchovné dedičstvo, svoju pravú totožnosť v Bohu a ani Božie prisľúbenia. Nemá vieru ako živý vzťah k Božiemu Slovu. Je neposlušný Bohu. Má nedostatočnú lásku k Bohu i ľuďom. Jeho modlitebný život je úbohý. štúdium Písma nedostatočné. Chýba mu túžba po ňom a nerozumie, čo číta. Má len formálny vzťah k Bohu. Trápia ho nečisté myšlienky. Býva často plný zloby, hnevu a kritiky, žiarlivosti a znechutenia. Nemá jasný a pravý životný cieľ.

Držme sa Ježišových slov: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba a nech ma nasleduje.“ Ide o to, aby sa ego pokorilo pred Božím Slovom, aby zostúpilo z trónu. Musí sa zrieknuť miesta zbožňovania a uvoľniť ho Bohu. Zapretie seba je snahou zrieknuť sa tohto vedúceho postavenia. Nežiť svoj život, ale žiť Božie Slovo. Nechciet byť stredom všetkého. Obrátenie a každodenné pokánie nachádzajú svoj prameň a svoj pokrm v Eucharistii, pretože v nej je sprítomnená obeť Krista, ktorý nás zmieril s Bohom: ňou sú živí a posilňovaní tí, ktorí žijú z Kristovho života. Eucharistia rieši náš najväčší problém, našu bezbožnosť a hriešnu sebestačnosť. V nej sa učíme eucharistickému životnému štýlu, vďačnosti voči Bohu a oslave Boha. Snaha o časté sv. prijímanie nás vedie k duchovnému zápasu s hriechom, ktorý vládne v našich srdciach. Zápas s hriechom spočíva v tom, že nerobíme to, čo sami chceme, lebo naša vôľa tiahne ku zlému. Musíme robiť to, čo vyžaduje Ježiš. On je náš životný štýl. Nemôžeme koketovať s hriechom, keď chceme pristupovať k Eucharistii.

O Sv. Františkovi čítame: „A hoci sv. František ešte nekázal ľudu verejne, uberajúc sa cestou, napomínal a povzbudzoval mužov i ženy, hovoriac jednoducho s láskou: „Milujte Boha, bojte sa ho a činite pokánie za svoje hriechy.“ A brat Egíd hovorieval: „Robte, čo vám hovorí tento môj duchovný Otec, lebo vám hovorí to najlepšie.““

Viera

Keď prichádza nový človek na svet, keď sa v okamihu počatia objaví nová bytosť, prináša si so sebou úžasný Boží dar. Psychológia ho nazýva „prvotná dôvera“. Základný postoj novovzniknutej ľudskej bytosti môžeme nazvať „dôvera - viera“. Viera sa tu javí, ako najzákladnejší pozitívny vzťah ku skutočnosti, do ktorej sme svojím počatím vstúpili. Aj tento fakt nasvedčuje tomu, že sme stvorení pre Dobro. Dobro je pre nás normálne a samozrejme, na Dobro sme nastavení, po Dobro túžime. Viera, ktorú Boh od nás očakáva, predpokladá Dobro a skúsenosť Dobra posilňuje vieru. Boh je Absolútne Dobro a všetky jeho diela sú dobré. Človek nebol stvorený s pancierom.

Prvotná dôvera spôsobuje, že naša duša je úplne obnažená a priechodná. Bez tohto základného pozitívneho postoja by v nás neexistovala žiadna otvorenosť a žiadne prijímanie. A vieme, ako je zvlášť rozvíjajúci sa život, odkázaný na prijímanie. Dokiaľ je tu viera, je tu aj otvorenosť a je tu schopnosť prijímať. To, čo na prvý pohľad vyzerá ako duchovná úvaha, sa týka tých najzákladnejších skutočností ako dýchanie, pitie materského mlieka, prijímanie potravy, uvoľnenosť v náruči matky, otca, ale aj vzdelávania a rastu. V tomto zmysle môžeme vieru definovať ako bytostnú otvorenosť, ktorá umožňuje prijímanie a z neho vyplývajúci rast.

Čo myslíte, kedy človek začne strácať tento stav prvotnej dôvery? Keď sa v niečom sklame, keď ho niečo poraní. Poslúžme si príkladom: Malé dieťa si veselo behá s bosými nohami po lúke dokiaľ sa nezraní. Po takejto skúsenosti sa začne obúvať. To, čo materiálne vyjadrí obuv sa v duši rodí zo strachu, ktorý je opakom dôvery. Každá skúsenosť so zlom umenšuje základnú schopnosť veriť. Človek sa začne uzatvárať, vytvára si určitý pancier. Neodpustenie je tiež určitou formou panciera, ktorý si človek nasadil zo strachu. Pancier zamýšľaný pôvodne len kvôli jednému sa stáva prekážkou v komunikácii so všetkými. Človek ako uzatvorená bytosť nie je priechodný ani pre Boha. Skrze nepriechodné bytie nemôže prúdiť Láska, čo je mu na škodu, pretože človek je určený k tomu a to ho oblažuje, keď cez jeho srdce prúdi Božia Láska. Chápeme už ako spolu úzko súvisí viera a odpustenie, teda náš najzákladnejší vzťah k Univerzu a náš defektný vzťah k blížnemu.

V evanjeliu sv. Jána nás Pán Ježiš vyzýva k odvahe: „Nech sa vám srdce nevzrušuje!“ V staršom preklade bolo: „nech sa vám srdce nestrachuje“. Teda ide tu o akési rozrušenie srdca zo strachu. Strach, ktorý zasahuje srdce človeka. Základný zážitok väčšiny ľudí žijúcich na tomto svete je strach. U neveriacich je to existenčný strach z možného chaosu. U veriacich niekedy ešte väčší strach z Boha. Bojíme sa Boha. Chýba nám základná dôvera v nášho Stvoriteľa. Prítomnosť, ktorú svojou mocou takisto tvorí a drží v existencii Boh a ktorú kazí len náš hriech, prežívame s určitou dôverou ako dobro. Ako príklad nám môže poslúžiť postoj k vlastnému životu. Milujeme svoj život a dobrovoľne by sme sa ho nevzdali. Ale je zvláštne, že sa obávame Večnosti, ktorú nám celú pripravuje Ten, ktorý sám je Život. Tento strach je dôsledok prvotného hriechu. Namiesto viery, lásky a vďačnosti sa objavuje strach. Po hriechu vnímame nádheru Boha ako hrôzu. Pán Ježiš nás vyzýva, aby sme sa zbavili strachu. Strach je na opačnej strane ako viera a láska. Dokonalá láska vyháňa strach.

Hoci človek, tak ako vyšiel z Božích rúk, bol obdarený prvotnou dôverou a všeobecnou láskou, hriech v jeho duši zatemnil obraz Boha a začal sa v ňom objavovať strach. Človek od chvíle, ako zhrešil, nemá žiadnu istotu. Svet, do akého sme sa narodili ako dedičia Adama, má tendenciu nivočiť našu vieru, nádej i lásku. Keď si porovnáme, koľko bolo chvíľ „pohody viery“, zistíme, že prevahu majú tie, ktoré by sme mohli označiť slovom „obava“. Hriech viedol k zážitku zla, ktorý spôsobil, že sa ľudská bytosť obrnila. Sv. Augustín výstižne definuje hriešnika ako „homo incurvatis in se“, teda človek skrútený do seba, do seba uzatvorený. Viera ako otvorenosť je nutná k uzdraveniu tejto do seba uzatvorenej bytosti. Pán Ježiš hovorí o podmienke, ktorú je potrebné splniť, aby sa naša schopnosť viery uzdravila a tá sa týka odpustenia.

Ježiš sa nás pýta: „Veríte v Boha?“ Naozaj veríme v Boha a chováme sa podľa toho? Viera v Boha je predovšetkým vierou v Rozumný a Vedomý základ všetkého. Na počiatku nestojí materiálny a nevedomý chaos ale Vrcholne Rozumné a Osobné, dokonca môžeme povedať Nadosobné, Vedomé Bytie. Hmotný vesmír nás postupne privádza ku stretnutiu tvárou v tvár s Bohom, k uvedomeniu si Boha. Hmotný vesmír je abecedou, ktorou sa vyslovuje Absolútny Duch. Putujeme od hmoty k duchu. Je potrebné čítať v knihe stvorenia, aby sme poznali Stvoriteľa. Hmotný vesmír je podobenstvom Boha.

Slovo „viera“ v jazyku, ktorým hovoril Pán Ježiš, ma i taký význam, ako „nechať sa viesť“, „nechať sa riadiť“. Evanjelium hovorí o zrieknutí sa seba vlastnenia, darovaní sa Kristovi. Je to opačný postoj aký zaujal Adam v Raji, keď sa jedním zo stromu poznania dobrého a zlého, vedome rozhodol, že si sám určí, čo je pre neho dobré a čo zlé, že si bude žiť len podľa seba a pre seba. Základný hriech Adamov bol v tom, že prestal dôverovať Bohu, že uveril satanovi, ktorý znesvätil Božie meno. Naša základná spravodlivosť začína práve tam, kde Boha prestávame podozrievať zo zla.

Zaťaženie západným myslením často chápeme vieru len ako určitý rozumový úsudok o existencii Boha. Dá sa hovoriť o filozofickej viere, ktorú by sme mohli vyjadriť takto: „Skúmal som prírodné vedy a dospel som k záveru, že niečo musí byť nad nami.“ Stopy Boha v prírode nás vedú k presvedčeniu o existencii Boha. Takáto čiste špekulatívna viera, založená len na ľudskom rozumovom úsudku, nie je ešte vierou v zmysle Písma. Taká viera má malý vplyv na osobný život. Nie je ešte vierou, ktorú prejavil Abrahám, keď „uveril Bohu a bolo mu to počítane za spravodlivosť“.

Často máme akúsi teologickú vieru, ktorú vyjadríme vyznaním teologických právd (Krédom), ale viera je čosi omnoho širšie. Zabúda sa na to, že predmetom viery je Božie Slovo a spôsob prijatia je istota. Katolícke náuka o viere výrazne potvrdzuje, že viera sa vo svojej podstate spája s istotou. Logické uvažovanie o procese viery by sme mohli vyjadriť takto: „Boh niečo povedal. To, čo povedal je predmetom viery. Boh je Svätý, preto neklame, je Vševediaci, preto sa nemýli. Ak vieme o niečom, že to povedal Boh, tak náš postoj voči tomu sa môže prejaviť len vierou, ktorá nepripúšťa pochybnosť. Keby sme si pripustili pochybnosť, odmietli by sme autoritu Boha. V tomto zmysle je pochybnosť hriechom, lebo pochybujeme, či Boh svoje Slovo dodrží. Samozrejme, môžu existovať pochybnosti iného druhu: „Či to naozaj Boh povedal? Či som tomu dobre rozumel?“

Naše pochybnosti sa obyčajne netýkajú právd viery. Pochybnosti sa objavujú v momente, keď máme dať odpoveď na otázku: „Veríš tomu, že ťa Boh skutočne miluje, a tak veľmi ťa miluje, že sa za teba obetoval a že ti je v každej chvíli ochotný odpustiť hriechy, keď sa k nemu s ľútosťou obrátiš?“ Môžeme si túto základnú otázku položiť aj iným spôsobom: „Veríš v Lásku? Očakávaš Dobro? Očakávaš splnenie blaženej nádeje a príchod nášho Pána Ježiša Krista?“ Hlavným problémom viery je uveriť v Lásku. Uveriť v radostnú zvesť o milujúcom Bohu. Uveriť v Lásku, byť presvedčený o láske, hlásať túto vieru, to je naša základná úloha. Uveriť v Božiu lásku k sebe samému, uveriť v Božiu lásku ku všetkým ľuďom, v lásku, ktorá spôsobila, že sa Boh pre nás obetoval a spojil sa s ľudskou prirodzenosťou.

Vidíme teda, že základom kresťanského života je viera, ktorá si je istá tým, čo verí. Takáto viera je Božím darom, ktorý si môžeme vyprosiť od Boha v modlitbe. Ak sa o takúto vieru oprieme, staneme sa slobodnými od pocitov a tak sa nám podarí uniknúť rôznym krízam, ktoré pochádzajú práve z nášho citového života. Svoj duchovný život začneme budovať na istote Božieho Slova. Božie Slovo nám umožňuje sa už teraz a tu dívať na svet Božimi očami. Tento prístup musíme napr. uplatniť, keď uvažujeme nad blahoslavenstvami. Blahoslavenstvá prevracajú hodnotenie reality. Musíme si uvedomiť, že ten, kto ich vyhlasuje, je Syn Boží a nehlása nejakú neoverenú teóriu o posune hodnôt v posmrtnom živote, ale učí s istotou to, čo vidí u Otca. Blahoslavenstvá len vtedy môžu v našom živote priniesť úrodu, keď ich prijme s istotou viery nie ako ľudskú domnienku ale ako Slovo Boha.

Vierou si môžeme aj my prisvojiť tento Boží pohľad a v nádeji sa tešiť tam, kde svet nachádza len dôvod k plaču. Viera je osobné, bytostné prilnutie celého človeka k Bohu, ktorý sa zjavuje. Viera vyžaduje, aby človek rozumom i vôľou prijal zjavenie, ktoré Boh uskutočnil svojimi činmi a svojimi slovami. „Veriť“ sa preto vzťahuje ku dvom skutočnostiam: k osobe a k pravde: k pravde kvôli dôvere, ktorú má človek k osobe, ktorá ju dosvedčuje.

Avšak v kresťanskej viere ide ešte o väčšiu otvorenosť ako je schopnosť uveriť Slovu. Ide o bytostnú otvorenosť voči Božiemu Duchu. Ide o to, stať sa priechodným, priestupným pre Boha. Prijatť do seba Kristovu plnosť. Ide o vieru ako o privlastnenie si. Tak to píše sv. Pavol v liste Korinťanom: „Kristus sa podľa vôle Boha stal našou múdrosťou a spravodlivosťou, posvätením a vykúpením.“ (1 Kor 1,30). Kto vierou neprijme Božie Slovo, nemôže prijať ani Ducha. Svätosť je Božou vlastnosťou, človek môže mať na nej účasť, len keď sa otvorí Bohu ako Slovu a Duchu.

Vstupnou bránou do Božieho Kráľovstva je viera. Keby bolo Bohom stanovené, že touto bránou je nevinnosť, alebo nejaká iná čnosť, mohli by sme namietat: „To nie je pre mňa, lebo nemám túto požadovanú čnosť.“ Nám však je ohlasované: „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený.“ Do tajomstva Vykúpenia človek vstupuje vierou v evanjelium, vierou v Bohočloveka Ježiša. Jedine Boh má moc utvrdiť nás v duchu blahozvesti o Ježišovi Kristovi. On to robí svojím Slovom, pretože podľa toho istého apoštola „viera je z počutia Slova. Existuje viera, ktorej sme schopní zo svojej prirodzenosti, ale existuje viera, ktorá je výlučne Božím darom. Človek nie je schopný takto veriť z prirodzených síl. Takáto viera je nám dávaná ako zvláštny dar Ducha Svätého, ako charizma. O čo ide v „blahozvesti o Božom Synovi“? Ide o základnú pravdu Evanjelia, ktorú nachádzame v Jn 3,16: „Vedť Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ Hovorí sa tu o Božej Láске a o viere. Boh je Láska a viera je správna odpoveď.

„A my ho ohlasujeme; každého napomínáme a každého vo všetkej múdrosť učíme, aby sme každého človeka urobili dokonalým v Kristovi.“ (Kol 1,28) Ježiš, Pravý Boh a Dokonalý človek je Cestou, Pravdou i Životom. Je cestou človeka k dokonalosti v spojení s Bohom, je Pravdou o Bohu i človeku a o ich vzájomnom vzťahu, je Vedomým a slobodne prijatým Životom našej duše. Cena každého človeka je v tom, že skrze prijatie Krista začína naša duša rásť do podoby, v ktorej má Otec svoje zaľúbenie. Ak nie je v nás Kristus, tak sa Bohu nepáčime. Ak nežijeme Kristovo Slovo, ak neprijímame jeho telo a krv, nie sme Božie deti, ale sme deťmi zla. Kristus je Život, Boží Program. V našom ohlasovaní ide o to, aby sme ľudí upozornili na túto užasnú šancu Života, pre ktorú sa treba ale úplne vedome a slobodne rozhodnúť. Toto mohutné Božie účinkovanie sa v nás neprejaví proti našej vôli a bez nášho výslovného súhlasu.

Možno ešte lepšie pochopíme potrebu viery, keď si uvedomíme, že náš Boh je Láska a jeho Stvoriteľské Slovo je Vyznanie. So stvorením je to podobne, ako keď niekto prinesie svojej milej krásny dar a vyzná jej lásku. Ten krásny dar treba dešifrovať. Ten dar chce čosi povedať. To, že existujeme vo svete, kde je v podstate o nás postarané, hovorí o Láске. Nie je iná cesta k poznaniu a zážitku Božej lásky, ako viera. Sv. Ján apoštol píše vo svojom liste: „A my, čo sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám. Boh je láska; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom. My milujeme, pretože On prvý miloval nás.“

Božia láska je ako všadeprítomný vzduch okolo nás. Jeho blahodarný účinok nepocítíme, pokiaľ sa nenadýchame. Ale nádych predpokladá otvorenosť. Viera to je otvorenosť duše, to je nádych Božej lásky. Sv. Anton Paduánský tvrdí, že Láska je dušou viery. Boh je láska a základná odpoveď na Lásku je viera, uveriť v Lásku. Dokiaľ v ňu neuveríme, nebudeme sa môcť z nej tešiť. Tak to platí medzi ľuďmi a takto to platí aj medzi dušou a Bohom. Viera je ako otvorená náruč duše, bez ktorej nie je možné prežiť priblíženie Boha. Bez viery nie je prijatie a bez prijatia neexistuje objatie a zakúšanie.

O Božom Slove

Keď chceme hovoriť o Božom Slove musíme si uvedomiť, že týmto termínom označujeme dve skutočnosti: Božie Slovo ako II. Božskú Osobu, teda Logos a Božie slovo ako inšpirovanú zbierku kníh. Prvé je vydychované Duchom Svätým, druhé je inšpirované Duchom Svätým. Obidve nesú v sebe tú istú informáciu. Úplnejšou informáciou je Božie Slovo ako II. Božská Osoba, ale v zásade nemôže byť medzi nimi rozpor. Sv. Augustín hovorí: „Uvedomte si, že je to jedno a to isté Slovo, ktoré sa rozprestiera po celom Písme Sv., a že je to, to isté Slovo, ktoré zaznieva v ústach všetkých svätých pisateľov; to Slovo, ktoré, pretože bolo na počiatku Boh u Boha, nepotrebuje slabiky, lebo nepodlieha času.“ Boh v celom Písme Sv. nevyslovuje nič iné, než len jediné Slovo, svoje Slovo, v ktorom sa zdieľa úplne celý.

Židia, Božie Slovo označujú termínom Tóra a takto sa vyslovujú o úcte k Tóre: „Tóra je naša Najsvätejšia Sviatosť. Tóra to je päť kníh Mojžišových, krasopisne a bez chybičky napísaných rukou osvedčeného pisára v hebrejskom jazyku a na belostnom pergamene z hovädzej kože... Jeho obidva konce sú zavinuté na dvoch drevených valčekoch, ktoré nazývame „Strom života“.... Zvitky Tóry prechováame v modlitebne vo svätostánku za nádhernou oponou. Keď počas bohoslužieb v sobotný deň a počas sviatkov prenášame knihu synagógou, stávame pred ňou zo svojich miest s väčšou úctou než iné národy pred svojimi kráľmi. Dotýkame sa jej rúcha a bozkávame ho.... Ak sa stane zvitok z nejakého dôvodu k predčítaniu nepoužívateľný, pochováame ho na cintoríne s náležitými poctami. Boh sa vtelil do Tóry a jej svätých písniem a tak sa nám odovzdal. Skôr ako bol svet, bola Tóra, tajomný Boží Zákon. Boh, Tóra a Izrael je to isté a jedno.“

Všimnime si zvláštne označenie valčekov, na ktorých je Tóra navinutá: „strom života“. Kniha Genezis pri opise pádu prarodičov hovorí menovite o dvoch stromoch, strom poznania Dobra a Zla a strom Života. Aj z tejto súvislosti môžeme pochopiť, že stromom života je Zjavené Božie Slovo, Boží zákon a teda ješť zo stromu poznania dobrého a zlého, môže znamenať, pohrdnutie Božím Zákomom.

Tento židovský postoj k Božiemu Slovu môžeme doplniť. Toto Slovo sa nevtelilo len do Svätých písniem, ale sa stalo človekom a prebývalo medzi nami. Nachádzame tu i odvážne tvrdenie, že Boh, jeho Slovo a jeho ľud je to isté. Aj tu môžeme potvrdiť, že sme Tajomným telom Krista, keď prijímame Slovo a keď ho žijeme. A tak ako my uchováame sviatosť Oltárnu v Bohostánku, tak Židia uchováajú v Synagóge Božie Slovo. Ako je Kristus prítomný v Eucharistii, tak je prítomný aj v Písme Svätom.

Podobný postoj nachádzame aj u sv. Františka z Assisi: „Pretože ten, kto je z Boha, počúva Božie Slovo, máme aj my, ktorí sme zvláštnym spôsobom ustanovení ku božej službe, nielen poslúchať a robiť, čo Boh hovorí, ale aj opatrovať nádoby a ostatné predmety používané pri Bohoslužbe, ktoré obsahujú jeho Slovo. Skrze Božie Slovo do nás hlboko preniká Vznešenosť nášho Stvoriteľa. Preto napomínam všetkých svojich bratov a povzbudzujem ich v Kristovi, aby ak nájdú kdekoľvek napísané Božie Slovo, zachádzali s ním čo najúctivejšie, a pokiaľ to závisí na nich, zbierali ich a ukladali, ak ich nájdú na nedôstojných miestach alebo niekde pohodené a tak v nich ctili Pána, ktorý ich vyslovil. Mnoho vecí sa totiž posväcuje Božím Slovom, a mocou Slova Kristových sa deje aj premenenie na oltári.“

Pravá úcta voči Kristovi nespočíva len v tom, že adorujeme jeho Najsvätejšie Telo, ale pravá úcta spočíva v tom, že sa mu snažíme porozumieť a poslúchať jeho príkazy. Sväté prijímanie nespočíva v tom, že otvorím svoje ústa po tom, čo som povedal „Amen“ ku Kristovmu Telu. Nemám prijímať Ježiša ako predmet, ale ako živú osobu. Vo svätom a životodarnom prijatí Božieho Syna ide predovšetkým o to, aby sa II. Božská osoba, stala mojim Životom. Toto je prvý a základný princíp svätého prijímania. To znamená: prijať Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Je to zároveň základný predpoklad duchovného boja. Ak nie je Kristus v nás, určite prehráme zápas s diablom a platí to aj naopak: Sv. Pavol prehlasuje: „Kristus vo vás, nádej slávy“.

Sv. Augustín nazýva Božie Slovo - sacramentum audibile - sviatosť počutia. Túto sviatosť môžeme mať vo svojom dome, a môžeme si ju vysluhovať aj sami. Čítanie Božieho Slova je duchovným svätým prijímaním. Skrze toto Slovo vstupuje do nás Boží Duch. Je to sviatosť svätého ovplyvňovania. Napriek tomu naše náboženstvo nie je „náboženstvom knihy“ ako Judaizmus. Kresťanstvo je náboženstvom Božieho Slova, ale „nie slova písaného a nemého, ale Slova Vteleného a Živého“. (Sv. Bernard z Clairvaux) Aby slova nezostávali mŕtvou literou, je treba, aby Kristus, Otcovo Slovo, nám skrze Ducha Svätého „otvoril myseľ, aby sme rozumeli Písmu“ (Lk 24,45)

Jánovo evanjelium začína tvrdením: „Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.“ Boh je nám poznateľný len preto, že vyslovuje svoje Slovo. Vo svojom Slove zjavuje svoju podstatu. Boh ako absolútne dokonalá bytosť, sa vo svojom Slove dokáže úplne vysloviť a to až natoľko, že môžeme povedať: Božie Slovo je Boh z Boha, Svetlo zo Svetla. Bez toho, aby z neho niečo ubudlo, alebo mu niečo pribudlo, plodí Slovo. Dáva Informáciu o Sebe. Toto Slovo je stále plodené a milované. A týmto Slovom tvorí svet a v tomto Slove sa Boh dáva svojmu stvoreniu.

A týmto Slovom je Boží Syn, jeden zo svätej Trojice, ktorý je jednej podstaty s Otcom, preexistuje pred stvoreným svetom. Je Živou Osobou a zároveň Nezrušiteľným a Neodvolateľným Slovom. Božie Slovo je Cesta, Pravda a Život, je zároveň absolútne dokonalým Božím Činom. Božie Slovo stojí v základoch stvoreného sveta, lebo všetko povstalo Božím Slovom a stojí aj v základoch ľudského svedomia. Je večným Božím Zákom, ktorým sa má riadiť celý stvorený svet. Obsahuje v sebe celú pravdu o Bohu ale i o stvorenom svete. Je živou a osobnou Informáciou.

Našu dobu zvykneme nazývať epochou informatiky. Informatika je veda o PC, ale predovšetkým veda o prenosoch informácii. Informatika nám odhaľuje niektoré zákony duchovného sveta. Napr. že: „Informácia sa odovzdávaním nestráca“. V materiálnej oblasti platí, že ak niečo dám, nutne to strácam, stávam sa chudobnejším, v duchovnom svete to tak nie je. Ten, kto dáva informáciu, neprichádza o ňu, a ten, kto ju prijíma sa obohacuje. Platí to pre vzdelávanie, platí to pre kopírovanie. Napr. ak mám dobrý operačný systém, môžem ho inštalovať na množstvo PC, bez toho, aby som o neho sám prišiel. Božie Slovo sa zjednocuje s človekom a my ho prijímame, a skrze Slovo sme premieňaní a rastieme do podoby Otca, ale z Neho nič neubúda a naopak, my sme obohatení Bohom. Vidíme, že plodnosť v Bohu nezostáva len v ňom samom, ale v tejto Božej plodnosti je Spása sveta, ktorá je v účasti na Božej prirodzenosti. Človek sa do tejto Božej plodnosti môže zapojiť prirodzeným plodením, ale ešte viac hlásaním evanjelia, lebo nič by nám neosožilo, že sme sa narodili ako ľudské deti, keby sme sa súčasne, skrze prijatie Slova, nestali Božími deťmi.

V liste Hebrejom čítame: „Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého a skrze ktorého stvoril aj svet. On je odlesk jeho slávy a obraz jeho podstaty a udržuje všetko svojím mocným slovom.“ (Hebr 1,1-3) Vrchol tohto Božieho vyslovenia tvorí Vtelenie. Božie Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami ako Pravý Boh a Pravý človek. Boh sa zjavil ako človek a tým ukázal, že ľudská duša môže do seba pojať Božie Slovo a človek sa vtedy stáva skutočným Božím obrazom, Theoforom – Bohonosičom.

V 1 Sol 2,13 apoštol Pavol hovorí o tom ako treba prijať Božie Slovo, aby prinieslo úžitok: „Preto aj my neprestajne vzdávame vďaky Bohu za to, že keď ste od nás prijali Božie Slovo, ktoré sme hlásali, neprijali ste ho ako ľudské slovo, ale, aké naozaj je, ako slovo Božie; a ono pôsobí vo vás veriacich.“ Nakolko človek je omylný a hriešny, prijímame ľudské slová s určitou rezervou. Apoštol hovorí o tom, že prijali jeho hlásanie, ako Božie Slovo a ono v nich pôsobí. To, že „pôsobí“, má viacero príčin. Pôsobí preto, lebo je Živé a Účinné, teda pôsobí z vlastnej svojej podstaty a pôsobí tiež preto, lebo bolo prijaté vierou, teda preniklo do vnútra skrze vieru, ktorá si je istá. Len takto prijaté Božie Slovo môže naplno rozvinúť svoju účinnosť vzhľadom k nám.

Zaujímavým a takmer infromatickým spôsobom vyjadruje túto pravdu sv. Augustín: „Hľadám teda spôsob, akým by sa k tebe dostalo a v tvojom srdci usídlilo Slovo, ktoré v mojom srdci už existuje. Použijem k tomu hlas a týmto hlasom k tebe prehovorím. Zvuk hlasu prenáša k tebe zmysel Slova. Keď zvuk hlasu preniesol k tebe zmysel Slova, zvuk síce pominie, avšak Slovo, ktoré k tebe preniesol, je už v tvojom srdci, bez toho aby opustilo moje.“ (Z kázania sv. Augustina; Sermo 293, 3)

U Boha nie je rozdiel medzi slovom a činom. Boh to čo hovorí, súčasne tvorí. Božie Slovo je živou a účinnou skutočnosťou a to natoľko, že ak sa mu svojou vôľou nepostavíme na odpor, tak sa v našich životoch presadí. Panna Mária nás učí správne postojovi voči Božiemu Slovu, ktoré je zároveň príkazom ale aj činnou mocou. Nehovorí sebavedome: „Ja to urobím!“, ani pochybovačné: „To sa nedá!“, ale pokorné a odovzdané: „Nech sa mi stane podľa tvojho Slova“. Boh je dosť mocný, aby v nás dokonal svoje Slovo. Od nás sa žiada, aby sme chceli a zmysľali, ako zmysľala On.

Môžeme hovoriť o dvoch úrovniach života, v ktorých sa odohráva náš rast. A to o nevedomej - biologickej, ktorá sa deje bez našej vôle. Nedá sa povedať „proti našej vôli“, pretože túto úroveň života sme dostali skôr ako sa dalo hovoriť o našej vôli. Druhú úroveň by sme mohli označiť ako vedomú, slobodnú. Akonáhle existuje naša osoba, obdarená slobodnou vôľou, môže si vybrať, či chce na duchovnej úrovni rásť do podoby Božieho Syna, stať sa Božím obrazom, rásť z nelásky do Lásky. Sv. Augustín to vyjadruje slovami: „Ten, ktorý ťa stvoril bez teba, nespasí ťa bez teba!“ Tento vedomý, duchovný život uskutočňujeme slobodne, vždy keď žijeme Božie Slovo.

V duchovnom živote ide o stále väčšie a hlbšie stotožnenie so Slovom Božím. Božie Slovo nám postupne odhaľuje všetky oblasti, ktoré ešte nie sú v nás pod Božou mocou. Sv. Augustín hovorí, že „Božie Slovo sa nám najprv bude javiť ako nepriateľ našej duše, kým nepochopíme a nezbadáme, že je príčinou našej Spásy.“ Snáď by sme to mohli prirovnať k lekárovi, ktorý nás operuje a o ktorom si môžeme myslieť, že nám robí zle, ale nakoniec uznáme, že ten boľavý zásah bol potrebný k nášmu uzdraveniu. Božie Slovo nám zjavuje, kde a ako sa ešte líšim od Božieho Syna, kde ešte žijem v zajatí hriechu. Ak sa snažím žiť Božie Slovo, žije vo mne Boží Syn.

Slovo Božie sa môže na svojej ceste prenikania do nášho života zastaviť v nás na dvoch miestach. Prvou chybou je ak sa zastaví v hlave a neprejde do srdca. Druhou chybou je, ak zo srdca neprejde do rúk, do činov. Ak sa Božie Slovo na svojej ceste v nás zastaví, či už v hlave alebo v srdci a neprejde do rúk, vyvíja nepríjemný tlak, ktorý nás môže dusiť a ochromovať, namiesto toho, aby nám dávalo život. Ale každé slovo, ktoré skrze sluch a myseľ vstúpilo do srdca a z neho prešlo do činov, nám dáva ešte väčšiu vieru a odvahu k nasledovaniu. Sv. Benedikt učí, že láska rastie v konaní. Takto sa Slovo stáva telom a prebýva medzi nami.

Ježiš zjavuje moc, ktorá pramení do ľudského života, skrze spojenectvo s Bohom. Jeho srdce je podstatne zjednotené s Božím Slovom. Božie Slovo je ako operačný systém, ktorý si musíme vo vlastnom záujme nainštalovať na svoje srdce, aby sme sa stali pre Boha prijateľní. A tak ako pred inštaláciou je dobré prečítať si načo daný systém slúži, čo vyžaduje a čo spôsobuje, tak aj my ak chceme Ježiša prijať, musíme najprv poznať Božie Slovo, aby sme vedeli k čomu hovoríme svoje „Áno“. A tak, ako pred prijatím nového operačného systému prebieha formácia disku, ktorá zmaže všetky predošlé súbory, tak sa aj my musíme zriecť svojho predošlého spôsobu života, hriechnej existencie zameranej len na seba, aby sa v nás krása tohto nového operačného systému, ktorý sa nazýva „Kristus – Bohočlovek“, mohla úplne prejaviť.

Na záver myšlienku sv. Bernarda: „Duša hľadá Slovo, s ktorým by súhlasila pre svoju nápravu, ktorým by sa osvietila pre poznania, na ktoré by sa oprela, aby bola silná, ktorým by sa napravila, aby bola múdra, ktorému by sa podrobila, aby bola krásna, s ktorým by sa zasnúbila, aby bola plodná, ktoré by požívala, aby bola blažená. Slovo sa stalo telom a prebýva už v nás. Prebýva vierou v našich srdciach, prebýva v našej pamäti, prebýva v myšlienke a zostupuje až k obrazotvornosti.“

O Láске k Bohu

Sv. František stručne vyjadrujú, čo znamená milovať Boha: „Bud' vôľa Tvoja, ako v nebi tak i na zemi, aby sme Ťa milovali celým srdcom, keď na Teba budeme stále myslieť; celou dušou, keď po Tebe budeme stále túžiť; celou myslou, keď k Tebe budeme smerovať všetky svoje úmysly a vo všetkom budeme hľadať tvoju česť, a celou svojou silou, keď dáme všetku svoju energiu a schopnosti duše i tela do služby Tvojej lásky a nikam inam, a aby sme milovali svojho blížneho ako samí seba, keď strhneme všetkých, ako sme len schopní, k Tvojej láske a keď sa budeme radowať z dobra druhých ako z vlastného, budeme mať účasť na ich utrpení a neublížime nikomu.“

Text prikázania Lásky k Bohu, ktorý židia označujú slovom „Shema (Počúvaj)“ tvorí zároveň základnú židovskú modlitbu, ktorá do dnešného dňa zaznieva z domácností zbožných židov každé ráno a večer - má teda veľký význam v židovskej tradícii. Ide tu vlastne o liturgický text, ktorý je určený na to, aby sa stále opakoval, aby si ho človek pripomínal. Božie Slovo má v sebe náboj - potenciál, ktorý sa trvalým opakovaním v človeku uvoľňuje. Príkaz nachádzame v Deuteronomiu: „Počúvaj, Izrael: Pán, náš Boh, je jediný Pán! Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojim srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou. A tieto slová, ktoré ti ja dnes hovorím, budú v tvojom srdci, budeš ich opakovať svojim synom a hovoriť o nich, či budeš sedieť vo svojom dome alebo cestovať, či budeš líhať alebo vstávať. Priviažeš si ich ako znamenie na ruku a budeš ich mať ako pásku na čele medzi očami. Napíšeš ich na veraje svojho domu a na svoje brány.“ (Dt 6,4-9)

Boh, ktorý dal prvé prikázanie, Sám miluje človeka, ktorého stvoril. Človek dostal úžasnú možnosť i schopnosť milovať Boha. Ten, ktorého poznávame rozumom ako Rozumného Stvoriteľa, chce byť poznávaný srdcom ako Láska. Možno nás zarazí skutočnosť, že sa hovorí o láske k Bohu ako o príkaze. Keby sme neboli postihnutí hriechom, v čistote srdca by sme poznávali Boha a prežívali by sme nesmiernu vďačnosť a lásku voči Tomu, ktorý nás stvoril. Po dedičnom hriechu sa rozum človeka zatemnil a vôľa sa naklonila k zlému. Preto sa nám musí prikazovať, tak ako sa prikazuje chorému človeku, musia sa nám prikazovať veci, ktoré slúžia k nášmu dobru, lebo naša chuť je pokazená. Chutí nám zlo, ale keď ho urobíme, sme nešťastní. Dobro nám nechutí, ale keď sa prekonáme, nachádzame svoje šťastie. Preto sa nám prikazujú veci úplne normálne, aj keď pre nás postihnutých dedičným hriechom, nie úplne samozrejme.

Základným predpokladom akejkoľvek lásky je prvá podmienka: „Počúvaj!“. Nedá sa hovoriť o láske, kde nie je ochota počúvať a poslúchať. V našom jazyku sú to vlastne dve slová, ktoré vyjadrujú toto jedno: „počúvať a poslúchať“. Pán Ježiš hovorí, že základom lásky k nemu je „poslušnosť jeho príkazom!“ Nie cit ale vôľa je rozhodujúca. Teda „počúvaj a poslúchaj!“ V absolútnej miere to platí o láske k Bohu, relatívne aj o našich medziľudských vzťahoch. Koľko manželstiev i komunít stroskotá práve na tejto neochote počúvať sa navzájom. Sme tak zabraní do seba, že naše vyslobodenie začína týmto príkazom: „Počúvaj!“ Pokánie spočíva v ochote počúvať, čo mi chce povedať Pán.

Hovorili sme, že sa jedná o prikázanie lásky k Bohu. Možno nás prekvapí skutočnosť, že pri hlbšom štúdiu zistíme, že to vlastne v pravom význame slova nie je príkaz, lepšie by bolo hovoriť o norme, zákonitosti, ktorá platí medzi človekom a Bohom. Shema popisuje princíp, ktorý platí medzi počutým Božím Slovom a jeho pôsobením v nás. Pri gramatickom rozbere hebrejského textu objavíme zaujímavú skutočnosť. V danom texte nachádzame jedine sloveso v tvare rozkazovacom, ostatné slovesá v spôsobe oznamovacom. Jediné sloveso v rozkazovacom tvare je práve ono prvé slovo „Počúvaj!“ (Počúvaj a poslúchaj) Všetky ďalšie sú v tvare oznamovacom. Máme ich teda chápať nie v zmysle príkazu „miluj!“, ale skôr v zmysle niečoho, čo sa s nami stane, keď vierou prijme do seba Božie Slovo: „budeš milovať“.

Prvým z dôsledkov počutia a poslúchania je, že miluješ Boha, ďalej, že máš Jeho Slovo vo svojom srdci, v duši, v mysli, text pokračuje: vstupuješ ho svojim synom a dcéram to znamená ide to z teba von, a tiež je to vidieť okolo teba - na tvojich verajach, bránach ... Totiž kto Boha počúva, ten ho miluje! V texte sa uvádza, že následkom ľudského počúvanie Boha sa v nás objaví Láska, ktorá pramení zvnútra.

Keď som hovoril o Božom Slove, tak som spomenul, že týmto termínom označujeme dve skutočnosti: Božie slovo ako inšpirovanú zbierku kníh, teda Bibliu, ale zároveň Božie Slovo ako II. Božskú Osobu, teda Logos. Týmto Slovom je Boží Syn, jeden zo svätej Trojice, ktorý je jednej podstaty s Otcom, skrze Neho a pre Neho bolo všetko stvorené. A toto Božie Slovo je Živé a Účinné. Keď ho počúvame a vierou prijímame, vstupuje do nášho srdca a naša duša sa začne rozvíjať k dokonalosti. Ježiš je Život našej duše. Až vtedy človek miluje Boha, pretože Boh je Láska a bez Neho žiadna skutočná láska nie je možná.

Pán Ježiš hovorí: „Ak ma milujete, budete zachovávať moje prikázania. A ja poprosím Otca a On vám dá iného Tešiteľa, aby zostal s vami naveky – Ducha Pravdy“. Tak ako platí o viere, že je z počutia Božieho Slova, tak Láska je z uskutočňovania Božieho Slova. Láska je snahou žiť Božie Slovo. Poslušnosť Božiemu Slovu je láskou k Bohu, lebo On sa zjavil vo svojom Slove a nemá iný charakter ako ten, ktorý nám zjavuje Ježiš. Je láskou aj k sebe samému, pretože naša Spása, naša dokonalosť a naše určenie je: „byť božím obrazom“. Toto úsilie o lásku spôsobí, že sám Boh – Láska, príde a obnoví v človeku svoj príbytok a z naplnenia prísľubu Božieho prebývania v človeku pramení naša Večná Blaženosť. A je to súčasne aj láska k ľuďom, lebo všetci a dokonca aj celá príroda očakáva „zjavenie sa Božích Synov“, že sa skrze nás zjaví dobrota Božieho Slova.

Druhé slovo hovorí o tom, komu je toto prikázanie adresované: „Izrael!“ Slovo Izrael sa prekladá ako Boží bojovník. Ak sa chceme Bohu páčiť musíme v tomto svete prijať duchovný zápas ako spôsob života, bez zápasu so sebou, so zlými duchmi, bez zápasu s duchom tohto pomýleného sveta, nemôžeme hovoriť o láske k Bohu. My všetci máme byť Izraelom a stávame sa ním natoľko, nakoľko zápasíme so zlom z lásky k Bohu. Zápas s hriechom má zmysel, lebo jeho ovocím je návrat do prvotného stavu Bohočlovečenstva. Boží prísľub týkajúci sa prebývania v človeku, je veľmi silnou motiváciou v zápase s hriechom. Len vtedy môžeme pravdivo povedať Bohu: „Milujem Ťa“, keď sa chránim hriechu v akejkoľvek podobe. A všetko sa môže stať hriechom, ak nás to chce vzdialiť od Boha.

Vždy sme pokúšaní. U detí je to pokušenie sladkosti, u mladých zasa pokušenie zmyselnosti, pre nás v strednom veku pokušenie bohatstva a kariéry a pre ešte vekom starších pokušenie moci a lakomstva. Pokušenie ešte nie je hriechom, hriechom sa stáva až keď ho začneme nasledovať. My totiž nie sme povinní zhrešiť. I keď naše vnútro postihnuté hriechom veľmi silne rezonuje s pokušením, niekedy až tak, že sa nám zdá, že toto je naša pravá prirodzenosť a že odmietnutie pokušenia znamená našu smrť, predsa, ak sa začneme otvárať Bohu a jeho Duchu, mení sa aj naše vnútro a naša prirodzenosť. Začína nám chutiť dobro. Boh dáva našmu pokušeniu iný zmysel. Sv. František hovorí, že „Každé prekonané pokušenie je akoby snubný prsteň, ktorým sa Pán zasnuhuje s dušou svojho služobníka“. Z Božej strany sa nám pokušenie javí ako otázka na lásku k Bohu a prekonané pokušenie je dôkazom tejto lásky k Bohu, naším vyznaním. Božou odpoveďou je Duch Svätý, Láska rozliata v našich srdciach.

Čo má človek počuť? „Pán, náš Boh, je jediný Pán!“ Slovo Pán je prekladom slova Adonaj, ktoré zasa tvorí v hebrejských textoch náhražku za sväté Božie meno JHWH, ktoré Židia z veľkej bázne a úcty zbytočne nevyslovovali. V dobe cirkvi sa tento istý titul dáva Ježišovi, lebo „Ježiš je Pán“. Náš Boh je jediný Boh a nikto a nič nemá právo na úctu pred ním. V pôvodnom texte je užité slovo jedináčik. Náš Boh je jedináčik. A tým chcel Mojžiš povedať, že máme na ňom lipnúť tak, ako lipnú rodičia na svojom jedináčikovi.

Boh jeden, jediný, alebo tiež jedinečný je ten, ktorý nás vyvádza z Egypta, z otroctva hriechu. To znamená, že s ním máme konkrétnu osobnú skúsenosť. Zážitok nielen osobný, ale aj kolektívny. Boh je ten, ktorý sa prejavuje v tom, že vyvádza človeka z Egypta. Tu je možné tiež povedať, že tvar hebr. slová pre číslovku jeden „echat“, môže mať aj iný význam a to význam v 1. os. „Ja“ - Je to teda Pán, ktorý tvorí jednotu medzi Bohom a človekom. On sám je tou Jednotou a On ju aj tvorí. Zjednocuje počúvajúceho človeka so sebou a zjednocuje počúvajúcu obec veriacich so sebou a tiež medzi sebou. Boh hovorí a tým zjednocuje počúvajúcich ľudí.

Môžeme si ešte položiť otázku: O čo ide, keď sa hovorí, že si Božie slovo uviazješ na ruku, alebo si ich napíšeš na veraje domu? Opakovanie, vstúpanie, o ktorom sa tu hovorí nie je opäť záväzným príkazom pre človeka. Naopak aj tu ide o akúsi prirodzenú reakciu človeka, ktorý je toho plný a preto to tak robí. Pretože je človek plný do neho vloženého Slova a lásky k Bohu, tak kadiaľ chodí, je to z neho cítiť. Akonáhle človek počuje a je naplnený Božím slovom a láskou je to na ňom jednoducho vidieť. Láska preniká naše ruky, prechádza do konania dobrých skutkov. Ako na rukách, tak na tvári, na dome, na bráne pravdepodobne sa myslí na brány mesta - aj v meste, kde ľudia počúvajú Boha je to vidieť. To, ako je to vidieť, ako sa to prejavuje, o tom text nehovorí, len konštatuje, že tomu tak je. Nemôže to zostať skryté.

Pán Ježiš dopĺňa toto prvé prikázanie ešte o ďalší rozmer. Najskôr povie: „Počúvaj a budeš milovať Boha“ a potom dodá - „tým tiež miluješ blížneho!“ Milovanie Boha nie je oddeliteľné od milovania človeka. Teda do človeka počúvajúceho Boha, je vložené Božie Slovo a to Slovo preniká zvnútra jedinca von a to nielen k hraniciam vlastných dverí, alebo brán, ale aj za ne - k ďalším ľuďom, domom. Jedine takto sa dá robiť evanjelizácia, pretože jedine taký človek má svoju skúsenosť s Bohom a má v sebe svedectvo o Božej moci.

Iného, väčšieho prikázania, ako sú tieto niet. To hovorí Pán Ježiš a je to skutočne Slovo Boha. Milovať Boha znamená milovať život, lebo On je Život. Mimo neho niet Života. Kto miluje Boha, miluje sám seba, lebo kráča cestou k nesmierne blaženej večnosti. Láska k Bohu nás činí vrcholne slobodnými, ale aj vrcholne plodnými, lebo ovocím tejto lásky je Kristus v nás, naša normalita. Nemilovať Boha znamená kráčať cestou smrti do záhuby na svoje nešťastie a na svoju hanbu.

A tak ako sa Božie prikázania týkajú celého života, tak aj láska k Bohu preniká celým životom človeka, celou bytosťou: srdcom, dušou i myslou. Boh, ktorý nás nesmierne a nekonečne prevyšuje, nám dovoľuje a dokonca nástojčivo prikazuje: „Mysli na mňa! Túž po mne! Teš sa na mňa! Miluj ma!“ Nám je dovolené na neho myslieť! Nám je prikázané po ňom túžiť! Ten, ktorý všetko stvoril, chce, aby si ho miloval. Máme ho milovať celou myslou. My sami si uvedomujeme seba len čiastočne. Boh nás svojou myšlienkou tvorí a udržuje v bytí. On je základom pre každé vedomie a poznanie. Všetky naše myšlienky sú mu zrejmé. Preto je dôstojné a správne zo všetkých svojich myšlienok urobiť modlitbu. Nemyslieť monologický ale dialogický. Nemyslieť tak akoby Boh nebol svedkom každej myšlienky, ale všetky myšlienky smerovať k Nemu. Je veľmi boľavé, keď je Božia pozornosť stále upriamená na človeka a človek myslí akoby Boh nebol svedkom jeho myšlienok. Nemyslieť na Boha je hriech. Veď je to vlastne súčasť prvého prikázania. Milovať Boha celou myslou.

Sv. Gregor Nazianský (326-390) nám zanechal túto myšlienku o modlitbe: „Ustavične ži v modlitbe a vždy ďakuj Bohu za všetko, čokoľvek sa s tebou deje. Nech tvoj rozum neprestane myslieť na Boha a jazyk sa chráni od hriechu. Niečo iné je láska k múdrosti, a iné je pamätanie na Boha. Pamätať na Boha je nutnejšie ako dýchanie a ak sa možno tak vyjadriť, okrem toho ani nemáme nič iné robiť, len rozjímať dňom i nocou, večer, ráno i napoludnie rozjímať a vzdychať a velebiť Pána v každom čase, ležiac i stojac či kráčajúc po ceste (Dt 6,7) a aj pri práci pamätať na Boha a týmto pamätaním rásť v čistote.“

Zvestovanie Pána

Na deň 25. marca, ktorý podľa starovekej židovskej tradície je aj prvým dňom stvorenia sveta, pripadá podľa kresťanskej tradície sviatok Zvestovania Pána, ako dňa Nového Stvorenia, sviatok Slova, ktoré sa stalo Telom. V tento deň sa číta čítanie zo 7. kapitoly proroka Izaiáša, kde sa toto všetko prisľubuje. Aby sme dokázali pochopiť toto čítanie, musíme skúmať, čo predchádzalo prisľúbeniu Panenskej matky. Táto kapitola opisuje obliehanie Jeruzalema kráľmi, z ktorých má kráľ Achaz strach. Tu môže pomôcť jedine Boh. Ale kráľ má pochybnosť: „Stojí Boh o mňa a o môj národ?“ Aká je Božia odpoveď na strach a pokušenie k beznádeji kráľa a spolu s ním celého Božieho ľudu? „A preto vám Pán sám dá znamenie: „Hľa Panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel.“ Božou odpoveďou je veľké znamenie: Panenská Matka a jej dieťa, ktoré je Emanuel = Boh uprostred nás.

Možno sa nám zdá táto Božia odpoveď trochu od veci, ale v skutočnosti, Božie Vtelenie, ktoré je ohlásené a prisľúbené týmto znamením, zjavuje veľkosť Božieho záujmu o človeka a jeho svet a zároveň spôsob Božej pomoci. Boh nechce stať kdesi vedľa nás, ale skrze svoje Vtelenie, ktoré má pokračovať v každom človeku, chce priamo v nás zdieľať náš život a svojou mocou nás vyzbrojovať k zápasu s hriechom. Panenská matka je zároveň posolstvom, že človek nemôže počať Krista len čiste svojou silou. Kristus je Novým stvorením, ktoré sa uskutočnilo v Máriinom panenskom tele mocou Ducha Svätého a jej vierou.

Čiste ľudská náboženská snaha po prvotnom hriechu nutne končí v ľudskej slušnosti. Vrcholom náboženského snaženia človeka, ktorý síce, z jednej strany súhlasí s Božím zákonom, ale na strane druhej, žije svoj duchovný život len z vlastných síl, je farizej. Takýmto spôsobom dokážeme vytvoriť nanajvýš slušného, ale nie dobrého človeka. Najväčší hriech, ktorý sa s nami vlečie od prvotného pádu, je naša domnelá sebestačnosť. Prví ľudia si vzali svoj život do vlastných rúk a rozhodli sa, že si sami budú určovať, čo je dobré a čo zlé pre nich. Táto nezávislosť na Bohu sa premietla aj do duchovného života, keď si sami chceme utvárať svoju dušu a nechceme prijať ten Život, ktorý nám Boh ponúka a ktorým je Ježiš.

Panna Mária, v tajomstve Zvestovania, stojí pred nami ako prvá kresťanka, pretože kresťanstvo začína práve osobným prijatím Ježiša. Toto je moment, od ktorého môžeme hovoriť o kresťanstve, ako o náboženstve, rozdielnom od židovstva. Sv. Ján v prológu svojho evanjelia hovorí: „Lebo ak zákon bol daný skrze Mojžiša, milosť a pravda prišli skrze Ježiša Krista.“ (Jn 1,18) Zákon bol schopný vychovať slušného človeka, ktorý sa navonok nedopúšťal hriechov, ale nedokázal zmeniť jeho hriešne srdce, jeho bezbožnosť. To dokáže len milosť, ktorá je v prijatí Ježiša Krista: „Ale tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi.“ (Jn 1,12)

Evanjelium nám ukazuje na príklade P. Márie, že sa človek môže stať partnerom Boha v láske, môže počať Krista z Ducha Svätého, môže ho v sebe nosiť, môže ho dokonca porodiť svedectvom života i ohlasovaním a tak sa stať jeho matkou. P. Mária nás chce naučiť, ako sa aj my môžeme stať matkami Ježiša Krista. Ide o to, aby sa aj v nás počal Ježiš. Sv. Maxim Vyznávač hovorí: „Kristus sa ustavične tajomne rodí v duši, lebo si berie telo z tých, ktorí sú spasení a dušu, ktorá ho rodí, robí panenskou matkou. Každá duša, ktorá verí, počína a rodí Božie Slovo. Ak podľa tela existuje len jedna Božia Matka, tak podľa viery rodia Krista všetci, ktorí prijímajú Božie Slovo a uskutočňujú ho.“

Počuli sme: „A meno Panny bolo Mária.“ Skôr ako prišiel Pán Ježiš do nášho sveta, bola nám ľuďom daná Mária. Ona je nepoškvrnená zem, na ktorú zostúpil Boh pri svojom vstupe do našich dejín. Cela pozornosť anjelov i ľudí je sústredená na toto meno. V evanjeliu sme počuli presnú adresu: galilejské mesto Nazaret, panna zasnúbená mužovi menom Jozef, z rodu Dávidovho; a meno panny Mária. „Sv. František Xaverský píše z Indie: „Všimol som si, že ľudia pri našich stretnutiach rebelujú vždy, keď zabudnem vedľa kríža nášho Spasiteľa umiestniť obraz jeho Matky.“

Je zaujímavé, že títo konvertiti vedeli veľmi dobre, ako odlíšiť Ježiša od všetkých tých mýtických vtelení, ktoré boli súčasťou ich kultúry? Vtelenie Ježiša Krista je jedinečné. Udialo sa na konkrétnom mieste a čase, v konkrétnom meste, v lone konkrétnej ženy. Všetky tieto konkrétne veci dejiny poznajú. Oni pochopili, že Marie slúži Kristovi svoju konkrétnosťou, svojím telom a svojím materstvom, ktoré zdôrazňujú fakt, že Boh sa stal človekom." (P. Bubák: Homília o Bohorodičke)

Sv. Lukáš vyslovene podotýka, že toto mimoriadne pozvanie zaznelo k panne, ktorá už bola zasnúbená mužovi. Zásnuby ešte nie sú manželstvom a dajú sa aj zrušiť, ale väčšinou ich chápeme tak, že čosi hovoria o ľudskom rozhodnutí. Môže Boh takto vstúpiť do ľudských plánov tak osobných ako je manželstvo? Láska, ktorá nás Stvorila, má absolútne právo na nás. Skôr ako človek uzavrie ľudské manželstvo, je pozvaný, aby sa vydal Bohu - Láske, aby dovolil Bohu v sebe pôsobiť. Možnosť manželstva s Bohom je tu skôr ako ľudské manželstvo a bude aj potom, keď manželstvo s človekom stratí svoj zmysel. Božia milosť je lepšia ako život a aj to najlepšie ľudské manželstvo je len slabým predobrazom Božej Lásky a školou, kde sa človek učí sebe odumierať. Ľudské manželstvo nemá byť uzatvárané navzdory tomuto Božskému, ale v ňom a v moci Lásky, ktorú dáva Boh.

Základná pravda nášho náboženstva, ktorú hlása evanjelium, znie: „Boh nás miluje napriek našej poblúdenosti a má pre nás pripravený plán Spásy.“ Pri Zvestovaní akoby sme počuli ozvenu slov, ktoré zazneli v rozhovore Ježiša s Nikodémom: „Ved' Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ (Jn 3,16) Ako Boh miloval svet? Tak, ako sa to prejavilo v živote Panny Márie. Pravda o Božej láske je podstatou Zvestovania. Táto pravda musí hlboko zapadnúť do našich srdc. Každý človek môže prežiť vo svojom srdci okamžik podobný tomu, ktorý nám vykresľuje evanjelium. Anjel ju zdraví: „Chaire Kecharitomene!“ Doslova je to výzva k radosti: „Raduj sa plná milosti!“ Tieto slová obsahujú radostnú zvesť, ktorá sa má stať vlastníctvom všetkých.

V Márii sa Boh prihovára každému, lebo toto pozdravenie bolo vyslovené pre všetkých a my všetci, v dare tohto práve počatého dieťaťa, nachádzame milosť u Boha. V Ježišovi je možnosť omilostenia vyhnanco. Podľa apoštola Petra, po prvotnom hriechu, žijeme vo vyhnanstve, ďaleko od Pána, ale v tomto dieťati a v jeho prijatí sa nám ponúka milosť amnestie, možnosť návratu k Otcovi. Každý, kto ho prijíma, poznáva Cestu, nachádza Pravdu a dostáva Život. Skrze prijatie Krista začína naša duša rásť do podoby, v ktorej má Otec svoje zaľúbenie. Ak nie je v nás Kristus, tak sa Bohu nepáčime, nemáme s ním nič spoločné. Ak nežijeme Kristovo Slovo, ak neprijímame jeho Telo a Krv, nie sme Božie deti, ale sme deťmi zla.

Možno po tom všetkom, čo sme si povedali, vznikla v nás túžba, mať tento život v sebe. Akým spôsobom však môžeme prijať Krista do seba. Pozrime sa ako počala Panna Mária z Ducha Svätého? Najprv k nej zaznieva Božie Slovo. Keď hovoríme o Božom Slove musíme si uvedomiť, že nehovoríme len o písanej informácii ale o Živej Osobe. Každá stvorená skutočnosť povstáva Božím Slovom a každá dokonalosť je účasťou na Božom Slove. Vtelené Božie Slovo, Ježiš Kristus, nám zjavuje Boží charakter, ale Duch Svätý nám ho dáva, ak po ňom túžime. Bez lásky k Božiemu Slovu nie je možné počať z Ducha Svätého.

Sv. Augustín nazýva Božie Slovo: „Sacramentum audibile“ – sviatosťou počutia. Posväcujeme sa počúvaním Slova, ak sa s ním zjednocujeme vo vôli – v chcení, v myslení i v konaní. A náš otec sv. František tvrdí, že „skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká vznešenosť nášho Stvoriteľa“. Nemôže počať z Ducha, kto nemiluje Slovo. Božie Slovo máme prijať s istou vierou, nie ako slovo ľudské, ale ako Božie. Božie Slovo však nemá zostať len v hlave, lebo jeho pravé miesto je srdce človeka. „Ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich.“ (Lk 2,19) Najprv vierou prijala Božie Slovo, uverila v nesmiernu Božiu Dobrotu a Moc, lebo „Bohu nič nie je nemožné.“ (Lk 1,37) Božie Slovo je živé a účinné. Len vo vzťahu k slobodným bytostiam naráža na tajomstvo slobody a viery.

Všimnime si odpoveď P. Márie: „Nech sa mi stane podľa tvojho slova“. (Lk 1,38) Jej odovzdanosť nesmeruje k niečomu nevyspytatelnému. Boh predsa zjavil svoju vôľu vo svojom Slove. Preto sa jej odovzdanosť týka Božieho Slova. Sv. Hieroným tvrdí, že kto nepozná Písmo, nepozná Krista. Panna Mária ho dobre poznala. Vedela k čomu hovorí svoje „fiat“ a vedela Komu ho hovorí. Nestojí v pozícii sebavedomého siláka, ktorý hovorí „ja to dokážem“. Ide tu predsa o Božie Slovo, ktoré človek nedokáže uskutočniť a ani žiť z vlastných síl. Na druhej strane však vieme, že Boh to od nás právom vyžaduje a že celý vesmír povstal Božím Slovom a že toto Božie Slovo je Živé a Účinné, je Nezrušiteľné a Všemohúce.

Po určitých skúsenostiach začíname chápať, že napriek svojmu najlepšiemu úsiliu, sme nevychovali z opice človeka. Zázrak vnútornej premeny človeka sa nedocieli drezúrou, ale milosťou. Jedine Boh je Dobrý a my sa stávame dobrými, keď je On v nás. Naša modlitba má byť, podľa vzoru Panny Márie, predovšetkým priestorom, v ktorom dovolíme Bohu konať v sebe, ochota ľahnúť si na operačný stôl Božieho Slova. A tá operácie môže aj bolieť. Sv. Augustín tvrdí, že hriešnemu človeku sa Božie Slovo bude javiť, ako nepriateľ jeho duše, kým nepochopí, že je príčinou jeho Spásy. V našej modlitbe nejde o presadzovanie našej vôle a ani o snahu presvedčiť Boha o добрote nášho plánu, ale máme zosúladiť svoju vôľu s Božím Slovom. Preto je dôležité poznať Božie Slovo, aby sme pochopili, čo chce Boh od nás a na to je „dôstojné a správne“ odpovedať: „Nech sa mi stane podľa Tvojho Slova!“

Panna Mária je plná túžby po Bohu, Panagia – celá svätá. Svojou ustavičnou túžbou po Bohu a plnením jeho vôle, počala Krista duchovne, skôr než ho počala telesne. Kresťanský východ skutočnosť duchovného počatia Krista vyjadruje adventným pozdravom: „Kristus sa rodí, oslavujte ho!“ Tento pozdrav zaznieva už niekoľko týždňov pred Vianocami a to samo zdôrazňuje fakt duchovného počatia Krista ešte pred jeho narodením. Ani nám nikto nebráni, aby sme túžbou po Bohu, otvoriac sa Ježišovmu Slovu z Ducha Svätého počali Krista a stali sa tak jeho matkou. Sv. Augustín hovorí: „Stali ste sa dieťkami Božími, budte tiež matkami.“ Všetky sviatosti Cirkvi, všetko ohlasovanie Božieho Slova, slúži tomu, aby sa v nás objavil Kristus. Kristus v nás je zároveň Nádejou našej Slávy. Sv. Augustín tvrdí: „Matka ho nosila v lone, my ho nosíme v srdci. Panna otehotnela, keď sa v nej Kristus vtelil, naše srdce nech otehotnie vierou v Krista.“

Sv. Bonaventúra tvrdí: „Duša oddaná Bohu, môže z milosti Ducha Svätého a mocou Najvyššieho duchovne počať Požehnané Slovo a jednorodeného Syna Otcovho, porodiť ho, dať mu meno, hľadať ho a adorať spolu s mudrcmi a nakoniec predstaviť Otcovi v chráme... Duša počína Ježiša, keď je nespokojná so životom, aký vedie, a pod vplyvom svätých vnuknutí a zapálená svätým žiarom sa konečne rázne odtrhne od svojich starých návykov a chýb, a je akoby duchovne oplodnená milosťou Ducha Svätého, dá si predsavzatie, že začne nový život. Vtedy došlo ku Kristovmu počatiu.

Keď bol požehnaný Boží Syn počatý, narodí sa v srdci, ale len vtedy, ak duša všetko rozumne uvážila... a vzývala Boha o pomoc a ihneď uskutoční ... to, čo v nej už dávno zrelo, ale sa to stále odkladalo z obavy, že nie je k tomu súca. Ale jedno musíme zdôrazniť: Toto predsavzatie „začať nový život“ sa musí ihneď prejaviť niečím konkrétnym. Ak nie je predsavzatie uskutočnené, bol síce Ježiš počatý, ale nebol zrodený. Ide o duchovný potrat. Je to jeden z toľkých odkladov, ktorými je pretkaný náš život a ktoré sú hlavným dôvodom, prečo je tak málo svätých.“

Mária dokázala prijať Ježiša, lebo bola celá svätá. Pre hriešneho človeka to však nie je jednoduché. Často zide z cesty odovzdanosti a hriešne sklony prevládnu. Človek má dve možnosti. Môže svoje hriešne a uzavreté srdce otvárať sám, to však ide veľmi ťažko. Ak sa cíti slabý, môže skúsiť druhú možnosť. Sv. Ambróz odporúča: „Ak chceš prijať Krista do seba, vyprosuj si najprv niečo z tej krásnej Máriinej duše.“ Jej krása spočíva v radikálnej odovzdanosti. Duch Svätý sa ponáhľa do duše, v ktorej objaví svoju Nevestu a napĺňa ju a dáva sa jej v tej miere v akej táto duša jeho Nevestu prijíma.

Odpustenie

Sv. František vo výklade k Otčenášu, hovorí Bohu: „Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom; a pretože nedokážeme odpustiť úplne, nauč nás, Pane, odpúšťať úplne, aby sme pre tvoju lásku dokázali opravdivo milovať svojich nepriateľov a zbožne sa za nich modliť, aby sme nikomu neodplácali zlým a zlé a snažili sa kvôli tebe pomáhať všetkým.“

Keď sme hovorili o viere, hovorili sme aj o tom, že skôr ako budeme schopní skutočnej viery, musíme odpustiť. Hovorili sme u uzavretosti hriešnika voči Bohu i blíznym. Viera je otvorenosťou duše, ktorá umožňuje prijímanie a rast. Teda odpustenie nie je len možnosťou, ale nutnosťou. Je to požiadavka samotného Boha. Najprv sa zamyslime: „Komu máme odpustiť?“ Predovšetkým tým, ktorí nám ublížili, ale aj tým, o ktorých si to len myslíme. Do kategórie tých, o ktorých si to myslíme, môžu patriť všetci, počnúc Bohom a končiac sebou samým. Môžeme byť nahnevaní na Boha, že nás stvoril s určitými danosťami, že nás vsadil do určitého prostredia a času, s ktorými nechceme súhlasiť. Môžeme sa hnevať, že určité veci v našom živote dopustil, veď „bez jeho vôle sa nám ani vlas na hlave neskriví“. Tu môže byť základná forma zranenia a neodpustenia.

V evanjeliu kladie apoštol Peter Ježišovi otázku: Dokedy máme odpúšťať a kedy už nemusíme. Pán Ježiš odpovedá podobenstvom, ktoré odhaľuje našu situáciu vo vzťahu k Bohu, ktorý nám odpúšťa ustavične. 10.000 talentov predstavovalo v tej dobe ročný národný dôchodok celej Palestíny. 100 denárov je výplata za sto pracovných dní. Mohli by sme povedať výplata za štyri mesiace. Určite je táto výplata veľkou sumou, ale je nezrovnateľne malá, ak ju porovnáme s ročným národným dôchodkom. Kráľ v tomto podobenstve predstavuje Boha, ktorý nám odpúšťa nesmierne dlžoby zo svojej dobroty. A nielen odpúšťa, ale prepúšťa na slobodu otrokov. Boh sám je vzorom odpúšťania. Tak ako to vidíme v okamžiku Ježišovej popravy na kríži. Boh z najväčšieho zločinu v ľudských dejinách robí prameň odpustenia a vykúpenia. Robí tak preto, lebo je Dobrý. Robí tak z dobroty svojho srdca. A chce, aby sme ho nasledovali.

Problém odpustenia je stále aktuálna téma a my všetci sa musíme naučiť odpúšťať na úrovni svojho srdca. To, čo často nazývame odpustením, je len snahou zabudnúť na to, čo sa stalo. Také odpustenie funguje len dotiaľ, kým nám niekto danú vec nepripomenie. V srdci zostáva po každej zlej skúsenosti bolesť, ktorá vždy znovu oživne, keď si na danú udalosť a ľudí, ktorí v nej hrali svoju rolu, spomenieme. Život nás usvedčuje, že my sami odkázaní len na seba, nevieme takto zo srdca odpustiť. Odpustenie je podmienka nášho uzdravenia a našej Spásy. Sirach hovorí: „Odpusť svojmu blížnemu, ak ti uškodil: lebo aj tebe odpustia viny, ak o to poprosíš. Ak človek prechováva hnev proti blížnemu, ako si potom žiada od Boha, aby bol zdravý?“ Existuje reálna spojitosť medzi odpustením a uzdravením človeka. Je to skúsenosť, s ktorou sa stretávame v pastorácii i v medicíne.

Aby sme dokázali odpustiť musíme sa na svoj život pozrieť očami viery. Tak ako to robí Jozef syn Jakubov. Bratia mu spôsobili mnoho zla, predali ho do otroctva a on sa riadením Božím stal záchrancom Egypta. Keď sa dal spoznať svojim bratom, zľakli sa a boli zhrození a čakali spravodlivý trest. On sa im však namiesto toho milo prihovoral: „Ja som Jozef, váš brat, ktorého ste predali do Egypta. A teraz sa netrápte a nesužujte, že ste ma sem predali, lebo Boh ma sem poslal pred vami, aby ste ostali nažive. Preto ma Boh poslal pred vami, aby váš rod zachoval na zemi a aby ho mimoriadnym zásahom zachoval pri živote. A takto nie vy ste ma sem poslali, lež Boh... Vy ste síce snovali proti mne zlo, ale Boh to obrátil na dobro, aby uskutočnil to, čo je dnes, aby zachránil život mnohým ľuďom.“ Jozef sa na svoj život díva očami viery. Za svojimi negatívnymi zážitkami začína vnímať Boží prst a Božiu múdrosť. A dôležitý je výsledok a ten je jednoznačne pozitívny.

Viera nám hovorí, že náš život nie je zhlukom náhodilostí a nezmyslov, ale že sme predmetom výchovy Boha, ktorý svoju pozornosť upriamuje na nás, k nášmu dobru. Zranenie prestane bolieť, ak sa na neho začneme dívať očami viery ako na súčasť Božej výchovy. Každé zranenie, ktoré sme zakúsili, nám zjavuje jednu základnú skutočnosť, že nikto nemôže dokonalé naplniť naše očakávania, okrem Boha. Odpustenie nás otvorí viere, ktorá je potrebná ku Spáse. Ak nás zranený život nakoniec vrhne do Božej náruče a my dosiahneme Spásu, dokážeme sa tak ako Jozef povzniesť nad osobné zranenia.

Odpustenie zo srdca je podmienené z našej strany ochotou odpustiť. Samotné slovo odpustiť naznačuje, že máme čosi pustiť. Pustiť pomstu zo svojich rúk. „Mysli na koniec (všetkého) a zanechaj nepriateľstvo, lebo hniloba a smrť ti hrozia, ako to ustanovil (Boh)... Pamätaj na zmluvu Najvyššieho a prepáč vinu blížnemu!“ Každá svätá omša nám sprítomňuje zmluvu s Najvyšším, v každej svätej omši vidíme úžasnú mieru Božieho odpustenia, ktorý z Kríža udeľuje Spásu. Zmluva s Najvyšším sa uskutočnila v obetovaní tela a krvi Ježiša Krista. Tu hľadáme silu k odpusteniu. Sv. Ambróz hovorí: „Tento chlieb je odpustením hriechov!“

V 4 kap. v liste Efezanom počujeme výzvu: „Budte k sebe navzájom láskaví a milosrdní, navzájom si odpúšťajte, ako aj vám odpustil Boh v Kristovi!“ Aby sme mohli s plnou dôverou pristupovať k Bohu, potrebujeme istotu odpustenia našich hriechov. Viera v odpustenie hriechov je obsiahnutá v Kréde. Odpustenie hriechov je od chvíle Spasiteľovej smrti na kríži skutočnosťou, v ktorú sme vyzvaní veriť a privlastniť si ju vierou. Na túto udalosť nie je možné sa dívať len ako na historickú skutočnosť, určite hroznú a otriasajúcu, ale existujúcu v dávnej minulosti a nás sa vôbec netýkajúcu. Lebo jeho smrťou bola zložená obeta Bohu za všetkých ľudí a teda aj za nás.

Teológia, na základe Božieho zjavenia tvrdí, že Boh tak veľmi miluje človeka, že by bol ochotný zomrieť za každého človeka osobitne, keby to bolo treba pre naše Vykúpenie. Avšak jedna smrť, smrť Pána Ježiša, pojala nás všetkých a jej účinkom je odpustenie hriechov. Kristova smrť nám prináša odpustenie hriechov, ak svoje hriechy vyznáme, ľutujeme a vierou si privlastníme túto milosť. Je to najzákladnejšia skutočnosť Nového Zákona. Ospravedlnenie z viery je počiatok nadprirodzeného života stále aktuálny vo sviatosti krstu a pokánia. Ježiš robí zo zla obeť a táto obeť sa Bohu páči. Ježiš svojou dobrovoľnosťou dal týmto skutočnostiam iný zmysel. Boh Otec to všetko premyslel na dobro. Teda ak máme pred očami taký vynikajúci príklad a keď si uvedomíme, že celý svet stojí na Božom odpustení, tak odpustiť nie je ťažké. Boh je predovšetkým Milovník, ktorý chce byť milovaný, nie obávaný a uzmierovaný.

Ovocím tohto všetkého má byť naša láska a vďačnosť. Dokiaľ sa človek nezastaví pred tak veľkou láskou Boha, dokiaľ neuverí, že Boh zničil všetky jeho hriechy, dovtedy nedôjde k podstate kresťanstva. Treba totiž vážne pristupovať ku skutočnosti odpustenia hriechov. Niet človeka, nech by bol akokoľvek zlý a akokoľvek sa previnil, čo by s istotou nemohol dúfať v odpustenie hriechov, ak je jeho pokánie úprimné. Kristus, ktorý umrel za všetkých ľudí, chce, aby v jeho Cirkvi vždy boli otvorené brány odpustenia pre každého, kto sa odvracia od hriechu.

Tu je treba poznamenať, že štýl nášho katolíckeho života zaťažilo určité nedorozumenie ohľadom sviatosti pokánia. Panuje názor, že odpustenie hriechov sa nadobudne jedine počas svätej spovede, ale cirkevné učenie pozná i iné cesty k odpusteniu hriechov. Mnohí ľudia si myslia, že dokiaľ sa nevyspovedajú, že dovtedy musia žiť v hriechu. Avšak zatiaľ je pravdou, že dokonalá ľútosť zmýva hriech ihneď a my nemáme čakať a zotrúvať v hriechom stave, ale máme sa ihneď snažiť o túto ľútosť. Tiež sa často vyskytuje nerozlišovanie závažnosti hriechu. Iným javom sú obavy mnohých ľudí už po spovedi: Či som všetko povedal? Či ma kňaz správne počul a pochopil? A možno som to mal inakšie formulovať? Ľudia úzkostliví bývajú niekedy po spovedi nekludnejší oko pred ňou. Chceli by opravovať, znovu sa spovedať, po prípade urobiť si generálnu spoveď. A toto všetko preto, lebo v podstate neveria v odpustenie hriechov vo sviatosti pokánia.

Prizrieme sa dôsledkom tejto nevery. Ak si je kresťan stále vedomý, že žije v hriechu, či sa v jeho živote môže prejaviť radosť, sila, pokoj, či môže vydávať svedectvo, či môže vravieť ako súčasníci Pána Ježiša: „Prišiel Kristus Spasiteľ, odpustil nám hriechy, všetky problémy sú riešiteľné!“. Až keď človek skutočne uverí v odpustenie svojich hriechov, bude ako ten, ktorý našiel veľký poklad, ako žena, ktorá našla stratenú drachmu, bude volať: „Tešte sa spolu so mnou!“ Priemerný veriaci katolík našich čias má ďaleko k takémuto postoj. Nedovoľuje mu to vedomie hriechu. Chcel by toto bremeno zo seba zhodiť, začína sa ospravedlňovať pred sebou, pred Pánom Bohom, ospravedlňuje sa tým, že všetci tak robia, že kňazi zveličujú, že to vôbec nie je hriech. Systematicky zahlušuje svoje svedomie, stáva sa necitlivý na hriech. Popretie hriechu je dnes znakom doby. Ale Boh nás svojím slovom stále usvedčuje.

Treba sa nám poučiť od odlúčených bratov, ktorí často prichádzajú k nám so živým svedectvom viery v odpustenie hriechov, aby nám pripomenuli to, čo bolo a je v tradícii katolíckej cirkvi. Vieme z katechizmu, že dokonalá ľútosť vedie k odpusteniu hriechov, že nemáme s touto ľútosťou čakať až do spovede, ale máme sa hneď snažiť v sebe obnoviť priateľstvo s Bohom skrze ľútosť. Vo svätej spovedi, ktorú musíme pri ťažkých hriechoch napriek svojej ľútosťi absolvovať, nejde o opravu odpustenie, ale o zmierenie s cirkvou, so spoločenstvom veriacich. Sviatostná spoveď nás zaväzuje v prípade ťažkých hriechov. Keď v duchu hlbokkej viery vyriešime problém hriechu, náš kresťanský život bude plný radosti, pokoja a môže sa stať prameňom nášho svedectva.

V snahe o úplne odpustenie musíme ísť ešte ďalej. Musíme sa snažiť odpúšťať tou istou mierou, akou my sami potrebujeme odpustenie. Boh nám odpúšťa neporovnateľne viac, ako sa žiada od nás odpustiť. Každý hriech, ktorým nám ktosi ublížil, sa dotkol nielen nás, ale samotného Krista, ktorý sa s nami úplne solidarizuje. Pán Ježiš na kríži nehovorí: „Otče, odpúšťam im!“ ale prosí „Otče, odpusť im!“. Teda aj my máme prosiť Boha, aby On sám v nás odpustil. Znakom skutočného odpustenia je schopnosť zbožne sa modliť za tých, ktorí nám ublížili. V tejto modlitbe sa naša rana mení na prameň súcitu. Viac nás trápi to, že bol porušený Boží zákon, ako skutočnosť, že bolo ublížené práve nám. Keď prijímame Ježiša do svojich srdc, prežívame čosi nové: premieňajúcu moc jeho života. V našej hĺbke je zdroj nesmiernej Božej dobroty a ide o to, aby sme sa učili reagovať z tejto Božej hĺbky v našom srdci a nie zo svojho hriešneho ľudského povrchu.

Máme byť k sebe navzájom láskaví a milosrdní. Katechizmus nás poučuje, že vôľa človeka sa naklonila ku zlu a predsa má naša vôľa úžasnú schopnosť, rozkázať sama sebe, človek nemusí konať zlo, ku ktorému ho tiahne narušená prirodzenosť, ale v každej chvíli sa dokáže riadiť Božím príkazom, ak to skutočne chce. Čiže hoci sme od prirodzenosti zlí, môžeme byť Božou milosťou milosrdní a láskaví, ak to naozaj chceme. Základom týchto čností je Božie odpustenie, na ktorom sú obidve budované.

Sv. František nás poučuje: „Moji požehnaní bratia, klerici i laici, nech vyznávajú svoje hriechy kňazom nášho rádu. Ak to nieje možné, nech sa spovedajú iným svedomitým a katolíckym kňazom. A nech vedia a majú na pamäti úplne jasne: Keď príjmu pokánie a dostanú rozhrešenie od ktoréhokoľvek katolíckeho kňaza, budú celkom iste zbavení hriechov, len keď sa snažia pokorne a svedomito vykonať uložené pokánie. Keď však nemôžu práve vyhľadať kňaza, potom môžu vyznať hriechy niektorému bratovi, ako hovorí apoštol Jakub: „Vyznávajte sa navzájom zo svojich hriechov.“ (Jak 5,16). Napriek tomu sa však nesmú prestať obracať na kňaza, pretože moc zdržovať a odpúšťať hriechy majú len kňazi. A po tejto ľútosťi a spovedi nech príjmu Telo a Krv nášho Pána Ježiša Krista s hlbokou pokorou a úctou a majú pri tom na pamäti, čo sám Pán hovorí: „Kto je moje Telo a pije moju Krv, má život večný“, a „toto robte na moju pamiatku.“

Navštívenie Panny Márie

Mária v tajomstve Zvestovania počula úžasnú zvesť o tom, čo chce Boh urobiť v jej živote, a pri tom len akoby mimochodom, počuje o svojej príbuznej: „Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná!“ Táto správa má poslúžiť k rastu jej viery. Anjel nehovoril nič o tom, že by bolo dobré pomôcť staršej Alžbete. Jej však stačí, že sa o tom dozvedela a už sa ponáhľa pomáhať. Podobne si počína aj v Káne. A to všetko nám odhaľuje jej ľudskú zrelosť a veľkosť. Niektorí ľudia majú zvláštnu charizmu, všeličo sa „dozvedia“. Niekedy sú to radostné správy, inokedy ide o chýlostivé problémy. Často si to vyčítajú a považujú za hriech. Aj keď platí, že sa nemá zbytočne hovoriť o chybách blížneho, nemusí byť každé rozprávanie o druhom hriechom. Môžeme každú takú informáciu, podobne ako Mária, premeniť na dobro a to príhovornou modlitbou a praktickou pomocou, vtedy prestaneme mať zlý pocit z toho, že sme sa čosi dozvedeli.

V evanjeliu sme počuli: „V tých dňoch sa Mária vydala na cestu a ponáhľala sa do istého judejského mesta v hornatom kraji. Vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu.“ Vieme, že predtým žila v chráme a pri Zvestovaní sa nám javí ako plne sústredená na Božie Slovo a napriek tomu vidíme, že sa vydáva na cestu. Koncentrácia síce hrá dôležitú úlohu v duchovnom živote a predsa sa duchovný život nerovná koncentrácii. Po Počatí z Ducha Svätého pocítila túžbu podeliť sa so svojou Radosťou.

V Márii v okamihu Zvestovania začína žiť Ježiš. A nakoľko tu nejde o čiste biologický život, lebo Ježiš sa počína z Ducha Svätého a Duch Svätý je nutným predpokladom tohto života, platí, že každý vedomý a dobrovoľný hriech by mohol toto tehotenstvo zničiť. Napriek tomu nevidíme, že by sa Mária s Ježišom pod srdcom uzatvárala pred ľuďmi a dokonca sa vydáva na cestu. Uvedomme si, že v tom čase mala asi 14 rokov a podobrala sa na náročnú cestu cez hory. Pán Ježiš nevstupuje do nás preto, aby sme sa s ním kdesi zavreli. On je Boh Silný.

Evanjelium opisuje Máriinu návštevu u Alžbety, sme v pokušení povedať „všednú udalosť“ z jej života. Mária je požehnaná a plná milosti a tak všetko, čo robí, dostáva vyšší zmysel. Naše stretnutia s inými ľuďmi môžu byť banálne, alebo aj katastrofou, ale Máriina Návšteva robí na nás iný dojem. Stáva sa vzorom pre naše stretnutia. Prvotný apoštolát je bytostný apoštolát. Viacej pôsobíme tým, čo sme, ako tým, čo hovoríme. Mária prináša svedectvo o zmenenom bytí. Pretože prijala Boha do svojho srdca stáva sa Požehnanou a prináša Požehnanie, stáva sa Prostrednicou milosti. Ona je tehotná Božím Slovom. Tehotenstvo mení organizmus ženy a ju premieňa Božie Slovo.

Alžbeta „zvolala veľkým hlasom: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne?“ Alžbeta nazýva Máriu Matkou Pána. A slovo „Pán“ tu zastupuje Božie meno JHVH, ktoré židia z preveľkej úcty nevyslovovali, ale nahrádzali slovom Adonai, čo do gréčtiny prekladáme ako Kyrios = Pán v zmysle JHVH.

Keď evanjelista Lukáš opisuje Zvestovanie, používa pre zatônenie Duchom Svätým pri počatí výraz, ktorý Septuaginta používa pre oblačný stĺp nad archou. A keď opisuje stretnutie tehotnej Alžbety s tehotnou Máriou používa ten istý výraz pre Jánov pohyb v tele matky, ako keď sa hovorí o posvätnom tanci kráľa Dávida pred Archou. Teda v tomto prípade nejde o bežný pohyb dieťaťa v tele matky, ale o posvätný tanec vyznávača, ktorým Ján, ešte v tele svojej matky, zvestuje a vyznáva prítomnosť Boha v Márii. Mária je pre nás kresťanov tým, čím bola Archa pre židov.

Počuli sme ako Alžbeta hovorí o Márii: „Blahoslavená si, lebo si uverila“. Slovo „veriť“ v jazyku, ktorým hovorila Mária, má asi taký zmysel, ako „nechať sa viesť“, „nechať sa riadiť“. Evanjelium to vyjadruje výrazmi ako „zrieknutie sa seba vlastnenia“.

Človek, ktorý zažil čosi zlé, ťažko uverí v dobro. Vidíme to na Zachariášovi, ktorý stráca schopnosť hovoriť, pretože pochybuje. Mária plne uverila a preto mohla spievať Magnificát, od okamihu počatia. Mária, pretože nebola blokovaná ani dedičným hriechom, ani svojimi osobnými hriechmi, dokázala bezhranične dôverovať Bohu. Alžbeta nazýva Máriu blahoslavenou pre jej vieru. Sv. Ambróz takto vykladá jej slová: „Ale aj vy ste blahoslavení, vy, čo ste počuli a uverili, lebo každý, kto uverí, počne a porodí Božie Slovo a pochopí jeho účinky. Kiež by v každom človeku bola Máriina duša, aby velebil Pána; kiež by v každom bol Máriin duch, aby jasal v Bohu! Ak má Kristus podľa tela jednu matku, podľa viery je Kristus plodom všetkých. Veď každá duša prijíma Božie Slovo, pravdaže, ak je nepoškvrnená, bez hriechu a ak si s nepokazeným citom chráni mravnú čistotu. Teda každá taká duša môže velebiť Pána, ako velebila Pána duša Máriina a jej duch jasal v Bohu Spasiteľovi.“

Mária dokázala prijať Ježiša, lebo je celá svätá. Pre hriešneho človeka to však vôbec nie je také jednoduché. Často zide z cesty odovzdanosti a jeho hriešne sklony prevládnu. Otcovia hovoria o potrebe „prijatť Máriinu dušu“. Máriina duša tvorí životné prostredie pre Ježišovu bytosť v nás. Človek má v tomto smere dve možnosti. Môže svoje hriešne, uzavreté a zranené srdce otvárať sám, svojou silou. To však ide veľmi ťažko. Ak sa cíti maličký a slabý, môže skúsiť druhú možnosť, ktorú odporúča sv. Ambróz: „Ak chceš prijať Krista do seba, vyprosuj si najprv niečo z tej krásnej Máriinej duše.“ Krása Máriinej duše spočíva v tom, že je radikálne odovzdaná Bohu a jeho službe. Duch Svätý sa ponáhľa do duše, v ktorej objaví svoju Nevestu a napĺňa ju a dáva sa jej v tej miere v akej táto duša jeho Nevestu prijíma. Anjel prikazuje sv. Jozefovi: „Neboj sa prijať Máriu, svoju manželku.“ a to isté počuje Ján z kríža: „Hľa, matka tvoja!“

Jednoduchým a veľmi účinným prostriedkom je zasvätenie sa P. Márii. Ako formulu zasvätenia môžeme použiť rôzne modlitby svätých, ale najúčinnjšia modlitba je modlitba, ktorú sme sformulovali úplne spontánne. Nejde natoľko o jednotlivé slová ako skôr o vnútorný postoj odovzdanosti. Nejde tu o nejakú zbožnú formulku, ide tu skôr o úkon srdca, ktorý si nás vyžaduje celých. Zasvätenie sa Bohu skrze Máriu nie je len odovzdaním srdca, ale otvorením všetkých oblastí života pre príchod Duchu Svätého, podrobenie všetkých oblastí života Božiemu Slovu v Máriinom úkone „Fiat!“. Zasvätiť sa Márii znamená prenechať Duchu Svätému nielen riadenie nášho vnútra ale aj celý priestor každodenného života. V praxi to môže znamenať postupné, veľmi konkrétne kroky viery, načúvania a spolupráce s Božím Duchom - v škole Panny Márie.

Ak sa dobre pozrieme na jej spev, ktorý zvykneme po latinský nazývať Magnificat, zistíme, že nejde modlitbu, lebo Mária sa v ňom neprihovára Bohu, ale ide skôr o svedectvo, lebo sa v ňom prihovára nám a hovorí o tom, aké veľké veci jej urobil Boh. Nechváli sa, že ona urobila niečo veľké pre Boha. Nelipne na svojom bytí, ale celkom sa odovzdáva Bohu a preto sa v nej môže tak hojne objaviť ovocie milosti. „Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi.“ Mária prežíva Boha ako svojho osobného Spasiteľa. Len vtedy bude aj naším Spasiteľom, keď sa mu úplne odovzdáme. Aj nám chce urobiť veľké veci, ale musíme to svojou odovzdanosťou umožniť. Pred pár rokmi som mal možnosť navštíviť charizmatické stredisko Paray-le-Monial vo Francúzsku. Videli som tam ľudí, ktorí od radosti nad svojím Spasiteľom, spievali a tancovali až sa mi to nepozdávalo. Mária v evanjeliu vydáva svedectvo o Bohu Spasiteľovi, ktorý už teraz chce byť Spasiteľom a začať v nás proces našej Spásy.

Spása nie je niečo, čo sa týka len našej posmrtnej existencie. Boh chce spasíť celého človeka. Sviatosti Cirkvi sú pramene Spásy, vonkajšie znamenia, vnútornej milosti Božej. Od okamihu Spasiteľovej smrti na kríži sa Spása stáva objektívnou skutočnosťou a my môžeme čerpať z prameňov spásy. V spolupráci s Bohom môžeme uskutočňovať svoju spásu. V čom spočíva Spása? Spása je v tom, že sa chytíme a siahneme po tejto podávanej Božej ruke a On nás bude viesť. Necháme sa Bohu operovať. Dovolíme, aby Ježiš začal v nás žiť svoj život.

To je naše pokánie, naša cesta k čistote srdca. Sv. Ján z Kríža ukazuje, kam vedie čistota srdca: „Duša zjednotená s Bohom a pretvorená v neho dýcha v Bohu pre Boha akýmsi najhlbším dychom, podobným Božiemu, ktorým Boh v nej prítomný dýcha sám v sebe ako jej vzor. Duše stvorené na to, aby ste sa kochali v týchto vynikajúcich daroch, čo robíte?! Okolo čoho sa točia vaše túžby?!“

Mária Boha velebí. Velebenie Boha sa v človeku objavuje, keď konečne uzná Boha ako Boha, prijme jeho Múdrost', ktorá sa prejavuje vo všetkom, uvoľní trón srdca Božiemu Slovu. Velebenie je ovocím absolútnej dôvery. Velebenie vyjadruje základný smer kresťanskej modlitby. Modlitba velebenia je odpoveďou človeka na Božie požehnanie. Neprítomnosť velebenia môže byť dôsledkom nášho povrchného života. Niekedy je tento nedostatok spôsobený aj neznalosťou Boha. Boh, ktorého máme velebíť, je Otcom nášho Pána Ježiša Krista. Cesta poznania Boha vedie skrze Ježiša Krista.

Máriin duch jasá v Bohu. Jasot je radosť ducha. Tak ako telesná radosť pochádza z telesného uspokojenia, tak radosť ducha pochádza z duchovného uspokojenia. Jasot nepramení z tejto zeme a dokonca môžeme povedať, že je nezávislý od životných okolností. Jasot je radosť, ktorá pramení z viery. Je nutné s istotou uveriť, aby sme dokázali jasať aj uprostred zložitých okolností života. Nazeranie nie je zmyslové poznanie, ale schopnosť duše poznať Boha skrze jeho Slovo, preniknúť za Slovo do oblasti Ducha.

Tajomstvo Navštívenia nám chce povedať, že ak sa má naše stretnutie s druhými stať požehnaním, aj my musíme byť tými, ktorí neprinášajú seba a svoje hriešne bytie ale Božie Slovo a z ktorých vyžaruje Duch Svätý. Len vtedy je naša návšteva požehnaním, ak sa odohráva v Duchu Svätom. Až aj z nás bude vyžarovať Duch Svätý, budú ľudia podobne ako Alžbeta hovoriť: „odkiaľ mám to šťastie, že si prišiel, že prišla matka môjho Pána“, lebo my všetci sa stávame Božími matkami, ak sme sa rozhodli žiť Božie Slovo.

Pápež Benedikt XVI. hovorí: „Ján Pavol II. nazval Máriu eucharistickou ženou. A naozaj, Panna Mária, Matka Božia, nás učí, čo to znamená vstupovať do spoločenstva s Kristom. Ona ponúkla Ježišovi svoje vlastné telo, vlastnú krv a stala sa živým stánkom Slova. Dovolila, aby jej telo i duch prenikla jeho prítomnosť. Matka Božia putuje s Ježišom. Návšteva Panny Márie u Alžbety bola istým spôsobom prvou eucharistickou procesiou v histórii ľudstva. S Ježišom, ktorého práve prijala do svojho lona, sa Mária vydala na cestu a navštívila svoju staršiu sesternicu Alžbetu.... Pravá radosť kresťanov spočíva v tom, že prijímajú Ježiša a prinášajú ho iným. Nasledujme Máriu, túto úžasne hlbokú eucharistickú dušu a napodobňujme ju. Potom sa aj náš život stane Magnifikatom.“

Sv. Beda Ct. sa takto vyjadruje o cirkevnom zvyku modliť sa pri Vešperách Magnificat: „A tak sa v svätej Cirkvi vžil veľmi dobrý a spasiteľný zvyk, že všetci každý deň pri večerných chválach spievajú popri psalmódii jej chválospev, lebo takáto častá pripomienka Pánovho Vtelenia roznečuje vo veriacich srdciach plameň nábožnosti a častejšie uvažovanie o príklade jeho matky upevňuje ich v čnosti. A vhodne sa to deje večer, aby sa naša myseľ, unavená po dni a zaujatá všelijakými myšlienkami, pred odpočinkom vnútorne sústredila.“

Narodenie Pána

Dnešný deň stojíme pred tajomstvom Bohorodičky a zároveň pred tajomstvom vyvolenia Izraela. Prečo Boh vyvolil k takémuto úžasnému poslaniu dcéru tohto ľudu. Sv. Pavol v liste Hebrejom hovorí: „Lebo vierou podmaňovali kráľovstva, prislúhovali spravodlivosť, dostali od Boha prisľúbenia.“ (Hebr 11,33) Vladimír Solovjev upozorňuje na niektoré črty tohto národa, ktoré vzbudili Boží záujem: „Židia vynikajú hlbokou religiozitou, nábožnosťou, oddanosťou Bohu až do úplnej sebažertvy. Je to národ Zákona a prorokov, mučeníkov a apoštolov. Pravý Boh urobil z Izraela svoj národ preto, že Izrael prijal Pravého Boha za svojho. Keď sa patriarchovia a vodcovia židov oddelili od modlárskeho pohanstva a svojou vierou sa pozdvihli nad poverčivosť chaldejskej mágie a aj nad chytrosť Egypta, stali sa hodnými Božieho vyvolenia. Boh si ich vyvolil, zjavil sa im, uzavrel s nimi zväzok. Je to vo svetových dejinách jedinečný jav, lebo u nijakého iného národa náboženstvo nenadobudlo takú formu spojenectva alebo zmluvy medzi Bohom a človekom.

Naše náboženstvo sa začína osobným vzťahom medzi Bohom a človekom v dávnovekej zmluve s Abrahámom a Mojžišom a utvrdzuje sa čo najužším osobným spojením Boha a človeka v Novej zmluve Ježiša Krista, v ktorom obe prirodzenosti prebývajú bez splynutia ale i bez rozdelenia. Tieto dve zmluvy Stará a Nová, nie sú dve rozdielne náboženstvá, ale len dva stupne jedného a toho istého bohoľudského náboženstva. Toto jedine pravé bohoľudské, židovsko - kresťanské náboženstvo sa uberá priamou a kráľovskou cestou medzi dvomi krajnými omylmi pohanstva, v ktorom ráz človeka pohlcuje božstvo (v Indii), inokedy samo božstvo sa mení na tieň človeka (v Gréckej a Rímskej mytológii).“

Tajomstvo Bohorodičky nám hovorí o veľkosti človeka v Božích očiach. Človek môže byť partnerom Boha v láske. A táto láske k Bohu je vrcholne plodná a jej ovocím je - Ježiš Kristus. Evanjelium nám ukazuje, že sa človek môže stať Božou matkou. Sv. František prehlasuje: „Sme Kristovými matkami, keď ho nosíme v srdci a vo svojom tele božskou láskou a čistým a úprimným svedomím. Rodíme ho svätými skutkami, ktoré majú druhým žiariť ako príklad!“ O Barnabášovi sa píše v 11 kap. Sk, že bol „plný Ducha Svätého a viery“. Viera, ktorá stojí na počiatku nášho posvätenia a spôsobuje, že v Duchu Svätom prijímame Krista, tá istá viera má viesť k prejavom Ducha Svätého navonok. Ten, ktorého sme skrze vieru prijali sa chce vierou prejavíť našimi skutkami.

Aj o Panne Márii platí, že hoci Krista rodí ako samostatnú bytosť, nikdy ho neprestáva vlastniť ako svoj Život. Môže povedať: „Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus!“ Mária ho nielen porodila, ale ho stále žije a to až natoľko, že všetko, čo sa s ním deje ako s jej synom, sa veľmi bytostne dotýka jej samotnej, nielen ako jeho biologickej matky, ale ešte viac ako matky jeho mystického tela. Máriino Božské materstvo sa realizuje v dvoch rovinách, telesnej a duchovnej. Mária je nielen Božou Matkou, pretože nosila telesne Boha vo svojom lone, ale tiež preto, že ho najskôr počala vierou vo svojom srdci. Cirkevný učiteľ Origenes hovorí: „Čo mi prospeje, že sa Kristus raz narodil v Betleheme, ak sa nenarodí vierou v mojej duši.“

Keď hovorí Písmo Sväté o Márii, neustále vyzdvihuje dva základné momenty, ktoré v obecnej ľudskej skúsenosti, definujú materstvo ženy. Je to počatie a pôrod. Anjel zvestuje Panne Márii v evanjeliu podľa Lukáša: „Počneš a porodiš syna“. Tieto dva momenty nachádzame aj v evanjeliu podľa Matúša. Izaiášovo proroctvo, ktoré toto všetko predpovedá, sa vyjadruje tak isto: „Panna počne a porodí syna“. Aj pri tejto príležitosti sa potvrdzuje, že Západné i Východné kresťanstvo, každé zvlášť, vlastní po jednom kľúči k plnému pochopeniu a otvoreniu tohto tajomstva Bohorodičky. Názov užívaný v latinskej cirkvi „Dei Genitrix“ vyzdvihuje skôr moment počatia z Boha. Počatie je spoločné, týka sa otca i matky. Názov „Theotokos“, ktorý používa grécka cirkev, vyzdvihuje skôr moment pôrodu, ktorý je výlučne vecou matky.

Bohorodička je titul, ktorý naplnil úžasom liturgiu cirkvi. Cirkev si prisvojovala údiv židovského ľudu, aký nastal vo chvíli, keď sa Božia sláva zniesla v podobe oblaku do chrámu a svoj údiv nad Pannou Máriou vyjadrila podobným zvolaním: „Ten, ktorého nemôžu obsiahnuť nebesia, uzatvoril sa do tvojho lona a stal sa človekom.“ Otcovia hovorovali: „Marino lono je svadobným lôžkom, na ktorom došlo ku svadbe Boha s ľudstvom“ alebo „miestom, v ktorom sa Boh zjednotil s človekom“. Otcovia ju nenazývali Bohorodičkou preto, že by v nej mala pôvod Božská prirodzenosť Slova ale preto, že sa z nej narodilo sväté telo, obdarené rozumovou dušou, s ktorou sa spojilo Božie Slovo tak, že s ňou vytvorilo jedinú osobu.

Mária nie je Bohorodičkou v tom, zmysle, že by bola existovala skôr ako II. Božská Osoba a bola príčinou jej zrodu. Veď v Kréde vyznávame, že Boží Syn je Boh z Boha, Svetlo zo Svetla, splodený nie stvorený jednej podstaty s Otcom. Ak hovoríme o Márii ako Bohorodičke, tak tým vyznávame, že skrze ňu vstúpila II. Božská osoba, teda Božie Slovo do nášho ľudského sveta a do našej ľudskej prirodzenosti. Mária je jediná v celom tvorstve, ktorá môže Ježiša osloviť tým istým spôsobom ako Otec: „Ty si môj Syn, ja som ťa dnes splodila!“ Sv. Ignác Antiochijský hovorí so všetkou prostotou, že: „Ježiš je z Boha a z Márie“, ako keď mi povieme o niekom, že je synom toho a tej.

Titul Bohorodička nám hovorí o Božej pokore. Boh prijal závislý spôsob existencie, aby nás učil, čo to je pokora. Ľudia vo svojej pýche bojujú proti tomu, aby museli uznať, že sú na niekom závislí, že bez vôle rodičov by tu vôbec neboli. Porovnajme to s Božou pokorou, ktorá chce prijať toto závislé bytie. Človek chce vo svojej pýche hľadať Boha, kdesi veľmi vysoko a nepozoruje, že Boh sa vo svojej pokore znížil. Boh sa mlčky sprítomňuje v útrobach ženy. Boh zostupujú priamo do srdca hmoty, lebo slovo matka, lat. „mater“, je odvodené od „matéria“. Boh, ktorý sa stáva telom v lone ženy, je ten istý, ktorý sa sprítomňuje v srdci hmoty, v Eucharistii. Sv. Irenej tvrdí, že kto neverí v zrodenie Boha z Panny Márie, nemôže veriť ani v Eucharistiu.

Keď si Boh zvolil túto cestu prostredníctvom ľudskej matky, aby sa sám mohol zjaviť, pripomenul ľudskej pochabosti, ktorá vidí zlo tam, kde nie je, a nevidí ho tam, kde je, že všetko je čisté. Prehlásil, že všetko, čo stvoril, je sväté. Posvätil a vykúpil nielen abstraktnú prirodzenosť, ale tiež ľudské narodenie a celú hmotnú existenciu. Predovšetkým zjavil Boh dôstojnosť ženy ako takej. „Keď sa naplnil čas, poslal Boh svojho Syna, narodeného zo ženy“ (Gal 4,4). Keby Pavol prehlásil „narodeného z Márie“ išlo by len o životopisný údaj. Keď však prehlásil: „narodeného zo ženy“, dodal svojmu prehláseniu univerzálny a nesmierny dosah. Sama žena, každá žena, bola povýšená v Márii k takejto neuveriteľnej výške.

Matka nie je titul ako iné tituly, ktoré sa človeku dávajú zvonka, ale nespôsobujú v ňom žiadnu vnútornú zmenu. Žena sa stane matkou a tým získa skúseností, ktoré ju navždy poznamenajú v celej bytosti, telesne i duševne. Telesne je to skúsenosť počatia, tehotenstva a pôrodu; na duchovnej úrovni získava nové vedomie o sebe, o svojom poslaní a o svojich schopnostiach. Prežíva novú formu lásky voči bytosti, ktorú nosí pod srdcom. Žena, keď sa raz stala matkou, je matkou naveky. Jej dieťaťu je určené, aby žilo naveky ako samostatná bytosť vďaka svojej matke a aby sa k nej chovalo tak, ako k matke.

Dogma o Bohorodičke bola definovaná ako reakcia na blud patriarchu Nestória, ktorý tvrdil, že Máriu nemôžeme nazývať Božou matkou, ale len matkou Kristovou, teda len ľudskou matkou človeka Ježiša. V tejto dogme ide o uznanie pravdy, že Kristus je od prvého momentu počatia Pravý Boh ale aj Pravý človek a je teda vo vlastnom slova zmysle jej synom, ale neprestáva byť Synom Božím. A teda aj ako Syn Boží prijal Máriu za svoju ľudskú matku a ona sa takýmto spôsobom stala Matkou Vteleného Slova. Mária je teda živou bránou, skrze ktorú zostúpil Boh medzi nás na túto zem. Preto tvrdíme, že Ježiš je človek, lebo sa narodil z Márie, ktorá je ľudským tvorom.

Titul Bohorodička zároveň svedčí o Ježišovi, že je zároveň pravý Boh. Mária je Bohorodičkou len vtedy, keď v okamžiku pôrodu ten, ktorý sa rodí, je súčasne Bohom i človekom. Tento titul hovorí o hlbokej jednote medzi Bohom a človekom, ktorá sa uskutočnila v Ježišovi, hovorí o tom ako sa Boh pripojil k sebe človeka najhlbšou jednotou aká existuje na svete, totiž jednotou osoby. Týmto spôsobom je titul Bohorodička akousi ochranou, ktorá nás chráni od toho, aby sme v Ježišovi oddeľovali Božstvo od človečenstva.

Sám titul „Bohorodička“ stačí, aby sa na ňom zakladala Marina veľkosť a aby zdôvodňoval poctu, ktorá sa jej vzdáva. Žiadny iný a väčší titul už nie je a nemôže byť. Titul Bohorodička je i dnes príležitosťou k stretnutiu a spoločnou základňou všetkých kresťanov. Z neho je možné vychádzať, aby sme dosiahli zhody o tom, aké miesto zaujíma Mária vo viere. Toto je jediný ekumenický titul nielen podľa práva, pretože ho definoval ekumenický koncil v Efeze, ale i faktický, pretože ho uznávajú všetky kresťanské cirkvi.

Martin Luther hovorí: „V titule „Bohorodička“ je obsiahnutá všetka jej česť. Nikto nemôže povedať jej alebo o nej nič väčšieho, i keby mal tolko jazykov, ako je stebiel trávy, hviezd na nebi a piesku v mori. I naše srdce má uvažovať, čo to znamená byť Matkou Boha.“ „Článok, ktorý tvrdí, že Mária je Bohorodičkou, platí v cirkvi od začiatku a Efezský koncil ho nevyhlásil ako niečo nové, pretože je to pravda, obsiahnutá už v evanjeliu a v Písme svätom. Tieto slová (Lk 1,31-32) - „Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať synom Najvyššieho,“ a (Gal 4,4) - „Ale keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom“, zastávajú veľmi pevne názor, že Mária je skutočne Bohorodičkou.“ A vo formule viery zloženej po jeho smrti čítame: „Veríme, učíme a vyznávame, že Mária je právom nazývaná Bohorodičkou a že ňou skutočne je.“

Ak človek nežije duchovným životom, môže sa mu zdať, že pri počatí Božieho Syna išlo len o historickú udalosť. Ak však žije duchovným životom, začína chápať, že „počatie z Ducha Svätého“ v každom z nás a „narodenie Krista“ do našich skutkov je stále aktuálnou vecou. To, čo sa deje pri dobrej spovedi a ak to pokračuje dobrým predsavzatím, môžeme pokojne nazvať „počatie Krista z Ducha Svätého“. Duchovne počína Krista každý, kto chce zmeniť svoj život k lepšiemu. Mária aj nám všetkým ukazuje, čo je príčinou jej Bohomaterstva? Je to jej viera Bohu a poslušnosť Božiemu Slovu. Je potrebné s istotou viery prijať Božie Slovo a uskutočniť ho v každodennom živote, aby sa aj do nás vtelilo Božie Slovo. Aby sa Božie Slovo znovu stalo telom v nás a skrze nás. Aby to Slovo vyžiarilo z našich bytostí vo forme dobrých myšlienok, slov i skutkov. Pretože len takto sa môžem stať tým, čím mám byť - obrazom Boha.

Ak sa rozhodneš zmeniť svoj život a zaradiť sa medzi chudobných a pokorných, ktorí podobne ako P. Mária sa snažia nájsť milosť u Boha, nesmíš sa starať o to aby si sa zapáčil ľuďom. Musíš sa vyzbrojiť odvahou, pretože ju budeš potrebovať. Sv. Bonaventúra hovorí, že prídu za tebou tvoji predošlí priatelia a budú ťa presvedčať, že to, čo na seba berieš je príliš tvrdé, že to nikdy nedokážeš, že si pokaziš zdravie, že riskuješ svoje dobré meno a obľúbenosť u ľudí. Na všetky tieto pokušenia treba odpovedať s vierou ako sv. Augustín: „Mohli iní, mohli iné, prečo ty nie Augustíne!“

Zakončím túto úvahu slovami sv. Augustína: „Matka ho nosila v lone, my ho nosíme v srdci. Panna otehotnela keď sa v nej vtelil Kristus, naše srdce nech otehotnie vierou v Krista. Ona porodila Spasiteľa, naša duša nech porodí Spásu a chválu. Nech nezostanú naše duše neplodné, ale nech sa stanú plodnými pre Boha.“

Bohočlovek

Sv. František uvažuje: „Otec »prebýva v neprístupnom svetle« (1 Tim 6,16), »Boh je duch« (Jan 4,24) a »Boha nikto nikdy nevidel.«(Jan 1,18). Pretože Boh je duch, je viditeľný len v duchu; lebo »Duch oživuje, telo nič neosoží.« (Jan 6,63). Avšak ani Syn, pokiaľ je rovný Otcovi, nie je nikomu viditeľný ináč ako Otec, ani nie ináč ako Duch Svätý. Preto sú zavrnutí všetci, ktorí síce videli Pána Ježiša Krista v jeho človečenstve, avšak nevideli ho a neuverili v neho podľa ducha a božstva, že je pravý Syn Boží.“

Zvykneme hovoriť, že Ježiš Kristus je jedinou Božou odpoveďou na hriech človeka. Bl. Duns Scotus ale tvrdí, že Syn Boží by sa stal človekom, aj keby človek nebol zhrešil. V jeho Reportata Parisiens nájdeme: „Domnievať sa, že by sa Boh vzdal tohto diela, keby Adam nebol zhrešil, by bolo úplne nerozumné! Hovorím preto, že pád nebol príčinou Kristovho predurčenia a že keby nepadol nikto - ani človek, ani anjel - Kristus by za tejto hypotézy bol predurčený tak isto.“ (in III Sent., D7, 4).

Táto možno trochu prekvapujúca myšlienka sa rodí z toho, že podľa Bl. Duns Scota je Vtelenie Božieho Syna zamýšľané Bohom Otcom v pláne lásky už od večnosti ako dovŕšenia stvorenia a umožňuje každému stvoreniu v Kristovi a skrze Neho, aby bolo naplnené milosťou a vzdávalo tak chválu a slávu Bohu na veky. Duns Scotus, hoci si uvedomoval, že Kristus nás v dôsledku prvotného hriechu skutočne vykúpil svojím Umučením, Smrťou a Zmŕtvychvstaním, zdôrazňuje, že Vtelenie, ktoré je najväčším a najúžasnejším dielom Dejín Spásy, nie je podmienené žiadnu náhodilou skutočnosťou, ale že pôvodným zámerom Boha je konečné zjednotenie všetkého stvorenia sa sebou samým v osobe a v tele Syna. Šabat mal byť dňom svadby človeka s Bohom.

Celé Dejiny spásy ukazujú, že Boh do nášho ľudského sveta vstupuje skrze človeka, doslova môžeme povedať v závislosti na človeku. Svet, ktorý nám Boh dal, je skutočne naším svetom a Boh sa v ňom chce prejaviť skrze našu vieru, nádej a lásku, skrze to, čo sme konali dobré. Niekedy obviňujeme Boha z toho, že nezasahuje do sveta postihnutého zlom, ale toto je naša parketa, za ktorú nesieme pred tvárou Božou zodpovednosť.

Katechizmus na otázku, prečo sa Slovo stalo telom, odpovedá: „S Nicejsko - carihradským vyznaním viery, odpovedáme a vyznávame: „On pre nás ľudí a pre našu spásu, zostúpil z nebies a mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom.“ Slovo sa stalo telom, aby nás spasilo, keď nás zmierilo s Bohom. Slovo sa stalo telom, aby sme tak poznali Božiu lásku: „Lebo tak Boh miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný“ (Jn 3,16). Slovo sa telom stalo, aby bolo naším vzorom svätosti: „Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa.“ (Mt 11,29). Sv. Irenej volá: „Pre toto sa Božie Slovo stalo človekom a Boží Syn sa stal Synom človeka, aby sa človek spojil s Božím Slovom a bol prijatý za syna, tak sa stal Božím Synom.“ Sv. Atanáž: „Lebo On sa stal človekom, aby sme sa my stali Bohmi.“ A do tretice Sv. Tomáš Akvínsky: „Keďže Boží Syn chcel, aby sme aj my mali účasť na jeho Božstve, prijal našu prirodzenosť, stal sa človekom, aby ľudí urobil Bohmi.“

Cirkev, preberajúc slová sv. Jána: „Slovo sa telom, stalo“ (Jn 1,14) nazýva „Vtelením“ tú skutočnosť, že Boží Syn prijal ľudskú prirodzenosť, aby v nej uskutočnil našu spásu. Viera vo Vtelenie Božieho Syna je rozpoznávacím znakom kresťanskej viery. Jedinečná udalosť Vtelenia Božieho Syna neznamená, že Ježiš Kristus je čiastočne Boh a čiastočne človek, ani že je výsledkom nejasného zmiešania božského s ľudským, stal sa skutočne človekom a pritom zostal skutočne Bohom. Ježiš Kristus je Pravý Boh a pravý človek, lebo pravý človek je Bohočlovek. Ježiš je človek, v ktorom sa dokonale uskutočnil Boží plán, o ktorom platí, že je Božím obrazom, Zjavením Boha. Skrze jeho ľudské telo sa stáva Neviditeľný - viditeľným, Abstraktný - konkrétnym, Nepochopiteľný sa stáva zrozumiteľným a Ten, ktorého nemôže objat celý vesmír sa stáva objateľným.

Ježiš ako Bohočlovek nám zjavuje pravdu, že ľudská prirodzenosť je schopná prijať Boha. Boh a človek nie sú navzájom konkurenti, ale Boh – Láska chce byť náplňou ľudského života. Boh nič skutočne ľudského v človeku neničí. Moderne by sme mohli povedať, že ľudská prirodzenosť skrze prijatie Boha, upgraduje. Neprestáva byť sama sebou, ale dosahuje kvalitu vyššieho stupňa. Skutočnosť Vtelenia ukazuje, že Boh chce prebývať v ľudskej prirodzenosti a nezriekol sa tohto plánu napriek ľudskému zlyhaniu. Skutočná dokonalosť človeka je v Bohu. Spása spočíva v tom, čo Ježiš celou svojou bytosťou zjavuje: Novú zmluvu človeka s Bohom uzavretú v Jeho tele a krvi.

V Ježišovi sa nám Boh Otec zjavuje zrozumiteľným spôsobom. Ježiš hovorí: „Kto vidí mňa, vidí Otca.“ Krásnu úvahu o tomto poslaní Božieho Syna nachádzame u sv. Ireneja v traktáte: „Proti bludom“: „Nik nemôže poznať Otca bez Božieho Slova, čiže bez Synovho zjavenia, a ani Syna bez Otcovej priazne. Otcovu priazeň však dovíšil Syn: Otec posielal, Syn je poslaný a prichádza. A Otca, ktorý je pre nás neviditeľný a nevymedziteľný, poznáva jeho vlastné Slovo a hoci je nevysloviteľný, Ono nám ho vyslovuje. A zasa naopak: iba Otec poznáva svoje Slovo. Aj jedno aj druhé zjavil Pán. A preto Syn svojím zjavením zjavuje pravdu o Otcovi. Lebo zjavenie Syna je pravda o Otcovi: veď skrze Slovo sa zjavuje všetko.... Veď to neviditeľné u Syna je Otec a to viditeľné u Otca je Syn. Syn v službe Otcovi zdokonaľuje všetko od začiatku až do konca a bez neho nik nemôže poznať Boha. Lebo pravda o Otcovi je Syn, pravda o Synovi je v Otcovi a skrze Syna sa zjavila. A preto Pán povedal: „Nik nepozná Syna, iba Otec, ani Otca nepozná nik, iba Syn a tí, ktorým to Syn zjaví.“ To „zjaví“ nebolo povedané iba do budúcnosti, akoby Slovo začalo zjavovať Otca až vtedy, keď sa narodilo z Márie, ale vzťahuje sa všeobecne na celý čas. Syn je od počiatku pri svojom stvorení a zjavuje Otca všetkým, ktorým chce, kedy chce a ako chce Otec.“

Trošku iným spôsobom tú istú pravdu hlása sv. Justín vo svojej apológii: „Uviedli sme svedectvá prorokov, aby sme dokázali, že Ježiš Kristus je Syn a vyslanec Boží, že existoval najprv ako Slovo, že sa niekedy zjavil v podobe ohňa, niekedy v podobe nehmotných bytostí, teraz však z Božej vôle sa stal kvôli ľudskému pokoleniu človekom a rozhodol sa vytrpieť všetko, čo mu na podnet démonov prichystali nerozumní Židia.“

Nikto nepozná Otca, iba Syn a nikto nepozná Syna, iba Otec, a komu by to chcel Syn zjaviť. Židia sa vtedy domnievali, že k Mojžišovi hovoril Otec veškerenstva a zatiaľ to k nemu hovoril Boží Syn, ktorý je nazývaný anjelom a vyslancom Božím. Preto ich právom pokáral prorocký Duch i samotný Kristus, že nepoznali ani Otca, ani Syna. O Synovi hovoria, že je to Otec, a tým dokazujú, že nepoznajú, ani Otca, ani nevedia, že Otec všetkého má Syna. Syn je Božie Slovo, Boží prvorodený a preto taktiež Boh. Kedysi sa v podobe ohňa či nehmotnej bytosti zjavil Mojžišovi a ostatným prorokom. Teraz v dobe vašej vlády, ako sme už povedali, sa z vôle Otca, skrze Pannu stal človekom, aby spasil tých, ktorý v neho veria, trpel pohrdanie a súženie, aby svojou smrťou a zmŕtvychvstaním premohol smrť.“

Prvé bludy nepopierali natoľko Kristovo božstvo ako skôr to, že Kristus je pravý človek (gnostický doketizmus). Kresťanská viera už od apoštolských čias zdôrazňovala skutočné vtelenie Božieho Syna. V treťom storočí musela Cirkev vyhlásiť proti Pavlovi zo Samosaty na koncile v Antiochii, že Ježiš Kristus je Boží Syn prirodzenosťou a nie adopciou. I. Nicejský koncil v r. 325 vyznal, že Boží Syn „je splodený, nie stvorený, jednej podstaty (homoúsios) s Ocom“ a odsúdil Ária, ktorý tvrdil, že „Boží Syn povstal z ničoho“ a že má inú podstatu ako Otec. Nestoriánska heréza učí, že obidve Kristové prirodzenosti – ľudská i božská - majú svoj vlastní subjekt (osobu). Videla v Kristovi ľudskú osobu, spojenú s božskou osobou Božieho Syna. Panna Maria tak podľa tohto učenia nie je „Bohorodička“, ale len „Kristorodička“. Cirkev však vyznáva jediný subjekt (osobu), a to osobu Božieho Syna, ktorá zjednocuje ľudskú i božskú prirodzenosť Ježiša Krista. III. ekumenický koncil v Efeze v r. 431 vyznal:

„Slovo tým, že hypostatický (vo svojej osobe) zjednotilo so sebou telo oživené rozumovou dušou, stalo sa človekom. Kristova ľudská prirodzenosť nemá iný subjekt ako božskú osobu Božieho Syna, ktorý si túto prirodzenosť vzal a urobil svojou pri počatí.

Monofyziti tvrdili, že ľudská prirodzenosť ako taká, prestala v Kristovi existovať, lebo ju na seba vzala osoba Božieho Syna. Proti tomuto bludu sa postavil IV. ekumenický koncil v Chalcedóne r. 451 keď vyznal: „Nasledujúc svätých Otcov, všetci súhlasne učíme vyznávať, že jeden a ten istý Syn, náš Pán Ježiš Kristus, je dokonalý v božstve a dokonalý v ľudskej prirodzenosti, skutočne Boh a skutočne človek z rozumovej duše a tela, jednej podstaty s Otcom, čo do božstva a jednej podstaty s nami, čo do ľudskej prirodzenosti, podobný nám „vo všetkom okrem hriechu“ (Hebr 4,15), zrodený z Otca pred všetkými vekmi, čo do božstva a v posledných dňoch pre nás a pre našu spásu (zrodený) z Márie Panny, Bohorodičky, čo do ľudskej prirodzenosti.“ Jeden a ten istý Kristus, jednorodný Syn a Pán, sa má uznávať v dvoch prirodzenostiach, bez zmiešania, bez premeny, bez rozdelenia, bez odlúčenia.

Po Chalcedónskom koncile niektorí urobili z Kristovej ľudskej prirodzenosti akýsi osobný subjekt. V. ekumenický koncil v Carihrade v roku 553 proti nim vyznal „jednu hypostazu (osobu), ktorou je náš Pán Ježiš Kristus jeden zo svätej Trojice“, teda všetko v Kristovej ľudskej prirodzenosti sa má pripisovať jeho božskej osobe ako jej vlastnému subjektu, nielen zázraky, ale aj utrpenie, ba aj sama smrť: „Náš Pán Ježiš Kristus, ktorý bol ukrižovaný v tele, je pravý Boh, Pán Slávy a jeden zo Svätej Trojice“ Je skutočne Božím Synom, ktorý sa stal človekom, naším bratom, pri čom neprestáva byť Bohom, naším Pánom. Liturgia sv. Jána Zlatoústeho spieva: „O jednorodný Syn a Božie Slovo, hoci si nesmrteľný, pre našu spásu si láskavo vzal telo zo svätej Bohorodičky a vždy Panny Márie, bez zmeny si sa stal človekom a bol ukrižovaný, o Kriste, Bože, ktorý si svojou smrťou zničil smrť, ktorý si jedným zo Svätej Trojice, oslávený s Otcom a Duchom Svätým, spas nás.“

Apolinár z Laodicey tvrdil, že Slovo v Kristovi zaujalo miesto duše. Cirkev proti tomuto bludu vyhlásila, že večný Syn prijal aj ľudskú rozumovú dušu. Ľudská duša, ktorú prijal Boží Syn, je obdarená pravým ľudským poznaním, ktoré nemohlo byť samo o sebe neobmedzené: uskutočňovalo sa v historických podmienkach svojho jestvovania v priestore a čase. Preto, keď sa Boží Syn stal človekom, platilo: „že sa vzráňal v múdrosti, veku a v obľube“ (Lk 2,52), že sa dokonca musel pýtať na to, čo sa v ľudských podmienkach treba naučiť. Ľudská prirodzenosť Božieho Syna, nie sama od seba, ale vďaka svojmu zjednoteniu so Slovom, poznala a prejavovala v sebe všetko, čo patrí Bohu. Je to predovšetkým dôverná a bezprostredná poznávanie, ktoré má vtelený Boží Syn o svojom Otcovi. Syn aj vo svojom ľudskom poznaní dával najavo božskú schopnosť prenikať do tajov ľudských srdc. Kristus svojím ľudským poznaním, spojeným s božskou Múdrostou v osobe vteleného Slova, plne poznal večné plány, ktoré prišiel zjaviť.

Cirkev na VI. ekumenickom koncile v Carihrade v roku 681 vyhlásila, že Kristus má dve vôle a dve prirodzené činnosti, božskú a ľudskú, ktoré si neodporujú, ale spolupracujú tak, že Slovo, ktoré sa stalo telom, i chcelo ľudský v poslušnosti svojmu Otcovi všetko, čo s Otcom a Duchom Sv. božský rozhodlo pre našu spásu. Kristova ľudská vôľa „nasleduje jeho božskú a všemohúcu vôľu, neodporuje jej, ani sa jej nevzpiera, ale skôr sa jej podriaďuje.“

Keďže Slovo sa stalo telom, keď vzalo na seba pravú ľudskú prirodzenosť, malo Kristovo telo presnú podobu. Z tohto dôvodu môže byť Ježišov ľudský zjav aj zobrazený. Na VII. ekumenickom koncile v Nicei v r. 787 cirkev uznala za oprávnené, aby sa Ježišov zjav zobrazoval na svätých ikonách. On si natoľko osvojil črty svojho ľudského tela, že keď sú namaľované na svätom obraze, možno ich uctievať, lebo veriaci, ktorý uctieva obraz, uctieva v ňom osobu toho, ktorý je na ňom znázornený. Na rozdiel od nášho západného ponímania náboženského obrazu sa maliari ikon snažili uchovať tradovanú podobu Krista, Panny Marie i Božích svätých.

O dobrých skutkoch

Sv. Augustín nás poučuje: „Kto uzná svoje hriechy a odsúdi ich, súhlasí už s Bohom. Boh odsudzuje všetky hriechy: a ak ich odsúdiš i ty, spájaš sa s Bohom. Človek a hriešnik, to sú dve rozdielne skutočnosti: človek je Božie dielo, hriešnik je tvoje dielo, človeče znič, čo si urobil ty, aby Boh spasil, čo učinil On. Keď ťa začne mrziť, čo si vykonal, vtedy začínajú tvoje dobré skutky, pretože si odsúdil svoje zlé skutky. Dobré skutky začínajú uznaním zlých skutkov. Konáš pravdu a prichádzaš ku Svetlu.“ (Sv. Augustín, In Evang. Joh. tract. 12,13)

Keď sa ľudia pýtajú Pána: „Čo máme robiť, aby sme konali Božie skutky?“ Ježiš im odpovedal: „Boží skutok je veriť v toho, ktorého on poslal.“ Druhým predpokladom skutočne dobrého skutku je viera v Krista. Ozajstné dobré skutky sú dôsledkom vnútornej premeny človeka, ktorá je ovocím viery. Sv. Pavol hovorí: „Prinášajte ovocie dobrých skutkov.“ A na inom mieste: „Lebo spasení ste milosťou skrze vieru; a to nie je z vás, je to Boží dar: nie zo skutkov, aby sa nik nevystatoval. Ved' sme jeho dielo, stvorení v Kristovi Ježišovi pre dobré skutky, ktoré pripravil Boh, aby sme ich konali.“ (Ef 2,8-10)

Boh nám vo svojej добрote vytvoril príležitosť konať dobré skutky. Boh je tak dobrý, že On dáva chcieť aj konať. Pri dobrých skutkoch je dôležitý motív, prečo ich robíme. Či nám ide o uskutočnenie Božej lásky alebo o hľadanie seba. Skutok je len vtedy skutočne dobrý, keď je konaný v Duchu Svätom. A keď sa nám podarí skryť dobrý skutok pred nami samými, vtedy je to dokonalý skutok. To je zmysel slov: „Nech tvoja ľavá ruka nevie, čo robí pravá, aby tvoja almužna ostala skrytá, a odmení ťa tvoj Otec, lebo On vidí aj v skrytosti.“

K podstate kresťanstva patrí vyznanie navonok a to sa deje slovom i skutkom. Kresťanské dobré skutky má charakterizovať skrytosť a štedrosť. Nejde natoľko o vonkajšiu skrytosť, lebo ozajstné dobro sa dá len ťažko skryť. Pán Ježiš na inom mieste hovorí: „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali za to Boha v nebesiach.“ Ježiš kladie dôraz na to, aby sme nekonali dobre skutky kvôli ľudskému obdivu. Každý dobrý skutok je akciou navonok a nedá sa zabrániť, aby si ho niekto nevšimol. Keby sme toto chceli docieľiť, asi by sme sa zriekli konania akéhokoľvek dobrého skutku, ale takto to Ježiš určite nemyslí. Ide o skrytosť nášho dobrého skutku pred nami samými. Aby sme nekonali dobré skutky kvôli ľudskému obdivu a na posilnenie svojho ega. Aby každý dobrý skutok poslužil ku zjaveniu Božej dobroty. Aby sme si stále uvedomovali, že Boh je pôvodca všetkého dobra. Dokonca i toho dobra, ktoré sa deje prostredníctvom našej slobody a našimi rukami.

Naše sebestvo je tak veľké, že sa chce priživiť i na tak svätých veciach, ako je almužna, modlitba a pôst. Najlepšie si to overíme, keď sa nám uznanie nedostane. Pán Ježiš nehovorí „nedávajte almužnu, nemodlite sa a nepostite sa!“. Žiada, aby sme to nerobili kvôli ľuďom. Stále je potrebné zostávať vnútorne chudobný. Nepribližovať sa k Bohu s vedomím vlastnej záslužnosti. Vnútorne pokánie sa môže prejavovať veľmi rozmanitým spôsobom. Sväté písmo a cirkevní Otcovia zdôrazňujú predovšetkým tri formy: pôst, modlitbu a almužnu, ktoré prejavujú obrátenie vo vzťahu k sebe, vo vzťahu k Bohu a vo vzťahu k iným.

„Mnohí mi v onen deň povedia: „Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene? Nevyháňali sme, v tvojom mene zlých duchov a neurobili sme v tvojom mene veľa zázrakov?“ Vtedy im vyhlásim: „Nikdy som vás nepoznal; odídte odo mňa vy, čo páchate neprávosťou!“ Čo nám chce týmto Ježiš povedať? Hovorí nám pre zmenu o ľuďoch skutkov. Ľudia prorokujúci, vyhánajúci zlých duchov, ľudia činiaci zázraky v Ježišovom mene, to všetko sú predsa ľudia skutkov. Prečo sa zrazu aj títo ľudia objavili na listine obžalovaných. Určité riešenia ponúkne táto myšlienka od sv. Františka:

„Pán povedal Adamovi: „Zo všetkých stromov záhrady smieš jesť, ale zo stromu poznania dobra a zla nesmieš jesť“ (Gn 2,16-17). Z každého rajského stromu teda mohol Adam jesť a nezhrešil, dokiaľ sa neprevinil proti poslušnosti. Lebo ten je zo stromu poznania dobrého a zlého, kto si privlastňuje svoju vôľu a vychvaľuje sa všetkým tým dobrom, ktoré Pán v ňom hovorí a pôsobí, a tak sa mu našepkávaním diabla a prestúpením zákazu dostáva ovocie poznania zla; za to neujde trestu.

Čím sa teda môžeš chváliť? Keby si bol tak chytrý a múdry, že by si mal všetky vedomosti a dokázal prekladať všetky jazyky a prenikať veci nebeské, predsa sa tým všetkým nemôžeš chváliť. Veď jediný zlý duch vedel viac o nebeských veciach a ešte dnes vie o veciach pozemských, než všetci ľudia dohromady, vyjmúc keby niekto dostal mimoriadne poznanie najvyššej múdrosti od Pána. Práve tak, keby si bol krajší a bohatsí než všetci ostatní a keby si trebárs aj zázraky konal a diablov vyhánal, to všetko je proti tvojej prirodzenosti a nijak ti nepatrí a vôbec sa tým nemôžeš chváliť.“

Naozaj je to tak, že nikto si nemôže tieto skutky privlastňovať, aj keď sa dejú skrze neho. Žiadny charizmatik nemôže pravdivo povedať: „Ja som uzdravil niekoho. Ja som vyhnať diabla.“ To, že som sa modlil a Boh ma vyslyšal, ešte neznamená, že som to urobil ja. Tieto skutky presahujú ľudskú prirodzenosť a vždy ich môžeme pripísať jedine Bohu. A teda aj keď sa dejú skrze nás, nie sú v pravom slova zmysle našimi skutkami. Skutočne naše skutky, za ktoré nás Boh raz pozve k sebe, sú omnoho menej vznešené a dostupné každému: „Bol som hladný a dali ste mi jesť. Bol som smädný a dali ste mi piť. Bol som počestný a pritúlili ste ma ...“

Boh v našom živote hľadá predovšetkým ovocie Ducha a to je vnútorná premena človeka. Ovocie Ducha sa v nás objaví, ako dôsledok odovzdanosti Kristovi, viery ako odovzdanosti. Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, šťastie. Najistejším znakom Božej prítomnosti v nás je láska. Ak skutky vychádzajú z iného motívu ako z lásky k Bohu a k blížnemu, potom sú poškvrnené. Môžu to byť dokonca i zázračne skutky, skutky, ktoré svedčia o našej veľkej viere, ale ak v nich chýba láska, nikdy sa v nich neudeje dokonalé uzdravenie celého človeka. Tieto, akoby zázraky, sa môžu stať osídlo pre slabé duše. Tým nechcem protirečiť Božiemu Slovu, ktoré hovorí, že tieto skutky sú znamením veriacich v Krista. Pán Ježiš nás chce však upozorniť na to, že ani viera nestačí, ak nevedie k láske, teda k plneniu Božej vôle. Zázraky môžu byť manifestom Božej moci, ale to najdôležitejšie je Láska.

Často sa práve my, ktorí sa snažíme o duchovný život, dopúšťame chyby, že chceme nájsť Boha len prostredníctvom meditácie. A keď sa nám to nedarí, pokúšame sa objaviť chybu v tom, že meditácia nebola dostatočne hlboká. Snažíme sa o ešte hlbšiu meditáciu. A ak ani napriek tomu Boha neobjavíme, začneme podliehať akémusi sklamaniu z duchovného života. Duchovný človek môže mať pomýlenú tendenciu odísť z tohto sveta, dišpenzovať sa od všetkých starostí. Nechcem tým tvrdiť, že neexistuje špeciálne povolanie v cirkvi, teda povolanie do úplnej samoty, ale aj tu cirkev uznáva, že do samoty môže človek vstúpiť, až keď už žil určitú dobu v spoločenstve a aktívnym spôsobom života. Dá sa povedať, že až po určitej dobe činného života. Do samoty sa nemá odchádzať zo vzdoru voči ľuďom, ale z lásky k Bohu i k ľuďom.

Sv. Benedikt a po ňom ďalší duchovní učitelia hovoria, že o podstatu duchovného života sa nejedná v niekoľkých chvíľach tichej meditácie, ale duchovný život sa formuje priamo vo všednom a pracovnom prostredí. Práve efektívna práca je testom pravosti duchovného života. Jeden americký psychiater zrovnával skúsenosti z duchovného života sv. Terézie z Avilly so skúsenosťami jednej svojej pacientky trpiacej schizofréniou. Čo sa týka rôznych vízií a videní boli si obidve veľmi podobné. Avšak podstatný rozdiel bol v tom, že jeho pacientka sa uzatvárala stále viac a viac do svojho vnútorného sveta. Sv. Terézia naopak uvádzala svoje vnútorné skúsenosti do svojho každodenného života. Bola spoločenská a podávala ohromné pracovné výkony. Zvládanie všedného dňa je najistejším skúšobným kritériom rozlišujúcim medzi mystikom a neurotikom.

Pán Ježiš v evanjeliu hovorí: „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca na nebesiach.“ Tento výrok nás znovu privádza k prvotnému určaniu človeka: „Človek bol stvorený preto, aby bol Božím obrazom.“ Dokonca nám dáva to isté označenie ako sebe: „Vy ste svetlom sveta!“ Či si to uvedomujeme alebo nie, ľudia podvedome očakávajú, že im čosi z Božej dobroty zjavíme. Možno nie natoľko peknými rečami, ako zmeneným bytím a konaním dobra. Človek je akoby smerovkou, ktorá ukazuje na Stvoriteľa. Keď ľudia vidia dobré skutky, vedie ich to k viere v Dobro, k viere v Boha, v Lásku.

Avšak konanie dobra má spätné účinky aj na nás samých. Tak nám to zasa vykresľuje Božie Slovo skrze proroka Izaiáša: „Lám hladnému svoj chlieb, bedárov bez prístrešia zaved' do svojho domu. Ak uvidíš nahého, zaodej ho a pred svojím bližným sa neskrývaj. Vtedy ako zora vyrazí tvoje svetlo a rana sa ti rýchlo zahojí. Pred tebou pôjde tvoja spravodlivosť a Pánova sláva za tebou.“ Všetky tie veci, o ktorých hovorí prorok, že ich máme konať, sú vlastne skutky milosrdenstva. Samozrejme treba zdôrazniť, že milosrdenstvo nespočíva v tom, aby som dával peniaze tomu, o kom s istotou viem, že ich za rohom prepije v najbližšej krčme. Takisto nie je milosrdenstvo podporovať človeka, ktorý môže a nechce pracovať i keby sa jednalo o vlastných príbuzných. Tam hovorí Božie Slovo jednoznačne: „Kto nepracuje, nech ani neje!“ U sv. Augustína nachádzame výstižnú myšlienku na túto tému: „Môžeme byť krutí, keď odpúšťame, a milosrdní, keď trestáme“.

Božie Slovo hovorí: „Pred svojím bližným sa neskrývaj!“ A Boží prísľub, ktorý sa dotýka tejto požadovanej zmeny nášho chovania je: „Vtedy ako zora vyrazí tvoje svetlo!“ Staneš sa tým, čím máš podľa vôle Božej byť. Staneš sa Svetlom sveta. Dokiaľ tomu tak nie je, nie si svetlom sveta, aj keď sa nazývaš „kresťan“. Boží prísľub sa dotýka ešte inej oblasti: nášho zdravia a to fyzického ale aj psychického: „rana sa ti rýchlo zahojí!“ Skutky milosrdenstva často vedú k psychickému uzdraveniu a často aj k fyzickému zdraviu. Božie slovo hovorí, že na rany pyšného, nieto lieku. A s počudovaním sa pýta: „Ako chceš dosiahnuť milosrdenstvo od Boha, keď ty sám sa nechceš zlútovať nad svojím bližným?“

Boží prísľub, s ktorým sa stretáme u proroka Izaiáša sa dotýka aj oblasti našich modlitieb: „Vtedy budeš volať a Pán ti odpovie, budeš kričať a on ti povie: Tu som!“ Človek sa s realitou Živého Boha stretá v konkrétnych dobrých skutkoch. Práve vtedy, keď koná dobro, si začína jasnejšie uvedomovať realitu Boha. Rastie v ňom niečo, čo nazývame skúsenostná viera. Po prvotnej fáze duchovného života, ktorá spočívala, že Boh nás sýtil mannou útechy, nastupuje druhá, kde nám Boh ponúka prežiť radosť z dávania. Na jednom mieste Pán Ježiš hovorí, že je blaženejšie dávať ako prijímať a je to skutočne tak. Na každú našu múdru almužnu odpovedá Boh radosťou v našom svedomí. Svedomie nám Boh nedal prednostne a pôvodne na to, aby nám nepríjemne vyčítalo, ale preto, aby sme sa s ním, ktorý je Radosťou Dávania, vo svojom svedomí stretli. Ak hľadáš duchovné uzdravenie buď pozorný ku svojmu svedomiu. Všetko, čo ti hovorí, rob, a nájdeš to, čo ti prospeje. Sv. Gregor Nysenský tvrdí: „Nijakou vlastnosťou sa nepripodobníme Bohu tak, ako milosrdenstvom“.

Sv. František nám vo svojom testamente zanechal túto svoju skúsenosť: „Pán dal mne, bratovi Františkovi, aby som takto začal robiť pokánie: Keď som bol ešte zajatý v hriechoch, zdalo sa mi neznesiteľne hrozné, ak som sa mal stretnúť s malomocnými. Preto má sám Pán zaviedol medzi nich a preukazoval som im skutky milosrdenstva. A keď som od nich odchádzal, potom to, čo sa mi zdalo hrozné, premenilo sa na radosť pre dušu i telo. Potom som už dlho neváhal a opustil som svet.“

Obetovanie Pána

V západnej liturgii sa toto tajomstvo nazýva „Obetovanie Pána“. Je to naše tajomstvo, lebo my, zasvätení Bohu, žijeme tajomstvo obetovania, odovzdania, sme zasvätení a obetovaní. Vo východnej liturgii sa nazýva sviatkom „Stretnutia Pána“ a to na pamiatku toho, že sa starac Simeon v malom dieťati stretol s Ježišom v chráme a rozpoznal v ňom Spasiteľa sveta. Aj my sme dnes prišli na stretnutie s Ježišom v Eucharistii a v spoločenstve Cirkvi. V tomto zamyslení by som sa chcel pozrieť aj na pozadí dnešného tajomstva na skutočnosť, ktorá je základom posvätenia človeka.

Všetci sa rodíme s dedičným hriechom. Tento hriech je dôsledkom prvotného hriechu, v ktorom sa už prví ľudia, podľa otcov žijúci na úrovni Bohočloveka, rozhodli zobrať život do vlastných rúk a žiť pre seba a podľa seba. Tým stratili Božie priateľstvo a ostal im len život z vlastných síl. Z tohto základného hriechu bezbožnosti pramení bezmocnosť voči zlu. Boh sa vzdialil z ľudského života, lebo k takémuto svojvoľnému životu nedal ani svoj súhlas a ani svoje požehnanie a ani svoju záruku. Všetci, ako dedičia prvotného hriechu, sa rodíme vo zvláštnom stave: na tróne nášho srdca sedí naše Ego. Náš základný hriech a prvotný predmet Božieho hnevu je naša bezbožnosť, teda fakt, že sa rodíme ako bytosti bez Božej Lásky v srdci. A táto bezbožnosť sa prejavuje aj v odmietnutí oslavy Boha a vďačičenia, gr. eucharistein.

Evanjelium na príklade starca Simeona nám odhaľuje niektoré duchovné zákony, ktoré nám môžu pomôcť prehĺbiť naše osobné prežívanie eucharistie. Sväté prijímanie sa po latinsky nazýva „comunio“, čo v našom jazyku znamená „zjednotenie“ alebo „spojenie“. Zmyslom svätého prijímania je teda zjednotenie s Ježišom. Ide o zjednotenie na všetkých úrovniach ľudskej bytosti. V slávnych katechézach sv. Cyrila Jeruzalemského čítame: „Pod spôsobom chleba je ti dávané telo a pod spôsobom vína krv, aby si účasťou na tele a krvi Kristovej mal s Ním telesné a pokrvné príbuzenstvo“. „Telo a krv“ v hebrejskom myslení predstavujú celú realitu Ježišovej bytosti. V eucharistii sa Boh prejavuje ako matka. Deväť prvých mesiacov svojho telesného života sme prežili presne týmto spôsobom, žili sme z tela a krvi svojej matky. Skrze eucharistiu sa stávame príbuznými s Ježišom.

K tomu, aby sme mohli prežiť s niekým plné zjednotenie, nestačí len telesná blízkosť a telesný kontakt, ale potrebujeme poznať jeho myšlienky, slová, city a túžby. Musíme sa najprv stať učeníkmi Božieho Slova. Preto pred každým svätým prijímaním je najprv ohlasované Božie Slovo. Ono nám zjavuje Boží charakter. Ak s ním súhlasíme a ak ho chceme, spôsobuje prienik Ducha Svätého do nás. Sv. František Assiský učí, že: „skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká Vznešenosť nášho Stvoriteľa“.

Pred svätým prijímaním sme vyzvaní povedať svoje „Áno“ k „Božiemu Slovu“. Ak ho nehovoríme a odvažujeme sa prijímať, páchame svätokrádež. Sv. František z Assisi učí: „Preto len ten, kto má Ducha Pánovho, ktorý prebýva v jeho verných, prijíma najsvätejšie Telo a Krv Pána, všetci ostatní, ktorí nemajú z toho Ducha a odvažujú sa prijímať jedľa a pijú si odsúdenie“. Znovu zdôrazním, že ak so Slovom Božím nesúhlasíme a odvažujeme sa prijímať, vtedy páchame svätokrádež. Prijímame síce Telo a Krv Ježiša, ale nie v tom Duchu, v ktorom sa nám dáva. Nie sme živý tým istým Duchom ako Kristus. Toto nás v pravom slova zmysle vylučuje od svätého prijímania: odmietnutie obrátenia, záľuba v hriechoch a nechota prijať Božie postoje zjavené v Písme a nie vedomie hriechnosti a nehodnosti. Predsa priamo v liturgii priznávame a vyznávame: „Pane, nie som hoden!“

Ak chceme existovať v Duchu Svätom, musíme svoju bytosť zharmonizovať so Slovom Božím. Duch Svätý je činný v nás v tej miere, nakoľko myslíme, chceme a konáme ako Ježiš. Ak Božiemu Slovu neprotirečíme, zjednocujeme sa s Kristom tým istým Duchom, začíname existovať v tom istom Duchu ako Ježiš, v Duchu Svätom, v milosti posväcujúcej. A Duch Svätý je vhodným Ovzduším pre Život, ktorý nám Otec v Ježišovi dáva, a ktorý právom od nás očakáva.

Evanjelium hovorí, že Simeon prišiel do chrámu vedený Duchom Svätým. Mnoho detí denne prinášali rodičia do chrámu. Ale len toto jedno dieťa bolo v Duchu Svätom zvláštne rozpoznané. Duch Svätý zjavil Simeonovi, že toto je Spasiteľ svete. V podobnej situácii sa nachádzame aj my, keď ideme na sväté prijímanie. Vidíme oplátku podobnú iným oplátkam. Navonok sa ničím nelíši od iných. To čo vidíme svojimi zmyslami je znak. Zmysly dokážu zachytiť len znak, ale to čo sa skrýva v tomto znaku, to môže vidieť len naša viera. Vieru v srdci dokáže vzbudiť len Duch Svätý. Duch Svätý nám zjavuje a vnútorne nás v tom uisťuje, že toto je naozaj Kristus, že je to jeho Pravé a Životodárne Telo.

Znovu nechám prehovoriť Sv. Františka: „Preto sú zavrnutí všetci, ktorí síce videli Pána Ježiša v jeho človečenstve, avšak nevideli ho v jeho a neuverili v neho, podľa Ducha a božstva, že je pravý Syn Boží. Práve tak sú zavrnutí i všetci tí, ktorí síce vidia sviatosť Kristovho Tela, ktoré je posvätné sprítomňované v rukách kňaza na oltári skrze slová Pána pod spôsobom chleba a vína, ktorí však nevidia podľa ducha a božstva, že je to skutočne najsvätejšie Telo a Krv nášho Pána Ježiša Krista, ako to dosvedčuje sám Najvyšší, keď hovorí: „Toto je moje telo, to je moja krv novej zmluvy“ a „Kto je moje telo a pije moju krv má život večný.“

A pretože Simeon mal Ducha Svätého a On v ňom vzbudil vieru, preto dokázal rozpoznať v dieťati očakávaného Spasiteľa a vyznal svoju vieru. Ďalším predpokladom svätého prijímania, je vedenie Duchom Svätým, ktorý vzbudzuje v srdci človeka vieru v Ježišovo Slovo. Ježiš hovorí: „Toto je moje telo“ a ja verím, lebo Duch Svätý mi to zjavuje. Niekedy zabúdame na to, že viera je istota v tom, že Božie Slovo je Pravda. Viera je bezpečnejšia a istejšia ako všetky ľudské poznatky, lebo sa zakladá na slovách samého Boha, ktorý nemôže klamať.

Sv. František znovu hovorí: „Nuž „ľudia, ako dlho chcete mať nechápavé srdce“, prečo nechcete poznať pravdu a „veriť v Syna Božieho“? Hľa, denne sa ponizuje, ako kedysi zostúpil z „kráľovského trónu“ do života Panny, denne k nám prichádza v pokore, denne zostupuje z Otcovho lona v rukách kňaza na oltár. A ako sa ukázal svätým apoštolom v skutočnom tele, tak sa nám dnes ukazuje vo svätom chlebe, a ako oni, keď sa na neho dívali, videli len jeho telo, ale verili, že je Pán a Boh, pretože na neho hľadeli duchovným zrakom, tak i my, keď vidíme telesným zrakom chlieb a víno, hľadme a verme, že je to jeho pravé a živé najsvätejšie Telo a Krv.“

Prijatie Ježiša v Eucharistii sa podobá manželstvu. Dokonca v tradícii cirkvi je to naznačené aj tým, že k prvému svätému prijímaniu sa obyčajne pristupuje vo svadobnom obleku. A podobne ako manželstvo aj sväté prijímanie je len vtedy skutočne sväté, ak je trvalým, zodpovedným a plodným vzťahom. Ak sme tento vzťah porušili, máme ho vo vlastnom záujme, čo najskôr obnoviť skrze ľútosť a Sviatosť zmierenia. Dve osoby, ktoré sa milujú, musia navonok vyjadriť, že sa chcú stretnúť a že sa chcú prijať navzájom. Vonkajšie gestá, symboly, slová vyjadrujú lásku ale láska je vnútornou silou, ktorá spôsobuje, že sa jedna osoba odovzdáva druhej. Podobne sa môže a má uskutočniť naše stretnutie s Bohom skrze Ježiša v Eucharistii. V Ježišovi nám Boh Otec zjavuje Lásku, vyzýva nás na stretnutie so Sebou.

Človek je dokonalý, keď je zjednotený s Bohom, skrze Božie Slovo a Telo Kristovo. Najprv teda aj my musíme prijať Božie Slovo, musíme mu uveriť, uveriť v moc Božiu a v dobrotu Boha, ktorý sa s nami chce stretnúť a s nami spojiť. Vôľou sa prikloniť k Slovu Božiemu. Rozhodnúť sa odpovedať Bohu v hĺbke svojej bytosti, dobrovoľne, vedome: „Chcem žiť pre Boha!“

Pred sv. prijímaním sa obyčajne modlíme Modlitbu Pána, Otče náš, ktorá je vždy naším konečným aktom prípravy na sväté prijímanie. Pretože predstavuje Kristovu vlastnú modlitbu znamená, že akceptujeme Kristovu myseľ ako našu myseľ, Jeho modlitbu k Otcovi ako našu modlitbu, Jeho vôľu, Jeho túžbu, Jeho život – ako naše. Pán Ježiš sa každému z nás prihovára: „Hľa stojím pred dverami a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí mi dvere, vojdem k nemu, budem večerať s ním a on so mnou“ (Zj 3,20). To klopanie je výzva k viere na pozdvihovanie: „Hľa, Baránok Boží.“

Otvorenie treba v Duchu dokonat', otvorit' sa jemu a jeho vôli. Bez viery neexistuje žiadne zjednotenie, ale ide o svätokrádež. Požíva sa chlieb, nepoznajúc vierou, že je to Kristus. Vtedy sa nejedná o comunio, vtedy nenastane zjednotenie, lebo ono môže nastať len medzi osobami ako vedome stretnutie vo viere a láske, čiže v Duchu Svätom. Ak tu nie je viera, sviatosť neprináša ovocie. Preto je toľko ľudí, ktorí mnoho rokov možno aj každodenne prijímajú Pánovo Telo, ale v ich živote sa nič nemení.

Najprv prijímame Ježiša v Slove, potom v modlitbe, potom vo sviatosti, potom to pokračuje v živote, pretože sa usilujeme chodiť s Pánom, ktorého sme prijali. Chodiť s Pánom, to znamená, ustavične brať ohľad na toho, ktorého sme prijali, a ktorý v nás zostáva, pokiaľ ho ťažkým hriechom nevyhostíme. Toto je zjednotenie „comunio“, ktoré má obsiahnuť celý náš život. Len takto môžeme zvíťaziť nad sebou a vytvoriť spoločenstvo tých, ktorí sa narodili z Boha.

Prijímam sviatostný znak, v ktorom je skutočne prítomný Ježiš ako osoba. Ale len vierou to môžem vidieť. Tu my nepomôže ani rozum, ani zmysly. Tu my môže pomôcť len viera. To znamená: „Oprieť sa o Slovo Božie“. Sám Kristus hovorí: „Toto je moje Telo“. Môžem sa tiež oprieť o svedectvo kňaza, ktorý svoju vieru vyjadruje vtedy, keď mi hovorí: „Telo Kristovo“. A toto svedectvo vydáva v mene cirkvi, ktorá už dve tisícročia žije z tohto tajomstva. A ten, ktorý prichádza, má vedome povedať svoje „Amen“ = „Verím a chcem prijať Ježiša ako osobu, chcem mu odovzdať svoju bytosť, aby ma mohol v láske pretvoriť“. To „amen“ treba vysloviť v Duchu Svätom: „Viem o tom, lebo Duch Svätý mi to zjavil. Chcem mať Syna Božieho, chcem mať Život“.

Sv. Augustín nás poučuje: „Ak ste telo Kristovo a jeho údy, je na oltári Pána predkladané vaše tajomstvo a vy prijímate svoje tajomstvo. Odpovedáte: „Amen“ na to, čo prijímate, a touto svojou odpoveďou to podpisujete. Ved' sa ti hovorí: „Telo Kristovo“, a ty odpovedáš: „Amen“. Búd teda údom Kristovým, aby tvoje Amen bolo úprimné“. Prijat' ho môžem len natoľko a v tej miere, nakoľko sa mu sám odovzdám. K láske patrí prijatie osoby druhého i výdaj seba samého. Niekedy práve tento rozmer chýba v našom svätom prijímaní. Prijatie osoby môže nastať len v akte vzájomného odovzdania. Dať svoj život, svoju bytosť, aby som získal Božský Život.

O sv. Františkovi z Assisi sa hovorí, že: „Všetky tkaniva jeho bytia horeli láskou pre sviatosť Pánovho Tela, a nedokázal si sám vysvetliť, ako mohol On mať voči nám takú blahosklonnosť a lásku. Pokladal za znamenie chladného pohrdania, keby nebol prítomný aspoň jednej svätej omše za deň, keď k tomu mal možnosť. Často prijímal s takou oddanosťou, že i druhých k oddanosti strhával. Túto vznešenú sviatosť obklopoval takou úctou, že prinášal v obeť všetky svoje údy, a keď obetovaného Baránka prijímal, obetoval mu svojho ducha v ohni, ktorý stále horel na oltári srdca“ (2 Cel 20).

Pamäť

V úvodných Zdravasoch k bolestnému ružencu sa modlíme na tri úmysly: Ktorý nech osvecuje náš rozum, upevňuje našu vôľu a posilňuje našu pamäť. Modlíme sa za Božie svetlo pre rozum, lebo po prvotnom hriechu sa rozum človeka zatemnil. Prestal vnímať Boha - Večné Svetlo, ako zdroj všetkého správneho poznania. Na rozdiel od iných živočíchov, ktorý hneď po svojom zrodení „vedia“, čo je pre nich dobré a čo im škodí, človek sa všetko musí učiť. Toto má vplyv i na ľudskú vôľu. Vôľa, ktorej pôvodné určenie je smerovať k Absolútnemu Dobru, a je teda akýmsi duchovným kompasom, tým že sa rozum zatemnil a stratil Večný Obzor, sa začala kloniť k čiastočným dobrám, ktoré sa ale vo vzťahu k Bohu javia ako zlo. Všetko sa stáva zlom, čo nás zdržuje na ceste k Bohu.

A toto všetko má dopad i na našu pamäť. Pamäť je veľkým Božím darom a určitým predobrazom i zárodokom Večnosti v nás. Pamäť, ktorej pôvodným určením je hromadiť múdrosť a skúsenosť s dobrom a tak viesť človeka k stále väčšej múdroti, vďačnosti a z toho plynúcej lásky, ktorá nás uschopňuje stretnúť sa s Absolútnym Dobrom, po hriechu sa práve táto pamäť stáva boľavým miestom, miestom hromadenia skúseností so zlom, miestom, ktoré môže byť zdrojom horkosti a zatrpknutosti. Každá skúsenosť so zlom spôsobuje trpkosť, ktorá sa hromadí v našej pamäti. Naša pamäť potrebuje uzdravenie, aby bola schopná Lásky.

Povieme si niečo o modlitbe osobných spomienok. Modlitba osobných spomienok je odovzdanie svojich spomienok Ježišovi. Ak chceme prežiť uzdravenie pamäti a oslobodenie srdca pre Lásku, treba si postupne premietnuť svoj život a hľadať v ňom všetko to, čo je nestrávené, čo nás, obrazne povedané, tlačí v žalúdku. Malo sa to stať príčinou nášho rastu, ale my sme to nestrávili a neprijali. Ak spustíme film svojich spomienok, zistíme, že určité veci bolia i po dlhom čase, ktorý od ich reálneho zážitku uplynul. Práve tieto udalosti musíme znovu prežiť pod božím pohľadom. Vzor pre túto modlitbu môžeme nájsť v knihe „Vyznania“.

„Vyznania“ sú vlastne Augustínovou autobiografiou ale písanou pod vedením lekára, ktorým je Kristus. Toto znovu prežívanie svojho života pod Kristovým pohľadom, má uzdravujúci účinok. Naše spomienky nie sú len strnulými fotografiami minulosti v nejakom zažltnutom obrázkovom albume, ale sú zhodnotením vyvolaného zážitku, ktorý pulzuje v podvedomí, plný farebných detailov z minulosti, ale ovplyvňuje naše postoje k súčasným situáciám, k iným ľuďom, udalostiam a veciam. Postoj je tou silnou hodnotou, ktorá sa z nejakej udalosti zakorenila do našej pamäti. A práve postoje môžu silne vplývať na všetky prítomné rozhodnutia človeka. Ak pri takomto spomínaní zistíme, že spomienka, na ktorú sme 25 rokov nepomysleli, sa zrazu z podvedomia vyplaví ako živá a pretekajúca citom, môžeme si byť istí, že svojou vnútornou silou pôsobila v našich rozhodnutiach počas celých 25 rokov.

Modlitba osobných spomienok zreteľne pôsobí v tom centre, kde človek rozhoduje o svojom živote. Ak sa tento uzdravujúci proces uskutoční s väčším množstvom spomienok, osobnosť modliaceho sa stane schopnejšou lásky a vďaky, pretože nahromadené spomienky sa stávajú súčasťou našej osobnosti. Akonáhle si človek uvedomí, odkiaľ pramenia jeho nesprávne reakcie, získava už nad nimi aspoň čiastočnú kontrolu. A čím viac sme si vedomí sami seba, tým lepšie chápeme, koho v modlitbe odovzdávame Pánovi.

Modlitba osobných spomienok je znovuprežívanie vlastných zážitkov v prítomnosti Krista, takže modliaca sa osoba znovu prijme svoj život, ale teraz už oveľa zrelším spôsobom. Očami Kristovými lepšie pochopíme aj svoje neúspechy. V zdieľaní spomienok s Kristom sa modliaca osoba s nim hlbšie zjednocuje, podobne ako tí, ktorí spolu chodia, sú si stále bližší tým, že sa jeden o druhého viacej zaujíma a že si vzájomne zdieľajú svoje osobné hodnoty, postoje, nádeje, prežité utrpenie i radosti. Vzájomné zdieľanie prináša do denných aktivít a rozhodnutí hmatateľnejšie Kristovu prítomnosť.

V tejto modlitbe ide o to, vpustiť Krista do týchto najzraniteľnejších oblastí, kde sme slabí a kde najviac trpíme. Každý človek má v sebe dve osoby, tú lepšiu všade ukazuje, ale má v sebe ešte tú druhú, za ktorú sa hanbí a bojí sa k nej priznať a predsa sa v určitých spontánných reakciách objaví. V tomto zmysle je modlitba spomienok nebezpečnou procedúrou, lebo dovolí tomu druhému človeku sa ozvať. A práve tento človek potrebuje Spasiteľa.

Pod vedením Ducha Svätého modlitba osobných spomienok ticho píše na srdce modliacej sa osoby jej autobiografiu. Človek si postupne privlastňuje svoju minulosť a viac si uvedomuje seba samého. Modlitbu, ktorá sa začala pasívnym otvorením sa Kristovmu Duchu, vedie sám Kristus. On je sprievodcom pri objavovaní a hodnotení spomienok. Modliaci sa pomaly začína vidieť seba samého tak, ako ho vidí Kristus, teda reálnejšie a s väčšou láskou.

Jednu etapu k uzdraveniu našej pamäti nám naznačuje autor listu Hebrejom: „Syn môj, nepohrdaj Pánovou výchovou, ani neklesaj, keď ťa on karhá. Lebo koho Pán miluje, toho tresce, a šľahá každého, koho prijíma za syna.“ Ako chápeme všetko to, čo nás v živote postretlo? Chápeme to, ako dielo slepého osudu, ako súbeh náhodných udalostí, alebo prijímame vo viere pravdu o tom, že náš život je Bohom riadený, vrcholne rozumný, výchovný proces? Ak veríme v Boha Otca, tak musíme veriť aj v to, že náš život nie je dielom neosobného osudu, ale že sme v každej chvíli objektom Božej pedagogiky. I keď to vyzerá tak, že si svoj život riadime my sami, predsa platí, že hlbší zmysel udalostiam nášho života dáva Božia múdrosť. Výchovu môžeme posudzovať až podľa konečného efektu a tým je v našom prípade Večnosť. Mali by sme prechádzať svojím životom spolu s Kristom, ako to robí sv. Augustín vo svojich „Vyznaniach“. Teda prvým stupňom k uzdraveniu našej pamäti je uvedomenie si a uznanie tejto Božej múdrosti, ktorá sa prejavuje vo všetkom, čo sme zažili.

V knihe Sirachovej nachádzame túto múdrosť: „Chcem spomínať na Pánovo dielo, rozhlasovať budem, čo som videl.“ (Ekl 42,15) Keď sa niekedy pokúšam písať svoje spomienky, zisťujem, že i keď to prednostne robím pre druhých, sám mám z toho osoh. Tu nejde o môj ľudský „nepodarený život“. Na ten spomínam za každým vo svätej spovedi: „...vyznávam, že som veľa zhrešil myšlienkami slovami a skutkami a zanedbávaním dobrého...!“ V týchto spomienkach ide o to, čo koná Boh. Teda aj ja sa snažím spomínať na Pánovo dielo. A som prekvapený, keď za mnohými udalosťami, odhaľujem láskavú Božiu ruku. Pri tom si znovu ujasňujem Božie vedenie napriek alebo práve aj prostredníctvom mojich zmätkov. Pamäť ma zmysel, ak vedie dušu k vďačnosti a láske. Spomienka na Boha je v tejto záhrade spomienok ako Slnko na oblohe. Bez neho ostáva všetko temné a nezmyselné. Ale všetko nadobúda zmysel, ak ma to vedie k Bohu.

Pamäť sa ale netýka len vecí minulých. Pamäť nám slúži v procese vzdelávania. Pamäť nám umožňuje, aby Božie Slovo prebývalo v nás. Sv. Bernarda učí: „Duša hľadá Slovo, s ktorým by súhlasila pre svoju nápravu, ktorým by sa osvietila pre poznania, na ktoré by sa oprela, aby bola silná, ktorým by sa napravila, aby bola múdra, ktorému by sa podrobila, aby bola krásna, s ktorým by sa zasnúbila, aby bola plodná, ktoré by požívala, aby bola blažená. Slovo sa stalo telom a prebýva už v nás. Prebýva vierou v našich srdciach, prebýva v našej pamäti, prebýva v myšlienke a zostupuje až k obrazotvornosti.“

Inou dôležitou funkciou pamäte je pamätanie na Boha. Svätý Gregor Nazianský (r. 326-390) nám zanechal tieto myšlienky: „Ustavične ži v modlitbe a vždy ďakuj Bohu za všetko, čokoľvek sa s tebou deje. Nech tvoj rozum neprestane myslieť na Boha a jazyk sa chráni od hriechu. Jedno je láska k múdrosti, druhé je pamätanie na Boha. Pamätať na Boha je nutnejšie ako dýchanie, a ak sa možno tak vyjadriť, okrem toho ani nemáme nič iné robiť, len rozjímať dňom i nocou (Ž 1,2), večer, ráno i napoludnie rozjímať a vzdychať (Ž 54,18) a velebiť Pána v každom čase (Ž 33,1), ležiac i stojac či kráčajúc po ceste (Dt 6,7) a aj pri práci pamätať na Boha a týmto pamätaním rásť v čistote.“

Boha máme milovať i celou myslou. My si uvedomujeme samých seba len čiastočne. Boh nás svojou myšlienkou tvorí a udržuje v bytí. On je základom pre každé vedomie a poznanie. Všetky naše myšlienky sú mu zrejmé. Preto je dôstojné a správne zo všetkých svojich myšlienok urobiť modlitbu. Nemyslieť monologický ale dialogický. Nemyslieť tak akoby Boh nebol svedkom každej myšlienky, ale všetky myšlienky smerovať k Nemu. Je veľmi boľavé, keď je Božia pozornosť stále upriamená na človeka a človek myslí akoby Boh nebol stálym svedkom jeho myšlienok. Nemyslieť na Boha je hriech. Veď je to vlastne súčasť prvého prikázania.

Keď chodím po Domove Seniorov so svätým prijímaním, takmer všade nachádzam zapnutú televíziu. Nič ma tak neteší, ako keď nájdem niekoho s ružencom v ruke, alebo pri čítaní Písma. Modlitba má byť stálym krikom k Bohu. Koreňom duchovného života je spojenie s Bohom, teda modlitba. Jedno ruské príslovie hovorí: „Kto sa nemodlí, ten sa nespasí!“ Stále sa snažme o spojenie s Bohom vo svojich myšlienkach, slovách i skutkoch a potom prinesieme úrodu.

„Svetlo pravého poznania je vedieť bez omylu rozlíšiť dobré od zlého. Keď sa ono uplatní, vtedy cesta spravodlivosti, ktorá vedie myseľ k Bohu – Slnku Spravodlivosti, vovádza túto myseľ ďalej do nekonečného Svetla Poznania, že už potom spoľahlivo hľadá lásku. Tí, čo bojujú, musia si ducha stále chrániť pred návalom vášní, aby rozum rozlišoval prichádzajúce myšlienky a dobré, ktoré posielal Boh, ukladal do zásobárne pamäti, zlé zasa a diabolské vyhadzoval zo skladiska prírody. Lebo keď je more pokojné, rybári dovidia až na dno, takže im neunikne takmer ani jedna ryba. Ale keď ním zmietajú vetry, divá búrka zakryje to, čo v nerušenom tichu štedro ukazovalo. A vtedy je všetko rybárske umenie márne.

Ale iba Duch Svätý môže očistiť myseľ. Lebo ak nevojde on, silný, a nepremôže zlodeja, nik mu nebude môcť vziať korisť. Je teda potrebné, aby sme si pri všetkom pokojom duše chránili Ducha Svätého, inými slovami, aby sme vždy mali pri sebe zažatú lampu poznania. Lebo keď ona stále žiari vo svätyni duše, nielenže sa odhalia tie prudké a temné útoky zlých duchov, ale aj veľmi oslabnú, keď ich prekvapí toto sväté a slávne svetlo.“ (Z kap. bisk. Diadocha Foticenského O duchovnej dokonalosti)

O prorokyni Anne hovorí evanjelista Lukáš: „Dňom i nocou slúžila Bohu.“ Keď sa človek modlí, slúži Bohu tým, že dovoľuje svojou odovzdanosťou, aby Boh mohol konať v ňom svoje dielo. Keď sa modlíme, dávame sa Bohu k dispozícii a tým mu slúžime. Vtedy On do nás vtlačá svoj obraz. V modlitbe nás premieňa na svoj obraz. Anna sa modlila dňom i nocou, teda môžeme povedať „ustavične“, lebo len ustavičná modlitba človeka privedie až k Božiemu trónu. Modlitba je ako mávanie krídel. Keď prestaneš mávať, už neletíš, ale klesáš dolu. Anna svojou modlitbou slúžila Bohu.

Odovzdajme Bohu i svoju pamäť, ako to robí sv. Ignác z Loyoly: „Vezmi, Pane a prijmi celú moju slobodu, moju pamäť i rozum a všetku moju vôľu. Čokoľvek mám a čo vlastním, Tvoje je všetko, Pane, Ty si mi to všetko dal, Tebe to, Pane, odovzdávam. Nakladaj s tým úplne podľa svojej vôle. Daruj mi svoju lásku a svoju milosť a to mi postačí.“ Toto je odovzdanosť, ktorá privedie človeka ku Spáse.

K tejto ustavičnej spomienke na Boha sa môžeme dopracovať i skrze Ježišovu modlitbu. Starci z hory Athos, ktorí majú skúsenosť s modlitbou Ježišovou, nám odkazujú: „Všetko hrdinstvo je v úplnom vyhnaní každej hriešnej myšlienky a všetkých hlúpych spomienok touto Ježišovou modlitbou. Základom tohto asketického hrdinstva je jednoduchý psychologický fakt, že náš rozum, keď sa obráti k božskému rozumu, nemôže byť zamestnaný žiadnou myšlienkou a vzdaluje sa od každého poznania i zmyslových či myšlienkových obrazov.“

„Veľmi sa majme na pozore pred zlobou a ľstivosťou satana, ktorý chce, aby človek nemal svoju myseľ a srdce u Boha. Preto obchádza a túži uchvátiť srdce človeka pod zámienkou nejakej odmeny alebo pomoci, aby vytesnil slovo a prikázania Pána z pamäti [človeka], a chce zaslepiť ľudské srdce svetskými záležitosťami a starosťami a prebývať v ňom.“ (Nepotvrdená rehoľa kap.22)

Vykúpenie

Kristus je náš Vykupiteľ a Spasiteľ. Predobrazom kresťanského Vykúpenia je vyslobodenie Izraela z Egyptského otroctva. Sám Boh sa ujíma svojho ľudu a mocou, ktorá prevyšuje všetky iné, láme egyptské jarmo, ale i tu sa vykúpenie uskutočňuje prostredníctvom človeka - Mojžiša, pretože Boh do ľudského sveta nevstupuje bez súhlasu človeka a v našom svete koná skrze nás a v tom je naša veľkosť i dôstojnosť a zároveň zodpovednosť za svet. Pred Bohom sme dospelí a plne zodpovední.

Učenie o prvotnom hriechu bezprostredne súvisí s Vykúpením, ktoré uskutočnil Kristus. Hriechom prvých ľudí získal diabol nad ľudstvom akúsi nadvládu: človek však napriek tomu nestratil slobodu, aj keď sa jeho vôľa naklonila ku zlu. Popierať, že človek ma zranenú prirodzenosť náchylnú ku zlu, je príčinou veľkých omylov v oblasti výchovy, politiky, sociálnej činnosti i v oblasti mravov. Následky prvotného a osobných hriechov dávajú svetu ako celku hriešny ráz, ktorý môže byť nazvaný: „hriech sveta“ (Jn 1,29). Týmto výrazom sa tiež označuje záporný vplyv, ktorý dolieha na ľudí zo spoločenských pomerov a štruktúr, ktoré sú plodom ľudských hriechov. Dramatická situácia sveta, ktorý „leží v moci Zlého“ (1Jn 5,19), a to napriek Kristovmu Vykúpeniu, ktoré si každý človek musí osobne v Kristovi privlastniť, robí z ľudského života boj. Ten boj sa zrodil na samom počiatku sveta a potrvá, ako povedal Pán, až do posledného dňa. Človek musí neustále bojovať, aby prilipol k dobru a bez veľkej námahy a bez pomoci Božej milosti nie je schopný dosiahnuť vnútorné zjednotenie.

Od prvotného hriechu leží medzi nami a Bohom priepasť, ktorú hriešny človek nie je schopný vlastnými silami prekenuť, preto ju v dare svojho Syna preklenie sám Boh svojím Vtelením. Sú to naše hriechy, ktoré zakrývajú Božiu tvár a je to zlý duch, ktorý sa snaží o to, aby nás od Boha izoloval a to sa mu darí vždy, keď páchame hriech. V tomto smere je potrebné očistenie od hriechov. Toto očistenie od hriechov sa deje prostredníctvom Kristovej krvi vyliatej za nás. Ježiš uzmieruje Božiu velebnosť svojou poslušnosťou až na smrť a aj tým, že napĺňa Božie očakávanie ohľadom človeka svojím Vtelením.

Najprv sa pozrime, spod koho vlády sme boli vykúpení. Učenie cirkvi jasne hovorí o nadvláde zlého ducha, pod ktorú sa človek dostal, keď svojím hriechom opustil Boha a zobral si život do vlastných rúk. V procese vykúpenia ide o Ježišov zápas s mocnosťami temnosti, ktoré človeka držia v zajatí. Biskup Meliton zo Sard hovorí: „Viedli ho ako baránka, zabili ho ako ovcu, vykúpil nás zo služby svetu akoby z Egypta a vyslobodil nás z diablovho otroctva akoby z faraónovej ruky; našu dušu označil svojím Duchom a údy nášho tela vlastnou krvou. On hanbou pokryl smrť a diabla rozplakal ako Mojžiš faraóna. On udrel nepravosť a nespravodlivosť odsúdil na neplodnosť ako Mojžiš Egypt. On nás vyviedol z otroctva na slobodu, z tmy na svetlo, zo smrti do života, spod krutovlády do večného kráľovstva a urobil z nás nové kňazstvo a vyvolený ľud naveky. On je veľkonočný baránok našej spásy.“

„Vykúpenie je predovšetkým odstránením radikálnych bariér, ktoré oddeľujú človeka od Boha, a hlavne hriechu, ktorý podrobuje ľudstvo diablovej a umožňuje vládu padlých anjelov nad zemským kozmom. V momente Vykúpenia však démonické sily strácajú svoju moc a Boh odoberá satanovi právo panovať nad ľudstvom. Preto slovo „výkupné“ získava iný význam. Je to dlh navrátený diablovej, ako sa zdôrazňuje v patristickej literatúre prvých storočí. Boh dal diablovej moc, ale potom mu ju odoberal, pretože prekročil svoje práva a zaútočil na nevinného Krista.“ (Soteriologia z pohľadu pravoslávnej dogmatiky, Jaroslav Fogl 2007, internet)

V tomto smere nachádzam svedectvo v knihe „Stála som pri bráne pekla“, od pani Glórii Polo, kde opisuje svoje stretnutie s démonmi: „Nenávisť im priamo hľadela z očí. A zrazu chápem, že im niečo dlhujem. Prišli, aby ma zinkasovali, pretože som prijala ich ponuku k hriechu a teraz som za to musela zaplatiť, a tou cenou som bola ja sama. Veď moje hriechy mali dôsledky. Hriechy patria satanovi, nie sú od neho žiadnou ponukou zadarmo, musia sa zaplatiť.“

Tou cenou sme my sami. Keď teda, obrazne povedané, nakupujeme v jeho obchode, budeme musieť tento tovar zaplatiť. Musíme zaplatiť za každý hriech, platíme kľudom svedomia, platíme vnútorným pokojom, platíme svojim zdravím. A ak sme stálymi a vernými zákazníkmi v jeho supermarkete, nakoniec nás sám inkasuje Naše hriechy nás ťahajú do hlbín, dole k „otcovi ľži“. Ak ale svoje poľutovaniahodné zlyhania a hriechy, ktoré musíme zaplatiť, prednesieme Bohu vo sviatosti zmierenia, potom Boh platí túto cenu. On ju zaplatil svojou vlastnou krvou a smrťou na kríži. A On platí zakaždým, keď hrešíme. On za nás vytrpel pekelné muky, ktoré sme si mali sami odpykať a ktoré nás zaviazali majiteľovi hriechu (satanovi). Boli sme vykúpení Ježišom Kristom. Teraz máme nárok na Jeho Kráľovstvo, na jeho Život, lebo On nás urobil „Božími deťmi“.

P. Raniero Cantalamesa hovorí: „My ľudia máme skreslený názor na vykúpenie, a preto máme také ťažkosti s vierou. Predstavujeme si ho ako nejakú dohodu: Ježiš, prostredník medzi Bohom a ľuďmi, zaplatí za nás Otcovi výkupné, ktorým je jeho krv a Otec „uspokojený“, odpustí ľuďom ich viny. Ale to je pohľad veľmi ľudský, nepresný, alebo aspoň čiastočný. Je nám i v ľudskom zmysle neznesiteľný: Otec potrebuje k svojmu uchlácholeniu krv svojho syna! Pravda je iná: Synovo utrpenie prichádza ako prvé (je dobrovoľné a slobodné!) a je v Otcových očiach tak drahocenné že na neho Otec odpovie najväčším darom, aký môže synovi dať: Dá mu množstvo bratov, „učiní ho prvým z mnohých bratov“ (zr. Rim 8,29) (My kážeme Krista Ukrižovaného)

P. Raniero Cantalamesa tvrdí, že mnohí kresťania zle chápu, úlohu Boha Otca vo Vykúpení, Keď skúmame ľudové pochopenie Vykúpenia, tak vyznieva skôr proti Bohu Otcovi. Akoby niečo iné chcel Otec a niečo iné Syn. Toto ľudové chápanie vyznieva tak, akoby Boh Otec od prvotného hriechu nemiloval ľudí. Nechcem tým poprieť, že problém zmierenia s Bohom skutočne existuje, ale pozrime sa dobre ako tento problém chápe Písmo Sv. a ako ho chápali cirkevní otcovia prvých stáročí. Sv. Pavol píše: „Boh v Kristovi zmieril svet so sebou!“ Nie my sme zmierili Boha, ale Boh sa zmieril s nami. Ale zmieril sa tým spôsobom, že vystrel svoju ruku, aby ju podal človekovi, ktorý Boha dosiahnuť nemohol. Zmieril nás svojím Vtelením. Na inom mieste píše: „Boh dokazuje svoju lásku k nám tým, že Kristus umrel za nás, keď sme ešte boli hriešnici.“ (Rim 5,8) „Keď ani vlastného Syna neušetril, ale vydal ho za nás všetkých.“ (Rim 8,32). Toto prehlásenie nás prekvapuje. Podľa nášho uvažovania skutočnosť, že Ježiš musel zomrieť na kríži, nedokazuje Otcovu lásku, ale naopak „jeho krutosť“, alebo „neúprosnú spravodlivosť“. Pojem Boha Otca je u mnohých znetvorený predstavou neúprosného Otca, ktorého nezmeri nič len „krv jeho Syna“.

Zabúda sa na to, čo hovorí Ježiš: „Kto mňa vidí, vidí Otca“. Boží Syn je zjavením Otca. Otec je presne taký ako Syn a myslí presne tak ako Syn a skutky, ktoré Ježiš robí sú skutky Otca. A tento Syn je nepredstaviteľnou Blaženosťou Boha Otca. Každý otec pochopí, že dať svojho Syna, je dať seba samého. Práve tohto Syna, dal za nás hriešnikov a svoj stav blaženosti zamenil za bolesť ľudskej existencie. Na kríži visí Boh, ktorý sa stal človekom. Ježiš sa stáva bolesťou v srdci Otca, nie kvôli sebe samému, ale kvôli nám. Možno v niekom vznikne pochybnosť, či je možné hovoriť o trpiacom Bohu Otcovi? Teológia učí, že Boh je absolútne dokonalé bytie. Pre jeho dokonalosť nepripúšťala grécka filozofia, že by Boh mohol byť Láskou, lebo keby bol láskou nutne by musel trpieť. Na rozdiel od našej čisto ľudskej špekulácie sa Boh už v SZ zjavuje ako Boh, ktorý trpí. Prví kresťania hovorili často o Božích utrpení.

Origenes píše: „Či Otec, Boh celého tvorstva, ktorý je plný zhovievavosti, milosrdenstva a dobroty, nejakým spôsobom netrpí? Či nevieš, že keď sa zaoberá ľudskými vecami, trpí ľudským spôsobom? Trpí muky lásky.“ Kristovo utrpenie je zjavením a dejinným prejavom toho, čo sa deje v samotnom Božom srdci. Samozrejme Božie utrpenie je iné ako naše. Naše utrpenie prichádza ako nutnosť a ako nutnosť je pasívne prijímané. Zatiaľ čo Božie utrpenie je vrcholne slobodné a nič neuberá na Božej neporušiteľnosti a nemennosti.

Sv. Gregor Divotvorca hovorí, že „Je to utrpenie Toho, Ktorý nie je schopný trpieť“. Sv. Ján Pavol II. v encyklike „Dominum et vivificantem“ hovorí, že „v Kristovom človečenstve.. sa konkretizuje utrpenie Boha“. Sv. Tomáš Akvinský je toho názoru: „Boh Otec vydal svojho Syna na smrť v tom zmysle, že mu vnukol vôľu trpieť za nás a vliat mu lásku“. Totiž jediná prípustná forma zápasu dobra zo zlom je obeť. Ako náhle by dobro prebralo spôsoby zla, prestalo by byť dobrom. A sv. Bernard z Clairvaux tvrdí: „Boh Otec nevymáhal Synovu krv, ale prijal ju, keď mu bola obetovaná!“ Ved' to dobrota Božia dáva najväčšiemu zločinu vo svetových dejinách úplne iný zmysel. Na jednej strane stojí to, čo sme chceli my, smrť Božieho Syna ale na druhej strane stojí dobrovoľná obeť Ježiša Krista. Zvykli sme sa dívať na kríž ako na znamenie Spásy. Neveriaci pri pohľade na kríž povie: „To je zločin!“ a je to naozaj podlosť, ktorú sv. Peter definuje slovami: „Zabili ste Pôvodcu života“ (Sk 3,15). Prečo teda teraz hľadáme na kríž s úctou?

Je pravda, že na kríži vrcholí hriech človeka, ale je pravda i to, že zmučený Kristus ukazuje aj úžasnú ľudskú veľkosť, svätosť a dokonalosť. Vykúpenie, ktoré uskutočnil je ľudské, ale zároveň Božské. Ľudské je v tom, že Boh necháva človeka, aby si dôsledky svojej nesprávnej voľby prebojoval. Ježišov zápas so Satanom sa prejavuje v pokúšaní na púšti ale vrcholí na Kríži. Ježiš ani sebe ani druhým z kríža dolu nepomohol, ale víťazí silou Ducha Svätého nad okolnosťami života a tým sa Vykúpenie stáva božským. Kristus na kríži diabla premohol tým, že hoci ho zlo obklopovalo, On sa nestal zlým. Ako človek bol stále zjednotený s Božím Slovom. Poslušný až na smrť ukázal východisko zo smrti. Nezhrešil a preto nepodľahol ani smrti ani porušeniu.

Kristus je dokonalým obrazom Otca, stáva sa tým, čím máme byť my všetci a tak napĺňa spravodlivé Božie očakávanie a zmieruje nás s Otcom. V sebe spája človeka s Bohom. A toto je dlh, ktorý treba splatiť Otcovi. Ježiš je človek, ktorý vydržal Boha, ktorý uniesol jeho lásku, poslušný až na smrť. My sme v každom hriechu neposlušní až na smrť. Boží Syn robí z tohto zločinu dobrovoľnú obeť, Otec tomu všetkému dáva iný zmysel vo svojej božskej prozreteľnosti a všetko sa to deje v Duchu Svätom. My sme mysleli na zlo, ale Boh to premyslel na dobro.

O tom, čo sa za nás zaplatilo, hovorí sv. Peter: „Viete predsa, že ste zo svojho prázdneho spôsobu života, zdedeného po predkoch, boli vykúpení, nie snád' nejakými vecami pominuteľnými, striebrom alebo zlatom, ale drahou krvou Krista ako bezúhonného a nepoškvrneného baránka.“ (1Pt 1,18-19). Od koho a pre koho sme vykúpení: „Boh nás vytrhol z moci tmy a preniesol do kráľovstva svojho milovaného Syna, v ktorom máme vykúpenie, odpustenie hriechov.“ (Kol 1,13-14)

V evanjeliu sv. Jána čítame: „Ježiš vo vedomí, že je už všetko dokonané a aby sa až do konca splnilo Písmo, povedal: „Žízňim!“ Bola tam nádoba plná octu. Nastokli teda na yzopovú tyč špongiu naplnenú octom a podali mu k ústam. Keď Ježiš okúsil ocot, povedal: „Dokonané je!“ (Jn 19,28-30) To je výkrik radosti nad tým, že dielo Spásy sa stalo skutočnosťou a to až natoľko, že v každej chvíli môžeme prichádzať a čerpať z prameňov Spásy, ktorými sú sviatosti cirkvi. Aj na ikonách nachádzame Ukrižovaného vo zvláštnom ohybe, ktorý má vyjadriť tanec radosti nad Spásou človeka. Jeho utrpenie sa týka všetkých hriechov a jeho dielo Spásy je dostatočné.

Ak veríme vo Vykúpenie a Spásu vykonanú Kristom, skrze vieru môžeme túto skutočnosť aktualizovať na svoj život a vtedy to, čo Boh skrze Krista urobil, stáva sa naším vlastníctvom. Pretože Boh, ktorý nás stvoril bez nás, chce aby sme sa slobodne rozhodli pre Spásu. Vykúpenie ešte nie je Spásou. Boh chce, aby sme ako osoby obdarené rozumom a slobodnou vôľou, vošli do skutočnosti Spásy, aby sme vedome a dobrovoľne prijali to, čo nám On ponúka. Môžeme to urobiť v každej chvíli, Boh totiž nikdy neodvoláva svoje Slovo. Preto teológia sviatostí potvrdzuje, že sviatosti pôsobia „ex opera operato“ to znamená, že nepôsobia mocou ľudskej zásluhy a úsilia zo strany vysluhovateľa, ale mocou samého Kristovho diela, ktoré sa v nich aktualizuje. Od nás Boh očakáva vedomý a slobodný čin viery.

Jeden mesiánský Žid hovorí o Kristovej obeti: „Je také dôležité, aby sme tomu rozumeli, že sme boli predvedení pred tvár Boha ukrižovaného za nás, a tu sme naozaj začali vidieť. Čo sme uvideli? Ľudia, nikdy by sme nepoznali, čo je to hriech, pokiaľ sme nevideli Ježiša na kríži. Dokonca to poviem takto: Ja nepoznám vás a vy nepoznáte mňa, ale dovoľm si povedať, že nikto z nás nebol v plnosti pri kríži, pretože keď sa tam raz dostanete, nikdy nezhrešíte. Pretože na tom kríži je obeť, Baránok, ktorý bol zabitý, jeho tvár znetvorená viac ako ktorákoľvek iná, vyzerala horšie ako kus mäsa. Tak vyzerá hriech. Toto urobil náš hriech Bohu. Tento násilný Boží čin zmierenia a vykúpenia nás postavil do pozície, kde sme videli, čo hriech naozaj je. Čiňte pokánie! A v tom pokání nachádzame zmierenie s Bohom. Ak oddelíte zmierenie od ukrižovaného Mesiáša, stratíte svoju cestu. V Mesiášovi Boh otvoril doširoka brány neba a všetci, ktorí po tom túžia, môžu vojsť.“

Sv. Bonaventúra hovorí: „Kristus je cesta a brána. Kristus je ako zľutovnica položená na Božej arche a tajomstvo skryté od vekov. Kto sa pozorne pozrie na túto zľutovnicu, čiže kto sa s vierou, nádejou a láskou; nábožne a s obdivom, s plesaním a uznaním; s chválou a jasotom zahľadí na toho, čo visí na kríži, ten s ním koná „paschu“, čiže prechod; aby pomocou palice kríža prešiel cez Červené more; z Egypta vkročil do púšte, kde ochutnáva skrytú mannu; a s Kristom odpočíval v hrobe ako navonok mŕtvy; avšak počujúci, nakoľko je to v putovaní vôbec možné, čo povedal Kristus zločincovi, keď pri ňom visel na kríži: „Dnes budeš so mnou v raji.“ Odídme s Ukrižovaným Kristom „z tohto sveta k Otcovi“, aby nám ukázal Otca a mohli sme s apoštolom Filipom povedať: „To nám postačí.“ (z Putovania mysle do Boha).

Bolesť a utrpenie.

Pápež Lev XIII. v encyklike „Rerum novarum“ hovorí o utrpení tohto času nasledovne: „Časné veci nie je možné správne pochopiť a ohodnotiť, ak sa duša nepozdvihne k inému životu, totiž k večnému; bez neho sa pravé poznanie mravného dobra nevyhnutne stráca, ba celé stvorenie sa stáva nepreniknuteľným tajomstvom. To, čo nám diktuje sama príroda, je v kresťanstve dogmou, na ktorej ako na základnom kameni spočíva celá stavba náboženstva: že totiž ten pravý život človeka je život budúceho veku. Boh nás totiž nestvoril pre tieto krehké a pominuteľné dobré, ale pre dobré nebeské a večné: a zem nám dal ako miesto vyhnanstva, nie ako vlasť... Ježiš Kristus hoci nás vykúpil hojným vykúpením, neodstránil rozličné súženia, ktorými je pretkaný život tu na zemi. Avšak premenil ich na podnety k čnostiam a na predmet zásluh: až do takej miery, že žiaden Adamov syn nemôže dosiahnuť nebo, ak nesleduje jeho krvavé stopy.“ Svet sa zvíja v pôrodných bolestiach Novej a Vyššej skutočnosti.

A predsa nie sme určení pre bolesť a trápenie. Boh nás stvoril pre seba a On je Blaženosť bez konca. Ježiš sa predstavuje ako Vzkriesenie a Život. Celý náš svet leží v nekonečnom Oceáne Všemohúceho Blaženého Života. Ale aby sa aj pre nás tento Oceán stal zdrojom Posvätenia a Uzdravenia, musíme svoju vôľu, myslenie, chcenie a konanie zharmonizovať s Božím Slovom. Sv. Augustín sa modlí: „Keď sa celkom primknem k tebe (Bože), nikdy nepocítim bolesť ani trápenie; môj život oživne, lebo bude naplnený tebou“. (Confessiones 10,28,39)

Utrpenie prišlo ako dôsledok nášho odchodu od Boha. Smrť je odvrát od života, ničota, ku ktorej speje každý, kto odmieta Boha, Život. Božie Slovo hovorí: „Nehorlite za smrť na bludisku svojho života, nepriťahujte si skazu činmi svojich rúk, pretože Boh nestvoril smrť, neteší sa zo záhuby žijúcich. Veď on stvoril všetko pre bytie: tvory sveta sú tu pre Spásu a nieto v nich nijakého jedu záhuby, podsvetie tiež nepanuje na zemi. Lebo spravodlivosť neokúsi smrť..“ (Mudr 1,12-15) Izaiáš ohlasuje: „Zničí smrť navždy a Pán, Jahve, zotrie slzu z každej tváre a hanbu svojho ľudu odstráni z celej zeme, lebo Pán hovoril.“ Smrť a jej prejavy sú niečím do čoho sa človek zamotal pádom do hriechu.

Búrime sa proti utrpeniu. Považujeme ho za škandál Stvorenia. Ale už po prirodzenej stránke ma utrpenie svoj zmysel. Upozorňuje na to, že sa v nás deje čosi zlé. Bez bolesti zubov by sme nešli k zubárovi. A možno by nám zhnulo celé dšasno a my by sme hnili a ani by sme nevedeli, že nám hrozí zánik. Utrpenie je signálom, že nekráčame po ceste života. Pôvodný a prirodzený zmysel ľudskej bolesti je v tom, aby človeku signalizovala, že schádza z cesty zdravia a života. Niektoré formy bolesti vnímame tými istými receptormi, ktorými vnímame aj príjemné veci. Existuje utrpenie, ktoré je „vratné“, ktoré má zmysel práve v tom, že núti človeka k návratu na cestu života, ale existuje aj utrpenie „nevratné“, ktoré signalizuje už len rozpad.

Toto dočasné a vratné utrpenie nás má chrániť pred utrpením večným a nevratným. Ak zmeníme štýl svojho života, znovu môžeme žiť zdravo bez bolesti. Utrpenie potrebuje človek, aby sa znovu vrátil na cestu života. Lebo aj v ľudskom tele je to tak, že ak niekto tieto signály nerešpektuje a nerobí nič pre svoje zdravie, nastane akýsi zlom, keď sa už nedá nič robiť a nastupuje utrpenie, ktoré by sme mohli označiť ako nezmyselné. Utrpenie, ktoré je sprievodným znakom a dôsledkom rozkladu a smrti. Od tohto utrpenia nás práve toto dočasné chce zachrániť.

To, čo sme hovorili o ľudskom tele a jeho utrpení, to isté platí aj o ľudskej duši. Aj tu existuje dočasné trápenie, akási depresia, ktorá ukazuje, že nejdeme po cestách života, ale živoríme v hriechu. Ak tieto malé depresia neriešime, prerastú do večného trápenia, z ktorého už nebude úniku. Riešenie nie je v tom, že si bolesť svojej duše tlmím alkoholom, drogami alebo práškami. Riešenie spočíva v skutočnom pokání. Pokánie má základ v nasledovaní Ježiša. On je cesta, On je Pravda ale On je i Život.

Človek, pri svojom stvorení dostal Boží zákon ako návod pre večný život, ale tým, že ho odmietol a v každom hriechu znovu odmieta, likviduje sám seba. Boh nepotrebuje ľudské utrpenie ale poslušnosť. Ak by potreboval ľudské utrpenie, tak by celá lekárska veda bola hriechom, ale Božie Slovo sa takto vyjadruje o lekárovi: „Maj vo vážnosti lekára, lebo ho potrebuješ, veď ho stvoril Najvyšší na pomoc iným. Lebo uzdravenie pochádza od Boha.. Najvyšší vytvoril zo zeme liečivé byliny a múdry muž ich nebude odmietať.. Nimi mierni lekár bolesti.. a Boh dal tiež iné masti na liečenie, aby jeho diela nezahynuli. Lebo uzdravenie na zemskom povrchu je od Boha.

Synu, pri chorobe sa nezanedbávaj, ale modli sa k Pánovi a uzdraví ťa. Odvráť sa od hriechu a nech sú tvoje ruky priame; a očisti si srdce od každej nepravosti! Obetuj na lúbeznú vôňu obetu z čistej múky! Ale aj lekárovi daj možnosť, aby zasiahol, lebo nato ho stvoril Pán.. Kto sa však dopustí hriechu pred svojím Stvoriteľom, upadne do rúk lekára.“ (zrov. Sir 38,1-15) Nemoc a utrpenie vždy patrili k najťažším problémom, ktoré človek skusuje v tomto živote. V chorobe človek spoznáva svoju bezmocnosť, svoje obmedzenia a svoju konečnosť. Každá nemoc nám dáva tušiť smrť. Nemoc môže viesť k úzkosti, k uzatváraniu sa do seba, niekedy až k zúfalstvu a revolte proti Bohu.

Naše choroby nie sú pre Boha problémom. Ježiš nám zjavuje Božiu moc, ktorá kriesi mŕtvych. Kristov súcit s nemocnými a jeho mnohé uzdravenia chorých každého druhu sú výrazným znamením toho, že „Boh navštívil svoj ľud“ (Lk 7,16) a že sa celkom priblížilo Božie kráľovstvo. Ježiš žiada nemocných, aby verili. Pri uzdravovaní používa vonkajšie znaky: slinu, vkladanie rúk, blato a umývanie. Nemocní sa ho snažia dotknúť, „lebo vychádzala z neho sila, ktorá uzdravovala všetkých“ (Lk 6,19).

Kristus dáva svojim učeníkom účasť na svojej súcitnej službe biednym a chorým: „Oni šli a hlásali, že treba robiť pokánie. Vyhnali mnoho zlých duchov, pomazali olejom veľa chorých a uzdravovali ich“ (Mk 6,12-13). Po zmŕtvychvstaní Pán obnovuje toto poslanie: „v mojom mene ...na chorých budú vkladať ruky a tí ozdravejú“ (Mk 16,17-18). Duch Svätý udeľuje niektorým kresťanom zvláštnu charizmu uzdravovania, aby ukázal silu milosti Zmŕtvychvstalého. Ale často sa ani najusilovnejšími modlitbami nedosiahne uzdravenie všetkých telesných chorôb, lebo Boh dokáže aj z nášho utrpenia vydolovať dobro.

Vo sviatostiach sa Kristus „dotýka“ nás, aby nás uzdravoval. Keď sa obraciame k Bohu nachádzame spásu duše i tela. Obraciame sa k Bohu vtedy, keď zachováваме jeho slovo a priamo sa ho dotýkame v Eucharistii. Kristus dojatý toľkým ľudským utrpením nielen dovoľuje, aby sa ho dotýkali nemocní, ale ich biedy berie na seba: „On vzal na seba naše slabosti a niesol naše choroby“ (Mt 8,17). Na kríž vzal Kristus celú ťarchu zla, sňal „hriechy sveta“ (Jn 1,29), pričom nemoc je len ich dôsledkom. Toto sú základne princípy biblického uzdravovania, alebo uzdravovania na základe viery.

V chorobe nás nelikviduje Boh, ktorý je Život a chce život, ale likviduje nás nespravodlivý hnev. Tam kde sa človek zrieka hnevu a nenávisti, tam kde sa človek rozhodne vedome odpúšťať, tam nachádza uzdravenie. Božie Slovo hovorí: „Ak človek prechováva hnev proti blížnemu, ako si potom žiada od Boha, aby bol zdravý? Pre človeka sebe podobného nemá milosrdenstva, a pritom oroduje za svoje hriechy? Prechováva v sebe hnev, hoci sám je iba človekom, a pritom prosí o zľutovanie u Boha? Veď kto iný môže jeho hriechy uzmierniť? Mysli na koniec (všetkého) a zanechaj nepriateľstvo, lebo hniloba a smrť ti hrozia, ako to ustanovil (Boh)““. (Sir 28,3-7)

Odpustenie je zároveň aj cestou k psychickému a fyzickému zdraviu. Stretol som sa s prípadom metastáz, ktoré začali ustupovať po tom, ako sa dotyčná osoba celkom obrátila ku Kristovi a začala aktívne pracovať na zmierení so svojimi blížnymi. Boh nestvoril smrť a neteší sa smrti živých. Boh chce zdravých ľudí. Hľadajme cestu uzdravenia, aby sme urobili dobre sebe a Bohu česť. Ak niekto neprístupuje ku sviatostiam, hlavne ku sviatosti zmierenia a sv. prijímaniu, tak sa jeho bytosť stáva ľahkou korisťou a cieľom rôznych démonov, ktorí spôsobujú choroby.

Preto si ešte všimnime pozitívne hodnoty utrpenia. Môže pomáhať človeku v dozrievaní: pomáhať mu rozpoznať, čo je v živote dôležité. Nemoc často človeka donúti hľadať Boha a navrátiť sa k nemu. Keď nás niečo bolí, máme si položiť ruku na bolivé miesto a pýtať sa, čo mi chce Boh skrze túto bolesť povedať. Už proroci tušia, že utrpenie môže mať vykupiteľský význam. Bl. Duns Scotus dokonca tvrdí, že prijatie utrpenia môže byť jedným z výrazov lásky voči Bohu. V láske voči Bohu máme prekročiť svoj egoizmus. Preto môže táto láska aj bolieť.

Ako sa na túto problematiku dívali apoštoli. Sv. Peter prehlasuje: „Keď teda Kristus podstúpil bolestné utrpenie, i vy sa vyzbrojte tou istou myšlienkou: Ten, kto trpel v tele, skoncoval s hriechom“ (1 Pt 4,1). Keď Písmo sväté hovorí o hriechu, nemyslí len hriešny skutok, ale zlého ducha, ktorý v a po ťažkom hriechu ovláda človeka. Od tohto nás môže úplne oslobodiť len Kristus v Eucharistii a vďačne prijaté utrpenie. Diabol je ako sebecký spoločník, ktorý nás opúšťa v tom momente, keď sa dostaneme do nejakej biedy. Utrpenie od tej doby, čo ho podstúpil a posvätil Boží Syn, má tajomnú moc roztrhať sieť vášni a vyhnať hriech z našich údov.

Nejde o to, aby sme utrpenie umelo vyhľadávali, alebo sami sebe spôsobovali, ale jedná sa o to, aby sme s novým duchom prijali utrpenie, ktoré nám nadelil sám život. Evanjelium hovorí: „Kristus musí trpieť“ a každý, kto to aspoň trochu myslí s Bohom vážne, zistí, že po dedičnom hriechu nie sme schopní pokročiť vo svätosti, ak netrpíme. V tomto je aj zmysel pôstu, o ktorom si ešte budeme hovoriť. Ale toto utrpenie treba prijať v novom eucharistickom duchu. Čo to je? Presne to, čo počúvame každý deň pri sv. omši: „Pán Ježiš v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb, vzdával vďaky, lámal chlieb a hovoril: „Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás.“ Ak ste prežili zradu od blízkeho človeka, viete ako to bolí. Ježiš práve v takúto noc, vzal chlieb a dobrorečil, vzdával vďaky.

Sv. Pavol ponúka ešte iný pohľad: „Bratia, teraz sa radujem v utrpení, ktoré znášam pre vás a na vlastnom tele dopíňam, čo ešte chýba Kristovmu umučeniu pre dobro jeho tela, ktorým je Cirkev.“ (Kol 1,24) Ide tu o zvláštny druh utrpenia, ktoré by sme mohli označiť ako „utrpenie pre spravodlivosť“. Vidí v ňom možnosť spolupracovať s Vykupiteľom. Netrpí pre svoje hriechy, ale pre hlásanie evanjelia a takéto utrpenie je blahoslavené samotným Ježišom. Pavol učí, že Kristus stále žije vo svojej Cirkvi a Cirkev je jeho tajomným telom. Ježiš ako človek trpel a bol pochovaný, vstal zmŕtvych. Všetko sa to udialo v historickom čase a konkrétnom priestore. Ale Cirkev ako tajomné Kristovo telo, trpí a bude trpieť dokiaľ bude na svete hriech. My všetci musíme na seba prijať určitý diel utrpenia, ktorým sa vykupuje svet.

Sv. Pavol hovorí: „Bratia, myslím, že utrpenia tohoto času nie sú hodny porovnania s budúcou slávou, ktorá sa na nás má zjaviť.“ Veľmi často nás utrpenie tohto času deptá, pretože zabúdame na túto Slávu. Slávu Vzkrieseného Pána, ktorá očakáva aj nás. Toto utrpenie, i keď sa nám zdá veľké, je v porovnaní s tým, čo nám Boh pripravil, úplne malicherné. Niečo, čo ani nemožno zrovnávať, čo sa nedá zrovnávať, teda niečo, čo sa vôbec neprežíva na tej istej úrovni. Utrpenie, ktoré prežívame v tomto čase sa dotýka nášho tela a našej duše, ale radosť, ktorú dáva Boh je účasťou na Duchu Božom, účasťou na nestvorenej skutočnosti.

O sv. Františkovi je napísané toto: „Tých niekoľko dní, ktoré mu ešte chýbali k návratu domov, využil na to, aby Boha chválil a svojich milovaných bratov vyzýval, aby chválili Krista s ním. On sám, nakoľko mohol, spieval tento žalm: „Veľkým hlasom k Pánovi volám, o milosť nahlas Pána prosím...“ Tiež všetky ostatné tvory vyzýval ku chvále Boha a slovami piesne, ktorú predtým zložil, ich vyzýval, aby Boha milovali. Dokonca i smrť, pre všetkých hroznú a nenávidenú, vyzýval ku chvále. Šiel jej radostne v ústrety a pozýval ju ako hosta. Lekárovi povedal: „Len odvahu, brat lekár, povedz mi, ako blízko je už smrť, veď je len bránou k životu.“ Bratom povedal: „Až uvidíte, že umieram, položte ma nahého na zem a tak dlho nechajte po smrti, než sa prejde mília.“ A prišla jeho hodina a pretože sa na ňom všetky Kristove tajomstvá naplnili, vzniesol sa blažene k Bohu.“

Kráľovná apoštolov

Pán Ježiš na kríži vyslovuje svoj testament. Obyčajne v hodinu svojej smrti každý človek robí tie najpodstatnejšie veci. V krátkosti času, ktorý mu ešte zostáva, sa snaží tento čas využiť na to, čo považuje za najpodstatnejšie. Obyčajne to vyjadrí vo svojom testamente. Testament určuje veľkosť vlastníctva a budúcich vlastníkov. Aj Pán Ježiš svoj testament vyjadril zaujímavým spôsobom. Pre nás ľudí prosí o odpustenie, Bohu Otcovi odovzdáva svojho Ducha, ale učeníka, ktorého zvlášť miloval odovzdáva svojej matke a svoju matku odovzdáva svojmu učeníkovi.

Je zaujímavé, že takmer posledné slová Pána Ježiša na kríži sa týkajú jeho matky a jeho učeníka a hovoria o ich vzájomnom vzťahu. Keby Ježišovi išlo o materiálne zabezpečenie Panny Márie po jeho smrti, asi by nezačal zverením učeníka, v postavení jej syna, do jej rúk, ale naopak. On sa ale najprv prihovára svojej matke a až potom učeníkovi. V týchto slovách sme my všetci, ktorí sa považujeme a chceme byť Ježišovými učeníkmi vyzvaní, aby sme prijali Máriu ako svoju matku. Máme napodobniť sv. Jána apoštola a vziať si Máriu od tejto chvíle k sebe do svojho života.

„Pri Ježišovom kríži stála jeho Matka... Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: „Žena, hľa, tvoj syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvoja matka!“ A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe.“ Sv. Ján, ktorý bol očitým svedkom týchto udalostí, počuje z kríža zvláštne prislúbenie. Najprv je oznámené Panne Márii, že je a zostane matkou Kristových učeníkov: „Žena, hľa tvoj syn!“ Potom je prostredníctvom prítomného Jána nám všetkým oznámené: „Hľa tvoja matka!“ Možno i pre tento všeobecný význam tu nieje uvádzané meno učeníka. Veta: „A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe“, môže v origináli znamenať dve skutočnosti, ktoré spolu čosi vypovedajú:

1. Vzal ju „do svojho domu“.
2. Vzal ju „medzi to, čo mal najdrahšie“.

Málo premýšľame nad touto kratučkou vetou. Ona však v sebe obsahuje správu, ktorá je historický zaručená, lebo ju podáva učeník, ktorý stal pod krížom a je to správa, ktorá má obrovský dosah. Z tejto vety vyplýva, že Panna Mária strávila posledné roky svojho života s apoštolom Jánom a že celé Jánovo evanjelium je tým poznačené. To, čo čítame v Jánovom evanjeliu o Panne Márii v Káne Galilejskej a pod krížom, napísal niekto, kto s ňou býval. Vetu: „A Slovo sa stalo telom.“ napísal niekto, kto žil pod jednou strechou s tou, v ktorej tele a duši sa udial tento zázrak.

Kto môže vysloviť, čo znamenalo pre učeníka, ktorého Ježiš zvláštnym spôsobom miloval, že mal pri sebe doma, vo dne i v noci, Ježišovu matku? Že sa s ňou mohol modliť, spolu s ňou jesť, mať ju pred sebou ako poslucháčku, keď hovoril ku svojím veriacim, sláviť s ňou Pánovo eucharistické tajomstvo? Je takmer nepredstaviteľné a nemožné, že by nemala žiadny vplyv na pozvoľnú prácu, uvažovanie a meditácie, ktoré viedli k napísaniu štvrtého evanjelia.

Zdá sa, že v Staroveku toto tajomstvo intuitívne pochopil Origenes, ktorý napísal: „Prvotinou evanjelií je evanjelium Jánovo. Jeho hlboký zmysel nemôže vystihnúť ten, kto si neopieral hlavu o Ježišovu hrud' a kto od neho nedostal Máriu za matku. Aby však niekto bol druhým Jánom, musí sa stať takým, aby ho Ježiš označil takmer za seba samého, ako Jána. Ak totiž nikto okrem Ježiša nebol Máriiným synom, podľa mienky tých, kto o nej správne zmýšľajú a ak Ježiš hovorí svojej matke: „To je tvoj syn“ a nie: „Toto je tiež tvoj syn“, je to, akoby jej hovoril: „Pozri, tento človek je Ježiš, ktorého si porodila“. Lebo nikto, kto je dokonalý, už nežije, ale žije v ňom Kristus. (Gal 2,17) A pretože v ňom žije Kristus, je o ňom povedané Márii: „To je tvoj syn“, alebo Kristus.“ Origenes čerpá z náuky o tajomnom tele Kristovom a podľa neho slová umierajúceho Krista platia nielen pre Jána, ale pre všetkých kresťanov. Čo to však môže znamenať pre nás?

Sv. Ľudovít Grignion hovorí, že zasvätenie sa P. Márii spočíva v tom, že „robíme všetko skrze Máriu, s Máriou, v Márii a pre Máriu, aby sme to mohli dokonalejšie robiť skrze Ježiša, s Ježišom, v Ježišovi a pre Ježiša. Musíme sa prenechať Máriinmu duchu, aby nami hýbal a viedol nás, ako ona si bude priať. Musíme sa vložiť do jej panenských rúk a zostávať v nich ako nástroj v rukách robotníka, ako lutna v rukách nadaného hudobníka. Musíme sa stratiť a nechať sa jej napospas ako kameň, hodený do mora. Toto všetko sa môže konať proste a v jednom okamžiku, jediným vnútorným pohľadom alebo ľahkým hnutím vôle, alebo tiež krátky vzdychom.“

Aby sme pochopili hlbšie tajomstvo Márii pod krížom, stačí možno to jedno slovko „Matka“. Matka je predovšetkým tá, ktorá dáva život i za cenu vlastnej bolesti. Matka stojí v službe života. To je jej krása a veľkosť. Materstvo sa nutne viaže s bolesťou. Nie je žiadnou matkou tá, ktorá nič netrpela. Veľkosť matky je v tom, že napriek tomu, že trpí, dáva život. Teda môžeme povedať, že matka miluje svoje deti viac ako svoj život. Každá bolesť nás chce tomu naučiť, aby sme milovali Boha viac ako svoj život. Materstvo a bolesť patria k sebe. Neexistuje materstvo bez určitej miery bolesti. Mária je Matka. Božia matka. Máriino materstvo je akýmsi zákonitým doplnením zjavenia Božieho Otcovstva. Pretože Boh nie je len Otcom ale aj Matkou. V Márii sa zjavuje veľkosť a kvalita Božieho materstva. Nielen Ježiš je dokonalým obrazom Otca, ale aj Mária je dokonalým zjavením Božieho Materstva. A ako matka chce formovať apoštolov.

Sv. Tereza Ježiškova, ktorá prežila zázračne uzdravenie prostredníctvom Panny Márie, vyhlásila, že Panna Mária je viacej matkou ako kráľovnou. Od kráľovnej si držíme určitý odstup, ale k matke sa môžeme s dôverou pritulíť. Sv. Lev Veľký, pápež, hovorí, že Kristus bude trpieť až dokonca sveta, dokiaľ bude na svete hriech. V modernej teológii sa znovu vraciame k názoru, že Boh, ktorý je Láska, musí vedieť, čo je to bolesť a biblický Boh sa tak aj zjavuje, ako Boh, ktorý sa trápi pre človeka. Môžeme predpokladať, že ani Máriino utrpenie sa ešte neskončilo. Dokiaľ existuje na svete hriech a dokiaľ sú na svete deti, ktoré nehľadajú život a Boha, Matka trpí. V omnoho väčšej miere ako pozemská kresťanská matka, ktorá sa trápi nad poblúdením svojich detí. Máriin zápas ešte stále trvá. Sv. Ján ju vo svojom Zjavení vidí ako ženu, ktorá stále zápasí s diablom a cirkev je označená ako spoločenstvo jej detí.

Premeditujme si dnes v samote Ježišove slová, ktoré patria aj nám jeho učeníkom: „Hľa Matka Tvoja!“ Je to radostná zvesť, že máme matku. Nie sme siroty. Matka je vždy s nami aj počas neprítomnosti Otca. Dokonca aj Ježiš vo svojej hroznej opustenosti na kríži, keď volal „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil“, nepostrádal jej prítomnosť. Každý jeden z nás dostal Máriu za matku, ozajstnú matku, ktorá dopĺňa to, čo sa nám často nedostalo od biologických matiek poznačených hriechom pramatky Evy. Máme Matku, ktorá je ako prameň životodárnej vody. P. Mária nás ako matka sprevádza pri všetkých našich životných problémoch.

Biskup Juraj z Nikomédie v 9. st. vo Veľkopiatočnom príhovore k veriacim, rozvádza Kristove slová z kríža adresované Panne Márii: „Odkazujem ti taktiež v ňom (milovanom učeníkovi) svojich ostatných učeníkov. A tak dlho, ako budem chcieť, aby si žila s nimi a zostávala s nimi, budeš im venovať svoju telesnú prítomnosť namiesto mňa. Bud' im všetkým, čím sú od prirodzenosti matky svojim deťom, alebo skôr všetkým tým, čím by som bol ja, keby som bol prítomný. A oni budú tým, čím sú deti a poddaní. Budú ti preukazovať úctu, aká Ti patrí ako Matke ich Pána. A pretože ja som im prítomný skrze teba, nech majú v tebe ľahko prístupnú prostrednicu u mňa.“

V ďalšom texte rozvádza slová Kristove k milovanému učeníkovi Jánovi a pokračuje: „Od teraz ju, Máriu, ustanovujem za vodkyňu učeníkov, za matku nielen pre teba, ale pre všetkých ostatných, a chcem, aby sa jej dostávalo úcty tak, ako plným právom náleží materskej dôstojnosti. Zakázal som vám síce nazývať kohokoľvek na zemi otcom. Ale chcem, aby ste túto nazývali matkou a ako takú ju ctili....“

Možno by nás zaujímal, čo robila P. Mária po Turiciach. Z vonkajších udalostí toho moc nevieme, ale z jej vnútorného života môžeme čosi vytušiť. Môžeme predpokladať, že Mária išla tou istou cestou ako po nej mnohí svätí. A práve ich svedectvo nám môže čosi povedať o vnútornom živote P. Márie.

Predovšetkým tu máme po ruke jeden záporný dôkaz. Nikto z apoštolov ju nespomína vo svojich listoch, hoci v nich nachádzame narážky na mnoho kresťanských žien, ktoré žili v tomto období. P. Mária mizne v najhlbšom mlčaní. Po Turiciach akoby vstúpila do klauzúry, ako by bolo prvou klauzúrovanou rehoľnicou cirkvi. Jej život je s Kristom ukrytý v Bohu. P. Mária zahájila v cirkvi ono druhé povolanie, ktorým je skrytá a modliaca sa duša, ktorá pomáha svojimi modlitbami iným na ceste spásy.

Môžeme porozumieť tejto Marinej charizme, keď si ju necháme vyložiť od svätých, ktorí išli tou istou cestou. Svätá Terezka vykresľuje, ako objavila svoje povolanie, keď počula sv. Pavla hovoriť o rôznych charizmách, zatúžila po všetkých. Bola by chcela súčasne byť apoštolom, kňazom, pannou i mučenicou.. Ale ako to uskutočniť? Ona sama priznáva, že tieto túžby boli pre ňu ozajstným mučením, až do tej chvíle, keď urobila veľký objav. Kristovo telo, ktorým je cirkev, musí mať predsa srdce, ktoré oživuje všetky ostatné údy. V tej chvíli našla svoje povolanie, ktoré vyjadrila touto vetou: „V srdci svojej Matky cirkvi budem láskou. Tak budem všetkým!“ A môžeme sa pýtať, čo objavila Terezka v onen deň? Objavila povolanie P. Márie. Byť v cirkvi srdcom, ktoré miluje, srdcom, ktoré síce nikto nevidí, ale ktoré oživuje všetko a všetkým hýbe.

Z čoho bol teda zložený život P. Márie po Turiciach? Bol utkaný z ustavičnej modlitby. O sv. Františkovi sa hovorí, že ku koncu svojho života už nebol „človekom, ktorý sa modlí“ ale že sa stal „modlitbou“. Potreba a túžba duše po Bohu je u týchto ľudí tak veľká, že žiť ďalej na zemi je pre nich skutočným mučením. O jednej Mexičanke, ktorá bola matkou mnohých detí a ku koncu života žila ako vdova, sa hovorí, že sa u nej začala rozvíjať nová forma Mariánskej zbožnosti a to: nasledovanie samoty Matky Božej, ktorá bola jej údelom ku koncu života. Táto Máriina samota znamená súčasne samotu i izolovanosť, tiché mučenie v holej viere, v zdanlivej neprítomnosti Boha a jej Syna, ktorý je už v nebi.

Sv. Augustín vo svojich vyznaniach opisuje smrť svojej matky sv. Moniky. Keď pri jednom rozhovore o večnosti, zakúsila akúsi predchuť raja, povedala synovi: „Čo tu mám ešte robiť?“ Za niekoľko dní zomrela stravovaná túžbou po Bohu. O čo skôr mohla tieto slová vysloviť Panna Mária. Kierkegaard, filozof a protestant, napísal: „Nech sa teológovia cirkvi hádajú o Nanebovzatí Matky Božej! Mne sa to nezdá nepochopiteľné, veď ona už nepatrila svetu.“

Povedali sme, že Mária je ku koncu života predobrazom kontemplatívneho povolania v cirkvi. Môžeme sa niečo dozvedieť o jej modlitbe. Sv. Augustín dobre vyložil, že podstatou modlitby je túžba po Bohu, ktorá pramení „z viery, nádeje a lásky“. Tvoja túžba je tvojou modlitbou. Ak pokračuje tvoja túžba, pokračuje aj tvoja modlitba. Nie nadarmo nás apoštol vyzýva: „Bez prestania sa modlite.“ Ak nechceš prerušiť modlitbu, nikdy neprestávaj túžiť. Tvoja ustavičná túžba bude твоjím ustavičným volaním. Mária poznala ustavičnú modlitbu, pretože túžba po Bohu bola v jej srdci ustavične.

Zostúpenie k zosnulým

Túto prednášku som mal pôvodne postavenú na inom mieste DC, ale potom mi napadlo, že keď už sa patri počas DC nazrieť aj do pekla, podme tam spolu s Kristom. Kde je Boh, tam nie je peklo, pretože Boh je Spása. Až do Veľkonočných udalostí to platilo aj opačne: „Kde je peklo, tam nie je Boh.“ Toto už ale po smrti Pána Ježiša neplatí, pretože On zostúpil do pekiel, aby peklo premohol, aby nás z neho vyviedol, aby nám vliat novú a živú nádej. Početné tvrdenia Nového zákona, že Ježiš „vstal z mŕtvych“ (1 Kor 15,20) predpokladajú, že pred svojím vzkriesením sa zdržiaval na mieste pobytu zosnulých. Ježiš zakúsil smrť ako všetci ľudia a svojou ľudskou dušou zjednotenou s osobou Božieho Slova zostúpil na miesto pobytu zosnulých. No zostúpil tam ako Spasiteľ a ohlasoval evanjelium duchom, ktorí tam boli uväznení. Samozrejme aj tu platí: „Kto uverí.“ Miesto pobytu zosnulých, kam po smrti zostúpil Kristus, volá Sväté písmo „predpeklie“, lebo peklo večného zavrnutia začína až tam, kde človek po poznaní Krista s plným vedomím a slobodne odmietne Spásu.

Zostúpenie k zosnulým je plným zavŕšením evanjeliového ohlasovania spásy. Je poslednou fázou Ježišovho mesiášskeho poslania, zhustenou v čase, ale nesmierne rozsiahlou svojím skutočným významom, ktorým je rozšírenie vykupiteľského diela na všetkých ľuďoch všetkých čias a na všetkých miestach. Kristus teda zostúpil do hĺbín smrti, aby mŕtvi počuli hlas Božieho Syna a aby tí, čo ho počujú, žili. Ježiš, Pôvodca života, „svojou smrťou zničil toho, ktorý vládol nad smrťou, čiže diabla, a vyslobodil tých, ktorých celý život zotročoval strach pred smrťou“ (Hebr 2,14-15). Vzkriesený Kristus má „kľúče od smrti a podsvetia“ (Zjv 1,18).

Sv. Augustín uvažuje takto: „Aké je dnes veľké ticho na zemi! Veľké ticho a osamelosť. Veľké ticho, lebo Kráľ spí. Zem sa zľakla a zatíchla, lebo Boh v tele zaspal a zobudil tých, čo spali od vekov. Ide hľadať Adama, nášho prvého otca ako stratenú ovцу. Chce navštíviť tých, čo sedia vo tme a v tône smrti. Áno, Boh a jeho Syn idú vyslobodiť z muk uväzneného Adama a s ním uväznenú Evu... Ja som tvoj Boh a kvôli tebe som sa stal tvojím synom... Prebud' sa ty, čo spíš! Ved' som ťa nestvoril na to, aby si bol uväznený v podsvetí. Vstaň z mŕtvych; ja som život tých, čo zomreli.“

Hovorili sme už o všeobecnom pozitívnom predurčení ku Spáse. Možno v nás vznikne otázka: „Ako s tým spojiť náuku o zatratení?“ Zatratenie je na opačnom konci ako naše predurčenie. Človek nemusí svoje predurčenie naplniť. Výroky Cirkvi o pekle sú výzvou k zodpovednosti, s akou má človek používať svoju slobodu s ohľadom na svoj večný údel. A súčasne sú aj naliehavou výzvou k obráteniu. A keďže nevieme ani dňa, ani hodiny, musíme podľa Pánovho napomenutia stále bdieť, aby po ukončení tohto jediného pozemského života sme si zaslúžili vojsť spolu s ním na svadbu a neboli sme nútení ako zlí a leniví sluhovia odísť do večného ohňa, kde bude „plač a škrípanie zubami“.

Katechizmus nás poučuje: „Nemôžeme byť spojený s Bohom, ak sa slobodne nerozhodneme milovať ho. Avšak nemôžeme milovať Boha, ak ťažko hrešíme proti Láske, proti blíznym a proti sebe samým: „Kto nemiluje, zostáva v smrti. Každý kto nenávidí svojho brata, je vrah a viete, že žiadny vrah nemá v sebe trvalý večný život.“ Pán nás upozorňuje, že budeme od neho oddelení, ak neprispějeme na pomoc chudobným v ich núdzi: sú totiž jeho bratmi. Zomrieť v smrteľnom hriechu, bez toho aby bol zmytý ľútosťou a neprijať milosrdnú Božiu lásku, to znamená zostať navždy oddelený od Boha v dôsledku nášho slobodného rozhodnutia. A tento stav konečného sebauzlúčenia zo spoločenstva s Bohom a blíznymi je označovaný slovom „peklo“.

Nesmieme si peklo predstavovať ako miesto, kde sa duša, milujúca Boha, trápí, že ho nemôže dosiahnuť. Keby nejaká duša mala aspoň trochu lásky voči Bohu, ktorý sa zjavuje v osobe Ježiša Krista, takú dušu by Boh nenechal hynúť. Nie Boh hovorí duši nechcem ťa, ale duša povie nesmiernej Velebnosti svojho Otca a Stvoriteľa: „Nechcem ťa!“ Peklo je miesto, kde sa neuznáva zvrchovanosť Lásky. Objavuje sa tam, kde sa stvorenie uzatvára pred Stvoriteľom, je to miesto totálneho sebeckva.

Poľský teológ Dariusz Kowalski sa takto zamýšľa nad problematikou pekla: „Občas sa stretáme s radikálnym tvrdením: Neverím v peklo. Tento názor nemusí byť vôbec heretický. Okrem toho nám môže pomôcť v našom úsilí o správne pochopenie učenia o pekle. Evanjelium totiž nestojí na ohlasovaní alternatívy: nebo alebo peklo. Majster z Nazareta neprišiel hlásať zvesť o dvoch kráľovstvách: Božom a satanskom. Misia Krista je od začiatku do konca misiou lásky, neustálym pozývaním na nebeskú hostinu. Boh nejedná s človekom podľa zásady remeň alebo kocka cukru. Boh nás nepokúša nebom, aby nás vzápätí strašil peklom. Boh nie je Stvoriteľom dobrého i zlého. Všetko, čo Boh stvoril, vyhlasuje za dobré. Peklo nie je jeho dielo. A preto majú pravdu tí, ktorí hovoria, že v peklo neveria.

To však neznamená, že popierame katechizmus, ktorý učí o večnom zatratení. Naopak: tvrdíme, že možnosť zatratenia je nutnou, i keď jedinou negatívnou podmienkou spásy slobodnej bytosti, ktorou človek je. Keď Boh stvoril človeka ako bytosť schopnú lásky, nemohol súčasne nepripustiť možnosť odmietnutia lásky. Slobodná osoba má možnosť povedať Bohu: „Nechcem byť s tebou!“ Všemohúci Stvoriteľ nemôže nikoho prinútiť, aby sa zameral na Dobro. Násilie totiž ruší slobodu a kde nie je sloboda, tam tiež nie je ani zodpovednosť. Preto tiež je nemožnosťou stvoriť človeka schopného milovať bez možnosti toho, čo nazývame prvotným hriechom a konečne bez možnosti večného zatratenia. Božia všemohúcnosť sa paradoxne javí ako slabosť voči slobodnej bytosti, ktorej bolo povedané slovo: „Pod!“

Žiadne mudrovanie však nesmie smerovať k napádaniu možnosti večného zatratenia. Táto možnosť zostane škandálom, ktorý sa nedá utíšiť akousi teóriou. Okrem toho poukázanie na stvorenú slobodu ako na príčinu existencie pekla nerieši celkom teologický problém zla. Keď Všemohúci miluje každého človeka a túži, aby bol spasený, potom akýkoľvek prípad zatratenia by bol v konečnom dôsledku večnou prehrou Boha. Môžeme sa opýtať: Akým spôsobom by pri zachovaní ľudskej slobody mohol Boh zrealizovať plán všeobecnej spásy. Ako môže Boh spasiť niekoho, kto ako sa zdá sa pohybuje v uzavretom kruhu zúfalstva a nenávisti. V Katechizme čítame, že Kristus vstúpil do pekiel, aby ohlásil spásu uväzneným duchom. Ako máme túto udalosť chápať? V čom spočívalo ohlasovanie Spásy väzňom?

Hans Urs von Baltasar nechce interpretovať zostúpenie do pekiel ako triumfálne víťazstvo Krista nad hriechom. Vyťahuje nakoniec konečné dôsledky tvrdenia, že Boh učinil hriechom toho, ktorý nepoznal hriech. Boh Stvoriteľ sa robí zodpovedným za každé stvorenie. Boh nás znovu a znovu pozýva na cestu Spásy a Zbožštenia. Vyplýva z toho, že Ježiš sa stotožňuje s hriešnikom, ponoreným do samolúbeho zúfalstva. Vyzerá to, že Boh je dokonca solidárny s tými, ktorí odmietajú jeho lásku. Ježišova poslušnosť, vyjadrená na kríži, sa ešte radikálnejšie prejavuje v pobyte zomrelého medzi zomrelými. Nevieme, čo vzniká pri stretnutí samoty hriešnika so samotou Ukrižovaného. Nechceme tu naivne rozvíjať optimistické alebo z pýchy vyplývajúce vízie všeobecnej spásy. Večné peklo zostáva reálnou možnosťou, voči ktorej biblický postoj bázne a trasenia sa javí ako najvhodnejší. Samozrejme pod podmienkou, že si ho nezamieňame s neurotickým strachom.

Objavenie významu Ježišovho zostúpenia do pekiel nám však otvára možnosť nádeje, že ani najväčší hriešnik sa neodvráti od Boha – človeka, ktorého nájde vo svojom potupnom zatratení, ale ešte nie večnom osamotení. Môžeme mať nádej, že milosť Božia skrze paradoxnú solidaritu s tými, ktorí zostávajú uzavretí na akúkoľvek solidaritu, je schopná spasiť každého človeka práve v okamihu, keď zostane odmietnutá. Nemôžeme negovať možnosť vyrieknutia „nie“ človeka voči Bohu, po ktorom je už peklo chápané ako neodvolateľný stav existencie mimo Boha. Či ale nie je povinnosťou kresťana opierajúc sa o pokornú modlitbu živej nádeje, aby nikdy nikto nedokonal takýto konečný akt negácie?“

Súčasný pápež Benedikt XVI. tvrdí: „Kristus zostúpil do „pekiel“, a tak je blízko tomu, kto je do nich vrhnutý, a aj pre neho premieňa temnoty na svetlo. Utrpenia a muky zostávajú naďalej hrozné a takmer neznesiteľné. Napriek tomu však vyšla hviezda nádeje, kotva srdca siaha až k Božiemu trónu. V človeku neprepuká zlo, ale víťazí svetlo. Aj keď utrpenie neprestáva byť utrpením, napriek všetkému sa stáva spevom chvály.“ (Benedikt XVI. Spe salvi 37)

Evanjelium hovorí o farizejoch a zákonníkoch, že neprijali Božie Slovo, ktoré hlásal Ján a tak zmarili v sebe Boží úmysel. Pán Boh má s nami tie najlepšie úmysly a ponúka nám tú najúžasnejšiu budúcnosť, ale je k tomu potrebnú robiť pokánie. Obrátiť sa tvárou k Bohu, to znamená, počúvať Boha, nechať sa usvedčiť z hriechu, uznať potrebu Božej korektúry do svojho života. Prestať sa Boha báť, ale absolútne mu veriť. Kráčať k Bohu. Túžiť po ňom, milovať ho z celého srdca. Mať s ním ustavičné spojenie skrze osobnú modlitbu, skrze Slovo Božie, skrze sviatosti Cirkvi. Ako náhle sa v nás objaví túžba po Bohu, už je s nami dobre. Boh nikomu, kto po ňom túži, nepovie: „Nechcem ťa!“

Odvážil by som sa povedať ešte čosi. Tak ako Písmo sväté hovorí o smrti, že ju Boh neučinil, to isté môžeme povedať o pekle, že ho Boh neučinil, nemá v ňom záľubu a jeho trvanie nie je garantované zo strany Boha. „Boh je Svetlo a nielo v ňom nijakej tmy“. Peklo je stav duše, ktorá sa uzatvára pred Pravdou a Láskou, ktorá všetko, čo Boh v nej pôsobí k jej dobru, chápe ako zlo a ako trápenie. Odvážil by som sa povedať, že to môže byť ten istý Večný Oheň, ktorý oblažuje v nebi nebešťanov a v pekle sa v ňom zatratení trápia. Jedine Boh je Večný Oheň.

Sv. Ignác z Loyoly učí, že človek prežíva rôznym spôsobom duchov, či už dobrých alebo zlých, a to podľa svojho smerovania. Kto postupuje od zlého k horšiemu vníma zlého ducha ako príjemnosť a Boha ako nepríjemnosť. U človeka ktorí kráča od dobrého k lepšiemu je to presne naopak. Vnímanie príjemnosti je teda rozdielne a záleží od mravného smerovania. Aj diabol môže poskytovať zdanlivú útechu pre svojich nasledovníkov. Je to ale útecha, ktorá nikoho neurobí lepším a v ktorej sa stále človek viac a viac zamotáva sám do seba. Keď sa hriešnik stretá s Bohom, môže sa mu zdať vrcholne nepríjemný, neznesiteľný. Sv. Augustín hovorí: „Božie Slovo sa ti bude najprv javiť ako nepriateľ tvojej duše, kým nepochopíš, že je príčinou tvojej Spásy.“

Ruský spisovateľ Dostojevský vyslovuje tušenie, že nakoniec Boh spasí svet svojou Krásou. Stvorenie, ktoré dosiaľ nepozná Boha, bude kapitulovať pri pohľade na jeho Krásu. Filozofia však prichádza k záveru, že Boh je absolútne jednoduché Bytie a teda v ňom nemôže byť žiadny rozdiel medzi Krásou, Láskou, Spravodlivosťou, Zákom. Boh je Blaženosťou, ktorú nemôžeme oddeliť od Lásky, Pravdy, Spravodlivosti. Človek, ktorý má záľubu v zle, sa bude cítiť Bohom zaskočený. Kto celý život žil zvrátene a bojoval proti Pravde, Dobru a Kráse, je zrazu zaskočený Absolútnym Dobrom a tak ako sa zločinec chveje pri odhalení, tak bude trpieť duša pokrytca vo Svetle Večnej Pravdy.

Boh miluje všetko, čo stvoril a predsa samou svojou podstatou je Spásou i Súdom, Odmenou i Trestom. A je to stále ten istý a nemenný Boh, ktorý je Dobro. Sme určení pre Boha, ale naša večnosť záleží od toho, či ho milujem alebo nie. Pre hriešnika je strašné vidieť Boha a môže to pre neho byť existenčne veľmi nebezpečné. Existujeme v Bohu, ktorý nás miluje, ale ak neuveríme v jeho lásku, všetko, čo koná, si budeme vysvetľovať po zlom a budeme prežívať peklo tam, kde Boh pripravuje Spásu. Peklo nie je druhou alternatívou pre tých, ktorí uverili a kráčajú za Ježišom. Ježiš hovorí o pekle len preto, aby vystríhal zvrátene duše. Peklo nie je predmetom našej viery ale obavy. Viera sa týka pozitívnych skutočností, v ktoré máme veriť, aby sme sa práve od pekla zachránili.

Sv. Lev Veľký hovorí: „V blahoslavenstve sa právom sľubuje, že uvidia Boha tí, čo majú čisté srdce. Ved' špinavý zrak nebude môcť vnímať jas pravého svetla. A čo bude pre čisté duše radosťou, to bude pre poškvrnené trestom. Treba sa teda vyhnúť mráкотám pozemských márností a z vnútorného zraku zotrieť všetku nečistotu neprávosti, aby sa jasný zrak mohol kochať v takom videní Boha." (Sv. pápež Lev Veľký "O blahoslavenstvách" Sermo 95, 8-9: PL 54, 465-466)

Znovu nechám prehovoriť o realite pekla p. Glóriu Polo: „A tu zrazu prišli oni, títo temní tovariši, aby zinkasovali svoj majetok – mňa. Videla som ich teraz vystupovať zo steny a vstupovať do operačného sálu. Bolo to veľmi mnoho osôb, ktoré tu zrazu stáli okolo. Navonok vypadali úplne normálne, ale pohľad každého z nich bol plný nenávisti, plný diabolskej nenávisti. A boli tak bezduchí, akoby vo vnútri vyhorení. Moja duša sa vzpierala a triasla a ja som okamžite pochopila, že to boli démoni.

Cela moja veda, chytrosť a spoločenské postavenie mi teraz neboli vôbec na nič. ...Začala som utekať. Neviem ako, ale prenikla som stenou – a hľa – urobila som skok do ničoho. Bola som poslaná do vnútra jedného z tých tunelov, ktoré tu zrazu boli a viedli dole. Na začiatku tu bolo ešte trochu svetla a boli to svetlá ako včelie pláсты. A tiež sa to tu hemžilo ako v úli, bolo tu toľko ľudí. Dospelí, starí, muži a ženy, a s hlasitým krikom, štetinatí a s divokou hrivou, škripali zubami. A bola som tiahnutá stále hlbšie do zeme a pohybovala som sa nepretržite dolu, i keď som sa stále snažila dostať sa odtiaľ von. Svetla stále menej a bolo stále temnejšie, a ja som sa hnala v tom tuneli ďalej, až nastala mimoriadna tma.

Bezbranne som sa ponorila do tejto temnoty, pre ktorú jednoducho neexistuje prirovnanie. Tá najtemnejšia temnota na tejto zemi je proti tomu ešte jasne poludnie. Ale tam táto temnota pôsobila strašné bolesti, hrôzu a hanbu – a príšerne páchne. Je to živá temnota, nič tam nie je mŕtve alebo nehybné. Keď som bez pomoci a bezbranná kĺzala týmito tunelmi, nečakane som dospela k nejakému rovnému miestu. Tu som teraz bola úplne zúfalá, ale posadlá železnou vôľou, aby som sa odtiaľ dostala preč. Bola to tá istá vôľa, ktorá mi predtým v živote pomáhala dosiahnuť, čo som si zaumienila, ale teraz mi to bolo na nič, lebo som nebola schopná sa oslobodiť. .. Stala som sa zrazu proste úplne malou a nepatrnou. A potom som zrazu uvidela, ako sa otvorila zem. Vypadalo to ako obrovská papuľa, ako príšerná tlama, ako hrtan. Tá zem žila a ona sa chvela!!! Cítila som sa strašne prázdna a podo mnou táto skľučujúca priepasť, ktorá sa ľudskými slovami nedá popísať.

Pri liturgii Eucharistie vyprosuje Cirkev milosrdenstvo od Boha, ktorý nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci dali na pokánie" (2Pt 3,9): „Bože, milostivo prijmi túto obeť, ktorú ti predkladáme my, tvoji služobníci i celá tvoja rodina. Spravuj naše dni vo svojom pokoji, zachráň nás od večného zatratenia a pripočítaj k zástupu svojich vyvolených.“

Zmŕtvychvstanie Pána

O zmŕtvychvstaní Pána zvykneme väčšinou meditovať a kázať len vo vzťahu k nám. Po prípade povieme, že Vzkriesenie je pečatou hodnovernosti od Boha Otca. To, že Kristus zomrel za svoju pravdu je svedectvom toho, že bol presvedčený o tom, že má pravdu, ale to, že vstal z mŕtvych, je potvrdením z Božej strany, že skutočne mal Pravdu. Božie Slovo nám tvrdí, že vzkriesenie nie je len púhym faktom, slúžiacim ako „bezpečný dôkaz“ pravosti Ježiša, nie je tiež predovšetkým dôkazom pravdy alebo moci, ani nie je predovšetkým počiatkom cirkvi a nového stvorenia. To všetko prichádza ako dôsledok, ako ovocie. Vzkriesenie sa nesmie zužovať na čiste vonkajší fakt, ktorý sa týka dejín alebo cirkvi, akoby snád' Boh Otec Ježiša vzkriesil len kvôli týmto skutočnostiam a nie pre neho samého.

Ježiš, ktorý je Pravý Boh ale súčasne skutočný a pravý človek, je ako človek budený Logom - Božím Slovom. Sv. Pavol na začiatku listu Rimanom hovorí, že Syn, ktorý telom pochádza z rodu Dávidovho, bol Duchom Svätým vo svojom zmŕtvychvstaní uvedený do moci Božieho Syna. (zrov. Rim 1,1-4) Podľa P. Raniera Cantalemessu je Vzkriesenie predovšetkým aktom nesmiernej nehy, s ktorou Boh Otec v Duchu Svätom svojím Všemohúcim Slovom budí svojho Syna zo smrti po jeho nesmiernom utrpení a ustanovuje ho Pánom. Ak tu užívame slovo Pán, máme na mysli to, čo toto slovo u Židov znamená. (Pán = Kyrios = Adonaj namiesto JHVH) Ježiš, aj ako človek, je po svojom Vzkriesení zbožštený. Vzkriesenie je aktom Najsvätejšej Trojice. Je to samotný vrchol Božieho konania v dejinách, najväčší dôvod jeho slávy. Od tohto okamžiku bude Boh známy ako „ten, ktorý vzkriesil z mŕtvych Ježiša Krista“ (2 Kor 4,14; Gal 1,1; Kol 2,12).

Vzkriesenie je darom Otca jeho vyvolenému Synovi, v ktorom našiel zaľúbenie; je opätovným objatím po krutom „rozdelení“ kríža, činom nesmierne nežnosti Otca. Je akýmsi Božím výkrikom ako to naznačuje prorok Izaiáš 42,14. „Bol príliš dlho ticho, mlčal, premáhal sa, ale teraz krič!“ Ježišovo Vzkriesenie je výkrikom, ktorým Boh prerušil svoje „mlčanie“. Aj v historickom slede patrí ľudským svedkom tejto udalosti až druhé miesto. Prvé slová, ktoré Cirkev vedená Duchom Svätým, vložila do úst Vzkrieseného Syna v introite veľkonočnej omše, sú radostným zvolaním Syna k Otcovi: „Vstal som z mŕtvych a znova som s Tebou!“ Tieto slová sú prevzaté zo žalmov (3; 138) a od najstarších dôb sú pripisované Vzkriesenému Ježišovi.

Otcovia rozjímajú o zmŕtvychvstaní na základe Kristovej Božskej osoby, ktorá zostáva spojená s jeho dušou i s jeho telom, vzájomne od seba oddelených smrťou: „Jednotou Božskej prirodzenosti, ktorá zostáva prítomná v každej z oboch častí, sa tieto, časti znovu spájajú. A tak smrť nastáva rozdelením zloženej ľudskej bytosti a vzkriesenie nastáva spojením oboch rozdelených častí.“ Sv Gregor Nyssenský.

Obľúbený výraz autorov Nového zákona pre skutočnosť Vzkriesenia je grécke slovo „egeiro“. Vyjadrené obrazne, Otec v hrobe pristúpil k Ježišovi ako keď sa tíško približuje otec k postieľke spiaceho dieťaťa a prebudil ho zo spánku smrti. Evanjelium rozpráva, že Ježiš ráz pristúpil k márom, na ktorých ležal mŕtvy chlapec a zvolal: „Chlapče, hovorím ti vstaň!“ A mŕtvy sa hneď posadil; Ježiš ho odovzdal jeho matke (Lk 7,14). A teraz Boh Otec koná podobne. Pristupuje k Ježišovi, ležiacemu v hrobe, a volá: „Syn môj, hovorím Ti, vstaň!“ A Ježiš sa dvíha a vstáva z mŕtvych. Preto ak takto jednal s jedným z nás kvôli nám, môžeme dúfať, že aj s nami bude jednať rovnako kvôli nemu.

Deň Vzkriesenia je skutočne „deň, ktorý učinil Pán“, „tento div sa udial pred našimi očami“, ako to spievame vo veľkonočnej liturgii. Ježiš je „kameň, ktorý stavitelia zavrhlí, ale pred Bohom je vyvolený a vzácny“. Boh Otec z neho urobil základný kameň nového sveta. Tým ukázal, že Synovu obetu prijal a jeho poslušnosť mu je milá. Vzkriesenie je v tomto zmysle korunou obeti na kríži a my pri každej omši ohlasujeme: „Tvoju smrť zvestujeme, tvoje zmŕtvychvstanie vyznávame, kým neprídeš v sláve...“

Apoštol Pavol učí: „ak svojimi ústami vyznávaš: „Ježiš je Pán!“ a vo svojom srdci uveríš, že Boh ho vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený.“ Sv. Pavol hovorí o vyznaní úst a o viere srdca. Vyznanie úst sa týka Božstva Ježiša Krista, lebo ak apoštol hovorí „Ježiš je Pán!“, ma na mysli Božie meno JHWH, ktoré sa pri čítaní v hebrejských textoch nahrádzalo slovom Adonaj, a do gréckeho jazyka preložilo ako Kyrios, čo znamená Pán.

Kratučké vyznanie: „Ježiš je Pán!“ má teda nesmierne dôsledky pre náš duchovný život. Poznať Ježiša, jeho život a jeho poslanstvo, znamená poznať Boha. Boží charakter je ten istý ako charakter človeka Ježiša. On môže povedať: „Kto mňa vidí, vidí Otca!“ Na stvorenej úrovni neexistuje iná možnosť poznať Boha.

Nad týmto vyznaním: „Ježiš je Pán,“ sa deje triedenie duchov. Od počiatku v anjelskom svete a tak isto i v ľudskom. Boh sa zjavuje ako slúžiaci, dobrý k nevďačným i zlým, Živý chlieb, pokrm pre anjelov i ľudí, Trpiaci z Lásky, Ukrižovaný, na zlo odpovedajúci ešte väčším Dobrom, ako Vzkriesený, a úžasne oslávený človek sediaci po pravici Boha. Boh sa zjavil ako Tichosť, Pokora a Láska. K takémuto Bohu sme vyzvaní povedať svoje „Áno!“

Len ten, kto odovzdal svoj život Ježišovi a prijal ho ako svojho Pána a Spasiteľa, môže v Duchu Svätom pravdivo vyznať: „Ježiš je Pán!“ Sme pozvaní svojimi ústami vyznávať vieru v Kristovo Božstvo. Nehanbiť sa a deliť sa o svoju vieru. Vieru si zachová len ten, kto sa s ňou delí. I toto môže znamenať vyznanie úst, ktoré vedie ku Spáse.

Sv. Peter vo svojom liste hovorí: „Nech je zvelebený Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás vo svojom veľkom milosrdenstve Vzkriesením Ježiša Krista z mŕtvych znovuzrodil pre živú nádej...“ Peter dáva do zvláštnej súvislosti so Vzkriesením Pána práve čnosť Nádeje. Vzkriesením Ježiša nám nedal Otec len „bezpečný dôkaz“ o sebe, ale aj „živú nádej“.

Evanjelia zaznamenali mnoho výrokov o viere a o láske, ale o nádeji ani jeden. Zato v učení apoštolov po Veľkonočných udalostiach dochádza doslova k akejsi explózii nádeje ako pojmu ale aj k jej prežívaniu a nádej si vydobýva postavenie jednej zo základných súčasti kresťanského života, spolu s vierou a láskou. (1 Kor 13,13).

Môžeme hovoriť najmenej o dvoch dôvodoch nádeje. Prvým je skutočnosť, že Boh vzkriesil Krista pre naše ospravedlivenie. V Kristovom vzkriesení Boh ničí korunný dôkaz, corpus delicti nášho hriechu. Zjavuje nám Lásku, ktorá je tak mocná, že ničí naše hriechy aj s ich dôsledkami, ak robíme pokánie. Zjavuje nám Lásku, ktorá má moc oživiť tých, ktorých zahubil hriech, moc vzkriesiť potratené deti, alebo vyhynuté druhy rastlín a zvierat.

Druhým dôvodom nádeje je, že Kristus svojim zmŕtvychvstaním otvoril možnosť života s Bohom po smrti. To čo SZ spravodliví mohli vidieť len akoby z diaľky a po čom túžili, po ustavičnom prebývaní s Bohom, pretože byť s Bohom je vrchol radosti, to sa teraz v Kristovi naplnilo. Prelomil hrozný múr smrti a týmto prielomom ho teraz všetci môžu nasledovať. V ňom sa človek dostal až na nebesia a on je Cesta pre nás a Pravda aj o nás.

Môžeme otvoriť svoje srdce živej nádeji prameniacej z Kristovho Vzkriesenia a vystaviť sa jej obnovujúcemu dychu. Sv. Peter tento stav nazýva „znovuzrozením“. Práve rodiaca sa nádej viedla apoštolov k tomu, že radostne ohlasovali „Vstal z mŕtvych!“ Cirkev sa rodí z nádeje a pokiaľ si prajeme znovu dobyť svet pre Krista, musí sa v nás oživiť táto nádej.

Apoštol Pavol prehlasuje: „Lebo v nádeji sme spasení.“ (Rim 8,24) Naša nádej sa zakladá na Božom prísľube. Boh nám prísľúbil spásu. My v Spásu máme dúfať. Boh ju dokonca pre nás už zrealizoval v Kristovi, ale my do nej vstupujeme podľa miery svojej túžby a otvorenosti, podľa schopnosti a ochoty prijať ju v Kristovi a v jeho sviatostiach. Vrastáme do nej túžbou a modlitbou. V každej svätej omši vyznávame: „Očakávame splnenie blaženej nádeje a príchod nášho Pána Ježiša Krista.“

Najoblúbenejší svätec ruského národa, ktorý je uznávaní za svätého aj zo strany katolíckej cirkvi, Sv. Serafin Sarovský, strávil celú desiatku rokov v lese v mlčaní. Neprehovoril ani na svojho rehoľného spolubrata, ktorý mu ráz za čas nosieval nejakú stravu. Nakoniec na Boží pokyn toto svoje mlčanie ukončil. A začali k nemu prichádzať mnohí ľudia. Čím ďalej početnejším návštevníkom vychádzal v ústrety so slovami: „Potešenie moje, Kristus vstal z mŕtvych!“ Len vtedy môžeme človeka nazvať potešením, keď vnímame jeho úžasnú budúcnosť „Vzkriesenie spolu s Kristom“. Otvorme dnes svoje srdce Vzkriesenému Pánovi, aby nás mohol pretvoriť svojím osláveným bytím skrze Eucharistiu.

O Duchu Svätom

V tomto prvom príhovore sa chcem zamyslieť nad vrcholným tajomstvom kresťanskej viery a to nad významom Zoslania Ducha Svätého. Pôvodne som chcel túto prednášku na záver, ale objavil som v nej akúsi schému, ktorej by sme sa mohli pri týchto exercíciách držať a tak sa pokúsim postupovať podľa nej. Na Sviatok Turíc oslavuje Židia Dožinky, čiže ďakujú Bohu za prvú úrodu a zároveň si pripomínajú dar Zákona Mojžišovi na vrchu Sinaj. A ako je zjavenie Božieho zákona na Sinaji podstatou Judaizmu, tak je podstatou kresťanského náboženstva dar Ducha (Božia milosť), ktorý zostúpil na apoštolov na Turíce. A tak, ako sa na Turíce v Izraeli zbiera prvá úroda, tak je aj dar Ducha prvou úrodou Kristovho Vykúpenia. Bez Ducha Svätého zostáva Kresťanstvo na úrovni Židovstva. Bez Ducha Svätého neexistuje žiadna vnútorná zmena človeka. Človek zostáva vnútorné zlý, aj keď pod vplyvom Kristovho učenia jasnejšie rozlišuje medzi dobrom a zlom. Chápe čo je dobré, ale nemá v sebe silu k nasledovaniu.

Duch Svätý je Bytostná Dobrota Boha. Prvý človek v raji žil v Duchu Svätom, lebo Boh pri jeho stvorení vdýchol do jeho nozdier svoj Dych, svoju Dobrotu. Ale prvotný hriech zničil v nás tento Boží Dych, tento Boží život. Svätý Pavol v Liste Rimanom takto vystihuje našu situáciu po prvotnom hriechu: „Kristus zomrel v určenom čase za bezbožných, keď sme boli ešte bezmocní!“ Bezbožnosť a bezmocnosť skutočne veľmi dobre vystihujú situáciu v našom vnútri, v ktorej sme sa narodili. My všetci sme takto postihnutí. Táto bezbožnosť nespočíva v tom, že by sme Boha odmietali, ale v tom, že sa na tento svet rodíme bez vnútornej dobroty a duchovnej moci, ktorou bol Adam obdarený predtým než zhrešil, pretože táto moc je z Boha

Zamerajme pozornosť na človeka. Často si zamieňame dva pojmy a to slušnosť a dobrotu. To, čo väčšina ľudí pozná ako dobrý život, je lepšie označovať ako slušný život. To, že navonok nerobím nič zlé, ešte nesvedčí o mojej добрote. Aký človek skutočne som, sa ukáže až vtedy, keď ma niečo zaskočí a musím reagovať spontánne, keď strácam zábrany, či už vplyvom alkoholu, drog, bolesti alebo aj stareckej demencie. A zvyčajne práve tieto reakcie nie sú správne a ani dobré. Starecká demencia človeka postupne zbavuje „naučeného“, vedomostí ale aj chovania, a zostáva mu len to, čo je v hĺbinách jeho ducha. A to môže byť desivé, ale to môže byť aj krásne. Záleží na tom, či sa otvoril Kristovi, či prijal Ducha Svätého, ktorý uzdravuje v človeku jeho deformovanú spontánnosť.

Pozrime sa na Ježiša na Kríži. Biblická archeológia nám potvrdzuje, že tí, ktorí boli ukrižovaní, sa často rúhali a kliali. V ukrutných bolestiach sa zjavovalo ich vnútro. Môžeme položiť otázku: „Prečo Ježiš nereagoval podobne?“ Teológia nás poučuje, že bol pravým človekom vo všetkom nám podobný, okrem hriechu. Ježiš netrpel menej ako lotri ukrižovaní spolu s ním a predsa nereagoval ako oni. Sv. Peter takto opisuje správanie Krista na kríži: „Keď mu zlorečili, on nezlorečil; keď trpel, nehrozil, ale vkladal všetko do rúk toho, ktorý súdi spravodlivo.“ (1 Pt 2,23) Jeho umieranie bolo tak evidentne iné, že stotník, ktorý pravdepodobne častejšie asistoval pri popravách, konštatoval: „Tento človek bol naozaj Boží Syn.“ (Mk 15,39)

Mal azda iné telo ako my? Vieme, že telo, ktoré prijal z Panny Márie, bolo ozajstné ľudské telo. Teda problém nie je v ľudskom tele, problém je v duchu, ktorý to telo, skrze dušu ovláda. Ježiš sa počal z Ducha Svätého, ale o nás všetkých platí to, čo hovorí žalmista: „v hriechu ma počala moja matka“. Problém spočíva v duchu, ktorý nás ovláda. Keď Písmo hovorí o hriechu, nemá na mysli len zlý skutok, ako to zvykneme chápať my, ale hriech chápe ako zlého ducha, ktorý na človeka číha a chce ho ovládať. Každý spáchaný a v spovedi nevyznaný hriech nás viac a viac otvára zlému duchu. Duch sa v našom živote prejavuje, ako akýsi spodný prúd. Ak je v nás Duch Svätý, potom aj naše spontánne reakcie sú dobré, naše túžby šľachetné. Jedine Boh môže úplne zmeniť hĺbiny človeka. Až ten človek, ktorý znova dýcha z Boha, žije skutočne ľudským životom. A tu začíname chápať význam Zoslania Ducha Svätého.

Ducha Svätého môžeme prijať len tak, ako sa prijíma živa osoba. Keď sa dve osoby definitívne prijmu, voláme to manželstvo, trvalé a plodné spoločenstvo. Ono vyžaduje od oboch zrieknutie sa vecí, o ktorých je známe, že sú obtiažne pre partnera. Vyžaduje to úsilie byť lásky hodný. Podobne je to aj vo vzťahu človek a Duch Svätý. Žiť tak, aby som neurážal Ducha Svätého. Ak chceme zažiť Boha v Duchu Svätom, musíme sa rozhodnúť počúvať Ho. Boh dáva svojho Ducha tým, ktorí ho poslúchajú. Znakom správne žitej poslušnosti je Duch Svätý. Usilujme sa dosiahnuť toto pravé bohatstvo. Ak ho nemáme, aj keby sme mali všetky poklady sveta, sme pred Bohom chudobní. Ak je On v nás, máme to práve bohatstvo z Boha. Sme bohatí Bohom.

Duch Svätý to je bytostná Dobrota Boha, Darovaná Spravodlivosť. Všetci sme vyzvaní k tomu, aby sme prijímali Ducha Svätého. Duch Svätý vstupuje do nás natoľko, nakoľko sa vo vôli zjednotíme so Slovom Božím. Len ten, kto miluje Zjavené Božie Slovo, môže mať Ducha Svätého. „Skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká vznešenosť nášho Stvoriteľa.“ tvrdí sv. František z Assisi. To, čo Kristus zjavuje nášmu rozumu a vôli, to Duch Svätý vkladá do nášho srdca. A srdce rozhoduje o smerovaní človeka. Srdce dokonca rozhoduje o našom posmrtnom osude. „Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce.“ (Mt 6,21) Aj po smrti smerujeme k tomu, čo milujeme. Duch Svätý spôsobuje podstatnú zmenu v nás, rieši základný problém človeka postihnutého dôsledkami prvotného hriechu: z bezbožných vytvára zbožných a bezmocným dáva silu z Boha. Jedine takto môžeme zvíťaziť nad svetom, telom i diablom. Človek nie je schopný počať Božie Slovo zo svojich ľudských síl.

Tým čo je pre ľudí objatie v manželstve, to v Tajomstvo Najsvätejšej Trojice predstavuje Duch Svätý. On je Vzájomnosť Otca i Syna. On je Božím Teplom. Duch Svätý spôsobuje a umožňuje zážitok Boha v ľudskom srdci. Je to zážitok radosti z Boha a zároveň schopnosť milovať tak ako miluje Boh. Duch Svätý je Božský a plne Osobný Vzťah, jedinečný a jedine správny Vzťah k Bohu, k ľuďom i ku stvoreným veciam. Duch Svätý je sladkosťou a mocou Božieho Slova. Duch Svätý je Pochopením Božieho Slova. Božie Slovo je inšpirované Duchom Svätým, a preto ho môžeme len natoľko pochopiť, nakoľko je v nás Duch Svätý.

Duch Svätý dáva duchovné plodnosť. V Duchu Svätom sa účinne ohlasuje Božie Slovo. On spôsobuje, že máme o čom svedčiť druhým. Svedectvo, ktoré Ježiš požaduje, je ovocím skúsenosti, ktorú On sám umožňuje. Ježiš nás vedie do spoločenstva s Bohom skrze Ducha Svätého. Duch Svätý robí z apoštolov svedkov. Svedectvo apoštolov vyviera zo zážitku Ducha, z osobnej skúsenosti s Bohom ako so živou osobou. Duch Svätý nám umožňuje zážitok Boha. V Kristovi ho môžeme vidieť, ale v Duchu Svätom ho môžeme zažiť. Duch Svätý to je Láska Božia rozliata v našich srdciach. Svedectvo nemusí spočívať nutne v tom, že budeme hovoriť slovami. Kresťanské svedectvo môže byť aj v pokojnom, navonok nehučnom vnútornom živote, ktorý napriek tomu oslovuje. Ťažisko nášho kresťanského svedectva je v prežívaní Božej lásky v srdci - v zmene bytia. Prijímame Božie Slovo, ale skrze Slovo prijímame Božieho Ducha. A Duch Boží rozhoduje o kvalite bytia. Kresťanské svedectvo sa dotýka predovšetkým zmeneného bytia.

Myslíte si, že Duch Svätý už dnes nechce tak mohutne účinkovať, ako tomu bolo v dobách apoštolských? Určite chce, ale všetko závisí od našej viery, nádeje a lásky. Modlitbou a túžbou sa naplníme Duchom Svätým. Podľa intenzity našej modlitby, ktorá zároveň vyjadruje našu túžbu, nás On bude naplňovať a pretvárať. Sv. Hilár učí, že: „Duch Svätý sa dáva natoľko, nakoľko ho chce kto prijať a usadí sa do takej miery, v akej sa niekto snaží zaslúžiť si ho.“ Táto definícia prítomnosti Ducha Svätého v nás potrebuje niekoľko objasňujúcich poznámok. Ide tu o odstupňovanie prítomnosti Ducha Svätého v nás. Naozaj, nie je možné sa na jeho prítomnosť v nás pozerať podľa zásady buď - alebo. Je tam možné stupňovanie alebo inými slovami rast. V Duchu Svätom je možné rásť. Rast v Duchu je proces, dynamika.

Keď hovoríme o Duchu Svätom, musíme sa zbaviť jedného mylného presvedčenia, že sme problém Ducha Svätého vyriešili ráz - navždy tým, že sme boli pri sviatosti birmovania. Krst a birmovanie sú vstupom do Tajomstva Ducha Svätého, ale prijatie Ducha Svätého nie je jednorazový proces. Duch Svätý je Nekonečný Boh, a preto sa mu môžeme čoraz viac otvárať. Podľa východných otcov je zmyslom kresťanskej existencie „nadobudnutie Ducha Svätého“. Sv František z Assisi kladie túto túžbu dokonca pred túžbu po vzdelaní. „Bratia sa majú nadovšetko snažiť, aby mali Ducha Pánovho a jeho účinky, trpezlivosť v prenasledovaní, lásku k nepriateľom, pokoru.“ Duch Svätý je skutočným bohatstvom, teda vlastnením Boha.

Duch Svätý vstupuje do nás v tej miere, v akej svoju ľudskú vôľu podrobíme vôli Božej. Celý problém nášho duchovného života je práve v tom, že nevieme radikálne chcieť Boha a to buď preto, že ho nepoznáme, alebo preto, že lipneme na svojej vôli, ktorá je naklonená k pozemským a viditeľným veciam. Problém úspešného duchovného života je v tom: „chcieť Boha, ktorý sa zjavuje vo svojom Slove“. Vyliatie Ducha a očistenie mysle i srdca od hriešnych postojov, veľmi úzko súvisí. Práve preto je dôležité zladiť svoju bytosť čo najviac so Slovom Božím. Preto potrebujeme často brať do rúk Božie Slovo a skúmať, čo sa Bohu páči a za toto sa modliť a toto chcieť.

Ako spoznáme, že je v nás prítomný Duch Svätý? Prítomnosť Ducha Svätého v ľuďoch môžeme spoznať podľa jeho ovocie. Svätý Pavol v liste Galaťanom menuje deväť druhov ovocia, ktoré sú znakom prítomnosti Ducha Svätého v človeku: „Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, láskavosť, dobrotá, vernosť, miernosť, zdržanlivosť.“ (Gal 5,22-23). Pri skúmaní, či je v nás Duch Svätý, sa predovšetkým sústredíme na kvalitu srdca. Najlepším kritériom, ktoré vypovedá o kvalite nášho Ducha, sú naše túžby. Túžba po láske a službe Bohu a blížnym, ktorá vychádza z nášho vnútra, je základným kritériom pre rozpoznanie toho, či Duch Svätý v nás pôsobí. Dobrá túžba je predpokladom spolupráce s Duchom Svätým, ale zároveň je aj výsledkom, dielom Ducha Svätého. Túžba je podstatným prvkom v procese rozlišovania. Je oveľa spoľahlivejším kritériom ako city a vnútorný pokoj.

Naša túžba musí byť sprevádzaná skutkami. Skutky sú totiž tiež ovocím Ducha, prejavom, že žije v nás. Ak je v nás naozaj Duch Svätý, potom sú tu aj dobré skutky. Sv. Benedikt konštatuje, že láska rastie v konaní. Teda aj konanie dobra môže byť cestou k nadobudnutiu Ducha Svätého. Podľa sv. Serafína Sarovského musí človek spolupracovať na svojom preduchovnení dobrými skutkami. Lebo „akákoľvek cnosť, konaná v mene Ježišovom, nám získava milosť Ducha Svätého a modlitba viac než čo iného.“ Pri poslednom súde bude jedným kritériom služba.

Túžba po raste v láske a službe Bohu a blížnym nás postupne vnútorne pretvára. Žiadna túžba nemá väčšie šance byť vypočutá, ako práve táto, pretože tu ide o túžbu po svätosti. Je to tým, že čím viac vecí v našom vnútri je premenených, tým silnejší je v nás aj hlas Ducha Svätého a tým slabší je v nás hlas zla. Na začiatku duchovného rastu je to naopak, preto musíme pri snahe o dobro prekonávať takú obrovskú námahu. A tak sa môže po čase stať, že konanie dobra sa nám stane akoby druhou prirodzenosťou, tak ako tomu bolo v prípade božích svätých.

Duch Svätý spôsobuje, že sa v nás objavuje Láska. Ježiš hovorí v evanjeliu: „Ak niekto žízni, nech príde ku mne a pije! Kto verí vo mňa, prúdy živej vody budú plynúť z jeho vnútra, ako hovorí Písmo.“ (Jn 7,37-38) Je vlastnosťou lásky, že vychádza, že smeruje k iným. Skúsenosť mnohých Božích priateľov je, že Boh ich rýchlejšie vyslyší, keď prosia za druhých a nie za seba a za nich sa zase modlil niekto iný.

Kde sa v púšti objavia prameň, tam sa vytvorí oáza. Každý kresťan má veľký prísľub, že sa môže stať prameňom. Prijmime tento príhovor v tomto duchu, ako výraz túžby stať sa prameňom Ducha Svätého v púšti tohto sveta. Sv Bazil Veľký hovorí: „Skrze Ducha Svätého sa dáva navrátenie do raja, vstup do nebeského kráľovstva a návrat do stavu adoptovaných synov: dáva sa odvaha volať Boha svojim Otcom, umožňuje sa mať účasť na Kristovej milosti, volať sa synom svetla a mať podiel na večné sláve.

Svedectvo, istota viery a istota Spásy

V Sk 2. kap. sa sv. Peter prihovára zástupu slovami: „Nech s istotou vie celý dom Izraela, že toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, Boh urobil aj Pánom aj Mesiášom.“ Sv. Peter vydáva svedectvo s istotou. Jeho svedectvo vyrastá z viery, ktorá si je istá svojím presvedčením. Len takto podané svedectvo má moc otriasť ľudským srdcom. Kresťanské svedectvo sa predovšetkým týka zmeny bytia, skrze prijatie Ježiša Krista. Svedectvo o tom, že Boh žije v nás. Boh i ľudia si viac ako našu náuku všímajú naše bytie. Samozrejme, že predpokladom správneho bytia je správna náuka, jedno s druhým súvisí. Prijímam Božie Slovo, ale skrze Slovo prijímam Božieho Ducha. A Duch Boží rozhoduje o kvalite bytia.

Vydávanie svedectva vyplýva z pevnej koncepcie kresťanského života. Na otázku: „Čo znamená podľa teba byť kresťanom?“, môžeme dostať rôzne odpovede. V našom prostredí veľmi často počujeme odpoveď: „Byť kresťanom znamená, byť pokrstený, chodiť v nedeľu do kostola, veriť v to, čo učí cirkev, plniť prikázania, prijímať sväté sviatosti.“ Teda vo vedomí ľudí, ktorí takto odpovedajú, byť kresťanom je záležitosť určitej praxe, či určitých podmienok, ktoré človek musí splniť. Podmienok často formálnych, vonkajších, ba možno azda aj povedať, organizačných. „Patrím do organizácie, ktorá sa nazýva katolícka cirkev, teda musím plniť určité požiadavky“.

Avšak je možné sa iným spôsobom presvedčiť, čo pre niekoho znamená: „byť kresťanom“, keď položíme otázku takto: „Ktorú udalosť vo svojom živote považuješ za najdôležitejšiu?“ Ak počujeme: „Najdôležitejšou udalosťou v mojom živote bolo poznanie Ježiša a jeho prijatie ako Pána a Spasiteľa“, tak môžeme položiť druhú otázku: „Čo podľa teba, môžeš najväčšieho urobiť pre druhého človeka, aby si mu pomohol?“ Môžeme dostať odpoveď: „Môžem pomôcť tým, že mu sprostredkujem stretnutie s Kristom, aby aj on poznal Krista a tiež ho prijal, ako Pána a Spasiteľa“. Teda, ak ktosi takto odpovedá, môžeme povedať, že takýto človek je kresťanom.

Musíme priznať, že tieto dva ukázané postoje sa od seba značne rozlišujú. O prvom postoji je ťažko povedať, že ho charakterizuje vedomie toho, že k podstate kresťanského života patrí vydávanie svedectva, lebo ak niekto takto chápe kresťanstvo, ten nie je schopný vydávať svedectvo, ten v najlepšom prípade bude druhého agitovať, aby vstúpil do tej istej organizácie, do ktorej patrí on a plnil požadované podmienky, pretože sa mu to môže ráz zísť, ak nie v tomto živote, tak možno po smrti.

A samozrejme veľmi dobre vieme, že tam, kde ľudia takto chápu podstatu kresťanstva, tam chýba svedectvo a kresťanský život nemá v sebe žiadnu dynamiku, je statický, skostnatený a mŕtvy. V takomto prostredí chyba snaha o šírenie evanjelia, tam chýba snaha získať iných pre Krista. Keby kresťania v prvotnej cirkvi takto chápali svoje kresťanstvo, nikto z nás by nebol dnes kresťanom, lebo kresťanstvo by nemohlo pretrvať až do dnešných čias. A vtedy obrovské množstvo ľudí žijúcich na tomto svete by nemalo žiadnu šancu stať sa kresťanmi. Cirkev by možno existovala v Jeruzaleme ako určité náboženské vedomie dedené po predkoch.

Nedá sa pochybovať o tom, že musíme dnes znovu prehĺbiť úsilie o kresťanský životy, aby sa i pre nás stalo samozrejmosťou, že kresťan na otázku o najdôležitejšej veci v jeho živote, hovorí o stretnutí s Kristom a o prijatí ho za svojho Pána a Spasiteľa i o svojej túžbe, aby ľudia, ktorým praje dobro, urobili to isté. Zatiaľ musíme priznať, že máme ďaleko k takémuto chápaniu kresťanského života. Východní kresťania považuje za skutočného svedka a apoštola, len toho, kto sa očistil od zlého a dosiahol kvalitu kontemplatívnej modlitby, v ktorej sa stretol so Vzkrieseným Kristom. Protestantická pastoračná prax zase vyžaduje aspoň u niektorých denominácii, aby človek, ktorý má byť apoštolom, prežil najprv krst Duchom Svätým. Tieto dve skutočnosti vyjadrujú zrejme to isté, tú istú skutočnosť a to osobné zjavenie sa Krista tomu, kto ho úprimne a celým srdcom hľadá. Bez Neho a bez poznania Jeho nemôžeme vydávať svedectvo.

Toto je dôvod našej neschopnosti vydávať svedectvo alebo slabosti nášho svedectva. Je veľa ľudí, ktorí sa považujú za kresťanov, majúci sa sebou už niekoľko rokov alebo možno desiatky rokov kresťanského života, ktorí však neprivedli ku Kristovi žiadneho človeka. Niektu urobil výpočet, z ktorého vyplýva nasledujúci fakt, že v tradičných kresťanských spoločenstvách treba približne 1.000 laikov a 4 duchovných, aby bol počas 1 roku privedený jeden človek ku Kristovi. Tak hrozne malý výsledok.

Viera je osobné (bytosťné) prilnutie celého človeka k Bohu, ktorý sa zjavuje. Viera je nadprirodzený Boží dar. Človek potrebuje vnútornú pomoc Ducha Svätého, aby uveril. „Veriť“ je ľudský úkon, vedomý, dobrovoľný, ktorý plne zodpovedá dôstojnosti ľudskej osoby. „Veriť“ je cirkevný úkon. Viera cirkvi predchádza, rodí a udržuje a živí našu vieru. Cirkev je matka všetkých veriacich. „Nikto nemôže mať Boha Otcom, ak nie je jeho matkou cirkev“. „Veríme všetkému, čo je obsiahnuté v Božom Slove, písanom alebo tradovanom, a čo cirkev predkladá ako Božie zjavenie.“

Sv. Peter ohlasuje s istotou, že toho Ježiša, ktorého sme ukrižovali, Boh urobil aj Pánom aj Mesiášom. Boh ho urobil aj Pánom aj Mesiášom, lebo On je naozaj riešením všetkých ľudských problémov. Ježiš naplnil Boží zámer s človekom, naplnil oprávnené Božie očakávanie voči človeku a v ňom sa Boh zmieril s človekom. Ježiš zomrel namiesto mňa. Moje zomieranie by však neprinieslo Spásu.

Zatiaľ čo Skutky apoštolské v 2. kapitole hovoria o istote viery a z nej prameniaceho svedectva, v evanjeliu podľa sv. Jána v 10. kapitole Pán Ježiš prehlasuje: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený“. Tento výrok hovorí o Spáse, dokonca môžeme povedať o istote Spásy. V tejto súvislosti si treba vyjasniť problém vyvolávajúci spory katolíckej a niektorých protestantských cirkví, a to problém istoty Spásy. Niekedy sa stretáme u niektorých protestantských cirkví s otázkou, ktorá pre nás katolíkov zneje veľmi zvláštne: „Si už spasený?“ I svätý Pavol akoby nahrával tomuto tvrdeniu: „Milosťou, ste spasení a nie zo skutkov“.

Karol Rahner vo svojom „Teologickom slovníku“ píše: „Istota spásy je pojem reformačnej teológie a označuje natoľko pevnú vieru v ospravedlivenie, že táto viera už nepripúšťa žiadnu pochybnosť o konečnej Spáse človeka. Istotu Spásy tohoto druhu označuje katolícka teológia ako absolútnu istotu spásy. Takto chápaná istota spásy bola zamietnutá Tridentským koncilom, lebo kresťanovi síce na jednej strane nie je dovolené v žiadnom prípade a teda absolútne pochybovať o tom, čo naozaj Boh v Ježišovi Kristovi uskutočnil, a o všeobecnej spasiteľnej Božej vôli, z druhej strany to však nevyučuje pochybnosť o vlastnom stave spásy.“

Príčinou sporov je nepresne rozlišovanie pojmov: „istota viery, istota Spásy z Božej a z ľudskej strany a milosť vytrvania dokonca!“ Keď chceme hovoriť o Spáse, musíme rozlišovať: Istota je v tom, že Boh chce spasiť všetkých ľudí, istota je v tom, čo Boh skrze Krista pre nás urobil. Ježiš predsa na kríži záväzne prehlasuje, že dielo Spásy človeka „je dokonané!“. Neistota je jedine z našej strany. Sv. Augustín tvrdí: „Ten, ktorý ťa stvoril bez teba, nespasí ťa bez teba.“ Boh chce, aby sme ako osoby obdarené rozumom a slobodnou vôľou vošli do skutočnosti Spásy, aby sme vedome a dobrovoľne prijali to, čo nám On ponúka. Môžeme to urobiť v každej chvíli. Boh totiž nikdy neodvoláva svoje Slovo. Preto teológia sviatosti potvrdzuje, že sviatosti pôsobia „ex opere operato“, to znamená, že nepôsobia mocou ľudskej zásluhy a ľudského úsilia zo strany vysluhovateľa, ale mocou samotného spasiteľného diela Kristovho, ktoré sa aktualizuje vo sviatostiach. Od nás Boh očakáva vedomý a slobodný čin viery. Toto Božie očakávanie môžeme splniť vďaka Duchu Svätému, ktorý v nás pôsobí, skrze našu slobodnú vôľu.

Teda ak stojíme pred Bohom a jeho Slovom a sme povolani k viere v nich, tak našou odpoveďou môže byť jedine neochvejná viera, ktorá si je istá. Pán Ježiš hovorí: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený!“ Keby sa nás v tejto súvislosti sám Ježiš opýtal tak, ako sa kedysi opýtal Lazarovej sestry: „Kto verí vo mňa, nezomrie naveky. Veríš tomu?“ (Jn 11,25-26), čože mám vtedy odpovedať?

Možná je len jedna správna odpoveď: „Verím!“ Si si istý svojou vierou? Nemôžem inakšie odpovedať ako: „Som si istý?“ „Či si si istý svojou Spásou?“ V tejto súvislosti – samozrejme! Teda aby som to správne sformuloval: „Ak pôjdem cestou, ktorou je Ježiš“, alebo: „Ak vstúpim bránou, ktorou je Ježiš, budem spasený!“ Z Božej strany je Spása istá, ako možnosť a ako prísľub, ale z ľudskej strany je možné zlyhanie. Nemyslím teraz na morálne zlyhanie ako prejav slabosti človeka voči hriechu, ktorý v ňom prebýva, ale myslím na zlyhanie ako odpad od viery, ako odchod z odovzdanosti. Toto je problém „vytrvalosti do konca“. Pán Ježiš predsa na inom mieste hovorí: „Kto vytrvá do konca, ten bude spasený!“

Tu je ťažisko sporu medzi nami a protestantmi. Spása v Božom svete je skutočnosťou, my ju však musíme dovoliť v sebe uskutočniť a musíme v tom vytrvať až do konca pozemského života. Niektorí protestanti sa dopúšťajú chyby, keď opovážlivo hovoria: „už som spasený“. Ešte žijú vo vyhnanstve, ďaleko od Pána a preto môžu zlyhať. Vidíme, že aj Písmo pozná také prípady, keď ktosi uveril v Krista, ale odpadol od neho: apoštol Judáš, Demas, kováč Alexander.

Avšak chcem upozorniť, že aj opačný extrém je blud a s tým sa stretáme skôr v našom katolíckom prostredí. Často sa stáva, že ľudia, ktorí denne chodia do kostola, počúvajú a veria Božiemu Slovu a snažia sa ho aj žiť, často žijú tak, ako by v nič nemohli dúfať. Napr. starénka, ktorá sa celý život usilovala žiť kresťanský, mi povedala, že nevie, či bude spasená alebo zatratená. A to nie je správna odpoveď. Sv. Pavol učí, že „v nádeji sme spasení“ (Rim 8,24). Blud je žiť bez očakávania blaženej nádeje, ako to nakoniec v každej sv. omši vyznávame: „Očakávam splnenie blaženej nádeje!“ V liste Filipanom píše sv. Pavol: „s bážňou a chvením pracujte na svojej spáse.“ Sú určité znaky, ktoré ukazujú či ideme po ceste Spáasy. Sú to znaky nového života, o ktorých nachádzame zmienku na viacerých miestach Písma. Reálnym znakom je ovocie Ducha Sv.: „Láska, radosť, pokoj“.

Nachádzame sa v podobnej situácii, ako človek, ktorý v predpredaji kúpil lístky na predstavenie a teda musí len dodržať čas predstavenia a prísť. Je to iná situácia, ako ísť do kina a nemať ešte lístky. Keď mám viacej lístkov vo vrecku, môžem veselo a odvážne pozývať druhých na predstavenie. Ak ich ešte nemám, bola by to trúfalosť a mohlo by to skončiť fiaskom. Asi takto by sme mohli vyjadriť našu istotu spáasy. Ak sme uverili v Krista, ak sme sa dali pokrstiť, ak sme ho vierou prijali, ak sme sa mu úplne odovzdali a snažíme sa žiť v moci Ducha Svätého Božie Slovo, vtedy máme očakávať, splnenie blaženej nádeje. Podobne ako človek, ktorý má lístky, môžeme a máme pozývať druhých ku Spáase.

Na záver ešte jeden výrok sv. Františka, ktorý nám pomôže pochopiť, ako to je zo Spásou a nami: „Svätec svojich bratov často uisťoval, že duchovná radosť je najistejším prostriedkom proti nástrahám a lestiam zlého ducha. Hovoril totiž: „Diabol najviac jasá, keď môže Božiemu služobníkovi vyrvať radosť ducha. Nosí so sebou prach a podlá ľubovôle ho hádže do záhybov svedomia, aby pošpinil čistotu svedomia a rýdzosť života. Ak je však srdce naplnené duchovnou radosťou, márne strieka had svoj jed. Zlí duchovia nezmôžu nič proti Kristovmu služobníkovi, keď ho zastihnú plného svätej radosnosti. Ak je však myseľ malátna, bez útechy a smutná, ľahko sa stane korisťou smútku alebo márných radovaniek.“

Preto sa svätec snažil žiť radostne a zachovával si pomazanie ducha i olej radosti. Bedlivo sa vystríhal sklúčenosti, ako by to bolo najväčšie zlo. Akonáhle spozoroval, že vstupuje do jeho duše, rýchlo sa ponoril do modlitby. Hovoril totiž: „Božieho služobníka môžu niektoré veci zmiašť, ale vtedy sa má rýchlo ponoriť do modlitby a pred Najvyšším Otcom zotrvať tak dlho, až sa mu zasa vráti radosť zo Spáasy. Ak zotrvá v zádumčivosti, ťažkomyselnosti, zakorení sa v ňom ono babylonské zlo, ktoré srdca nahlodá akoby hrdzou, ak nebude slzami ihneď vyhladené.“ (Fr. Pr. Str. 244/125) Chcem len dodať, že sv. František pozná čosi ako „radosť zo Spáasy“ a to je zážitok Božej blízkosti, ktorý človek môže prežiť v modlitbe.

Cirkev

Skôr ako budem hovoriť o Cirkvi všeobecne, pozrime sa v krátkosti na význam Cirkvi v osobnej zbožnosti sv. Františka, ako ju vnímal vo svojej dobe a zaznamenal vo svojich spisoch. Niekedy sa v súčasnom ponímaní jeho osoby stretávame so snahou ukázať Františka ako reformátora, ktorý stojí vysoko nad Cirkvou alebo dokonca proti Cirkvi, keď sa však začítame do jeho výpovedi, alebo do výpovedi autentických svedkov jeho života a jeho myslenia, nájdeme v nich takú hlbokú a čistú vieru, že ešte aj dnes môžeme z nej čerpať. Jeho postoj k Cirkvi najlepšie vyjadruje oslovenie, ktoré často užíval, keď o nej hovoril: „Svätá matka Cirkev Rímska.“

Vieme, že i v jeho dobe bolo mnoho vecí v Cirkvi, ktoré vzbudzovali pohoršenia a viedli ku vzniku rôznych siekt. Medzi duchovenstvom sa objavovali až do neba volajúce nešváry a hriechy. Možno nám na tomto historickom pozadí napadne otázka: „Z čoho pramenila Františkova úcta voči Cirkvi a zvlášť k biskupom a kňazom, ktorí žijú v jednote s katolíckou cirkvou? Či František nevidel, alebo nechcel vidieť to, čo tak rozhorčovalo Katarov a Albigéncov?“

Najlepšie jeho vzťah k Cirkvi vysvetľujú slová, ktoré nám ostali zachované v jeho Testamente, kde píše: „Potom mi Pán dal a dáva takú dôveru ku kňazom, ktorí žijú podľa svätej rímskej Cirkvi, kvôli ich sväteniu, že i keby ma prenasledovali, chcem sa k ním utiekať. A keby som mal takú múdrosť ako Šalamún a našiel by som najúbohejších svetských kňazov na farách, na ktorých pôsobia, nechcem kázať proti ich vôli. Voči ním a všetkým ostatným chcem mať bázeň, chcem ich milovať a ctiť ako svojich pánov. A nechcem posudzovať ich hriechy, lebo v nich poznávam Božieho Syna a sú mojimi pánmi. Robím to preto, lebo z Najvyššieho Syna Božieho telesným zrakom na tomto svete nevidím nič, iba Najsvätejšie Telo a Najsvätejšiu Krv, ktoré sami prijímajú, a len oni iným vysluhujú. A tieto najsvätejšie tajomstvá chcem nadovšetko uctievať, vážiť si ich a uchovávať na vznešených miestach. Kdekoľvek nájdem najsvätejšie mená a jeho slová napísané na nevhodných miestach, chcem ich pozbierať a prosím, aby sa zbierali a uložili na čestnom mieste. A všetkých teológov a tých, čo nám ohlasujú sväté Božie slová, máme si ctiť a vážiť ako tých, čo nám dávajú ducha a život.“

Možno žasneme nad hĺbkou úcty sv. Františka ku kňazom a k Cirkvi. František prehlasuje, že túto úctu dostal od Pána ako milosť. Táto úcta nachádzala svoje zdôvodnenie v kňazskom svätení. Od okamihu vysviacky sa človek stáva tým, skrze ktorého prichádza Kristus denne na oltár, stáva sa tým, skrze ktorého Pán odpúšťa hriechy, stáva sa tým, ktorý vysluhuje Božie Slovo, skrze ktoré sa deje premenenie na oltári. František si pri hľadaní svojho povolania necháva od kňaza poslážiť Božím Slovom. S rovnakým postojom vyznal: „Na počiatku môjho obrátenia vložil Pán svoje Slovo do úst Assiskému biskupovi, aby mi radil a posilňoval ma v Kristovej službe“ (Zrk. dok. 10) Toto je pohľad akým sa sám Kristus díva na svoju Cirkev.

Slovo „cirkev“ grécky „ekklesia“, znamená „náboženské zhromaždenie“. Tento termín sa často používal v gréckom preklade SZ pre zhromaždenie, ktoré sa zišlo pred Bohom na vrchu Sinaj, kde Izrael dostal Zákon a kde si ho Boh vyvolil za svoj svätý ľud. Tým, že sa prvé kresťanské spoločenstvo nazvalo „ekklesiou“, vyjadriilo, že sa považuje za dediča tohto zhromaždenia. Výraz „Kyriake“, od ktorého je odvodené aj slovenské „Cirkev“, znamená „patriaca Pánovi“. Cirkev je ľud, ktorý patrí Pánovi, žije zo Slova a z Kristovho Tela a tak sa stáva Kristovým Telom.

Kresťania prvých dôb hovorili: „Svet bol stvorený kvôli Cirkvi.“ Boh stvoril svet pre spoločenstvo so sebou samým a ono sa uskutočňuje „zvolávaním“ ľudí ku Kristovi. Cieľom všetkých vecí je Cirkev a samotné bolestné zmeny, ako je pád anjelov a hriech človeka, Boh dovolil iba ako príležitosť a prostriedok, aby rozvinul celú mieru lásky, ktorou chcel zahrnúť svet. Zhromažďovanie Božieho ľudu sa začína v okamihu, keď začne hriech ničiť spoločenstvo človeka s Bohom i spoločenstvo ľudí navzájom. Zhromaždenie Cirkvi je reakciou Boha na chaos, ktorý spôsobil hriech.

Sv. Pavol používa spojenie „Cirkev v Bohu Otcovi a v Pánu Ježišovi Kristovi:“ To je duchovná adresa Cirkvi. Duchovný svet má tiež svoj „zemepis“. Cirkev tvorí spoločenstvo ľudí, ktorí sa zhromaždili v Bohu Otcovi, ktorý sa zjavil v našom Pánovi Ježišovi Kristovi. Boh je tajomným stredom všetkých týchto ľudí. Nie je to nejaký neznámy a abstraktný Boh, ale Otec nášho Pána Ježiša Krista.

Niektorí kresťania sa domnievajú, že Spása je odmenou za dobrý život na tejto zemi a Cirkev sa grupuje z vybranej elity, z akejsi lepšej klasy. Pravda je však taká, že Cirkev je Božím ústavom Spáasy pre hriešnikov a Spása je božou operáciou, ktorú potrebuje každý človek, keď chce vstúpiť do Božieho Kráľovstva. Cirkev, ak je a má byť naozaj Cirkvou Kristovou, je a musí byť súčasne Cirkvou hriešnikov. Ježiš prijíma hriešnikov a jedáva s nimi a preto aj hriešnici, ktorí prestávajú milovať svoj hriech, môžu a majú prijať Krista. Cirkev je zároveň: spoločnosť vystrojená hierarchickými ustanovizňami a tajomné Telo Kristovo; viditeľné zhromaždenie a duchovné spoločenstvo; Cirkev pozemská a Cirkev oplývajúca nebeskými darmi. Tieto dimenzie vytvárajú spolu jedinú zložitú skutočnosť, ktorá pozostáva z ľudského a božského prvku. Sv. Bernard z Clairvaux sa o Cirkvi vyjadruje takto: „Si čierna, ale krásna, dcéra jeruzalemská, i keď ťa špatí námaha a utrpenie dlhého vyhnanstva, predsa ťa krášli nebeská krása.“ (Sv. Bernard, In Canticum sermones 27,14)

Ježiš hovorí o veľmi dôvernom spoločenstve medzi Ním a veriacimi: „Ostaňte vo mne, ako ja ostávam vo vás... Ja som vinič, vy ste ratolesti“ (Jn 15,4-5). Alebo: „Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom“ (Jn 6,56). Ježiš nenechal svojich učeníkov ako siroty. Tým totiž, že udelil svojho Ducha, vytvára z nás tajomne svoje Telo. Boh svoje Vtelenie začal počatím Ježiša z Ducha Svätého a Panny Márie, ale ešte ho neskončil. Celá Cirkev je a má byť jeho telom. Cirkev to je snaha Božieho Slova, predĺžiť svoje Vtelenie do každej ľudskej bytosti. Práve preto nás Ježiš pozýva, aby sme mali účasť na jeho Tele a Krvi. Tak úzko chce byť s nami spojený.

Existujú ľudia, ktorí sa počítajú za kresťanov a zároveň útočia na cirkev, akoby cirkev bola predovšetkým vecou pápeža, biskupov, kňazov a rehoľníkov. Cirkev je predovšetkým Kristovou vecou. A každý ju vníma takú, aká je v ňom samom. Sv. Pavol hovorí: „Kristus vo vás, nádej slávy!“ Ak nie je v nás Kristus, žijeme mimo cirkvi, aj keď chodíme do kostola. Len ak žijeme z Kristovho tajomstva, začíname chápať a vnímať krásu Cirkvi.

Zvieratá hneď po narodení, vytvárajú súdržné prírodne spoločenstvá, ale ľudia po prvotnom hriechu netvorí od prirodzenosti spoločenstvo. Ako náhle človek stratil spojenie s Bohom, rozrušili sa aj väzby medzi ľuďmi navzájom. Veľmi skoro po prvotnom hriechu sa objavila prvá manželská kríza a neskoršie dokonca nasledovala bratovražda. Ľudia si natoľko prestali rozumieť, že to viedlo až k babylonskému pomäteniu jazykov. Môžeme si položiť otázku: „Prečo si ľudia prestali rozumieť?“ Preto, lebo prestal vnímať a uznávať Božie Slovo ako princíp svojho života a každý sám seba urobil normou pre seba i svet. Ľudia prestali myslieť, chcieť a konať rovnako.

Naša Spása spočíva v tom, aby sme trón svojho života odovzdali tomu, komu právom patrí a tým je Božie Slovo, II. Božská osoba. Ide o to, aby sme prijali Ježiša ako svojho Pána. Spoločenstvo a teda aj živá cirkev, môže vzniknúť len tam, kde sa Božie Slovo, II. Božská osoba znovu stáva stredom ľudských bytostí. Len tí, ktorým nejde o Ego, ale o Boha a jeho Slovo, sa skutočne dokážu zjednotiť, rovnako myslieť, rovnako chcieť. Spoločenstvo sa objavuje tam, kde sú všetci zjednotení tým, že Kristus je ich stredom a Životom. Nejedná sa len o spojenie so sviatostným Kristom, ale ide aj o vzájomne spojenie veriacich v láske. Skrže eucharistiu sa stávame príbuznými. Eucharistia utvára Cirkev. Tí, ktorí prijímajú Eucharistiu, sú veľmi dôverne spojení s Kristom. Rovnakým putom ich Kristus spája so všetkými veriacimi v jednom jedinom Tele, Cirkvi. Prijímanie obnovuje, posilňuje a prehľbuje toto privtelenie k cirkvi, ktoré už bolo uskutočnené prostredníctvom krstu. Krstom sme boli povolani utvoriť jedno jediné telo, Eucharistiou sa naplňuje toto povolanie.

Dokiaľ Božie Slovo nezaujme v našich životoch centrálnu postavu, dotiaľ si nemôžeme rozumieť a ani vytvoriť spoločenstvo. Spoločenstvo je však niečo iné ako len chodenie do kostola. Pokiaľ nežijeme úplne pre Krista, sme jeden pre druhého nebezpeční svojou hriechnosťou. Prvý krok k tomu, aby sme mohli vytvárať spoločenstvo, je prijať Božie Slovo ako normu pre svoj život a základ svojho posvätenia. Stať sa ľuďmi, ktorí majú v srdci Boží zákon. Potom sa budeme navzájom chápať a budeme mať aj rovnaký cieľ. Tri roky Ježiš formoval apoštolov Božím Slovom a vytváral z nich spoločenstvo, až potom s nimi slávil Eucharistiu.

My sme si zvykli na to, že kostol je obyčajne studený a ľudia v ňom sú studený a obrnení, preto sem až tak netiahne ľudí z vonku. Spoločenstvo sa objavuje tam, kde sú všetci zjednotení tým, že Kristus je ich stredom, rovnako chcú, rovnako myslia, rovnako milujú, ako Ježiš. Bez tohto streda nás nič nespája. Preto prijímame Ježiša v Slove, v modlitbe, vo sviatosti, potom to pokračuje v živote, pretože sa usilujeme chodiť s Pánom. A to znamená ustavične brať ohľad na toho, ktorého sme prijali. Toto je comunio, ktoré má obsiahnuť celý náš život. Len takto môžeme zvíťaziť nad sebou a vytvoriť spoločenstvo, teda živú Cirkev.

„Keď na sviatky Pána veriaci prijímajú telo Syna, zvestujú si navzájom radostnú zvesť, že je nám darovaný závdavok života, ako keď anjel povedal Márii Magdaléne: „Kristus vstal z mŕtvych!“ Naozaj už teraz život a vzkriesenie sú udelené tomu, kto prijíma Krista“ (Sýrsko - antiochijska antifóna). Východné cirkvi, ktoré nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, slávia Eucharistiu s veľkou láskou. Nakoľko tieto odlúčené cirkvi predovšetkým vplyvom apoštolskej postupnosti majú platné kňazstvo a Eucharistiu, ktorá ich s nami tesne spája, isté spoločenstvo vo svätých veciach, teda v Eucharistii, za vhodných okolností a so súhlasom cirkevnej autority je nielen možné, ale dokonca sa doporučuje.

Cirkevné spoločenstvá vzniknuté z reformácie, odlúčené od katolíckej cirkvi, neuchovali pôvodnú a úplnú podstatu eucharistického tajomstva, predovšetkým preto, že im chýba sviatosť kňazstva a z toho dôvodu nie je pre nás možné vzájomné eucharistické prijímanie s týmito spoločenstvami. Napriek tomu, keď si tieto spoločenstvá pri večeri Pánovej pripomínajú jeho smrť a vzkriesenie, vyznávajú, že je to znamenie života v spoločenstve s Kristom, a očakávajú jeho slávny príchod. Preto i voči týmto symbolom treba mať úctu. Ak sa vyskytne naliehavá potreba, môžu podľa úsudku diecézneho biskupa katolícki kňazi udeľovať eucharistiu, zmierenie a pomazanie i iným kresťanom, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, ale len vtedy, keď o to sami úplne dobrovoľne požiadajú. V takých prípadoch je nutné, aby prejavili katolícku vieru, čo sa týka týchto sviatostí, a aby mali požadovanú dispozíciu.

Niektoré osvedčené zásady duchovného života

1. Veľmi mi pomohlo, keď som pochopil, že duchovný život, nie je predovšetkým moje dielo, ale Ježiš je Životom mojej duše. Pre rozvoj dobra v nás je potrebné prijať Ježiša, ako svojho Pána a Spasiteľa. V podstate to robíme vo Svätom prijímaní, ale niekedy zabúdame, že správnu odpoveďou na Ježišov dar, je naša vydanosť a odovzdanosť. Duchovný život to je chodenie s Pánom. A tak ako medzi ľuďmi, aj tu musí nastúpiť snaha, stále sa mu páčiť. Naozaj je to stále o seba zapretí. Nežiť svoj život, ale žiť Božie Slovo. Vedomie Krista, skrze ktorého a pre ktorého žijem, je asi to najdôležitejšie, základ na ktorom stojí celá budova.

2. Je potrebné stále sa modliť. Ruské príslovie hovorí: „Kto sa nemodlí, ten sa nespasí.“ V ustavičnej modlitbe nejde o vytrvalé recitovanie nejakých modlitebných formuliek, ale ide skôr o stálu myšlienku na Boha. Sústredenou myslou ustavične prenikať do Božieho svetla. Boh je svetlom pre náš rozum. Ak ho stratíme z obzoru, zamotáme sa vo svojich myšlienkach a zahynieme. Je potrebné, aby sme oči duše mali stále upreté na Pána Ježiša. Boh má byť ustavičným predmetom našej mysle a srdca. Najrýchlejšie to dosiahneme ta, ak všetky svoje myšlienky zmeníme na rozhovor s Bohom, teda na modlitbu.

Na začiatku sa človek musí k tejto myšlienke na Boha nútiť. I to je dôsledok dedičného hriechu, že naša myseľ je stopercentne sústredená na seba. O ľuďoch po dedičnom hriechu hovoríme, že sa im rozum zatemnil. Náš rozum stratil sústredenosť na večné Svetlo. Preto musíme myseľ nasilu orientovať k Bohu. Myšlienka na Boha, ktorá je pre svätca tak blaživá, sa pre hriešneho stáva ťaživou a temnou. A napriek tomu človek vo vlastnom záujme musí kráčať touto temnou cestou viery k Bohu. Ak sa snaží o ustavičnú myšlienku na Boha, prinesie to ovocie. Objaví sa v ňom niečo, čo otcovia nazývajú „spomienkou na Boha“. Akési vedomie Boha, zo začiatku temné, ale postupne sa začne rozsvetľovať. Ale už toto temné vedomie je akoby otvoreným oblokom v našej duši smerom k Bohu. Je to uvedomenie si Boha, i keď zatiaľ bez chuti, alebo dokonca s horkou príchuťou. Už toto vedomie dáva silu: „Pán je po mojej pravici, nezakolíšem sa!“. Modlitba sa rovná láske a preto má byť ustavičná.

3. Strážiť svoje ľudské túžby. Niekedy si kresťan neuvedomuje, že 9. a 10. božie prikázanie nás rovnako zaväzujú ako ostatné. Tieto prikázania sa týkajú našich túžob. Hriech nesmie byť ani predmetom našej túžby a ani predmetom nášho očakávania. Musíme uveriť, že jedine Boh je riešením nášho života. Nesmieme hľadať spásu v hriechu. S ľudskou túžbou je to ako s hurikánom, o ktorom sa tvrdí, že je dôsledkom zvrátenia vzduchu v oblasti rovníka, ktorému sa ale nič nepostavilo do cesty. Keď potom prechádza nad oceánom, naberá takú silu, že po príchode na pevninu je zničujúci. V jeho začiatkoch by ho možno dokázala zlomiť nejaká skala, alebo strom, ale neskôr sa už nedá takto likvidovať. Podobne je to s hriešnou ľudskou túžbou, ktorá keď sa v začiatku neodsekne, tak sa stáva hnacím motorom ducha a ženie ho do záhuby. Namiesto hriešnej túžby si máme vyprosovať stálu túžbu po Bohu. Tak ako to vyjadril žalmista: „Ako jeleň dychtí za vodou z prameňa, tak moja duša Bože túži po tebe.“ Ak nemáme v sebe túto túžbu po Bohu, smrť sa stane pre nás miestom hrôzy, ale ak ju máme, poletíme k Večnému Svetlu ako vystrelený šíp.

4. Treba si zvyknúť na to, aby sme stále praktikovali tzv. „duchovné dýchanie“ alebo tiež to, čo sa u nás nazýva dokonalou ľútosťou za hriechy a to čo najskôr po spáchanom hriechu. Ak nás čosi znepokojuje, tak sa treba zmôcť na priznanie toho zla pred Bohom a na vyznanie našich chýb, treba sa zmôcť na vieru v moc Kristovej krvi a spasiteľnej smrti na kríži. Ak sa jedná o ťažký hriech, treba čo najskôr hľadať možnosť zmierenia vo svätej spovedi. Treba uveriť Božej láske, Božiemu milosrdenstvu a zároveň odovzdať Bohu svoje problémy a urobiť obrat svojej vôle k Slovu Božiemu, ku Kristovej požiadavke. Ak to budeme stále vo svojom duchovnom živote praktizovať, vtedy už nebudú obdobia klesania na ducha a znechutenia, ale budeme stále na správnej ceste a budeme na nej postupovať.

5. Aby sme si overili, či skutočne žijeme podľa Ducha Sv., je dobré si pomáhať veľmi prostým, veľavravným obrazom. Ide o jednoduchú kresbu kruhu a trónu uprostred a o otázku: či Kristus je skutočne Pánom, či je na tróne môjho srdca, či zaujíma v mojom živote centrálne postavenie, či je mu všetko v mojom živote podrobené? Či vládne Kristus a či ja? Duch Svätý nám bude postupne odkrývať tie oblasti a sféry nášho života, našej osobnosti, ktoré ešte nie sú očistené a podrobené Kristovi. Neprestajne sa musíme k tomu vracieť a takto sa musí diať stála premena človeka telesného na človeka duchovného. Ten nový život, život v Duchu, život podrobený Kristovmu vedeniu, vedený skrze neho, nebude samozrejme životom oslobodeným od vnútorného boja, od určitých napätí a konfliktov, lebo Písmo sv. jasne hovorí, že kresťanský život je boj a dokonca nám zreteľne ukazuje nepriateľov, s ktorými musíme ustavične viest boj a to je svet, telo a diabol.

Sv. Ján hovorí vo svojom liste, aby sme nemilovali svet. Ak niekto miluje svet nemá lásky k Otcovi. 1 Jn 2,15-17: „Nemilujte svet ani to, čo je vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom láska Otcova. Lebo všetko, čo je vo svete, po čom dychtí človek a čo chcú jeho oči a na čom si v živote zakladá, nie je z Otca, ale zo sveta. A svet pomíňa i jeho chtivosť; kto však činí vôľu Božiu, zostáva na veky.“

„Lebo telo si žiada, čo je proti Duchu a Duch, čo je proti telu“, hovorí sv. Pavol v liste Gal 5,16-17. Treba tu ešte vysvetliť, že „telo“ neznamena iba sféru zmyslovú, telesnú v doslovnom význame. Tu nejde o akýsi protiklad duševnej a telesnej zložky v človeku. V jazyku sv. Písma telo je celý človek, nakoľko tvorí akoby pre seba uzavretý systém, to znamená, žije pre seba, jeho život nie je otvorený k Bohu a podrobený Božím spasiteľným plánom. To je nakoniec to isté, čo je povedané kresbou, že naše „ja“ je strediskom všetkého, lebo vtedy utvárame z vlastnej ctižiadosti a vlastných plánov uzavretý systém, ktorý je neprístupný pre Božie spasiteľné plány. To je naša záhuba. Vtedy nemôžeme mať plnosť života. Je to boj so starým človekom v nás.

Bojujeme aj so silami temnosti, bojujeme so Satanom, ktorý nás chce odtrhnúť od Boha a chce, aby sme sa uzavreli v sebe, vo svojom tele, vo vlastnom svete, lebo vtedy sa stávame nevoľníkmi. Ale ak sa snažíme žiť podľa Slova Božieho, vtedy premôžeme tak ako Kristus - i svet, i telo, i Satana a pozvoľne vchádzame na cestu duchovného života. Života podľa Ducha života vedeného Kristom, a ten život je víťazným životom vo vzťahu k tým silám, ktoré nás chcú ovládnuť a priviesť do záhuby.

6. Nasledujúca zásada hovorí, aby sme svoj život nezakladali na pocitoch, ale na viere. Pocity sú, nezávislé od nás, premenlivé, a ak sa im podrobíme, tak vtedy prežívame vzlety a pády, sme hračkou menlivých nálad, vtedy sa staneme závislí na počasí, na tlaku, celý náš život je vtedy hojdačkou nálad. Pravdaže, človek je závislý od všetkých tých vplyvov, ale vďaka viere máme moc, ktorá nám dovoľuje nad nimi vládnuť, nemusíme sa im poddávať. Viera je vzťahom ku Božiemu Slovu a dovoľuje nám držať sa Slova a neobracať pozornosť na takú či onakú náladu, rozpoloženie, city. Je veľmi dôležité, aby sme vždy hľadali oporu v Božom Slove skrze vieru a nepodliehali menlivým náladám našich pocitov.

Niekedy sa dopúšťame chyby, že duchovné veci hodnotíme podľa intenzity citového zážitku. Myslíme si: „Tam sa človek tak dobre cíti, tam musí byť Božie pôsobenie.“ Zatiaľ skutočnosť je taká, že Božie pôsobenie v našej duši, môže byť ľudský povedané vrcholne boľavé, a predsa vedie k uzdraveniu. Nezabúdajte, že aj drogy sú príjemne, možno dokonca omnoho príjemnejšie, ako to, čo môžeme cítiť na miestach rôznych súkromných zjavení, a predsa každý uznáva, že vedú k závislosti, k neslobode a k mnohým iným hriechom. Práve sv. Ján z Kríža učí, že k Bohu sa ide cez duchovnú púšť a noc zmyslov. Vtedy človeka neteší nič, ani modlitba, ani rozjímanie a ani zo svätého prijímania nemá žiadny citový zážitok a predsa sa približuje ku zdroju absolútnej blaženosti. K Bohu sa ide cez očistec a kto to myslí s Pánom Bohom aspoň trochu vážne, vstupuje do očistca už tu na zemi. Ak to Bohu dovolíme, ak sa mu odovzdáme, začne čistiť svoju ratolesť, aby prinášala ešte viac úrody.

A toto je paradox mystiky. Rozhodli sme sa hľadať absolútnu blaženosť a krásu, ale narazili sme na nehostinnú púšť. Rozhodli sme sa hľadať Večne Blaženého Boha a narážame na Ukrižovaného Ježiša. A ak chceme prísť ku prameňu blaženosti musíme prejsť púšťou a utrpením očistca. Toto všetko je potrebné preto, aby sme vyšli zo svojho ega, aby sme skrze bolesť boli oslobodení spod tyranie zlých duchov, ktorí sa človeka držia, dokiaľ v ňom môžu zažiť príjemnosť a rozkoš.

7. Treba sa držať Božieho Slova, ktoré k nám hovorí v prvom liste Solúnčanom 5,18: „pri všetkom vzdávajte vďaky, lebo to je Božia vôľa v Kristovi Ježišovi pre vás!“ Musíme sa naučiť postojú stáleho vďaky vzdávania Bohu za všetko, bez výnimky. Naša modlitba sa musí vždy začínať s vďaky vzdávaním a nie nariekaním. My máme skôr tendenciu nariekať a miešať sa do Božieho plánu. Za všetko treba ďakovať a potom sa ukáže koľko dobra vyplýva z toho, že neplánujeme my, ale Boh. Lebo Pán Boh vie lepšie ako všetko usmerniť a priviesť k dobrému. Nič tak neupevňuje našu vieru ako postoj ustavičného vďaky vzdávania. Učíme sa vtedy prenikaniu do Božích myšlienok, ktoré nie si našimi myšlienkami, učíme sa hádať vyššie Božie plány, úmysly, učíme sa iným hodnotám, nie len ľudským. Učíme sa objavovať hodnotu utrpenia. Proste odhaľujeme iný svet hodnôt.

Vďaka tomu, že sa dokážeme zmôcť na vďaky vzdávanie, odrazu padá svetlo na náš život a začínáme myslieť podľa Božej vôle. A vlastne ide o to, že musíme zmeniť spôsob pozerania sa na všetky záležitosti, prechádzať z ľudského myslenia na myslenie v kategóriách Božích plánov. Dnes je ustavičné vďaky vzdávanie nutné v každej situácii, hoci by to aj vyžadovalo od nás veľkú námahu. Od nás to nakoniec závisí, a ak sa na vďaky vzdávanie v ťažkých chvíľach zmožeme, uvidíme ako je neobyčajne prospešné v našom vnútornom živote, v našom živote modlitby. To sú spoľahlivé praktické odkazy týkajúce sa vedenia života podľa Ducha. To je cesta veľmi prostá a pre každého dostupná. Všetci sa jej musíme učiť.

8. Máš Slovo Božie a tak rob, ako ti ono káže a vtedy budeš postupovať v Duchu, budeš naplnený Duchom Sv. Ide o stále úsilie podriaďovania života požiadavkám Slova Božieho, požiadavkám toho svetla, ktoré dostávame od Krista skrze jeho Slovo. Ak takto postupujeme, ak sa takto usilujeme žiť, vtedy máme nový život, žijeme, rozvíjame sa, postupujeme v Duchu. Duch Svätý nás preniká v tej miere, nakoľko sme poslušný Božiemu Slovu. Božie Slovo nám zjavuje Boží charakter, ale Duch Svätý nám ho privlastňuje, ak ho chceme, ak s Božím Slovom súhlasíme. Znovu sa dostávame k postojú Panny Márie pri Zvestovaní: „Nech sa mi stane podľa Tvojho Slova!“

Zakončím modlitbou sv. Františka: „Všemohúci, Večný, Spravodlivý a Milosrdný Bože, dopraj nám úbohým, aby sme pre teba konali to, o čom vieme, že to ty chceš a vždy chceli to, čo sa tebe páči, aby sme tak vnútorne očistení, vo vnútri osvietení a ohňom Ducha Svätého zapálení, mohli nasledovať šľapaje Tvojho Syna, nášho Pána Ježiša Krista a len tvoju milosťou dôjsť k tebe Najvyšší, ktorý v dokonalej Trojici a jednoduchej jednote žiješ a kraluješ a si oslavovaný ako Všemohúci Boh na veky vekov.“